T. C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI
SANAT TARİHİ BİLİM DALI

KAYSERİ BÜYÜK BÜRÜNGÜZ MEZARLIĞI MEZAR TAŞLARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Tuğba ÇAYLAR

Danışman

Prof.Dr.KerimTÜRKMEN

Haziran 2016
KAYSERİ

T. C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI
SANAT TARİHİ BİLİM DALI

KAYSERİ BÜYÜK BÜRÜNGÜZ MEZARLIĞI MEZAR TAŞLARI

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Tuğba ÇAYLAR

Danışman
Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

Bu çalışma; Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından SYL-2015-5607 kodlu proje ile desteklenmiştir.

Haziran 2016
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tuğba ÇAYLAR

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı Mezar Taşları adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	Danışman
Tuğba ÇAYLAR	Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

Sanat Tarihi A.B.D Başkanı

Prof. Dr. Kerim Türkmen

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN danışmanlığında Tuğba ÇAYLAR tarafından hazırlanan "Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı Mezar Taşları " adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

....02.../.06./..2016

JÜRİ:

Danışman : Prof.Dr.Kerim TÜRKMEN

Üye : Doç.Dr.Sultan Murat TOPÇU

Üye : Doç.Dr.Mehmet EKİZ

ONAY: Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 14/07/2016 tarih ve ..... 15 ..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

...14./..07./2016.

Prof. Dr. Celaleddin ÇELİK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İnsanoğlunun varoluşundan bu yana insanda ki estetik ve güzellik duygusu çevrelerine ve oluşturmuş oldukları eserlere yansımıştır. Tarih boyunca mezar konusunda toplumlar farklı anlayışlara sahip olmuşlardır. Türk Sanatı'nda ilk bulguların mezar yapılarında ortaya çıkması, milletlerin hüküm sürmüş olduğu coğrafyalarda ki tapu senedi niteliği taşıyan mezar taşları tarih boyunca önemini korumuş ve korumaya da devam edecektir.

"Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı Mezar Taşları" adlı tezimi proje kapsamında destekleyen Erciyes Üniversitesi Rektörlüğüne, tezimi hazırlarken bana her konuda destek sağlayan danışmanım, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN'e, desteklerini esirgemeyen değerli hocam Doç.Dr.Celil ARSLAN'a, bilgi ve tecrübelerine başvurduğum öncelikli olarak Doç. Dr. Sultan Murat TOPÇU ve Yrd. Doç. Dr. Remzi AYDIN'a ve değerli bölüm hocalarıma, önemli bilimsel çalışmalarıyla tezime yol gösteren değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Aslı SAĞIROĞLU ARSLAN'a teşekkür ederim.

Tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen çalışma arkadaşlarım İbrahim YELKARA, Handan MİT, Zehra KARAHANÇER ve İbrahim NALBANTOĞLU'na sonsuz teşekkür ederim.

Arazi çalışamda yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Ömer İPEK, Ahmet Özcan, Yeliz BAĞCI ve Yağmur ÖZDEMİR'e teşekkür ederim.

Hayatımızda en kıymetlilerimiz olan varlıklarının dahi yettiği sevgili aileme ve tezimde doğrudan ya da dolaylı olarak emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Tuğba ÇAYLAR

Kayseri, Haziran, 2016

KAYSERİ BÜYÜK BÜRÜNGÜZ MEZARLIĞI MEZAR TAŞLARI

Tuğba ÇAYLAR

Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Haziran,2016
Danışman: Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

ÖZET

Büyük Bürüngüz, sokakları ve anıtları ile tipik bir Osmanlı köyü olarak tanımlanmaktadır.

"Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı Mezar Taşları" adlı çalışma beş ana bölümden oluşmaktadır. Tez giriş, Türklerde mezar geleneği, katalog, değerlendirme ve sonuç olmak üzere beş ana başlıktan oluşmaktadır Tezde mezarlık alanı içerisindeki Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait 50 mezarın tanımlaması yapılmıştır.

Birinci bölümde; konunun amacı, sınırları, önemi ve konuyla ilgili kaynaklar hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca Büyük Bürüngüz'ün tarihi hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde; tarihi süreç içerisindeTürklerde mezar taşı geleneği ele alınarak önemi vurgulanmıştır.

Üçüncü bölüm tezin katalog kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde 50 adet mezar tanımlanmıştır.

Dördüncü bölüm; tezin değerlendirme kısmını oluşturmakta olup incelenen mezar taşları plan tipolojisi, süsleme, malzeme ve mezarı oluşturulan bölümler olmak üzere alt başlıklarda genel olarak tanıtılmıştır.

Beşinci bölüm; sonuç kısmını oluşturmaktadır. Mezar taşları hakkında genel bilgiler ve çıkarımları içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mezarlık, mezar taşları, kitabe.

KAYSERİ BÜYÜK BÜRÜNGÜZ GRAVEYARD GRAVESTONES

Tuğba ÇAYLAR

Erciyes University, Institute For Social Sciences
Master's Thesis, June 2015
Consultant: Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

ABSTRACT

İts streets and monuments Büyük bürüngüz is described as a small village.

The study "Kayseri Büyük Bürüngüz Graveyard Gravestones" is made up of 5 main parts. It consists of 5 main titles as introdıction to the thesis, Grave tradition of the Turkish, catalogue, evaluation and conclusion. In this study 50 graves which belong to to ottoman empire and turkish republicand are described.

The purpose , importance and limits of the study and the teferences related to the topic are given in the first chapter. Besides there is information abaout the history of Büyük Bürüngüz.

In the second chapter the history of Turkish gravestone/tombstone tradition is emphasized.

The third chapter includes the catalogue of the thesis. 50 gravestones/tombstones are described in this part of the study.

The four chapter includes the evaluation of the thesis and and this part is made up of sub headings like typology (plan) , ornaments, materials, and the parts of the gravestones that were analysed.

Fifth chapter functions as the conclusion of the study. It includes general information and evalatıiuion about the gravestones.

Key words: Grave, Gravestones, İnscriptions

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK ……..i
YÖNERGEYE UYGUNLUK ……..ii
KABUL VE ONAY ……iii
ÖNSÖZ ……iv
ÖZET ……....v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR ix
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ x
ÇİZİMLER LİSTESİ xvii
1.GİRİŞ 1
1.1. Konunun Tanımı, Amacı, Önemi ve Sınırları 1
1.2. Araştırma Yöntemi 3
1.3. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar 3
2. TÜRKLERDE MEZAR GELENEĞİ 5
2.1. İslamiyet Öncesi Türklerde Mezar Geleneği 8
2.2. İslamiyet Sonrası Türklerde Mezar Geleneği 12
3. KATALOG 19
4.DEĞERLENDİRME 308
4.1. Mezar Tipolojisi 308
4.2. Mezarı Oluşturan Öğeler 309
4.2.1. Başucu Taşları 310
4.2.2. Ayakucu Taşları 312
4.2.3. Yan Taşları 313
4.2.4. Başlıklar 314
4.2.4.1. Kavuk Başlıklar 314
4.2.4.2. Fes Başlıklar 315
4.2.5. Kaideler 315
4.2.6. Kitabeler 315
4.3. Malzeme 317

4.4. Süsleme Özellikleri 317
4.4.1. Bitkisel Süsleme 318
4.4.1.1. Selvi Ağacı 318
4.4.1.2. Palmet 318
4.4.1.3. Vazodan Çıkan Çiçek Süslemesi 319
4.4.1.4. Dilimli Çiçekler 319
4.4.2. Geometrik Süsleme 319
4.4.2.1. Çarkıfelek 319
4.4.2.2. Kartuşlar 320
5.SONUÇ 321
KAYNAKÇA 325
ÖZGEÇMİŞ 329

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
C.	: cilt
cm.	: santimetre
fot.	: fotoğraf
H.	: hicri
Kat.No.	: Katalog numarası
M.	: Miladi
m.	:Metre
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
yy	: Yüzyıl

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Kat. No.1 Başucu Taşı 22
Fotoğraf 2:Kat.No.1 Ayakucu Taşı.....22
Fotoğraf 3: Kat. No.1 Kuzeyden Görünümü.....23
Fotoğraf 4: Kat. No.1 Güneyden Görünümü 23
Fotoğraf 5: Kat. No.2 Başucu Taşı 28
Fotoğraf 6: Kat.No.2 Ayakucu Taşı.....28
Fotoğraf 7: Kat.No.2 Kuzeyden Görünümü.....29
Fotoğraf 8: Kat.No.2 Güneyden Görünümü 29
Fotoğraf 9: Kat.No.3 Başucu Taşı 34
Fotoğraf 10:Kat.No:3 Ayakucu Taşı.....35
Fotoğraf 11: Kat.No.3 Kuzeyden Görünümü.....35
Fotoğraf 12: Kat.No.3 Güneyden Görünümü 36
Fotoğraf 13: Kat.No.4 Başucu Taşı 41
Fotoğraf 14: Kat.No.4 Ayakucu Taşı.....41
Fotoğraf 15: Kat.No.4 Kuzeyden Görünümü.....42
Fotoğraf 16: Kat.No.4 Güneyden Görünüm 42
Fotoğraf 17:Kat.No.5 Başucu Taşı.....47
Fotoğraf 18:Kat.No.5 Ayakucu Taşı.....47
Fotoğraf 19: Kat.No.5 Kuzeyden Görünümü 48
Fotoğraf 20: Kat.No.5 Güneyden Görünümü 48
Fotoğraf 21: Kat.No.6 Başucu Taşı 53
Fotoğraf 22: Kat.No.6 Ayakucu Taşı.....53
Fotoğraf 23: Kat.No.6 Kuzeyden Görünümü.....54
Fotoğraf 24:Kat.No.6 Güneyden Görünümü 54
Fotoğraf 25: Kat.No.7 Başucu Taşı 59
Fotoğraf 26: Kat.No.7 Ayakucu Taşı.....59
Fotoğraf 27: Kat.No.7 Kuzeyden Görünümü.....60
Fotoğraf 28: Kat.No.7 Güneyden Görünümü 60
Fotoğraf 29: Kat.No.8 Başucu Taşı 64
Fotoğraf 30: Kat.No.8 Ayakucu Taşı.....64
Fotoğraf 31: Kat.No.8 Kuzeyden Görünümü.....65

Fotoğraf 32: Kat.No.8 Güneyden Görünümü 65
Fotoğraf 33: Kat.No.9 Başucu Taşı 70
Fotoğraf 34: Kat.No.9 Ayakucu Taşı.....70
Fotoğraf 35:Kat.No.9 Kuzeyden Görünümü.....71
Fotoğraf 36:Kat.No.9 Güneyden Görünümü 71
Fotoğraf 37: Kat.No.10 Başucu Taşı 76
Fotoğraf 38: Kat.No.10 Kuzeyden Görünüm.....76
Fotoğraf 39: Kat.No.10 Güneyden Görünümü 77
Fotoğraf 40: Kat.No.11 Başucu Taşı 82
Fotoğraf 41: Kat.No.11 Ayakucu Taşı 82
Fotoğraf 42: Kat.No.11 Kuzeyden Görünümü.....83
Fotoğraf 43: Kat.No.11 Güneyden Görünümü 83
Fotoğraf 44:Kat.No.12 Başucu Taşı 87
Fotoğraf 45: Kat.No.12 Ayakucu Taşı.....87
Fotoğraf 46: Kat.No.12 Kuzeyden Görünümü.....88
Fotoğraf 47: Kat.No.13 Başucu Taşı 93
Fotoğraf 48: Kat.No.13 Ayakucu Taşı.....93
Fotoğraf 49: Kat.No.13 Kuzeyden Görünümü.....94
Fotoğraf 50: Kat.No.14 Başucu Taşı 98
Fotoğraf 51: Kat.No.14 Ayakucu Taşı.....98
Fotoğraf 52: Kat.No.14 Kuzeyden Görünümü.....99
Fotoğraf 53: Kat.No.14 Güneyden Görünümü 99
Fotoğraf 54: Kat.No.15 Başucu Taşı 104
Fotoğraf 55: Kat.No.15 Ayakucu Taşı.....104
Fotoğraf 56: Kat.No.15 Kuzeyden Görünümü.....105
Fotoğraf 57: Kat.No.15 Güneyden Görünümü 105
Fotoğraf 58: Kat.No.16 Başucu Taşı 110
Fotoğraf 59:Kat.No.16 Ayakucu Taşı.....110
Fotoğraf 60:Kat.No.16 Kuzeyden Görünümü.....111
Fotoğraf 61: Kat.No.16 Güneyden Görünümü 111
Fotoğraf 62: Kat.No.17 Başucu Taşı 116
Fotoğraf 63: Kat.No.17 Ayakucu Taşı.....116

Fotoğraf 64: Kat.No.17 Kuzeyden Görünümü.....117
Fotoğraf 65:Kat.No.17 Güneyden Görünümü 117
Fotoğraf 66: Kat.No.18 Başucu Taşı 121
Fotoğraf 67:Kat.No.18 Ayakucu Taşı.....121
Fotoğraf 68:Kat.No.18 Kuzeyden Görünümü.....122
Fotoğraf 69:Kat.No.18 Güneyden Görünümü 122
Fotoğraf 70 : Kat.No.19 Başucu Taşı 127
Fotoğraf 71:Kat.No.19 Ayakucu Taşı.....127
Fotoğraf 72: Kat.No.19 Kuzeyden Görünümü.....128
Fotoğraf 73: Kat.No.19 Güneyden Görünümü 128
Fotoğraf 74: Kat.No.20 Başucu Taşı 133
Fotoğraf 75:Kat.No.20 Ayakucu Taşı 133
Fotoğraf 76: Kat.No.20 Kuzeyden Görünümü.....134
Fotoğraf 77: Kat.No.20 Güneyden Görünümü 134
Fotoğraf 78: Kat.No.21 Başucu Taşı 139
Fotoğraf 79: Kat.No.21 Ayakucu Taşı.....139
Fotoğraf 80: Kat.No.21 Kuzeyden Görünümü.....140
Fotoğraf 821 Kat.No.21 Güneyden Görünümü.....140
Fotoğraf 82: Kat.No.22 Başucu Taşı 145
Fotoğraf 83: Kat.No.22 Ayakucu Taşı.....145
Fotoğraf 84: Kat.No.22 Kuzeyden Görünümü.....146
Fotoğraf 85: Kat.No.22 Güneyden Görünümü 146
Fotoğraf 86: Kat.No.23 Başucu Taşı 151
Fotoğraf 87: Kat.No.23 Ayakucu Taşı.....151
Fotoğraf 88: Kat.No.23 Kuzeyden Görünümü.....152
Fotoğraf 89: Kat.No.23 Güneyden Görünümü 152
Fotoğraf 90:Kat.No.24 Başucu Taşı 157
Fotoğraf 91: Kat.No.24 Ayakucu Taşı.....157
Fotoğraf 92: Kat.No.24 Kuzeyden Görünümü.....158
Fotoğraf 93: Kat.No.24 Güneyden Görünümü 158
Fotoğraf 94: Kat.No.25 Başucu Taşı 163
Fotoğraf 95: Kat.No.25 Ayakucu Taşı.....163

Fotoğraf 96: Kat.No.25 Kuzeyden Görünümü.....164
Fotoğraf 97: Kat.No.25 Güneyden Görünümü 164
Fotoğraf 98: Kat.No.26 Başucu taşı.....169
Fotoğraf 99: Kat.No.26 Ayakucu Taşı.....169
Fotoğraf 100: Kat.No.26 Kuzeyden Görünümü.....170
Fotoğraf 101: Kat.No.26 Güneyden Görünümü 170
Fotoğraf 102: Kat.No.27 Başucu Taşı 175
Fotoğraf 103: Kat.No.27 Ayakucu Taşı.....175
Fotoğraf 104: Kat.No.27 Kuzeyden Görünümü.....176
Fotoğraf 105: Kat.No.27 Güneyden Görünümü 176
Fotoğraf 106: Kat.No.28 Başucu Taşı 180
Fotoğraf 107 Kat.No.28 Ayakucu Taşı.....180
Fotoğraf 108: Kat.No.28 Kuzeyden Görünümü.....181
Fotoğraf 109: Kat.No.28 Güneyden Görünümü 181
Fotoğraf 110: Kat.No.29 Başucu Taşı 185
Fotoğraf 111:Kat.No. 29 Ayakucu Taşı.....185
Fotoğraf 112: Kat.No.29 Kuzeyden Görünümü.....186
Fotoğraf 113: Kat.No.29 Güneyden Görünümü 186
Fotoğraf 114: Kat.No.30 Başucu Taşı 190
Fotoğraf 115: Kat.No.30 Ayakucu Taşı.....190
Fotoğraf 116: Kat.No.30 Kuzeyden Görünümü.....191
Fotoğraf 117: Kat.No.30 Güneyden Görünümü 191
Fotoğraf 118: Kat.No.31 Başucu Taşı 195
Fotoğraf 119: Kat.No.31 Ayakucu Taşı 195
Fotoğraf 120: Kat.No.31 Kuzeyden Görünümü.....196
Fotoğraf 121: Kat.No.31Güneyden Görünümü 196
Fotoğraf 122: Kat.No.32 Başucu Taşı 201
Fotoğraf 123: Kat.No.32 Kuzeyden Görünümü.....201
Fotoğraf 124: Kat.No.32 Güneyden Görünümü 202
Fotoğraf 125: Kat.No.33 Başucu Taşı 207
Fotoğraf 126: Kat.No.33 Ayakucu Taşı.....207
Fotoğraf 127: Kat.No.33 Kuzeyden Görünümü.....208

Fotoğraf 128: Kat.No.33 Güneyden Görünümü 208
Fotoğraf 129: Kat.No.34 Başucu Taşı 212
Fotoğraf 130: Kat.No.34 Ayakucu Taşı 212
Fotoğraf 131: Kat.No.34 Kuzeyden Görünümü 213
Fotoğraf 132: Kat.No.34 Güneyden Görünümü 213
Fotoğraf 133: Kat.No.35 Başucu Taşı 218
Fotoğraf 134: Kat.No.35 Kuzeyden Görünümü 218
Fotoğraf 135: Kat.No.35 Güneyden Görünümü 219
Fotoğraf 136: Kat.No.36 Başucu Taşı 224
Fotoğraf 1387 Kat.No.36 Ayakucu Taşı 224
Fotoğraf 138: Kat.No.36 Kuzeyden Görünümü 225
Fotoğraf 139: Kat.No.36 Güneyden Görünümü 225
Fotoğraf 140: Kat.No.37 Başucu Taşı 230
Fotoğraf 141: Kat.No.37 Kuzeyden Görünümü 230
Fotoğraf 142: Kat.No.37 Güneyden Görünümü 231
Fotoğraf 143: Kat.No.38 Başucu Taşı 236
Fotoğraf 144: Kat.No.38 Ayakucu Taşı 236
Fotoğraf 145: Kat.No.38 Kuzeyden Görünümü 237
Fotoğraf 146: Kat.No.38 Güneyden Görünümü 237
Fotoğraf 147: Kat.No.39 Başucu Taşı 242
Fotoğraf 148: Kat.No.39 Ayakucu Taşı 242
Fotoğraf 149: Kat.No.39 Kuzeyden Görünümü 243
Fotoğraf 150: Kat.No.39 Güneyden Görünümü 243
Fotoğraf 151: Kat.No.40 Başucu Taşı 248
Fotoğraf 152: Kat.No.40 Ayakucu Taşı 248
Fotoğraf 153: Kat.No.40 Kuzeyden Görünümü 249
Fotoğraf 154: Kat.No.40 Güneyden Görünümü 249
Fotoğraf 155: Kat.No.41 Başucu Taşı 254
Fotoğraf 156: Kat.No.41 Ayakucu Taşı 254
Fotoğraf 157: Kat.No.41 Kuzeyden Görünümü 255
Fotoğraf 158: Kat.No.41 Güneyden Görünümü 255
Fotoğraf 159: Kat.No.42 Başucu Taşı 260

Fotoğraf 160: Kat.No.42 Kuzeyden Görünümü.....260
Fotoğraf 161: Kat.No.42 Güneyden Görünümü 261
Fotoğraf 162: Kat.No.43 Başucu Taşı 265
Fotoğraf 163: Kat.No.43 Ayakucu Taşı.....265
Fotoğraf 164: Kat.No.43 Kuzeyden Görünümü.....266
Fotoğraf 165: Kat.No.43 Güneyden Görünümü 266
Fotoğraf 166: Kat.No.44 Başucu Taşı 271
Fotoğraf 167 Kat.No.44 Ayakucu Taşı.....271
Fotoğraf 168: Kat.No.44 Kuzeyden Görünümü.....272
Fotoğraf 169: Kat.No.44 Güneyden Görünümü 272
Fotoğraf 170: Kat.No.45 Başucu Taşı 277
Fotoğraf 171: Kat.No.45 Ayakucu Taşı.....277
Fotoğraf 172: Kat.No.45 Kuzeyden Görünümü.....278
Fotoğraf 173: Kat.No.45 Güneyden Görünümü 278
Fotoğraf 174: Kat.No.46 Başucu Taşı 282
Fotoğraf 175: Kat.No.46 Ayakucu Taşı 282
Fotoğraf 176: Kat.No.46 Kuzeyden Görünümü.....283
Fotoğraf 177: Kat.No.46 Güneyden Görünümü 283
Fotoğraf 178: Kat.No.47 Başucu Taşı 287
Fotoğraf 179 Kat.No.47 Ayakucu Taşı.....287
Fotoğraf 180: Kat.No. 47 Kuzeyden Görünümü.....288
Fotoğraf 181: Kat.No. 47 Güneyden Görünümü 288
Fotoğraf 182: Kat.No.48 Başucu Taşı 292
Fotoğraf 183: Kat.No.48 Ayakucu Taşı.....292
Fotoğraf 184: Kat.No.48 Kuzeyden Görünümü.....293
Fotoğraf 185: Kat.No.48 Güneyden Görünümü 293
Fotoğraf 186: Kat.No.49 Başucu Taşı 298
Fotoğraf 187: Kat.No.49 Ayakucu Taşı.....298
Fotoğraf 188: Kat.No.49 Kuzeyden Görünümü.....299
Fotoğraf 189: Kat.No.49 Güneyden Görünümü 299
Fotoğraf 190: Kat.No.50 Başucu Taşı 304
Fotoğraf 191: Kat.No.50 Kuzeyden Görünümü.....304
Fotoğraf 192: Kat.No.50 Güneyden Görünümü 305

ÇİZİMLER LİSTESİ

Çizim 1 : Kat.No.1 24
Çizim 2 : Kat.No.2 30
Çizim 3 : Kat.No.3 37
Çizim 4 : Kat.No.4 43
Çizim 5 : Kat.No.5 49
Çizim 6 : Kat.No.6 55
Çizim 7 : Kat.No.7 61
Çizim 8 : Kat.No.8 66
Çizim 9 : Kat.No.9 72
Çizim 10 : Kat.No.10 78
Çizim 11 : Kat.No.11 84
Çizim 12 : Kat.No.12 89
Çizim 13 : Kat.No.13 95
Çizim 14 : Kat.No.14 100
Çizim 15 : Kat.No.15 106
Çizim 16 : Kat.No.16 112
Çizim 17 : Kat.No.17 118
Çizim 18 : Kat.No.18 123
Çizim 19 : Kat.No.19 129
Çizim 20 : Kat.No.20 135
Çizim 21 : Kat.No.21 141
Çizim 22 : Kat.No.22 147
Çizim 23 : Kat.No.23 153
Çizim 24 : Kat.No.24 159
Çizim 25 : Kat.No.25 165
Çizim 26 : Kat.No.26 171
Çizim 27 : Kat.No.27 177
Çizim 28: Kat.No.28 182
Çizim 29 : Kat.No.29 187

Çizim 30 : Kat.No.30 192
Çizim 31 : Kat.No.31 197
Çizim 32 : Kat.No.32 203
Çizim 33 : Kat.No.33 209
Çizim 34 : Kat.No.34 214
Çizim 35 : Kat.No.35 220
Çizim 36 : Kat.No.36 226
Çizim 37 : Kat.No.37 232
Çizim 38 : Kat.No.38 238
Çizim 39 : Kat.No.39 244
Çizim 40 : Kat.No.40 250
Çizim 41 : Kat.No.41 256
Çizim 42 : Kat.No.42 262
Çizim 43 : Kat.No.43 267
Çizim 44 : Kat.No.44 273
Çizim 45 : Kat.No.45 279
Çizim 46 : Kat.No.46 284
Çizim 47 : Kat.No.47 289
Çizim 48 : Kat.No.48 294
Çizim 49 : Kat.No.49 300
Çizim 50: Kat.No.50 306

1.GİRİŞ

1.1.Konunun Tanımı, Amacı, Önemi ve Sınırları

Büyük Bürüngüz Osmanlı Döneminde Ulu Bürüngüz olarak anılmakta ve 1520-1522 yıllarında 90-92 hanenin yaşadığı ifade edilmektedir.[1] Büyük Bürüngüz, sokakları ve anıtları ile tipik bir Osmanlı köyüdür.[2]

"Ziyaretgah, ziyaret edilen yer" anlamına gelen mezar, ölü gömülen çukura denilmektedir. Türkçe'de eş anlamlı olarak "makber, kabir, medfen ve merkad" olarak da kullanılır. Mezara Türkistan'da "gavr" denilir. Mezarların bir arada bulunduğu yerlere ise "hazire, mezarlık, mezaristan veya kabristan" denilmektedir.İslam dünyasında özellikle Türklerin bu konuya biraz daha fazla önem verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. [3]

Mezar taşı ölenin yerini, kim olduğunu ve vefat tarihini göstermek amacıyla dikilen taş "şahide" şeklinde tanımlanmaktadır. Bir şehrin ve beldenin kahramanlarını, alimlerini, yöneticilerini, değerli zatlarını ve ileri gelenlerini,çoğunlukla mezarlarının baş uçlarına dikilen bu taşlarla tanırız. Mezar taşları geçmişle aramızda bir bağ, bir köprü; bazen de bir nasihat ve duadır. Mezardakilerin ise beklentileri hep aynıdır. "Hayırla anılmak ve bir Fatiha".[4]

Kur'an-ı Kerim de açık ve kesin bir hüküm bulunmamakla beraber İslamiyet'te süslü ve dikkat çekici mezarların yapılması hoş görülmemiştir.[5]Mezar taşları, yapıldıkları dönem hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır. Milletlerin sanat anlayışlarını, ekonomik durumlarını, inançlarını, mimari gelişmişlik düzeylerini yansıtan bir belge olarak düşünülebilir. Bir milletin o coğrafya üzerinde yaşamış olduğunun en belirgin kanıtı

---

[1] Mehmet İnbaşı, *XVI. Yüzyılın Başlarında Kayseri Şehri*, Kayseri, 1992, s. 86.
[2] Mehmet Çayırdağ, "Kayseri'de Kitabelerinden XV ve XVI. Yüzyılda Yapıldığı Anlaşılan İlk Osmanlı Yapıları", *Vakıflar Dergisi*, S:13, Ankara, 1981.
[3]Kadir Pektaş*, Bitlis Tarihi Mezar Taşları,* Ankara,2001.s.1.
[4] Mehmet Top, "Hakkari deki Osmanlı Mezar Taşları", *XIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, 1999, s.1291.
[5] Beyhan Karamağaralı, *Ahlat Mezar Taşları*, Ankara, 1999, s.1.

tarih boyunca mezarlar olmuştur. En önemli örneği olarak Pazırık Kurgan'ında ortaya çıkarılan Pazırık Halısı'dır. İklim koşullarının etkisiyle korunagelmiş olan bu halı Türklerin yaşayış biçimlerini, sanatta ki ilerlemelerini gözler önüne sermektedir. Hüküm sürülen coğrafya da bir tapu niteliği taşıması açısından önemli olan mezarlar tarihteki öneminin yitirmeden varlıklarını devam ettirmektedir.

Halkın inanç, kültür ve sanatını birebir aksettiren, bulundukları bölgenin tarihi ve sosyal süreçleri hakkında bilgi veren mezar taşları birinci el kaynak olarak değerlendirilen kültürel varlıklardır. Yaşanan göçler sonucu köylerin terk edilmesi nedeni ile bakımsız kalmaları ve hızlı bir şekilde tahrip edilmeleri de dikkate alındığında özellikle kırsal bölgelerdeki mezarlıklar ve mezar taşları daha da önem kazanmaktadır.[6]

Büyük Bürüngüz de iki mezarlık mevcuttur. Tezi aşağı mezarlık oluşturmaktadır. Yukarı mezarlığın aşağı mezarlığa göre daha erken bir tarihte oluştuğu mezarlıkta bulunan mezarların tipolojilerinden anlaşılmaktadır.

Tez çalışmasının konusunu,Kayseri ili Bünyan ilçesi Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda yer alan mezar taşları oluşturmaktadır.

Tezin amacı, tarihte Türklerde Orta Asya'dan gelen mezar taşı geleneğinin devamı olan, gün geçtikçe beşeri ve doğal şartlarla tahrip olan mezarlarınsanatsal özellikleri ele alınarak incelenip kayıt altına alınmasıdır.

Geçmişten günümüze kadar milletlerin en önemli kültür miraslarından biri mezarlıklar olmuştur. Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı daha önce çalışılmamış olup, ilerleyen zamanlarda doğal ve beşeri faktörlerle özgün halini koruyamayacağı için mezar taşlarının tarihi özelliklerinin kayıt altına alınıp belgelenmesi açısından bu çalışma önem taşımaktadır.

Çalışmada Büyük Bürüngüz Mezarlığında ki Osmanlı İmparatorluğu ve Cumhuriyet Dönemi' ne ait olan mezar taşları önem arz eden süsleme özellikleri ve kitabeleri göz önüne alınarak incelemiştir.

[6] Turgay Yazar,"İmranlı ilçesi Bezemeli Mezar Taşları", *Türk Yurdu*, Şubat 2010, S:270.

Tezgenel itibariyle kitabeli ve bezemeli mezar taşları seçilerek sınırlandırılmış olup, tanımlaması yapılmıştır.Büyük Bürüngüz'de iki mezarlık mevcut olup tezimizin konusunu aşağı mezarlık oluşturmaktadır.

1.2. Araştırma Yöntemi

Bu tez çalışması hazırlanırken izlenilen yöntemin başında kaynak taraması yapılarak konu hakkında ön bilgi edinilmiştir. Kaynak taraması sırasında konu ile ilgilikaynaklar toplanmıştır.

Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda arazi çalışması yapılarak 50 adet mezar taşının fotoğrafları çekilip ölçüleri alınmıştır. Mezarlıkta her bir mezar için ayrı gözlem fişleri hazırlanmıştır. Gözlem fişinde katalog no, fotoğraf no, malzeme, ölçüleri, işleniş tekniği, yazı türü, kitabe ve tanım bölümlerine yer verilmiştir. Bilgiler katalog bölümünde katalog numarası, fotoğraf numarası, çizim numarası, tarihi, mezar biçimi, malzemesi, işleniş tekniği, kitabe ve tanım olmak üzere mezarlar detaylandırılarak açıklanmıştır.

Kitabelerin okunması için detay fotoğrafları çekilmiş, okunamayan mezar kitabelerinin estampajları alınarak okunmuştur. Mezarlık alanı içerisindeki mezarların konumları belirlenerek, pafta üzerinde yerleriişaretlenmiştir. Mezarlıkta ki mezar taşları; biçim, süsleme, kompozisyon, malzeme, işleniş tekniği ve tipolojik özellikler açısından değerlendirilerek incelenmiştir. Yazım aşamasında mezar taşı tanımlamaları çizim ve fotoğraflarla desteklenmiştir.

1.3. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Mezar taşları ile ilgili çok değişik bölgeleri ve mezar taşlarının değişik özellikleri ele alınarak hazırlanan çok sayıda araştırma bulunmaktadır. En kapsamlı çalışmayıBeyhan KARAMAĞARALI "Ahlat Mezar Taşları" adlı kitabında toplamıştır.Bu çalışmada Ahlat mezar taşları tanıtılmadan önce, İslam'dan önce Türk mezar geleneği İslam'da ilk mezarın yapılması, Orta, Batı ve Doğu Anadolu mezar taşları hakkında genel bilgiler verilmiştir. Çalışmada 118 adet mezar taşı tanıtılmıştır.[7] Harun GÜNGÖR tarafından

[7] Beyhan Karamağaralı , *Ahlat Mezar Taşları,* Ankara, 1999, s.2.

Kayseri ve çevresinde yer alan bazı mezar taşları üzerine yayınlar yapılmıştır.[8] Diğer önemli bir çalışmada Alı SAĞIROĞLU ARSLAN tarafından hazırlanan **"Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları"** adlı çalışması mezar taşları üzerinde yapılan en önemli çalışmalardan birisidir. Çalışmamezar taşları konusunda geniş kapsamlı bilgiler içermektedir.[9] Yine Aslı SAĞIROĞLUARSLAN tarafından hazırlanan **"Develi İlçesindeki Bezemeli Mezar Taşları"** adlı çalışması daayrıca yazar tarafından Kayseri'deki mezarlıklar üzerine yapılmış bir diğer çalışmasıdır.[10]Mustafa DENKTAŞ tarafından hazırlanan **"Kayseri'de Yıkılan Anıtlarımız**" adlı çalışmada Kayseri şehir merkezinde bulunan ve günümüze ulaşamayan mezarlıklar hakkında bilgiler verilmiştir.[11]

Sultan Murat TOPÇU'nun "**Talas İlçe Mezarlığında (Cemil Baba Mezarlığı) Yer Alan Bezemeli Mezar Taşları"**adlı çalışması konumuza ışık tutan bir diğer araştırma olmuştur.[12] Fadime Özler'in **"Tavlusun Bezemeli Mezar Taşları"**adlı tez çalışması da mezarlıklar arasında karşılaştırma yapılması açısından önemli kaynaklar arasındadır.[13]

Bu çalışmalar araştırmamıza kolaylık sağlayacak belli başlı kapsamlı çalışmalardır. Mezar taşlarının diğer yörelerde ki mezar taşlarıyla karşılaştırılmasında büyük ko sağlayacak çalışmalardır. Günümüzde üniversiteler bünyesinde tarihi mezar taşl konusundaki inceleme ve araştırmalar artarak devam etmektedir.

[8] Harun Güngör, "Kayseri ve Çevresinde Bazı Mezar Taşları", *I. Kayseri Kültür ve Sanat Haftası Konuşmaları ve Tebliğleri*, Kayseri, 1987.
[9] Aslı Sağıroğlu Arslan, *Kayseri Zamantı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Kayseri, 2005.
[10] Aslı Sağıroğlu Arslan, *Develi İlçesindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Develi, 2007.
[11] Mustafa Denktaş, *Kayseri'de Yıkılan Anıtlarımız,*Kayseri, 2007.
[12] Sultan Murat Topçu, "Talas İlçe Mezarlığında (Cemil Baba Mezarlığı) Yer Alan Bezemeli Mezar Taşları", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S:2,Aralık 2009.
[13] Fadime Özler, Tavlusun Bezemeli Mezar Taşları, Kayseri, Erciyes Üniversitesi, SBE, Kayseri, 2013 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

2. TÜRKLERDE MEZAR GELENEĞİ

Arapça ziyaret kökünden gelen "ziyaret mekanı" anlamındaki mezar kelimesi, Türkçe ekle türetilmiş bir yer adıdır. Arapça'da ölünün gömüldüğü yer manasındaki kabir (kabr) ve medfen karşılığında Farsça ve Türkçe'de mezar kelimesinin kullanılmasında kabirlere gitmekle ilgi olarak Kur'an-ı Kerim (et-Tekasür 102/2) ve hadislerde "ziyaret" kökünün geçmesinin de etkisi olmuştur.[14]

Türkçe'de eş anlamlı olarak "makber, kabir, meşhed ve merkad" olarak da kullanılır. Mezarların bir arada bulunduğu yerler ise "hazire, mezarlık, mezaristan veya kabristan"olarak adlandırılır. [15]

Türkler sembolleştirici ve önemli eleman olarak da, plastik ve estetik değeri yüksek, toplumsal yapıyla barışık, ulusal değerleri içinde barındıran, mezar kitabeleri yapmışlardır.[16]Mezar taşları yapıldıkları çevrenin ve devrin inançlarının, adetlerinin, sanat geleneklerinin, doğal, iktisadi ve sosyal şartlarının ortak ürünüdür.[17]Bünyesinde bulundurduğu yazı ve süsleme kompozisyonlarıyla, sanat tarihi başta olmak üzere birçok bilim dalının ana kaynakları arasında yer alan mezar taşları; döneminin sanat zevkini, tarihi ve kültürün yanısıra, bulunduğu yerleşim yerinin demografik, askeri, sosyal, kültürel, dinsel, ekonomik ve ticari durumlarını öğrenmede verdiği ilk elden bilgiler nedeniyle önemlidir. Ayrıca mezar taşları, eski Türk şehirlerinin bir bakıma tapu senetleri, geçmişine şahitlik eden birer belge gibidir.[18]

İnsanlar mensubu oldukları inanç dünyası içerisinde tarihin hemen her döneminde yaratıcı güç olan Tanrıya ulaşmak onunla ilişki kurmak, dertlerine çare bulmak ve tüm bunlar için dua, yakarmak amacıyla belirli makamları kendilerine vasıta etmişler ve bu yerleri kutsal saymışlardır. Eski Türk İnancında Tanrıya yakın görülen bu yerler sunak yerleri olarak kullanıldığı gibi mezar alanı olarak da kullanılmışlardır. Bu kutsal yerler, insanın yaşam dünyasıyla ruhani dünya arasında bir temas ve geçiş yeri olarak kabul edilmiş, bu dünyadan çok öbür dünyayı temsil eden yerler olmuşlardır. Yaşamda diğer

[14] Nebi Bozkurt, "Mezarlık" Mad., *DİA*, XXIX, Ankara 2004, s. 519.
[15] Ali Rıza Özcan, "Mezar Taşları Üzerindeki Sembolik İfadeler," *Kaybolan Medeniyetimiz*; Hekimoğlu, *Ali Paşa Camii Haziresi'ndeki Tarihi Mezar Taşları*, İstanbul, 2000, 26.
[16] Metin Haseki, *Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları*, İstanbul,1977.
[17] Beyhan Karamağaralı, *a.g.e.* , s.1.
[18] Mustafa Özer, "Edirne'de Mihail Oğulları'nın İmar Faaliyetleri ve Bu Aileye Ait Mezar Taşlarının Değerlendirilmesi", *I. Edirne Araştırma Sempozyumu Bildirileri*, Edirne, 2003, s.312.

dünyayı çağrıştıran, Tanrı'ya ulaşmakta bir araç olarak kullanılan bu alanlarda, yılın belirli dönemlerinde Tanrıya bağlılık ve ona ulaşmış ataların ruhları için kurbanlar kesilmiş ve ayinler yapıla gelmiştir. Kutsallaşmış yerlerdeki insan, eşya, hayvan, savaş, yazı, işaret ve dilek işareti olan simgeler sahip olunan inancın göstergeleri olarak değerlendirilmesi gerekir. Eski Türklerde ölenin öbür dünyaya intikali için yapılan ayin ve merasimler çevresinde gerçekleştirilen defin törenleri oldukça canlı ve çeşitlidir. Bu çeşitlilik yüzlerce yıllık bir birikimle inancın ruhsal derinliğini yansıtır. Ölüm ve ölümden sonraki yaşama yönelik ayinler de amaç ölü yakınları tarafından ölenin ruhunun yeni yaşamına uyum sağlaması için ona yardım etmektir. Ölümde yaşam kadar anlamlı ve gerçektir. Tüm canlılar için kaçınılmaz bir sonu ifade eden ölüm insani ve tanrısal yönüyle tüm varlığa egemen olmuş, genelde derin birkaygı, zaman zaman da arzulanan boyutuyla varlığını her zaman hissettirmiş ve varlığını yaşam var oldukça da sürdürmüştür. İnsan heykelli ve koç, koyun, at, ejder gibi figürlerin bulunduğu mezarlar Türklerin temel mezar motiflerini oluşturmuştur. Ayrıca koç, koyun, at ve insan heykelleri M.Ö. 1000 ile M.S. 1000 yılları arasında tarihlendirilmektedir.[19]

Hun, Göktürk, Uygur gibi Eski Türklerde ölümden sonra, bu dünyadakine benzer bir hayata erebileceklerine ve bu nedenle ölümün kaçınılmaz bir zorunluluk olduğuna dair inanç tüm gücüyle kendini göstermiştir.[20]

Türkler ölülerini kurgan denilen mezarlara gömüyorlardı. Ölümden sonra öteki dünyada da hayatın devam edeceği inancıyla ölünün elbiseleri, çeşitli eşyaları, silahları ve atları da gömülüyordu. Kurganlara gün ışığına göre yön veriliyor dikdörtgen mezar odasının etrafı çam kütükleri ile kaplanıyor ve odanın döşemesi, duvarı, tavanı keçe ve halılarla süsleniyordu. Kabrin güney bölümünde bir odaya ceset başı doğuya çevrili olarak yerleştiriliyordu.Atlar mezar odasının dışına gömülmüştür.[21] Türk mezar yapıları, Türklerin şamanist anlayıştaki evren tasavvurunu ifade eder biçimdedir. Buna göre yaşam, yerle gök arasında kurulan bir ilgiden oluşur. Bu ilgi bir karşıtlık ilgisidir. Yaşam ve ölüm de bu karşıtlık ilgisi içerisinde açıklanır. Yani, insanın bu dünyadan

[19] Mustafa Aksoy, Ahlat Kümbetleri, Gazi Üniversitesi, *1. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*; Adıyaman, Akçelik, Ahlat Kaymakamlığı Kültür Yayınları,Ankara,2010.
[20] Sevtap Yılmaz, *Ölüm Olgusu Olarak Türk Mezar Yapılarının Plastik Açıdan Değerlendirilmesi*, Kayseri, 2011, Güzel Sanatlar Enstitüsü Heykel Ana Sanat Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), s.35-36.
[21] Orhan Cezmi Tuncer, *a.g.e.*,s.40-45.

öbür dünyaya geçişi ancak ruhen gerçekleşebilir. Ruhun öbür dünyaya göçünden amaç, tanrı katına ulaşmaktır. Mezarlar da bu dünyadan öbür dünyaya ruh göçünü anlatan simgeleşen yapılardır. Biçimsel anlamda bu dünyada fiziki ölüm, dikeyden yataya geçiş şeklinde fakat ruhsal göç, dikey şeklinde kalmaktadır. Yatayla dikey arasında kurulan bu ilişkide, yatayda (tabut, sandık, çukur) ölünün cesedi; dikeyde mezartaşı (dağ, hayat ağacı, gök, çadır) ile birlikte iki dünya arasında kurulan ilişkiyi yansıtır. Ruh göçü insanlar arasında insanın bulunduğu konuma göre çeşitlilik arzeder. Örneğin bir hanın ya da ermişin ruhu doğrudan göğe Ülgene doğru olurken, diğer insanların ruh göçü önce yer altına, karanlık dünyaya gider. Ruh göçü her ne şekilde olursa olsun şaman anlayışında, bir şamanın (kam) yardımına ihtiyaç duyar. Şaman da öbür dünyanın yollarını bilmesine rağmen, ata ruhlarına ve kuş, at, koyun gibi yardımcı ruhlara ihtiyaç duyar. Şaman ancak bu yardımcı ruhlar sayesinde ruh yolculuğunu gerçekleştirebilir. İnsanın dünyevi yaşamdan öbür dünya yaşamına geçmesini temsil eden mezar yapıları, insanların hiyerarşik durumlarına göre çeşitlilik göstermiştir. Bunun yanında şaman inancındaki Türklerin zaman içindeki farklı coğrafyalara doğru hareketinde, farklı inanç biçimleriyle karşılaşmasına rağmen özünde temel düşüncesini koruduğu ve sürdürdüğü görülmektedir.Mezar yapıları, Türk düşünce dünyasını tarihten günümüze kadar, biçimsel ve görsel anlamda en iyi anlatan sanat yapıtlarıdır. Bu yapıtlar Türklerin dinsel ve kültürel yaşamlarında yaratmış oldukları kültürel kodlardır. Bizler Türk düşünce dünyasınınkodlarını bu plastik yapılarda simgeleşen biçimlerden öğrenmekteyiz. Bu kültürel kodların açıklanmasında ve anlaşılmasında söylenceler, mitler, destanlar gibi edebi metinler de yardımcı olmaktadır. Zaten başta Kültigin anıtları ve Orhun Kitabelerindeki yazılı anıtlardaki metinler temel başvuru kaynakları niteliğindedir.[22]

Türkler tarih boyunca atalarına saygı duymuş ölüleri için devasa boyutta kurganlar inşa etmişler ve saygılarını göstermişlerdir. İlk dönemlerde mezarların başlarına basit taşlar dikmişler daha sonraları insanda yaratılıştan gelen estetik duygusu taşla bütünleşerek yeni bir sanat anlayışı oluşmuştur. Türklerle başlayan kurgan yapımı daha sonra ki dönemlerde türbe mimarisiyle devam ederek gelişmesini tamamlamıştır. Mezar mimarisi, insanlığın var olmasıyla başlayıp, insanlığın yok oluncaya kadar devam edeceği bir mimaridir. Mezarlar sadece bir sembol olmayıp, milletlerin dili, dini,

[22] Sevtap Yılmaz, *a.g.t.,* s.40-41.

inançları, ekonomik durumları, gelenek göreneklerini, sanat anlayışlarını yansıtan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1. İslamiyet Öncesi Türklerde Mezar Geleneği

Türkler'e ait en eski mezarlar Minusinsk bölgesinde (Kırgızların sonradan yaşayacağı Yenisey vadisi) bulunmaktadır. M.Ö. 2000 yıllarına ait olan bu mezarlar dikdörtgen ya da yuvarlak planlıdır. Mezarlara, "hocer" biçiminde gömülen ölünün yanına çeşitli hediyelerinde bırakıldığı görülmektedir. [23]

Türklerin mezar ve mezarlık kültürü İslamiyet öncesi dönemlere uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Türklerin İslamiyet öncesi mezar kültü ile ilgili kayıtlar Çin kaynaklarına dayanır ve Hunlar'ın defin törenleri hakkında ilk bilgiler M.Ö. 3. yüzyıla aittir. Bu zamana ait bilgilere göre, Hunlar ölülerini, eğer ölen asilse "Kurgan" denilen anıt mezara, değilse başucuna "Balbal" denilen bir taş parçası diktikleri basit mezar gömerlerdi. [24]Orta Asya Türk inanışlarında ruh bedenden ayrıldıktan sonra başka bir aleme gider, bu alemde yeni bir hayat başlar. Bu inanıştan dolayı mezarlara diğer dünyada ihtiyaç duyabileceği şeyler konurdu. Ölenler genel olarak toprağa gömülürdü. Bazılarına bark denilen türbe yapılır, yada ağır taşlar altına konulurdu. [25]

Bazı göçebe Türk kavimleri, ölünün şerefine mezarlara "Taş Nine" adı verilen ve ellerinde kadehler tutan heykeller dikiyorlardı. Orta Asya'daki Arkeolojik çalışmalarda Han, Hakan, devlet büyükleri için kitabeli, resimli beş altı metre yükseklikte anıtlar dikildiği, halkın mezarlarında ise daha sade, hatta yazısız taşlar kullanıldığı görünmüştür.[26]

Hun Türklerinde asil bir kişi öldüğü zaman cesedinin bir süre çadırda bekletildiği, cesedin kokmaması için iç organların çıkarılarak bir mumyalama işlemi yapıldığı bilinmektedir. Bu esnada ise cesedin gömüleceği kurganın yapımına başlanmaktadır. Kurgana ölenin kullanacağı çeşitli eşyalar, ölenin atları ve mezar hediyeleri konulmaktadır. Tüm bu kurgan eşyalarından, ölen kişinin öteki dünyada hayatına

---

[23] Yaşar Çoruhlu, *Türk Sanatının ABC'si*, İstanbul, 1993, s. 16.
[24] Seyfi Başkan, Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar/1668, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, *Sanat Tarihi Dizisi/6*, Ankara, 1999, s.10.
[25] Murat Uraz, *Türk Mitolojisi*, İstanbul, 1992, s.225.
[26] Necibe Saraçoğlu, *Türk Mezarlarına Dair Araştırma*, İstanbul, 1950,s.35.

devam edeceği inancı çıkarılmaktadır. Atların kuyrukları yas alameti olarak kesilmekte veya düğümlenmektedir. Hunlarhakkındaki bilgilerde tabut kullanıldığı, tabutların altın, gümüş işlemeli kumaşlarla veya kürklerle örtüldüğü belirtilmektedir. [27] Türkler kurganlar üzerine "balbal" (heykeller) dikerlerdi. Balbalları savaşta ölenaskerlerin mezarlarına dikerlerdi. Bu balbalların üzerinde ölüyü beslemek için bir taş vardır ve bu ta, canına kıydığı adamı ebediyyet aleminde beslemek içindir. [28]

İsmi her ne olursa olsun tarihi çağlar boyunca ölüm gerçeği ile yüzleşmek zorunda kalan insanoğlu, ölülerini yakmış, yüksek kayaların tepelerine bırakarak kuşlara parçalatmış, ağaçlar üzerine odalar yaparak dallar arasına asmış, torba içerisine koyarak derin kuyulara sarkıtmış ya da toprağa gömmüştür. Tamamen insanların inançlarıyla bağıntılı olan bu uygulamaların en yaygını, bugünde geçerliliğini koruyan toprağa gömme ilkesidir.[29]

Dini değişimin bir sonucu olarak, Şamanlık inancının yerini İslam düşüncesi almaya başlamış, bu düşünce toplumsal yapıya da nüfuz etmiştir. [30] Türkler yeni dinlerini anlayışı çerçevesinde, ama eski dinlerinden de izler taşıyan mahalli mezar ve süsleme tipleri meydana getirmişler.[31]Şaman inancının en başta gelen unsurlarından biri ayinin başlangıcında, şamanın kendi yardımcı ruhlarını çağırması teşkil eder. Gerçek Şamanlığın hüküm sürdüğü her yerde en önemli rolü oynayan bu yardımcı ruhlardır. Söylenceye göre en kudretli şaman, en güçlü kuvvetli ruha sahip olabilendir. Şamanın ayin esnasında çağırdığı ruh onun içine girerek tecelli etmeye başlar ve şuuruna hakim olarak şahsiyetini değiştirir. Bazı Şamanların kaz, karga, kartal, baykuş, kurt, boğa, ayı veya karabatak şekline girerek ruhen seyahat etmeleri bu düşünceyi teyit etmektedir. Zaten sadece şamanın kendi gücüne güvenerek seyahat etmesi de imkânsızdır. Şamanın diğer alemlerde seyahat etmesi ancak bu yardımcı ruhlar sayesinde olur. Altaylılarda ölmüş kamların ruhları başta olmak üzere, ölü ruhlardan ibaret olan yardımcı veya

[27] Gülşen Çakar, *Bursa Emir Sultan Mezarlığı'ndaki 18. Ve 19. Yüzyıl Mezar Taşları*, Ankara,2007, Gazi Üniversitesi, SBE, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) s.18-19.
[28] Şopolyo, E.Behnan, "Türk Mezar Taşları", *Önasya*, Ankara,1970,s.12-13.
[29] Metin Haseki, *Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları*, İstanbul, 1976, s. 5.
[30] Beyhan Karamağaralı,a.g.e.,s.8.
[31] Mehmet Oluş Arık, "Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri", *Anatolia*, C.I, Ankara, 1967, s.58.

koruyucu ruhlar şamana yol göstererek güç verip kılavuzluk eder, ona yoldaş olurlar. Kudretli şaman başkasına ait bir ruha da hükmedip ele geçirebilir.[32]

6.yüzyılla beraber Göktürkler döneminde defin töreni Hunlar ve Avarlar zamanından farklı sayılmazdı. Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerine kadar Asya'nın çeşitli bölgelerine uyguladıkları defin töreni genel hatlarıyla ile şöyle idi: "Ölü bir çadıra konurdu. Ölünün yakınları da atların kuyruklarını kesip, bunları çadırın önüne koyarak çadırın etrafında at üzerinde yedi kere dolaşırlardı. Sonra kapının önünde bıçakla yüzlerini kesip ağlarlardı. Bu tören yedi defa daha tekrarlanır ve yılın belli bir gününde ölünün atı kullandığı eşyalar ceset ile beraber yakılıp külü yine yılın belli bir gününde mezara konurdu ilkbaharda ölenler son baharda, kışın ölenler ise ilkbaharda gömülürlerdi. Defin gününde de ölünün yakınları tıpkı ölüm gününde yaptıkları törenleri tekrarlarlar. Fakat bazen ölü yakılmaz, iç organları boşaltılır, içi çeşitli bitkilerle doldurularak tahnit edilir (mumyalanarak) ve öyle gömülür. Göktürklerin geç dönemlerinde görülen ölü gömme adetlerindeki değişikliklere rağmen defin törenlerinde olduğu gibi örf, adet ve geleneklerinde de Hunlar' dan farklı değillerdi. [33]Göktürkler genellikle mezarın üzerine bir heykel dikerlerdi. Bu heykellerin ölünün kendisi için mi yoksa öldürdükleri insanları temsil için mi dikildiği konusukesinlik kazanmasa da Çin kaynakları Göktürklerin öldürdükleri insan sayısı kadar mezarlarının üzerine taş diktiklerini vurgulamaktadır.[34]

XIII. yüzyıl Kıpçak-Kuman boyları, Wilhem Rubruk'un verdiği malumata göre mezarlar üzerine yüksek tepe yaparlar, tepenin üzerine de bir heykel koyarlardı. Bu heykellerin yüzü doğuya bakardı. Bu mezarlardan birini Rubruk şöyle anlatıyor: "Yeni bir mezar üzerinde on altı tane at derisi gördüm. Bunlar mezarın dört tarafına dörder dörder olarak sırıklara asılmışlardı.[35]

Türk mezar taşlarının kaynağıyla ilgili ikinci veri ise Yenisey ve Orhun Vadisi'nde bulunan Göktürklere ait mezar taşlarıdır. Yenisey bölgesindeki mezar taşları M. S. VII. yy'a, Orhun Vadisi'nde bulunanlar ise M. S. 730 ve 734 yıllarına aittir. Kültigin, Bilge Kağan ve Vezir Tonyukuk adına yaptırılan mezar taşlarının bulunduğu bölgede hakan

[32] Wilhelm Radloff, *Türklük ve Şamanlık*, İstanbul,2009, s.133.
[33] Nejat Diyarbekirli, *Hun Sanatı*, İstanbul, 1972.
[34] Bahaeddin Ögel, *İslamiyetten ÖnceTürk Kültür Tarihi*, Ankara,1991,s. 165-166.
[35] Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, TTK Basımevi, Ankara,1995, s.179.

ve hanların mezarları üzerinde savaşlarda yenilgiye uğratılan düşmanların heykelleri olan balballara da rastlanmıştır.[36]Uygurların, atlı göçebe bir hayat tarzından, yerleşik hayat tarzına geçişlerini ve bu uygarlığa kendi karakterlerini katarak bölgede yeni bir kültür ortaya koyduklarını görmekteyiz. Uygurların bu gelişmesinde hiç şüphesiz Çin ve Hint uygarlıklarının da etkisi vardır. [37]Ancak, Budizm ile mani dinine girmiş olmaları onları, eski mezar ve defin geleneğinden fazla uzaklaştırmamıştır. Mezara veya yanına taş dikme geleneği Uygurlarda da devam etmiş, ayrıca ellerinde kadeh tutan balbal heykellere de "bengütaş" diyerek bu geleneği devam ettirmişlerdir. Bengütaşların uzunluğu yaklaşık 5-6 metre olup üzerlerine de çeşitli hayvan figürleri işlenmiştir. Ayrıca ölen kişinin boy-aşiret damgası da bu taşlar üzerinde yer almaktadır. Uygurlar, İslam sonrası Türk mimarisinde kubbeli-kümbet mezar anıtlarının temelinioluşturmuşlardır. Uygur stupalarında kullanılan lotus kubbelerin ise yine İslamiyet sonrası Türk mimarisinde karşımıza çıkan soğan kubbe denilen yüksek kasnaklı, çift cidarlı kubbenin öncüleri durumundadırlar.[38]

Uygurlarda taşların üzerine ölenin hayatının tarihçesi ve medhiyesi yazılıyordu. Yalnız bu gibi taşlar han veya hakan ve onlar derecesinde büyüklerin adına dikiliyordu. Halkın mezarları genellikle basit ve yazısız idi. Uygurlar mezara cesedi koyarken elbisesini giydirir, silahlarını kuşatırdı.[39]Türklerden önce Çin kültüründe stupalar bir dini şahsın kemiklerinin veya eşyalarının korunduğu kubbeli yapılardan ibaretti. Türklerle birlikte bunlar naşın yatırıldığı kubbeli yurt tipi çadır şeklini alarak iyice mezar anıtı kimliğine bürünmüşlerdir.[40]Bu gün Turfan bölgesi Murtuk Vadisi, Bezeklik, Hoço ve Sangımağız bölgelerinde bulunan stupalar, Uygurlardan günümüze gelen en güzel örneklerdir.[41]

---

[36] Hikmet Tanyu*, Türklerde Taşla İlgili İnançlar*, Ankara, 1968.
[37] Özkan İzgi, *Çin Elçisi Wang Yen-Te'nin Uygur Seyahatnamesi,* Ankara, 1989, s. 13.
[38] Yaşar Çoruhlu,*Erken Devir Türk Sanatı*, İstanbul, 1998,s.50.
[39] Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm***,** T.T.K.B, Ankara,1972.
[40] Emel Esin, *İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslam'a Giriş*, İstanbul, 1978, s. 141.
[41] Yaşar Çoruhlu, *a.g.e,* s.112.

2.2. İslamiyet Sonrası Türklerde Mezar Geleneği

Karahanlılar (840-1212) önemli Türk devletlerinden birisi olmalarının yanı sıra, İslam dinini ilk kabul eden Türk devleti olmaları bakımından da Türk tarihinde önemli bir yere sahiptirler.[42] Satuk Buğra Han'ın, atalarının yüzlerce yıllık dini olan Göktanrı'yı bırakıp Müslüman olması ve Büyük Türk Hakanlığı'nın resmi dininin İslam dinine çevrilmesi oldukça önemli bir değişikliktir. [43]Karahanlılar döneminden itibaren Türkler arasında İslamiyet dalga dalga yayılmaya başlayınca, Türkler'in mezar anlayışı ve geleneklerinde de değişmeler görünür. Türk çadırı şeklini andıran kurganların yerini, aynı plana yakın kümbetler almaya başlarken, İslamiyet'in tesiri sonucu, ölünün yanına kullandığı eşyaların konulması geleneğinin terk edilmeye başlandığı görünür.[44]Zerefşan vadisi yakınında Tim'de 367/978 tarihli Arap Ata Türbesi, Karahanlılar'dan kalan en eski mimari eserdir. [45]

Gazneli mezar mimarisinde görülen mermer sandukalar, mezar taşları açısından önemli örnekler arasındadır.[46]

İslam dinin Karahanlılar döneminde kabul edilip yayılmaya başlanmasından sonra İslam dininin Türkler arasında gelişip kabul edilmesiyle birlikte mezar anlayışı ve geleneği kısmen de olsa değişim göstermiştir. İslam dinin ölüm ve ölümden sonraki yaşam ile ilgili inançlar taşıması Türklerin bu dine daha sıcak bakmasını ve bu dini kolayca kabullenmesini sağlamıştır. Bu dönemde mezar mimarisi daha farklı bir boyuta taşınmış, daha anıtsal ve daha belirgin bir mimari ile oluşturulmuş mezar yapıları inşa edilmiştir. İslamiyet'ten sonraki Asya Türk mimarisinde (Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu) mezar anıtları kümbet ve türbe olmak üzere iki ana gruba ayrılmıştır. Kümbetler genellikle iki katlı ve konik çatılıdır, konik çatı altında bir kubbe kabuğu yer alır ve mumyalık denilen alt kat kurganları hatırlatırcasına kısmen veya tamamen toprak altında bulunmaktadır. Kümbetler daha çok çokgen veya silindirik olurken türbeler tek

[42] Abdülkerim Özaydın, "Karahanlılar", *DİA*, XXIV, İstanbul, 2001.
[43] Orhan Cezmi Tuncer, *a.g.t.*, ,s.14.
[44] Feray Demirel, *Besni Mezar Taşları*, Konya,2008,s.14.
[45] Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı I*, İstanbul, 1972,s. 32.
[46] Mustafa Cezar, *Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık*, İstanbul, 1997,s.24.

katlı, dörtgen gövdeli ve kubbeli yapılardır.[47]Karahanlılarla başlayan Gazneli ve Büyük Selçuklu devletleri tarafından yapılmaya devam ettilerilen, proto tiplerini İslamiyet öncesi Türk topluluklarında gördüğümüz "türbe" veya "kümbet" adı verilen mezar anıtları, Türk mezar mimarisi açısından çok önemlidir. Özellikle Büyük Selçuklular devrinde çok ve zengin örneklerini gördüğümüz bu anıt mezarlar genel olarak üç bölümden oluşurlar. Bunlar yapının bodrum katını oluşturan, cenazelik (mumyalık) bölümü ki bu bölümde ölü bulunur, toprak üstünde kalan ziyaret bölümü (bu bölümde sembolik bir lahit yer alır) ve genelde içten kubbe ile dıştan da konik bir külahla oluşturulan üst örtü bölümünden ibarettir.[48] Büyük Selçuklu türbeleri arasında da özellikle Afganistan'daki Yahya bin Zeyd (XI.yy. sonu ya da XII. yy. başı) ve İmam Kalan (XI.yy. sonu ya da XII. yy. başı), Serahs yakınında Yartı Kümbed (1098), Vekil Bazar'da Abdullah ibn Büreyda Türbesi, Astanababa'da Alemberdar Türbesi, Merv'de Muhammed ibn Zeyd (1112), Serahs'da Ebu'l Fazıl (XI. yy. sonu) Mihne'de Ebu Said Türbesi, Tus'daki İmam Gazali Türbesi (1111) ve Merv'deki Sultan Sancar Türbesi (1157) sayılabilir. Büyük Selçuklu türbe mimarisinin belki de en önemli eseri Sultan Sancar Türbesi'dir. Bu türbe Selçuklu türbe mimarisinin ulaştığı en son aşamayı ve geliştirdiği teknik-estetik özellikleri sergilemektedir.[49]

Türbeler Karahanlı ve Gazneli dönemlerinde gelişme göstermiş olup Büyük Selçuklu döneminde ise abidevileşmiş ve yoğun süslemeli ve zengin görünümüyle türbe mimarisinin gelişim seyrine katkı sağlamıştır. Büyük Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'nun fethinde görevlendirilen Oğuz Türkleri mezar geleneği Anadolu'ya taşınmış plan ve cephelerde ki değişikliklerle Anadolu'ya özgü bir mezar mimarisi oluşturulmuştur.

Anadolu'daki Türk Mezarları'nın lahit, sanduka ve şahideli mezarlar olarak şekillendiği görülmektedir. Lahit şeklindeki mezarlar, dikdörtgen bir prizma biçiminde, yekpare taş ve taş plakalardan çatılarak yapılmışlardır. Sandukalar, taş malzemenin yekpare veya kapaklı birer gövde şeklinde işlenmesiyle ortaya çıkar. Fakat Selçuklular'dan itibaren bazı örneklerin aynı biçimde, fakat çini, alçı veya ahşap malzemeyle yapıldığı da

[47] Yaşar Çoruhlu, " Eyüp Sultan ve Çevresindeki Hazirelerde Bulunan Mezar Taşlarında Kase İçinde Meyve Tasvirlerinin Sembolizmi", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla II. Eyüpsultan Sempozyumu,* Tebliğler, 8-10 Mayıs 1998, Eyüp Belediyesi, İstanbul, s.118- 127.
[48] Oktay Aslanapa, *a.g.e*, s.19.
[49] Yaşar Çoruhlu, *Türk İslam Sanatının ABC'si*, İstanbul, 1997, s.34-35.

görülmektedir. Şahideli mezarlar, baş ve ayakucuna veya sadece ayakucuna dikilen bir şahide taşı ile tanımlanabilir. Bütün şahidelermezarı meydana getiren toprak yığını, lahit veya sanduka biçimindeki mezarlarda kullanılabilmektedir. [50]

XI. yy'ın başlarında Oğuzların, Çağrı Bey aracılığı ile 1040 yılında kurdukları Selçuklu Devleti'nin çekirdeğinin ilk ürünleri Anadolu' da şekillenmeye başlamış, XI. yy'ın ikinci yarısından sonra ise artık Anadolu yeni bir kültüre kapılarını sonuna kadar açmıştır. Bu kültür, bölgesel özellikleri de benliklerinde eriterek, mezar taşı geleneğinin tüm Anadolu'da yaygın bir hale gelmesine ve kendine özgü biçimlere ulaşmasına da öncülük etmiştir.[51] Türklerin ölüleri için mezar açma ve üzerlerine taş dikme adeti, yazının bulunmasından önceki devirlere kadar uzanan eski bir gelenektir. Anadolu'ya geçip, bu toprakları yurt edindikten sonra Türkler, 1000 yılından itibaren ölüleri için mezarlıklar yapmışlardır. Örneğin; Ahlat civarında Selçuklulara, Erzurum çevresinde Saltuklulara, Ak ve Karakoyunlara, Konya ve Akşehir civarında yine Selçuklulara ait mezarlıklar ve mezar taşları mevcuttur. Ayrıca Anadolu'ya Türk damgasını vuran koç heykel biçimindeki mezar taşları da bu geleneğin birer simgesi durumundadır. [52]

Anadolu Türk sanatında ise mezar mimarisi konusunda türbelerden oluşan bir düzenlemeye gidilmiştir. Selçuklu ve Beylikler döneminde yoğun süslemelerle kuşatılan mezar yapıları dikkat çekmektedir. Özellikle Ahlat Selçuklu mezar anıtlarının bir arada topluca bulunduğu son derece büyük bir bölge niteliği taşımaktadır. Selçuklulara ait ve figürlü, bitkisel ve geometrik süslemelerin yoğun olarak kullanıldığı mezar taşları ve bu mezar taşlarınınyakınında bulunan üzeri çokgen, silindirik veya konik çatılı, mumyalık kısmı ve gövde kısmı bulunan kümbetler yer almaktadır. [53] XIII. yy'ın ortalarına gelindiğinde İlhanlıların egemenliği altına giren ve varlığını bu şekilde sürdüren Anadolu Selçuklu devleti XIV. yy'ın başlarında ortadan tamamen kalkınca bunun sonucu olarakta daha önce var olan ve Selçuklu kültürününparçalarını oluşturan beylikler tamamen bağımsız hale gelmişlerdir. Bu süre içerisinde de yine Anadolu'da mezar taşı geleneği devam etmiştir.[54] Bu dönemde Anadolu Selçuklu mezarlarının bir

[50] Gül Tuncel, *Batı Anadolu Bölgesi'nde Camii Tasvirli Mezar Taşları*, Ankara, 1989.
[51] Metin Haseki, *a.g.e.*, s.7.
[52] Necmi Ülker, "Ege Bölgesi Osmanlı Devri Mezar Taşları", *Osmanlı Kültür ve Sanat*, C:9, Ankara, 1999, s.230.
[53] Gülşen Çakar, *a.g.t.*, s.20-21.
[54] Metin Haseki, *a.g.e.*, s.8.

devamı olarak türbeler ve kümbetler yapılırken tek fark olarak Beylikler dönemi mezar anıtlarının Anadolu Selçuklu mezar anıtlarına göre daha sade bir süsleme programına sahip olmalarıdır.[55]

Anadolu'daki koç, koyun heykellerinin Akkoyunlular'la Karakoyunular'a ait olduğu öteden beri kabul edilegelmiş; fakat at heykellerinin hangi boya ait olabileceği konusunda kesin bir şey söylenmemiştir. Ancak Tiflis'te bulunan at şeklindeki bir mezar taşında atın sol arka ayağın yan tarafındaki Alayuntluğ damgası at heykellerinin Alayuntluğ boyuna ait olduğunu ortaya koymaktadır. [56] Özellikle koç-koyun heykellerinin yanı sıra at heykellerine hem Orta Asya Türk mezarlarında hem de Doğu Anadolu'da Bitlis, Erzurum, Diyarbakır, Van, Kars, Tunceli illerinde sık sık rastlanmaktadır. Bunlar genellikle ayakta veya yere çökmüş bir tarzda yapılmıştır.[57]

İç Anadolu mezar taşları, bölgenin çeşitli yörelerinde sade veya figürlü, sanduka veya şahideli, mermer veya yöreye özgü taş malzemeden yapılan birbirinden farklı örnekleriyle dikkat çekmektedir. Süsleme olarak yazı, bitkisel, geometrik bezemenin yanında, günlük yaşamla ilgili sahnelerin yer aldığı figürlü bezemelerde betimlenmiştir.[58]

Osmanlı mezar taşı, ilk bakışta bir insanı andırmasıyla kendini belli eder. Bu taşlarda ayaklar ve eller çok belirgin olamamakla beraber, boyun ve özellikle de başın silueti çok açık olarak görülmektedir. Özellikle baş, kavuğu ile kendini belli etmektedir. Burada başlık yani serpuş en ayrıntılı olarak işlenen ve adeta mezar taşına damgasını vuran unsurdur. Çünkü Osmanlı döneminde başlık, hem maddi hem de sosyal konumu ilebüyük bir benzerlik ve aynilik arz etmektedir. Böyle olunca, başa verilen değer, önem ve özen; bir bakıma mezar taşına verilen önem ile benzerlik gösterir.[59]

Osmanlı toplumunda, Sultan II. Mahmud'un 1829'daki kıyafet düzenlemesine kadar giysiler ve başlıklar kişinin sosyal konumunu kesin ölçülerle belirlemekte ve her grup

---

[55] Aslı Sağıroğlu Aslan, *a.g.e,*, s. 15.
[56] Beyhan Karamağaralı, *a.g.e.*,s.51-52.
[57] Haldun Özkan, "Erzincan ve Çevresinde Orta Asya Türk Geleneğini Sürdüren Bezemeli Mezar Taşları", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.15, Erzurum, 2000, s.33.
[58] Hür Kamil Biçici, "Yazılı Araştırmalar Işığında Türkiye Mezar Taşlarına Toplu Bir Bakış", *Ekev Akademi Dergisi*, 2006,s.186.
[59] Tuncer Baykara, "Asya Türk Kültürünün Bir Unsuru Olarak Mezar Taşı", *X.Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara, 1993, s.128.

kendi giysisini giymek durumundaydı. Yaşanılan hayattaki bu çeşitliliğin mezar taşlarına da aksettiği görülür. Başlıklar kadın ve erkek mezar taşları olarak sınıflansa da, ayrıma imkan verecek çeşitliliğe erkek mezar taşlarında rastlanır. Kesinliği bilinmemekle birlikte kadın mezar taşlarında baştaşının süslü ve gerçekten bir insanın başınatakılmış örtü görüntüsünü veren formları vardır ki, formları başörtüsünün ifadesi şeklinde algılanması doğru olsa gerektir. Erkek mezar taşlarının birçoğu, mesleklerin ve mensubu bulunulan grubun simgelerini taşıyan başlıklara sahiptir.[60]

Hazire ve mezarlıklar, tarihi şehirlerin topografyasında ve hatta Osmanlı Devleti'nin genel şehir düzenindeki önemli yerlerdir. Türk cami, evi, bahçesi, halısı, işlemesi, minyatürü ve hattı gibi Türk mezarları ve bunlardaki taşları da kendilerine has diğer çevrelerindeki benzerlerinden değişik bir ruh ve anlama sahiptir. Mimaride mantıklı bir nispet anlayışını büyük bir başarıyla kullananeski Türkler, ebedi uykuların uyunacağı yerlerde de tabiatın koynunda, onunla iç içe olmayı tercih etmişlerdir. Türk Mezarlığı, dağınık kabirlerin serpiştirildiği tabii bir bahçe, ulu ağaçların gölgelediği bir korkuluktur. Bir zamanlar şehrin içinde yer yer yeşillik kümeleri yaratan hazireler de, yalnız hayat ile ölüm arasındaki mesafenin kısalığını vurgulamakla kalmıyor, aynı zamanda Türk şehirciliğinin önemli bir unsuru olarak da, yerleşim yeri dokusunda büyük rol oynuyorlardı.[61]

Erken Osmanlı döneminde Bursa'da oluşan üslup, iyi stilize edilmiş bitkisel ve hayvansal motiflerin oluşturduğu rumi ağlarla kaplıdır. Mezar taşlarının boyutları büyütülmüş, kitabeler ise temiz bir işçilikle şekillendirilmiştir.[62]

Artık türbe ve mezar taşı olmak üzere iki türde gelişen mezar mimarisi Erken Osmanlı döneminde ilk örnekler İznik'te görülmeye başlanmıştır. Artık daha sadeleşen ve üzerleri kiremitle örtülüp külah yerine kubbe ile örtülmeye başlanan mezar anıtları ilk büyük başkent olan Bursa'da ve daha sonrada Edirne'de devam etmiştir.[63]

Osmanlının Klasik döneminde mimari ile bağlantılı olarak gelişim gösteren mezar taşları, İstanbul'da en olgun örneklerini vermiştir. Bu dönem mezar taşlarının belirgin

---

[60] Nejdet Ertuğ, "Osmanlı Mezar Taşları", *Osmanlı Kültür ve Sanat*, C:9, Ankara, 1999, s.224.
[61] Semevi Eyice, "Mezarlıklar ve Hazireler", *İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri,* Ankara, 1996, s. 131.
[62] Metin Haseki, *a.g e.*, s.25.
[63] Gülşen Çakar, *a.g.t.*, s.21.

özelliği, figüratif elemanlara rastlanmayışı ve bunun yerine ölenin kimliğini, sosyal konumunu, mesleğini belirtecek sembollerin kullanılmasıdır. Erkeklerde serpuş (XIX. yy'ın ilk çeyreğinden sonra yerini fes'e bırakır) yer alırken, kadın mezar taşlarında ise serpuş yerine takı, gerdanlık, broş, gibi kadının yaşamındaki zarafetini yansıtan semboller kullanılmıştır.[64]

Klasik Osmanlı devrinden itibaren mezar taşlarında gerek biçim gerek süsleme bakımından daha sade keskin hatlara sahip bir anlayışa bürünmüştür. Artık bu dönemde ölen kişinin cinsiyeti ve hatta mesleği hakkında fikir sahibi olunmayı sağlayan fes, sarık, kavuk gibi çeşitli başlık türleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Kadın mezar taşlarında belirgin bir başlık türüne sıkça rastlanmazken daha çok takılar ve işlemelerle bu ayrımı yapmak mümkün hale getirilmiştir. 17. ve özellikle 18. yüzyıldan itibaren batılılaşma süreci içerisine giren Osmanlı devletinde barok ve rokoko üsluplarının ağır, dışa taşkın, karmaşık şekil ve işçilikleri mezar taşlarına da yansımıştır. Mezar taşlarına işlenen çiçek motiflerindeki çeşitlilik, dışa taşkın ve yüksek kabartma şeklinde oluşturulmuş süslemeler ve giderek daha estetik bir nitelik kazanan saksı ve vazo biçimleri başta İstanbul olmak üzere Anadolu'nun dört bir yanında gelişip yayılmıştır. Selçuklular döneminde daha çok kufi hat ile oluşturulmuş süsleme ve kitabeler bu dönemde sülüs ve nesih ağırlıklı olmak üzere yoğunluk kazanmış ve kufi hattın yerini bu yazı türleri almıştır. Görüldüğü gibi bazı önemli örneklerle ele alınan mezar yerinin hazırlanması ve ölü gömme adetleri etrafında oluşan mezar yapımlarında asıl amaç; ölen kişinin hatırasını yaşatma arzusudur. Çok eski devirlerden beri var olan bu düşünce zaman içinde değişik anlamlar ve yeni özellikler kazanarak günümüze kadar gelmiştir. Şimdilerde üzerlerinde ölenin adının, kimliğinin ve bazılarında hayatına dair önemli bilgilerin yer aldığı mezar taşları üzerine işlenen motif ve kompozisyonlara bakıldığında geçmişten bize uzanan bir tavır sezilmektedir. Çin kaynaklarında da belirtildiği gibi dahaönceleri mezar üzerinde kurulan yapının duvarlarını resmeden insanoğlu günümüzde, yaptığı mezar taşlarının üzerinde duygularını ifade eden derin anlamlarla yüklü motifler oluşturmaktadır.[65]

Mezar taşlarında kitabeler önemli bir yere sahip olup milletlerin dil, din, inanışları hakkında bilgiler sunmaktadır. Mezar taşlarında tarih verilmesi mezarın veya mezarlığın

[64] Metin Haseki, *a.g e.*, s.27.
[65] Gülşen Çakar, *a.g.t.* , s.21-22.

tarihlendirilmesinde en büyük yol göstericidir. Mezar taşlarında kitabeler genellikle Hüve (O, Allah), Hüve'l-Baki (O ebedidir), Hüve'l-hayyu'l-baki (O ebedidir, diridir), Hüve'l Hallak ibareleriyle başlamaktadır.

Kitabenin ikinci kısmını ölenin kimliği oluşturur. Kimliğin verilişinde erkekler meslekleriyle, kadınlarsa çoğunlukla anne, baba, eş gibi yakın akrabalarıyla nitelenirler. Bazı mezar taşlarında ise doğrudan mesleki bilgi yoktur. Mezar taşlarının bazılarında ölenin isminden önce kiminde klişeleşmiş kiminde de mahsus kafiyeli cümleler bulunmaktadır. [66]

Kitabelerin ölen kişiye dua istenen bölümde vardır. Kitabelerin çoğu ruhuna El-Fatiha ile biter. Mezar kitabelerinde tarih kısmı en başta verilenler olmakla birlikte genelde kitabenin son kısmında verilmiştir.

Kitabelerin bir kısmında ölen kişinin ağzından ziyaretçilerden dua istenirken, diğer kısmında ölen için başka şahıslar tarafından dua istenilmektedir. Öleni hayır dua ile anmak için söylenen sözlerin sayısı oldukça azdır. Bu konuda hemen hemen her mezar taşında bulunan, bazen uzatılan bazen de kısaltılan sözler, erkeklerde "merhûm" ve "mağfûr" kadınlarda da "merhume" ve "mağfure"dir. Mesela "Merhûm ve mağfûr el-Hâc Selim Ağa"… gibi.[67]

Gelenekler ve dönemin üslup özellikleri ile birlikte şekillenen mezar taşları, toplumun kendi öz değerlerini geleceğe taşıyan önemli yazılı belgelerdir. Toplumlara ve kültürlere göre bu gelenek malzeme, bezeme ve biçim olarak değişiklik gösterse de ölen kalıcı kılabilmek ve onun adına bir işaret koyabilmek hep en önemli amaç olmuştur.

[66] Serap Özkan,*Geç Dönem Osmanlı Adana Mezar Taşları*(18-20.yy), Konya,2007.
[67] Enver Behnan Şapolyo , "Türk Mezar Taşları", *Önasya*, C.5, S.57, Ankara, 1970, s.11.

3.KATALOG

Büyük Bürüngüz Mezarlığı

Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan 50 adet mezar tanımlanmıştır.

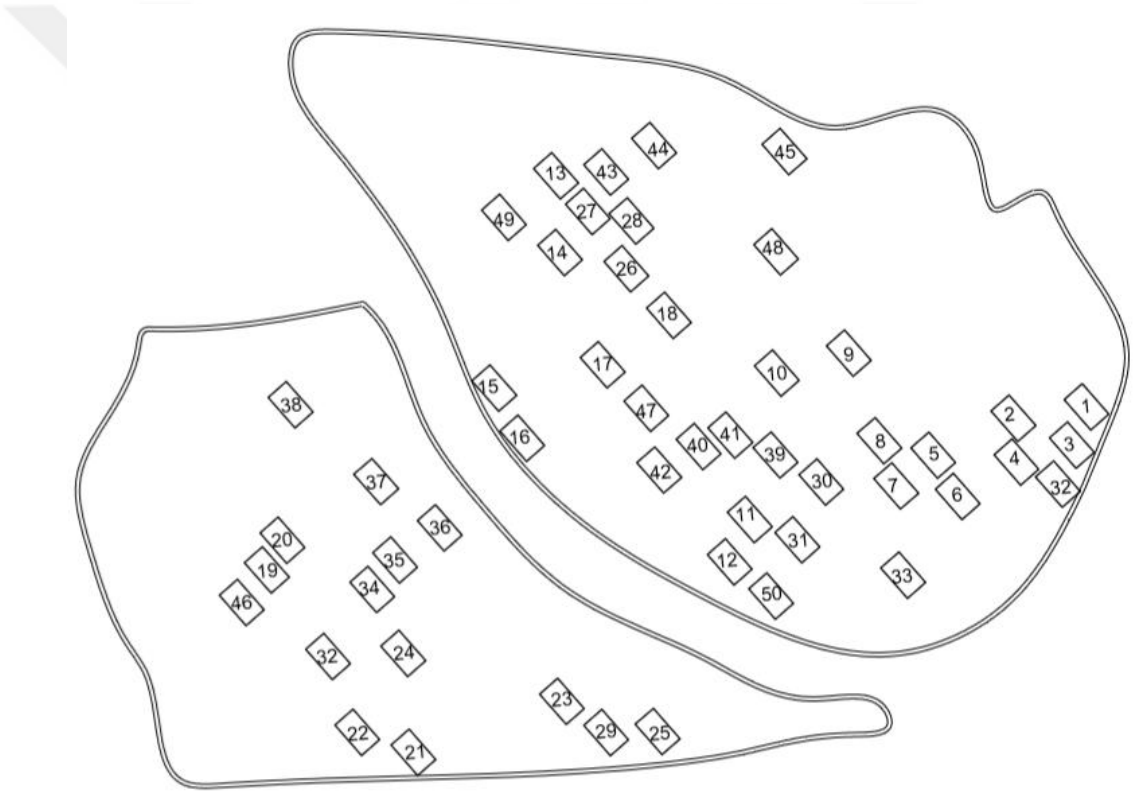

İncelenen Mezarların Mezarlık Alanı İçerisindeki Konumları

Katalog No: 1

Fotoğraf No:1-4

Çizim No:1-4

Tarihi:H.1331 M.1913

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

بني مغفرت ايت اي رب يزدان

بحق عرش رحمن نور قران

عفو غفران ايلر ايسك ..... اي كريم

رحمتك درياسنده اولمز بونده قطره نقصان

سويله حافظ سويله تاريخ وفات والدك

گيتي دنيادك بقايا ايله فاتحه احسان

محصل اغا زاده الحاج روحنه فاتحه

سنه١٣٣١

Kitabenin Okunuşu:

Hüvel Hallakul Baki

Beni mağfiret et ey Rabbi yezdan

Bi hakkı arşı rahmaı nuri kuran

Afu gufran eylersen … Ey Kerim

Rahmetin deryasında olmaz bunda katrei noksan

Söyle hafız söyle tarih vefat validin

Gitti dünyadan bekaya eyle Fatiha ihsan

Muhassıl Ağa Zade El Hac ruhuna Fatiha

Sene 1331

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan mezar iki kademeli bir taş kaide üzerinde başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcut olan çatma lahit tarzında yapılmıştır. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu şahidesinin alt kısmı kareye yakın dikdörtgen şeklinde olup dilimlenerek yukarıya doğru daralmakta olan dikdörtgen bir gövdeye sahiptir. Dikdörtgen gövde boyun kısmından sonra kavuk şeklinde bir serpuşla son bulmaktadır.Başucu taşında yer alan kitabesi sekiz satırdan oluşmakta olup dikdörtgen çerçeveler içerisinde verilmiştir. Mezar kitabesinin birinci satırı yuvarlak kemer formunda bir çerçeve içerisine alınmıştır.

Başucu taşının kare alt kısmında güneş kursu motifi ve bu süslemenin dört bir köşesinde altı dilimli ortada ki güneş kursunun birer parçası görünümünde yapılan süslemeyle kompozisyon tamamlanmıştır. Süsleme kare bir çerçeve içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı yine başucu taşı gibi süslemeli olup günümüze fazla bir tahribata uğramadan gelebilmiştir. Başucu taşının kare alt kısmında şemse motifi, bu çiçeğin dört bir köşesinde altı dilimli çiçeklerden oluşan bir süslemeyle kompozisyon tamamlanmıştır.

Ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra kenarları dilimli bir şekilde daralarak dikdörtgen gövde oluşturulmuştur. Gövde ucu sağ tarafa eğilmiş bir şekilde verilen selvi ağacıyla süslenmiştir.

Mezarın kuzey yan taşında herhangi bir süsleme öğesi bulunmamaktadır.

Mezarın güney yan taşı ortada çarkıfelek motifi, bu motifin iki yanında ortadakinden daha küçük iki çarkıfelek motifiyle süslenmiştir. Güney yan taşı profilli silmelerle sonuçlandırılmıştır.

Fotoğraf 1-Kat.No1Başucu Taşı

Fotoğraf 2- Kat.No.1 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 3- Kat.No.1 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 4- Kat.No.1 Güneyden Görünümü

Çizim 1

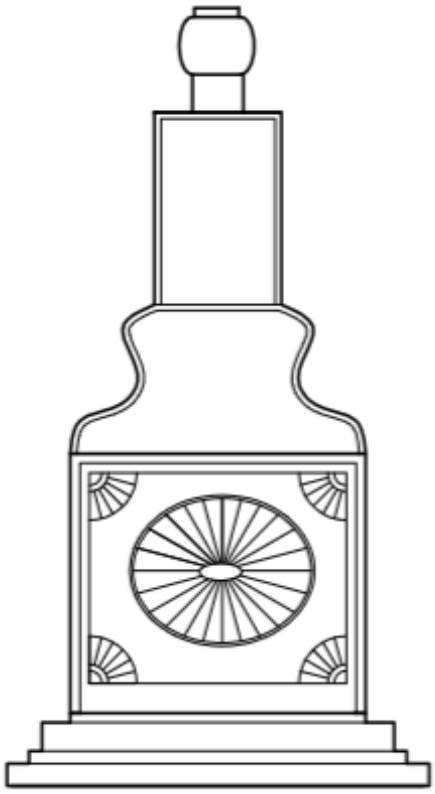

Başucu Taşı

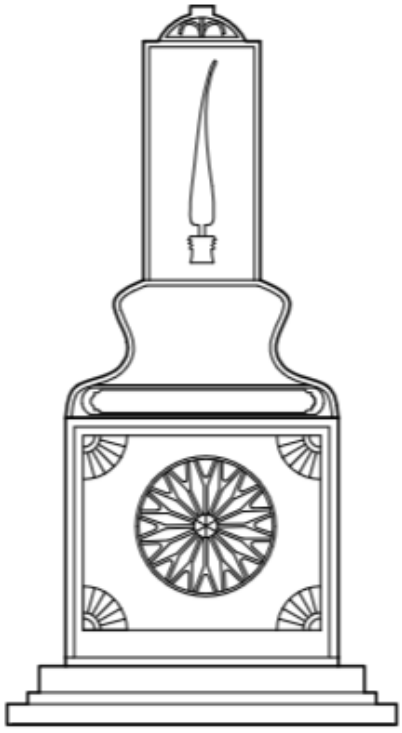

Ayakucu Taşı

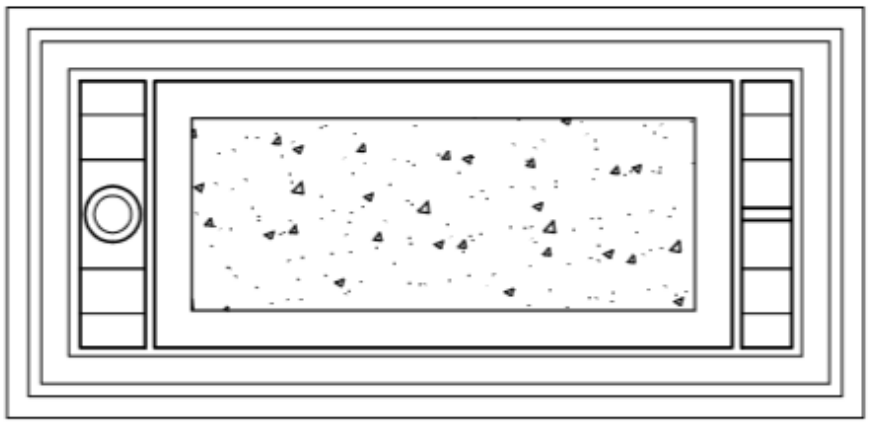

Plan

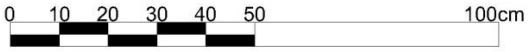

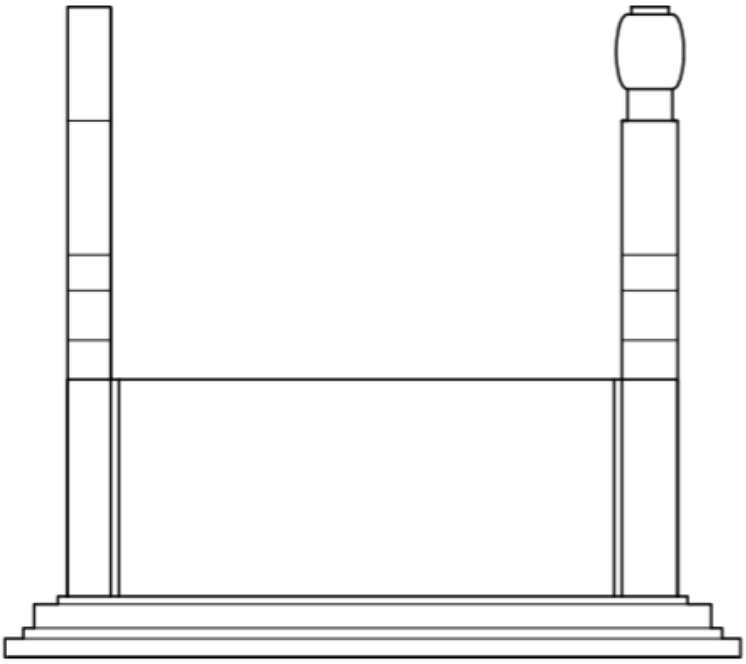

Kuzeyden Görünüm

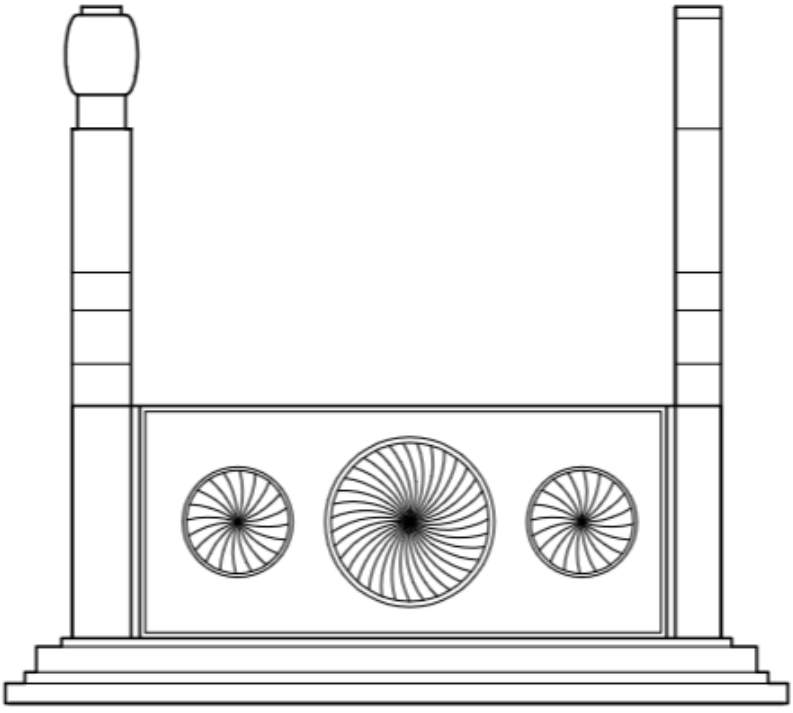

Güneyden Görünüm

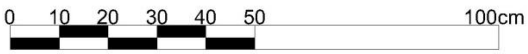

Katalog No: 2

Fotoğraf No: 5-8

Çizim No:2

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi: Hüvel Hallakul Baki

Rahmet kıl mağfiret kıl ya hüda

Ola makamı cennetül meva

…

هو الخلاق الباقي

رحمتكله مغفرت قيل يا خدئ

اوله مقامئ جنت المـأوئ

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan mezar kaidesiz olup başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcut olan çatma lahit tarzında yapılmıştır. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu şahidesinin alt kısmı kareye yakın dikdörtgen şeklinde olup köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Başucu taşı boyun kısmından sonra yemeni biçiminde bir başlıkla son bulmaktadır. Gövde üzerinde beş satırlık bir kitabeye sahiptir. Kitabe metni dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır. Mezar kitabesinde ki tahribin daha çok iklime bağlı olduğunu söyleyebiliriz. Kitabenin ilk üç satırı okunabilmektedir. Mezarlık alanı içerisinde yemeni kadın başlık türü 20. yy'ın ilk çeyreğinde

kullanılmıştır. Benzer mezar örnekleri göz önüne alındığında mezarı 20.yy'ın ilk çeyreğine tarihlendirebiliriz.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra dilimli bir köşelikle daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Ayakucu taşı dilimli kemer görünümünde bir alınlıkla son bulmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarıkırılmış olup süsleme öğesi bulunmamaktadır.

Fotoğraf-5 Kat.No.2 Başucu Taşı

Fotoğraf6- Kat.No.2 Ayakucu Taşı

Fotoğraf7- Kat.No.2 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 8- Kat.No.2 Güneyden Görünümü

Çizim-2

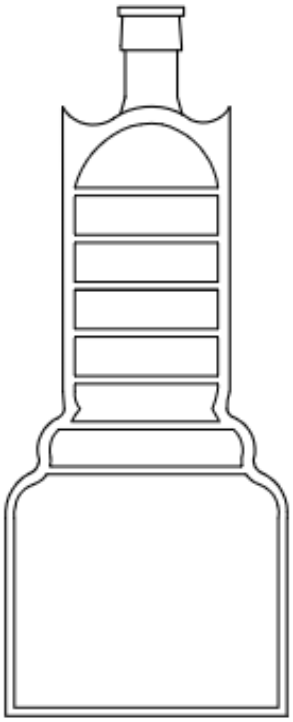

Başucu Taşı

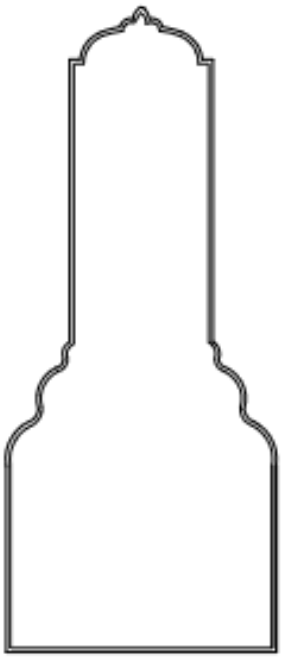

Ayakucu Taşı

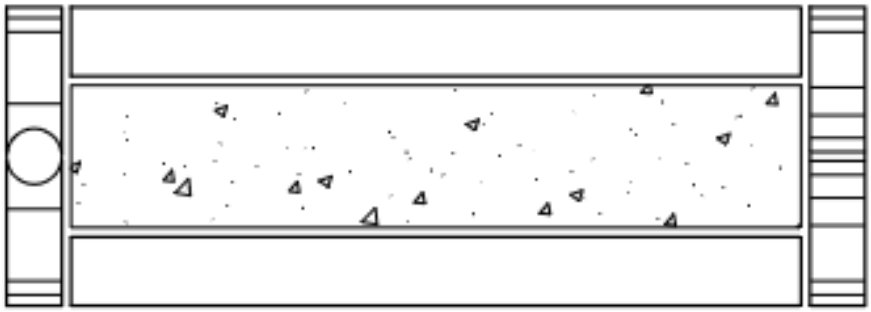

Plan

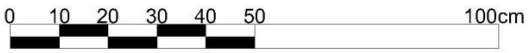

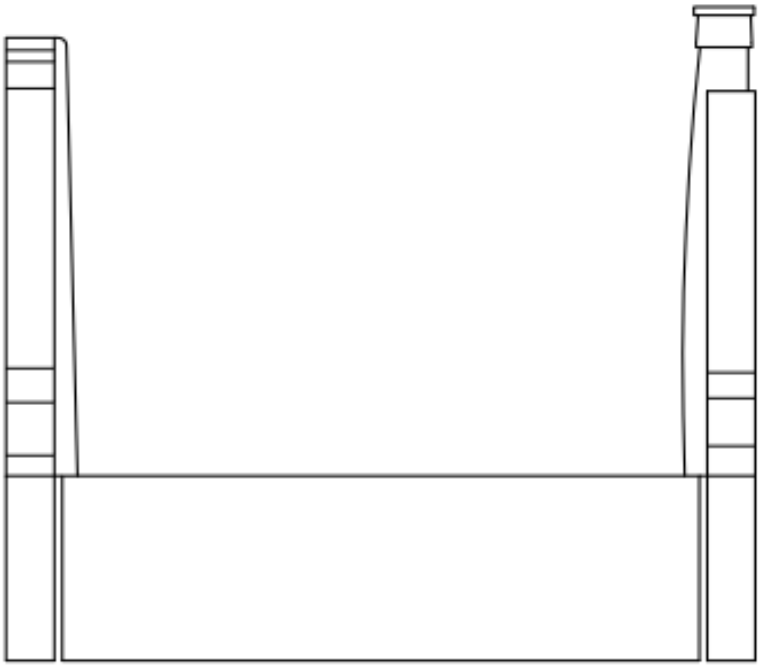

Kuzeyden Görünüm

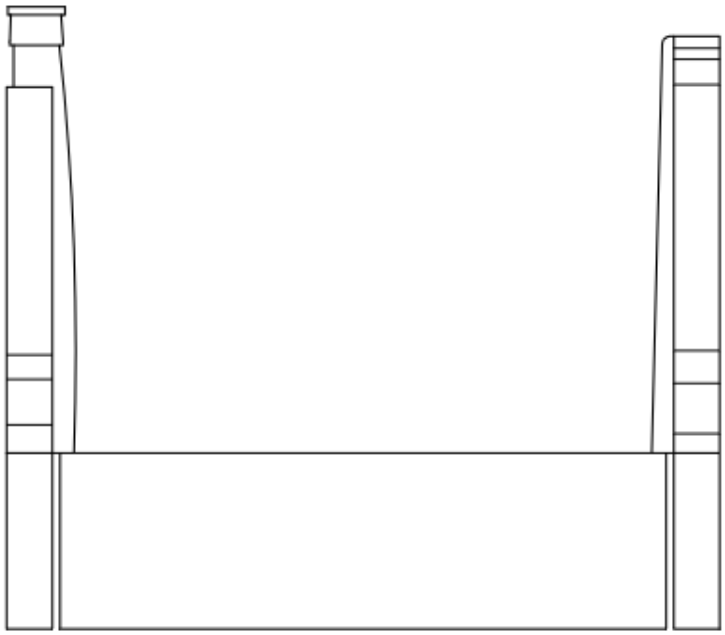

Güneyden Görünüm

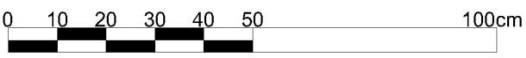

Katalog No: 3

Fotoğraf No:9-12

Çizim No:3

Tarihi:H.1327 M.1909

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

الخلاق الباقي

نوش ايدوب متوفكك شرابن

نوش ايدوب بير نصحي راه نفس يوزي

صافنك اهل خيراتدر ايليوب تقوئ وراع

بر كفندر وضع ايدر قارون اولمشكن اوزئ

مؤمنا ال تاريخين بو روضه نك روضنه گتير

غافر ايليه قبرميني عفو ايديوب جرمرمي

زائرا بر فاتحه خان اوچ اخلاصله

بول بهشتن بهجتندن وعد صادق سوزئ

سنه ١٣٢٧

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

Nuş edip mütevaffin şarabın

Safinin ehli hayratıdır eyleyip takva vara

Bir kefendir vaz eder karun olmuşken özü

Müminel tarihin bu ravzanın ravzına getir

Gafur eyle kabrini af edib cürmümü

Zaira bir Fatiha Han üç İhlas

Bul beheşte behcetinden vadı sadık sözü

Sene1327

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan mezar dört kademeli bir taş kaide üzerinde başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur. Dört yönden demir gergi çubuklarıyla çevrilidir.

Başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimli bir şekilde yukarıya doğru daralmakta olup dikdörtgen bir gövdeden sonra boyun kısmı ve dilimli sarık şeklinde bir serpuşla son bulmaktadır. Başucu taşı üzerinde on satırlık kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisinde verilmiştir. Kare alt kısımda dilimli çiçek ve dört köşesi altı kollu çiçek motifiyle süslenmiştir. Kitabe kısmının ilk satırının iyi yanında üç dilimli çiçek bezemesi bulunmaktadır.

Ayakucu taşı başucu taşından daha kısa boyutludur. Ayakucu taşı kare alt kısmından sonra köşeleri dilimli olarak yukarıya doğru daralmakta ve dilimli kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezarın ayakucu taşı bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Ayakucunun alt kısmında oniki kollu bitkisel bir süsleme bulunmaktadır bu süslemenin sol üst köşesinde sekiz kollu çiçek motifi yer almaktadır. Diğer dört köşesinde dilimli çiçek motifi mevcut olmayıp muhtemelen mezarlıktaki diğer örneklerde olduğu gibi dört köşesinde de bu süslemenin olduğu düşünülmektedir. Ayakucu taşının gövdesi

aşağıdan yukarıya doğru kıvrım dallar ve çiçek bezemeleriyle süslenmiştir. Alınlık kısmı ortada bitkisel bir bezeme ve sağ ve sol üst köşelerinde dört dilimli çiçek motifiyle süslenmiştir.

Kuzey yan taşının taşının merkezinde yirmi kollu çiçek motifi ve iki yanında dilimli kartuşlar içerisinde dört yapraklı bitkisel bir süsleme ile süslenmiştir. Bezemeler arasında palmet motifleriyle geçişler sağlanmıştır.

Güney yan taşının ortasına gelecek şekilde bir şemse motifi işlenmiştir. Şemse motifinin iki yanında dilimli çerçeveler içerisinde saksıdan çıkan stilize çiçek motifleri bulunmaktadır. Bu bezemelerin iki yanında bitkisel süslemelerle kompozisyon tamamlanmıştır.

Fotoğraf 9- Kat.No.3 Başucu Taşı

Fotoğraf 10- Kat.No.3 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 11- Kat.No.3 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 12- Kat.No.3 Güneyden Görünümü

Çizim 3

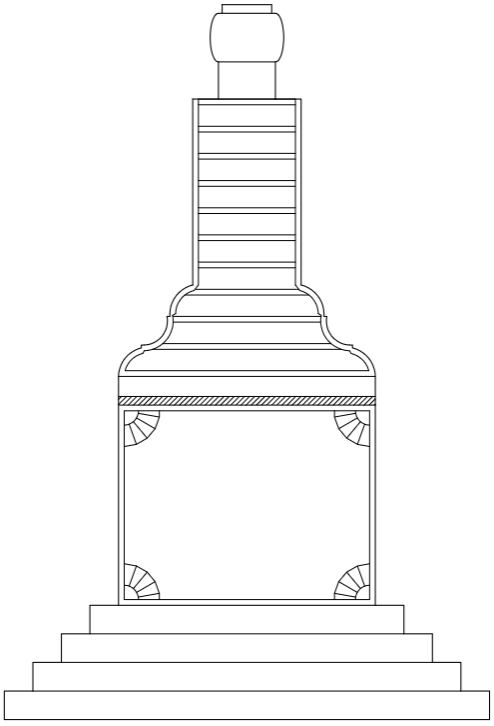

Başucu Taşı

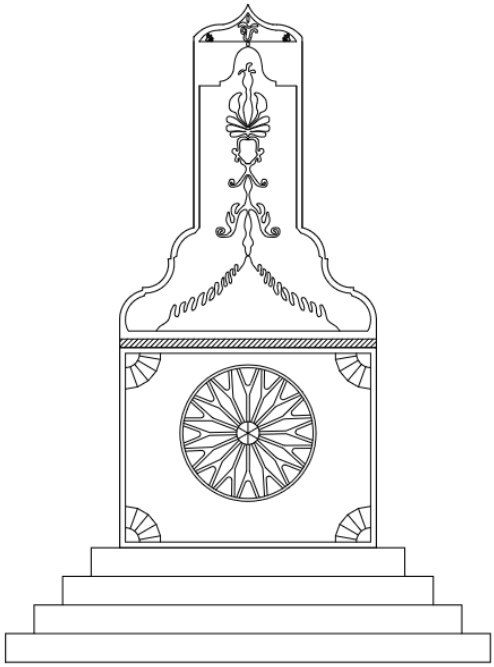

Ayakucu Taşı

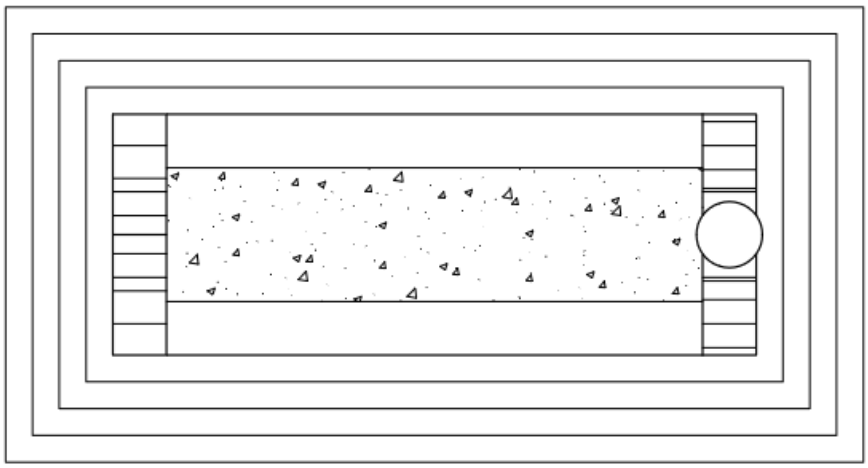

Plan

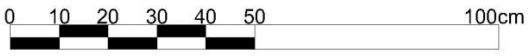

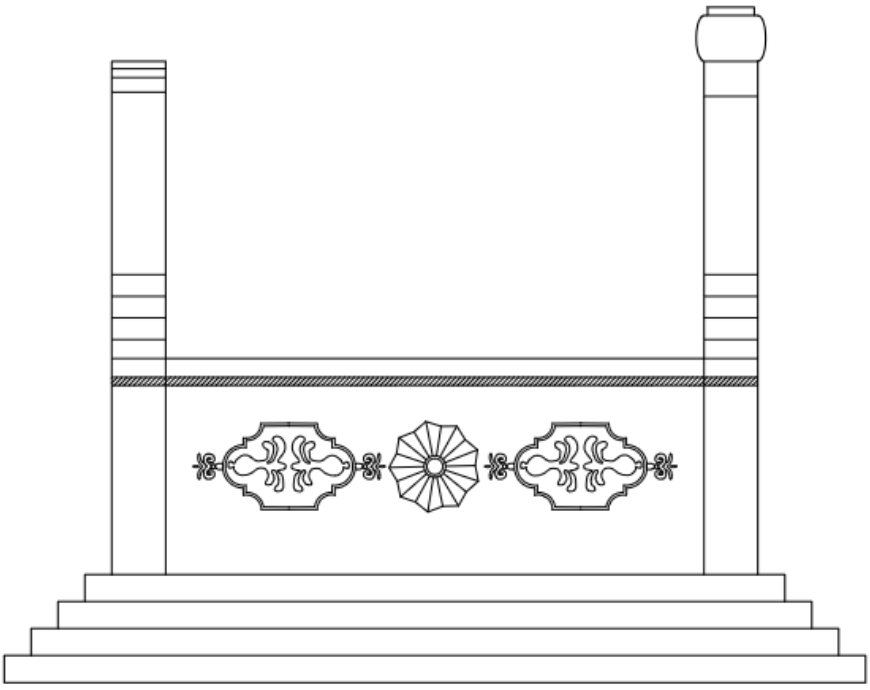

Kuzeyden Görünüm

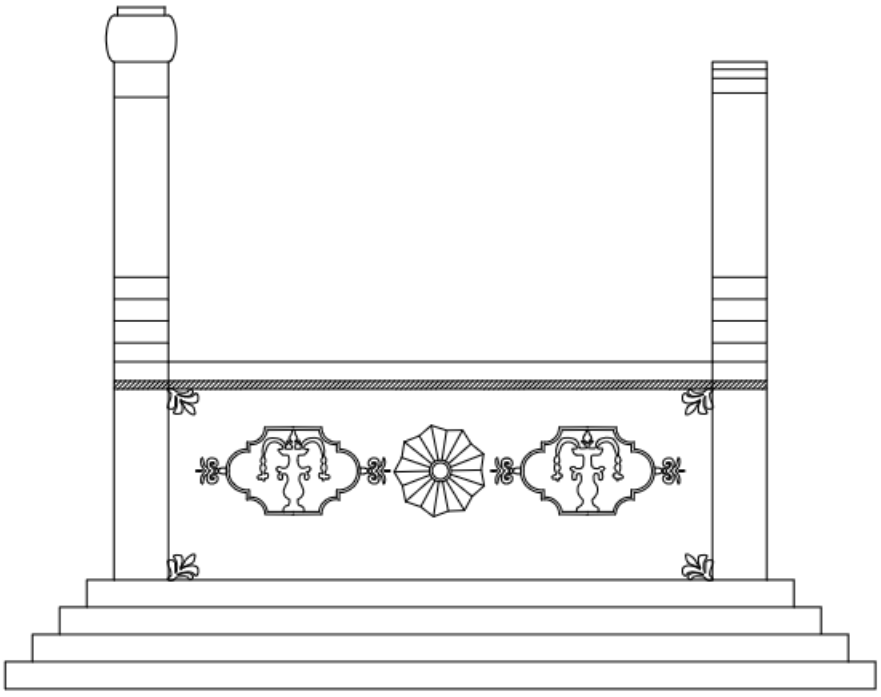

Güneyden Görünüm

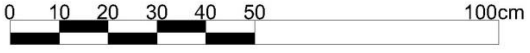

Katalog No: 4

Fotoğraf No:13-16

Çizim No:4

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الباقي

زيارتدن مراد بر دعادر

بوكون بنا...

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Baki

Ziyaretten murad bir duadır

Bugün bana…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan mezarın başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur. Mezarın başucu taşı yan taşlarından hafif bir eğimle ayrılmıştır.

Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri pahlanarak devam etmekte vedikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövdenin başlıkla birleştiği omuzluk kısmı yuvarlatılmış ve palmet biçimli bir başlık kısmıyla son bulmaktadır. Başlık kısmı palmet biçimli olup balığın üzerinde sivri kemerli bir kartuş oluşturulmuş vestilize bitkisel bezemelerle süslenmiştir. Bu tür başlıklar kadın mezarlarında daha çok tercih edilmektedir. Dört satırlık mezar kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisinde verilmiştir. Zamanla oluşan

hasarlardan dolayı tamamı okunamamıştır. Hüvel Baki yazan ilk satır köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen bir çerçeve içine alınmıştır.

Ayakucu taşı alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde köşeleri yuvarlatılmış üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşı herhangi bir süslemeye sahip değildir. Başucu taşına oranla daha kısa boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşları dikdörtgen yekpare taştan yapılmıştır. Yan taşlar profillendirilmiş silmelerle hareketlendirilmiştir. Kuzey ve güney yan taşlarının merkezine gelecek şekilde alçak kabartma tekniğinde işlenmiş şemse motifi ile süslenmiştir.

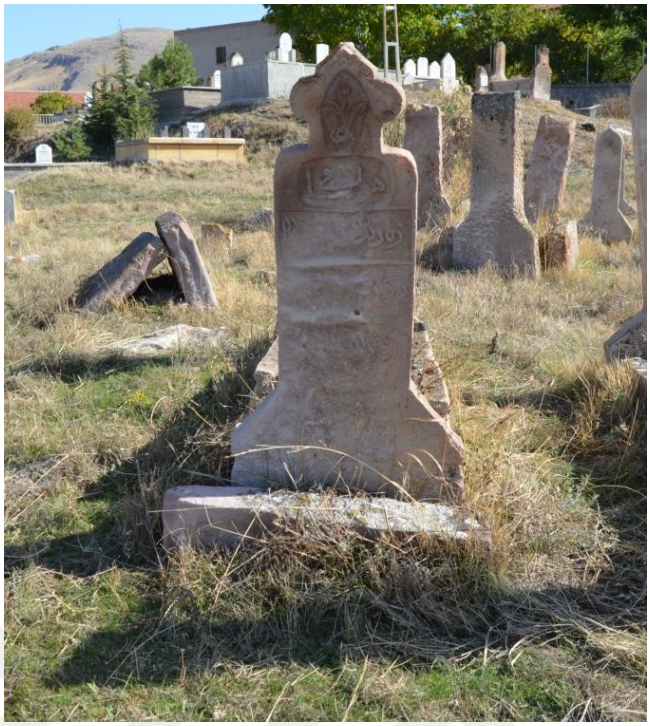

Fotoğraf 13- Kat.No.4 Başucu Taşı

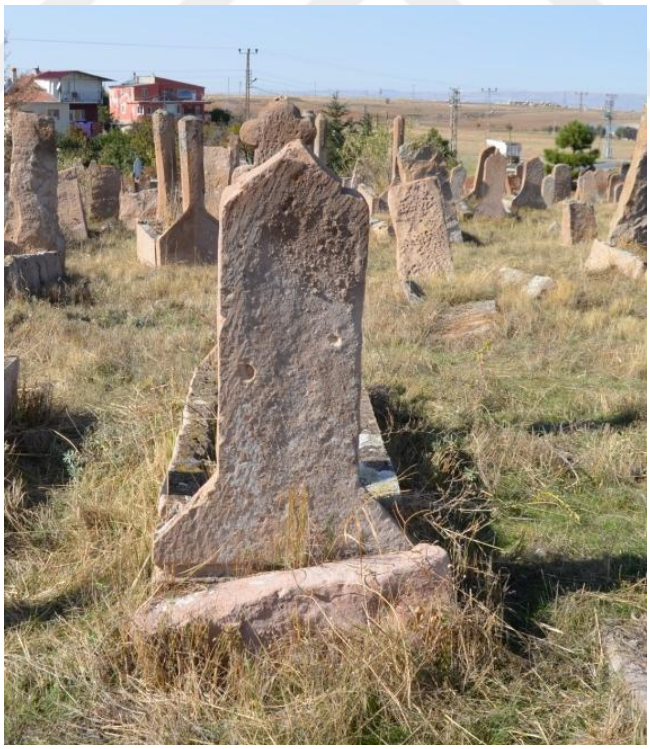

Fotoğraf 14- Kat.No.4 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 15-Kat.No.4 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 16-Kat.No.4 Güneyden Görünümü

Çizim-4

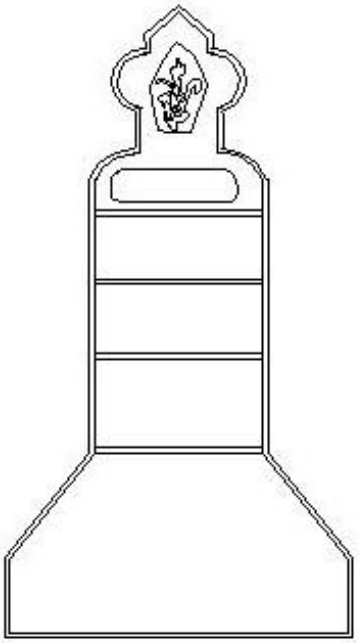

Başucu Taşı

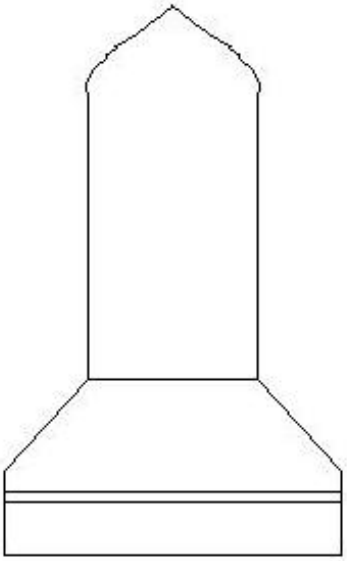

Ayakucu Taşı

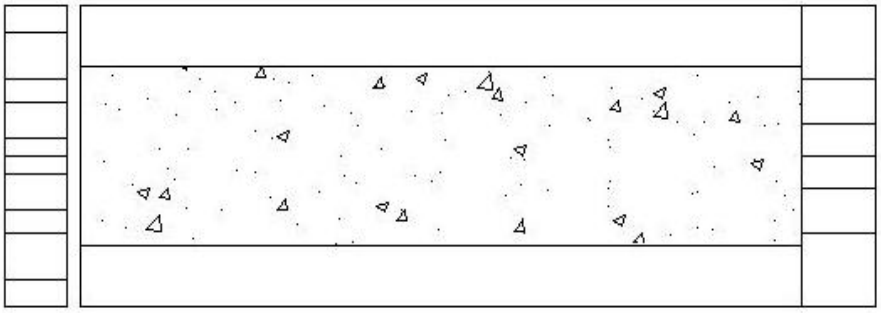

Plan

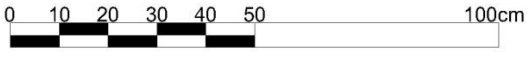

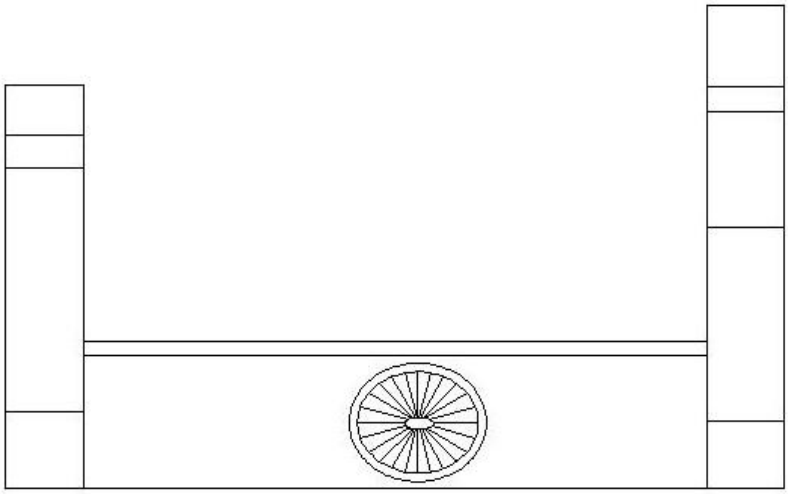

Kuzeyden Görünüm

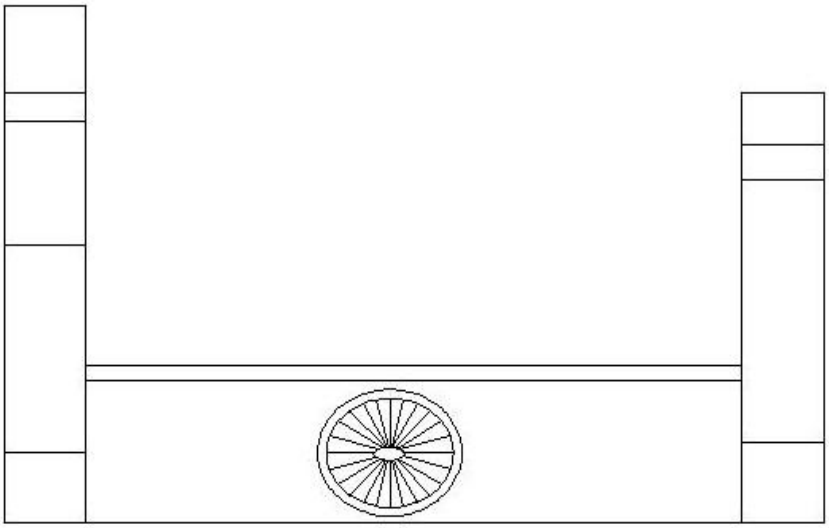

Güneyden Görünüm

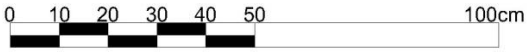

Katalog No: 5

Fotoğraf No:17-20

Çizim No:5

Tarihi:H.1228-M.1813

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاّق الباقي

زيارتدن مراد اولان

دعادر بكون بكا

ايسه يارن سكتادر

حاجي اغا زاده

محمد روحنه الفاتحه

سنه ١٢٣٨

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Ziyaretten murad olan

duadır bugün bana

ise yarın sanadır

Hacı Ali Zade Mehmed

SeneH.1228

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'ndabulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu şahidesinin alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup üst kısımda köşeleri pahlanarak devam eden dikdörtgen bir gövdeye sahiptir. Dikdörtgen gövde boyunluk kısmından sonra taşkın kavuk şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Altı satırdan oluşan kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır.

Ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde üçgen alınlık kısmıyla son bulunmaktadır.Ayakucu şahidesinde herhangi bir süsleme unsuru mevcut değildir. Mezarın ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşları yekpare taştan olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 17- Kat.No.5 Başucu Taşı

Fotoğraf 18- Kat.No.5 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 19- Kat.No.5 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 20- Kat.No.5 Güneyden Görünümü

Çizim-5

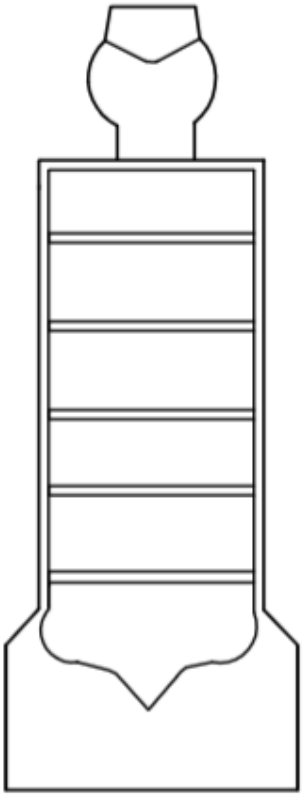

Başucu Taşı

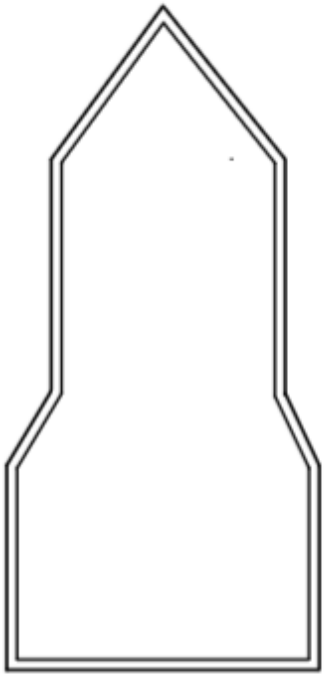

Ayakucu Taşı

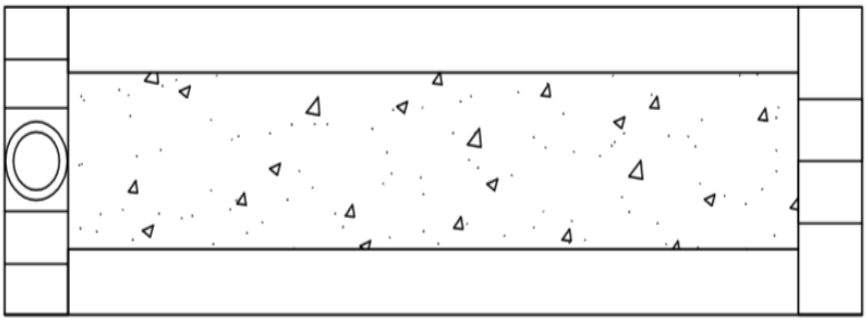

Plan

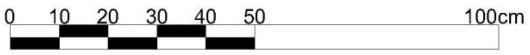

Güneyden Görünüm

Kuzeyden Görünüm

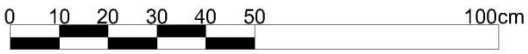

Katalog No: 6

Fotoğraf No:21-24

Çizim No:6

Tarihi:H.1250- M.1834

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

رحمتكله مغفرت قل يا خدئ

اوله مقامي جنته الماؤئ

الحاج احمد افندينك

روحنه فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Sene 1250

Rahmet kıl mağfiret kıl ya hüda

Ola makamı cennetül meva

El-Hac Ahmed Efendinin

Ruhuna El- Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu şahidesinin alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı taşkın sarıklı kavuk şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Beş satırlık mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmına dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır.

Ayakucu şahidesiköşeleri pahlanmış dikdörtgen şeklinde alt kısma sahip olupgövde kısmı çokgen gövdeye sahiptir. Mezarın ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur. Kuzey ve güney yan taşları yekpare taştan olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 21- Kat.No.6 Başucu Taşı

Fotoğraf 22- Kat.No.6 Ayakucu Taşı

Fotoğraf23- Kat.No.6 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 24- Kat.No.6 Güneyden Görünümü

Çizim-6

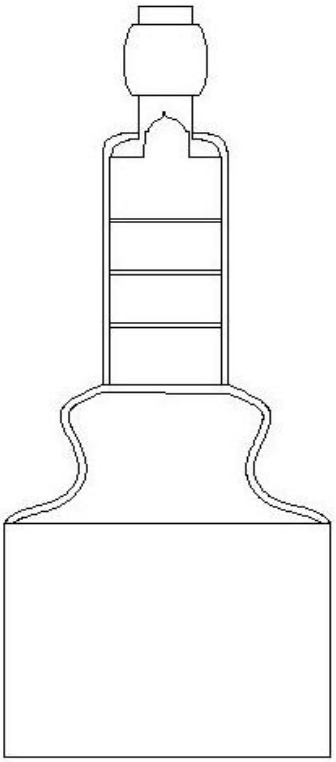

Başucu Taşı

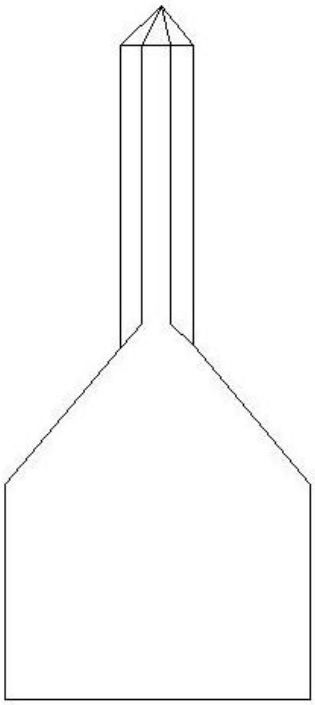

Ayakucu Taşı

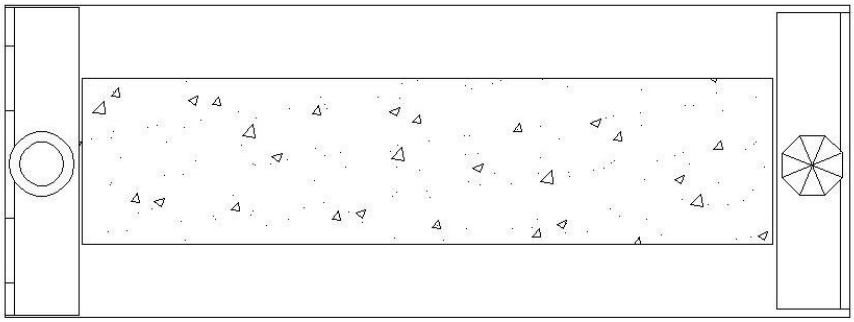

Plan

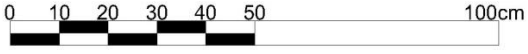

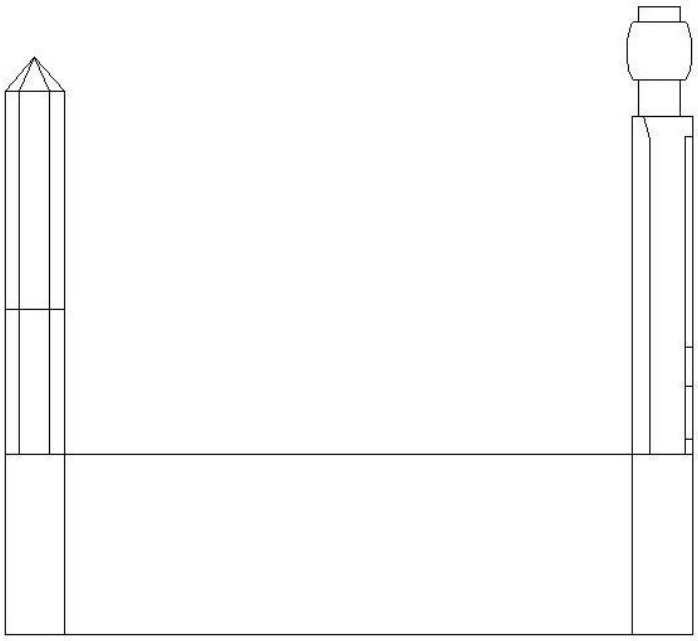

Kuzeyden Görünüm

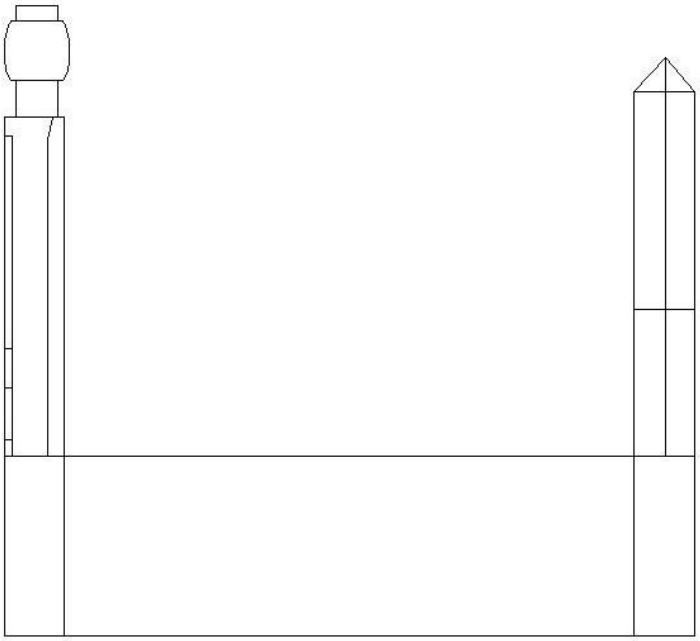

Güneyden Görünüm

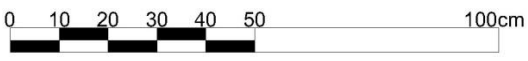

Katalog No: 7

Fotoğraf No:25-28

Çizim No:7

Tarihi:H.1222 M.1807

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

سنه١٢٢٢

هو الخلاق الباقي

بنئ قيل مغفرت اي رب يزدان

بحق عرش نور قران ....

Kitabenin Okunuşu

Sene 1222

Hüvel Hallakul Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabbi Yezdan,

Bi hakkı arş-ı azam nur-i Kuran

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezar kaidesi olup başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur.

Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta ve çokgen gövdeyegeçilmektedir. Mezar kitabesi tarih kısmıyla başlamakta en üst kısmında tarihve

Hüvel Hallakul Baki yazısından sonra muhtemelen dört satır şeklinde devam etmektedir.

Ayakucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen olup köşeleri dilimli bir şekilde yukarıya doğru daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Mezarın ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşları yekpare taştan yapılmış olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

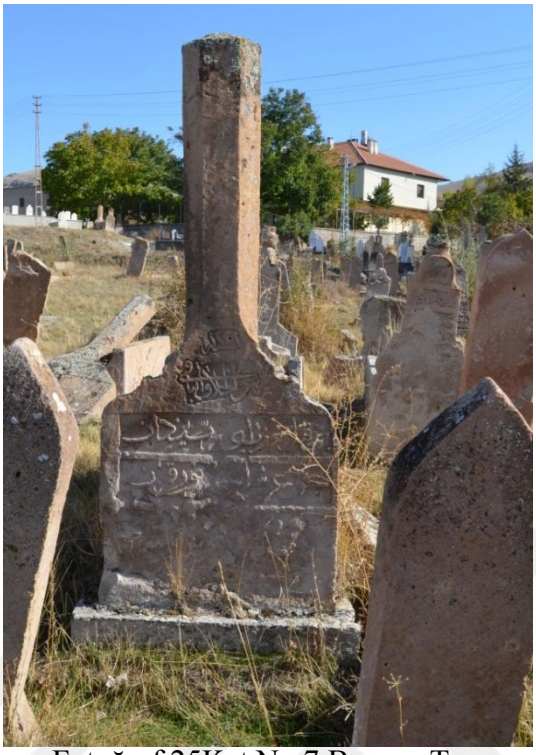

Fotoğraf 25Kat.No.7 Başucu Taşı

Fotoğraf 26-Kat. No.7 Ayakcu Taşı

Fotoğraf 27- Kat.No.7 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 28- Kat.No.7 Güneyden Görünümü

Çizim-7

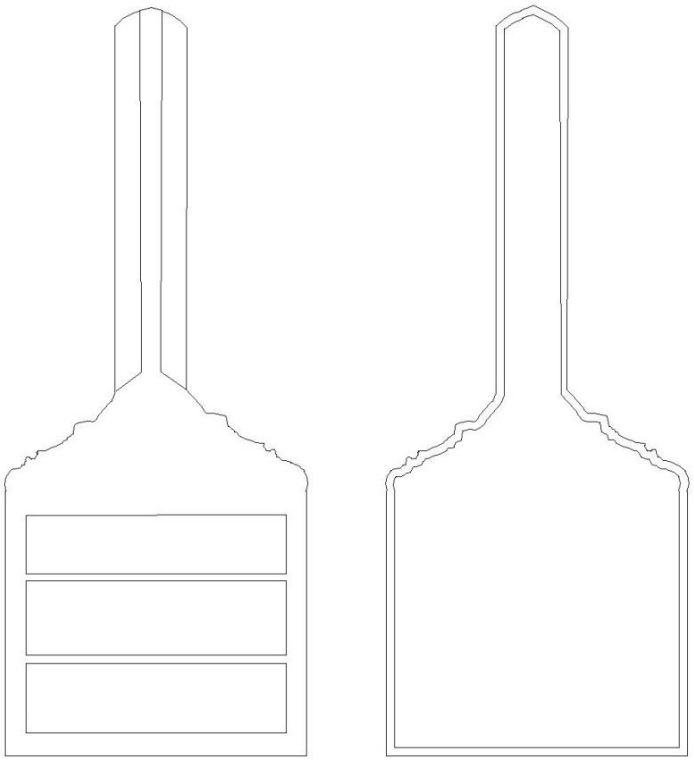

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

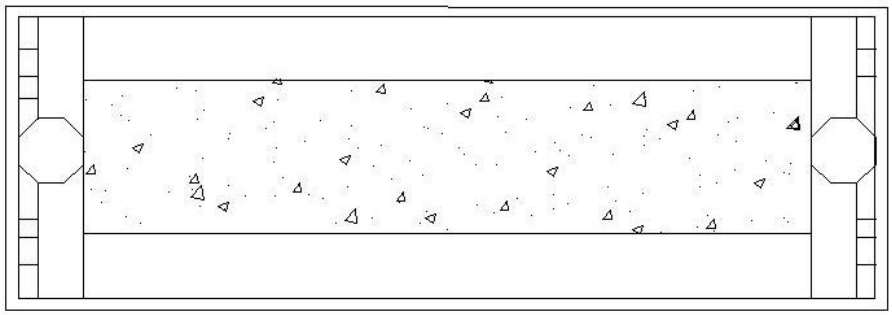

Plan

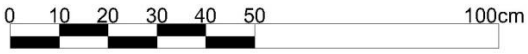

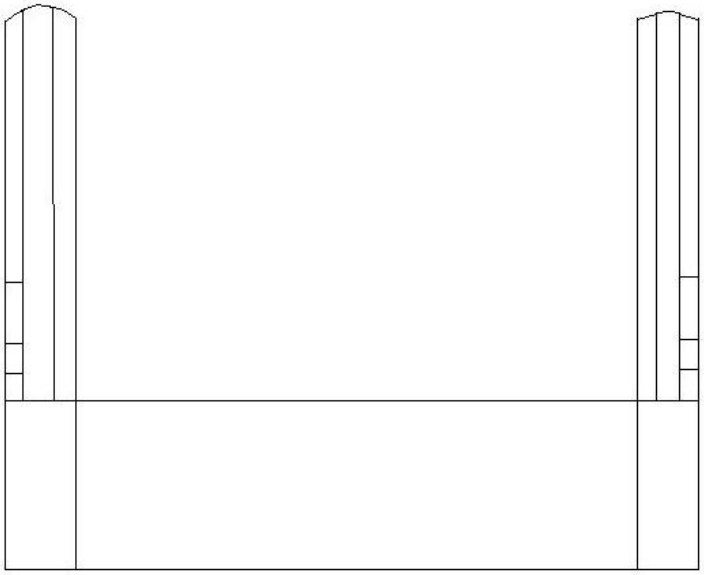

Kuzeyden Görünüm

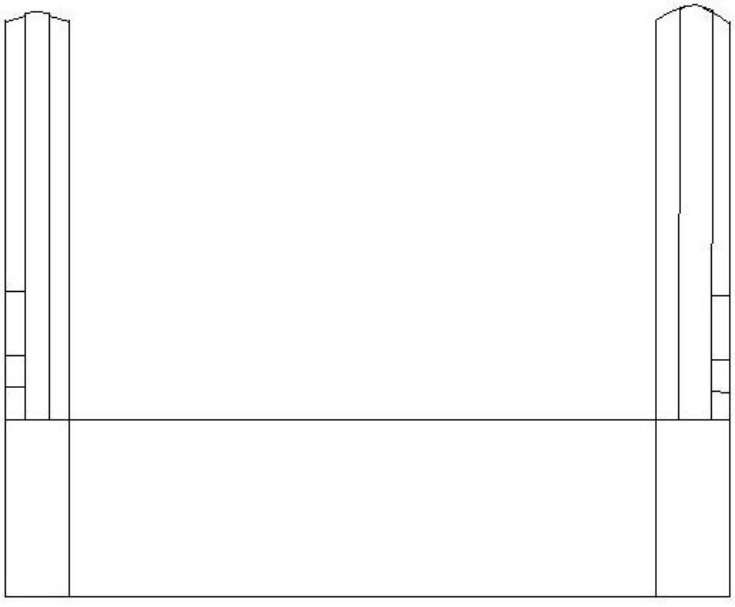

Güneyden Görünüm

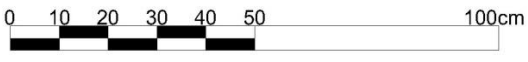

Katalog No: 8

Fotoğraf No:29-32

Çizim No:8

Tarihi:H.1190 M.1776

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezar kaidesi olup başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur.

Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri dilimli bir şekilde yukarıya doğru daralmakta ve çokgen gövdeye geçilmektedir. Mezar kitabesi üç satır şeklinde dikdörtgen çerçevelerin içerisine alınmıştır. Kitabe aşınmadan dolayı okunamamıştır.

Ayakucu taşı alt kısımda kareye yakın dikdörtgen olup köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta olup çokgen gövdeye geçilmektedir. Mezarın ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşları yekpare taştan yapılmış olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

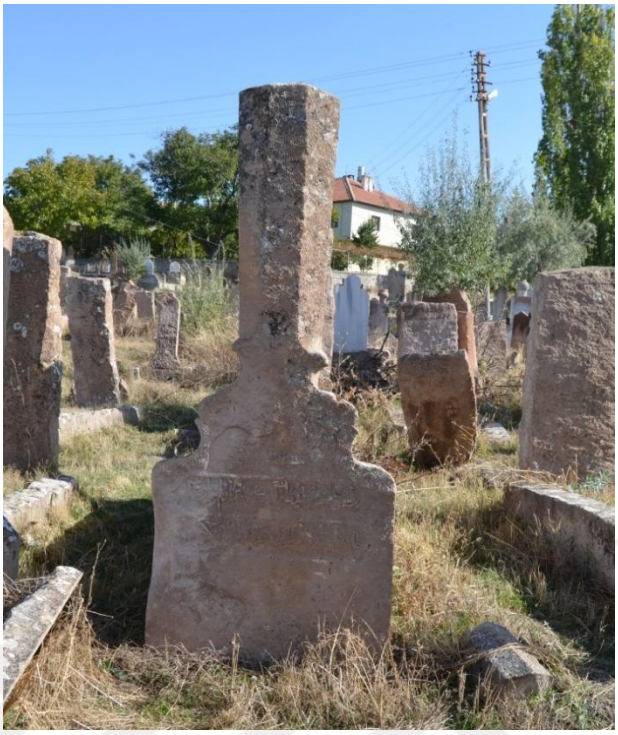

Fotoğraf 29- Kat. No.8 Başucu Taşı

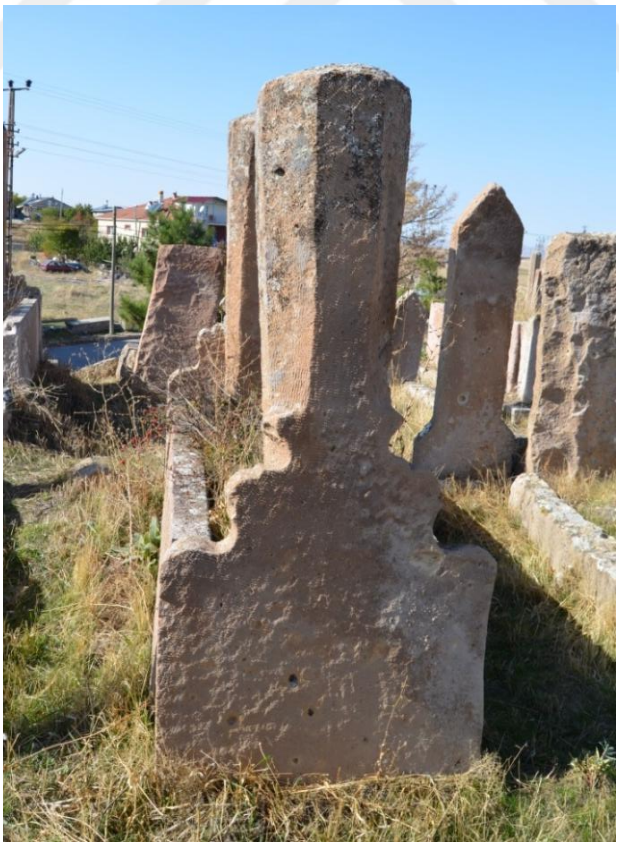

Fotoğraf 30- Kat. No.8 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 31-Kat.No. 8 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 32-Kat. No.8 Güneyden Görünüm

Çizim 8

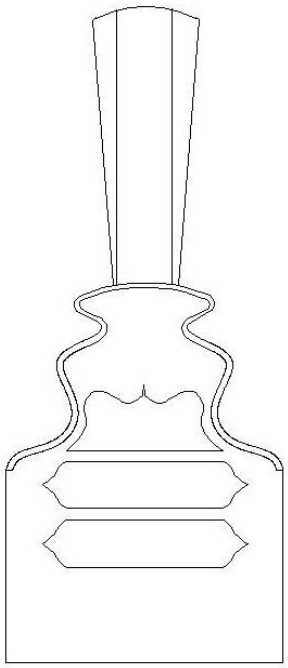

Başucu Taşı

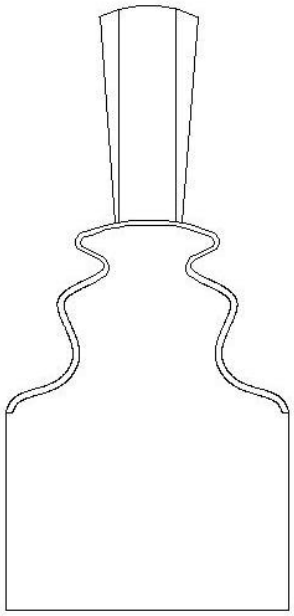

Ayakucu Taşı

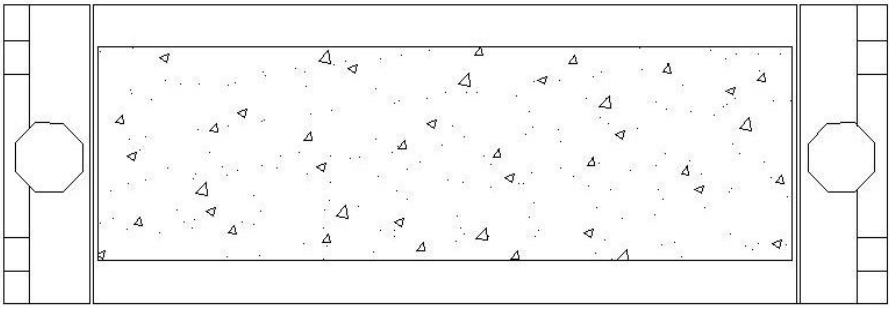

Plan

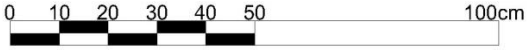

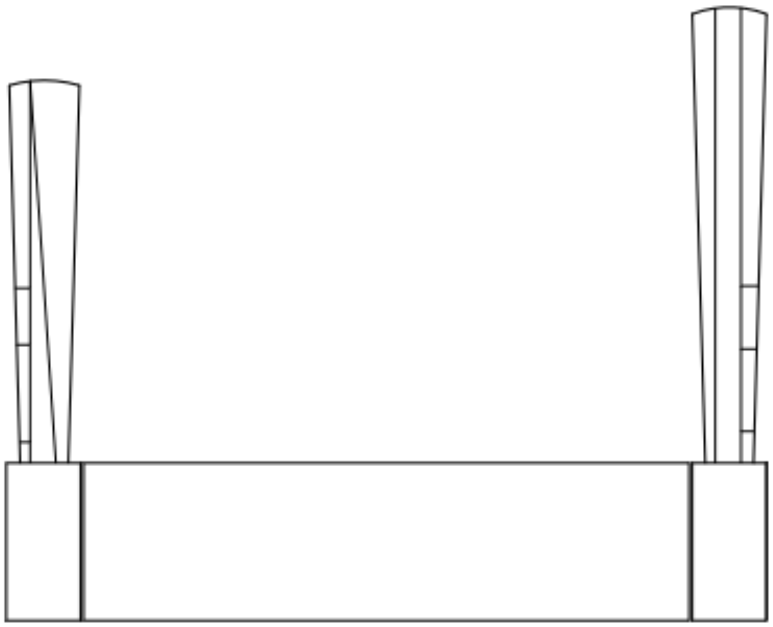

Kuzeyden Görünüm

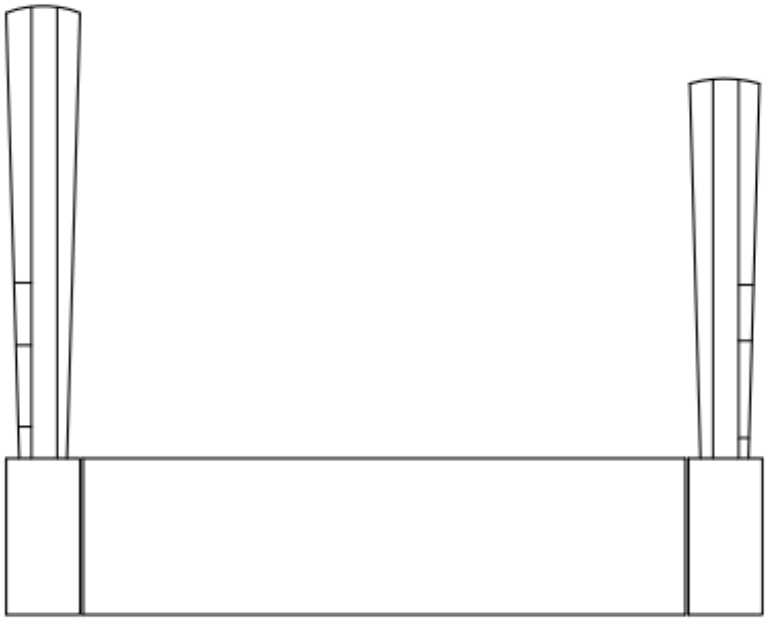

Güneyden Görünüm

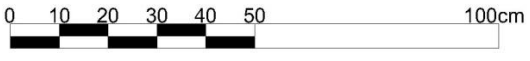

Katalog No: 9

Fotoğraf No:33-36

Çizim No:9

Tarihi:H.1243 M.1827

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

وفا وارمي يا زوار قداسي

كفن اخر دني دنيا دعاسي

ويس اغا قمو خيرينه خو هداسي

عطا قل فاتحه رحمني دعاسي

تمنيله بكو طالبي ناريخ

جنان اجره قله احسان خداسي

سنه١٢٤٣

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

Vefa var mı yazıvarı kuddasi

Kefen ahar deni dünyası

Veyis Ağa kamu hayrına hu hüdası

Ata kıl Fatiha rahmeti duası

Temenniyle yu talibi tarih

Cenanı ecre kıla ihsanı hüdası

Sene 1243

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezar; kaidesi olup başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşları mevcuttur. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde taşkın sarıklı bir kavukla son bulmaktadır.

Başucu taşının alt kısmında kabartma şeklinde köşeleri yuvarlatılmış kartuş süslemesive bu süslemenin köşelerinde palmet motifleri yer almaktadır. Gövde üzerinde sekiz satırlık kitabesi köşeleri dilimli dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı dilimli bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Ayakucu taşı alt kısmında ve üst kısmında ki ince silmelerle hareketlendirilmiştir. Gövde üzerinde aşağıdan yukarıya doğrudaralan bir selvi ağacı motifi alçak kabartma tekniğiyle işlenmiştir. Selvi ağacının uç kısmı sola doğru eğik olarak verilmiştir.

Kuzey ve güney yan taşları alt ve üst kısımlarında silmelerle hareketlendirilmiş ve bunlar arasında kalan kısımlar köşeleri yuvarlatılmış kartuşlar içerisinde verilen bitkisel süslemeler yer almaktadır. Bu kartuşların aralarına yerleştirilen palmet motifleriyle geçiş sağlanmaktadır.

Fotoğraf 33- Kat.No.9 Başucu Taşı

Fotoğraf 34- Kat. No.9 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 35- Kat. No.9 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 36- Kat. No.9 Güneyden Görünümü

Çizim-9

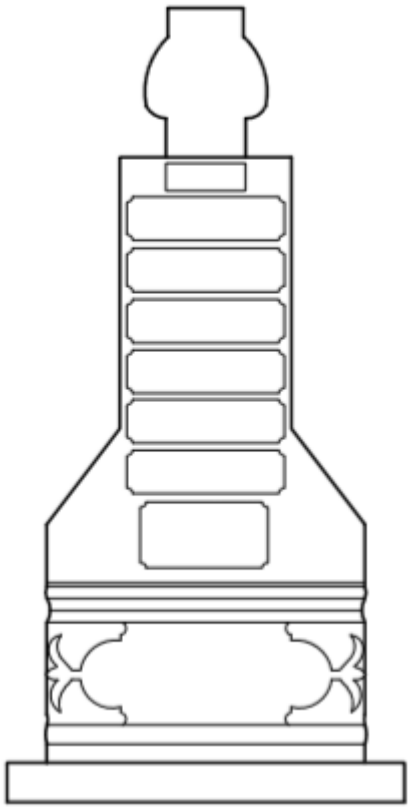

Başucu Taşı

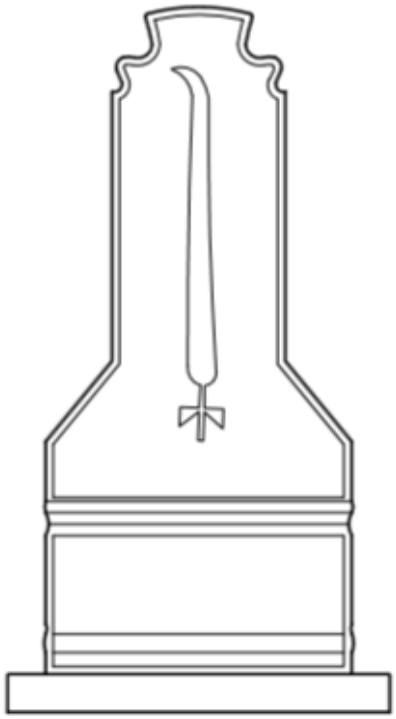

Ayakucu Taşı

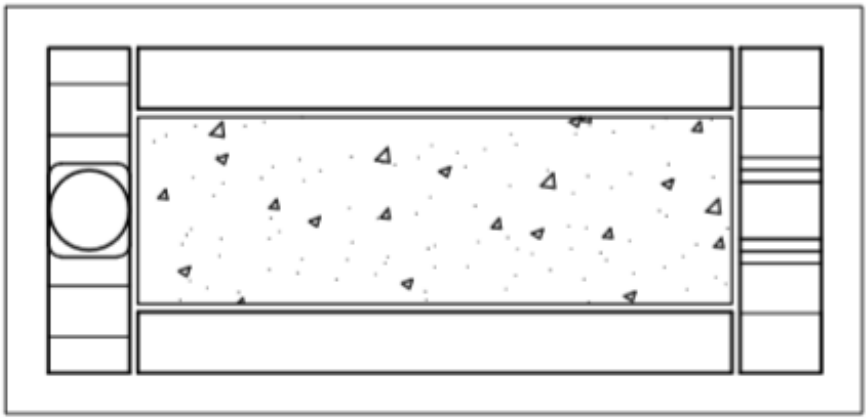

Plan

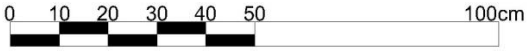

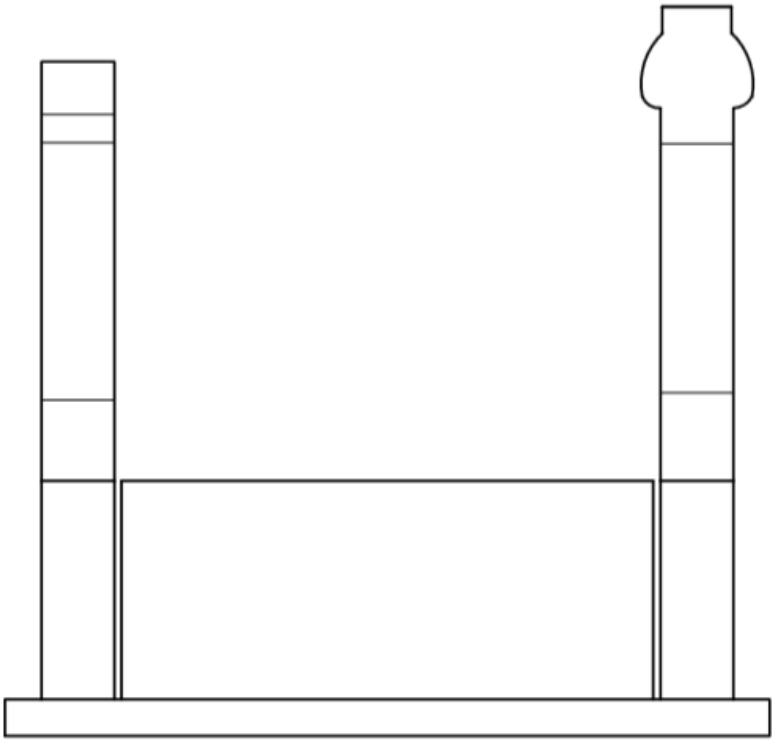

Kuzeyden Görünüm

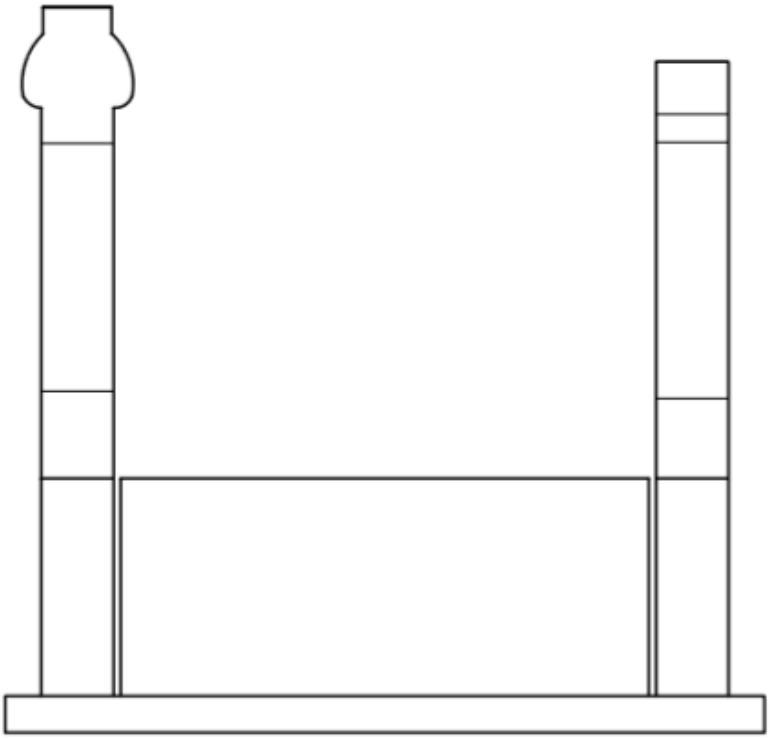

Güneyden Görünüm

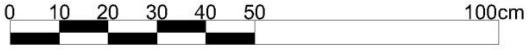

Katalog No: 10

Fotoğraf No:37-39

Çizim No:10

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

هو الخلاق الباقي

الهي عبدك العاصي اتاك

مقرا بالذنوب وقد دعاك

فان تغفر لذلك اهل

فان تطرد فمن يرحم سواك

الحاج علي اغا زاده مرحوم و مغفور

.... روحنه الفاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüvel El-Hallakül Baki

İlahi abdükel asi etake

Mukirren bizzünubi ve kad deake

Fe in tağfir li zalike ehlüm

Fe in tatrud femen yerham sivake[68]

El Hac Ali Ağa Zade merhum ve mağfur

Rahmetike ruhu içinFatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları sağlam durumda olup, ayakucu taşı ise mezardan ayrılmış vaziyettedir. Taş malzemeden yapılmış olan mezarın başucu taşının alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri pahlanarak yukarıya doğru daralan, dikdörtgen bir gövde ve boyun kısmından sonra kavuklu serpuşla son bulmaktadır. Mezar kitabesi ilk üç satırı sivri kemer formunda, diğer satırları ise dikdörtgen çerçeveler içerisinde sekiz satır halinde yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kırılmış olup mezar bünyesinden ayrılmış bir vaziyettedir. Ayakucu taşının sadece kare alt kısmı günümüze gelebilmiştir.

Kuzey ve güney yan taşları yekpare taştan yapılmış olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

[68] Mezar kitabesinde İbrahim Ethem'in bir duasına yer verilmiştir. "İlahi,senin çok asi, günahkar kulun kapına geldi. Günahlarını sana bir bir ikrar ediyor, açıklıyor.Fakat Senin affetmen için yalvarıyor. Eğer Sen afffedersen,kendine layık kul kabul edersen bana ne mutlu! Fakat reddedersen ve affetmezsen beni senden başka kim affedebilir?"

Fotoğraf-37 Kat.No.10 Başucu Taşı

Fotoğraf-38 Kat.No.10 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf-39 Kat.No.10 Güneyden Görünümü

Çizim-10

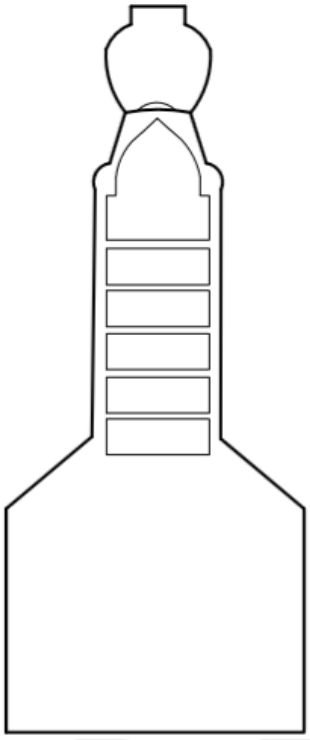

Başucu Taşı

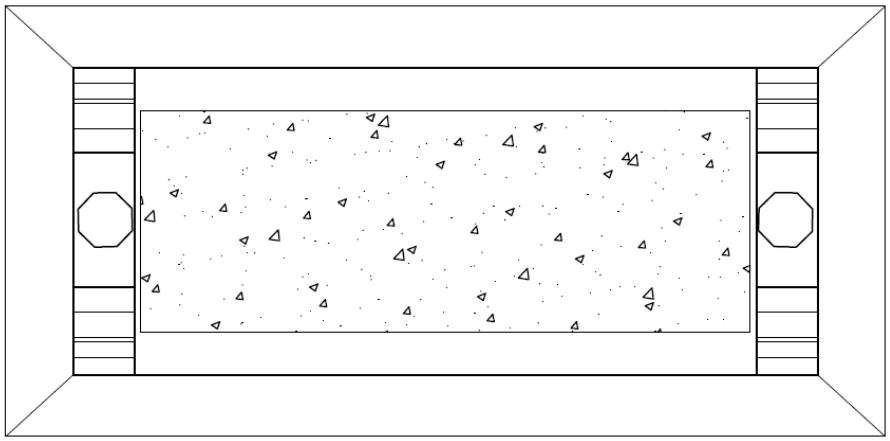

Plan

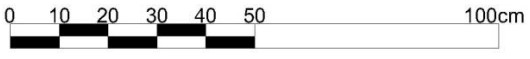

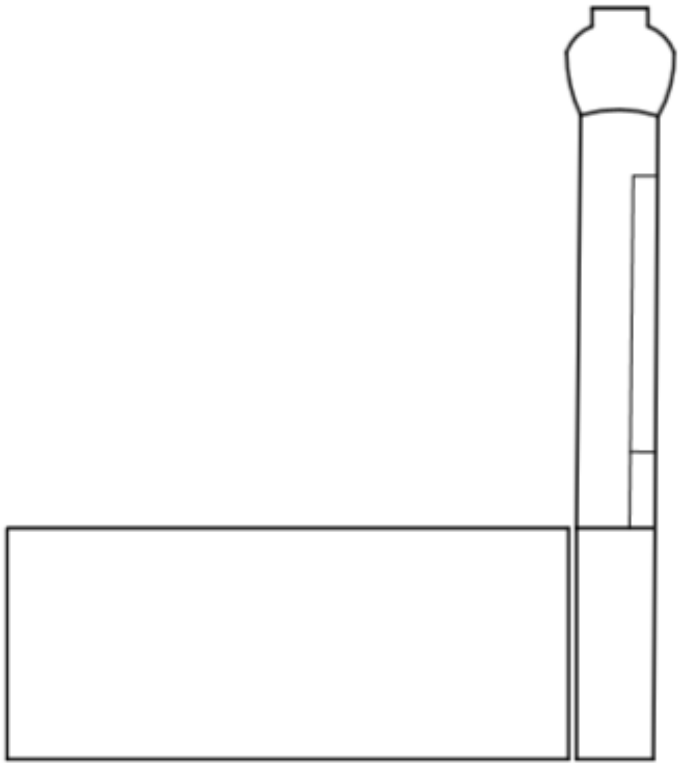

Kuzeyden Görünüm

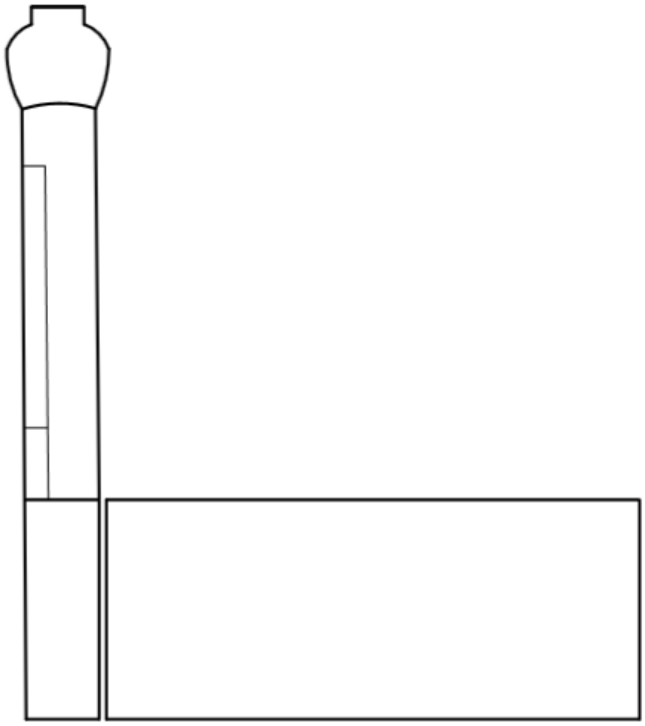

Güneyden Görünüm

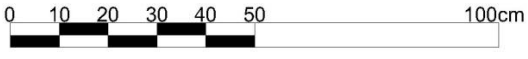

Katalog No: 11

Fotoğraf No: 40-43

Çizim No:11

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

هو الخلاق الباقي

الهي عبدك العاصي اتاك

مقرا بالذنوب وقد دعاك

فان تغفر لذلك اهل

فان تطرد فمن يرحم سواك

ويس اغا زاده .....

.....

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

İlahi abdükel asi etake

Mukirren bizzünubi ve kad deake

Fe in tağfir li zalike ehlüm

Fe in tatrud femen yerham sivak

Veyis Ağa…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar kaidesiz olarak yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen olup, köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı boyunluk kısmından sonra taşkın sarıklı bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına sekiz satır olarak dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Mezar kitabesi kare alt kısım ve başucu taşının gövdesini kaplamaktadır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra gövdeye geçişte köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde dilimli bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşında süsleme unsuru bulunmayıp sade bbir görünüme sahiptir.

Kuzey ve güney yan taşlarında bezeme öğesi bulunmamaktadır.

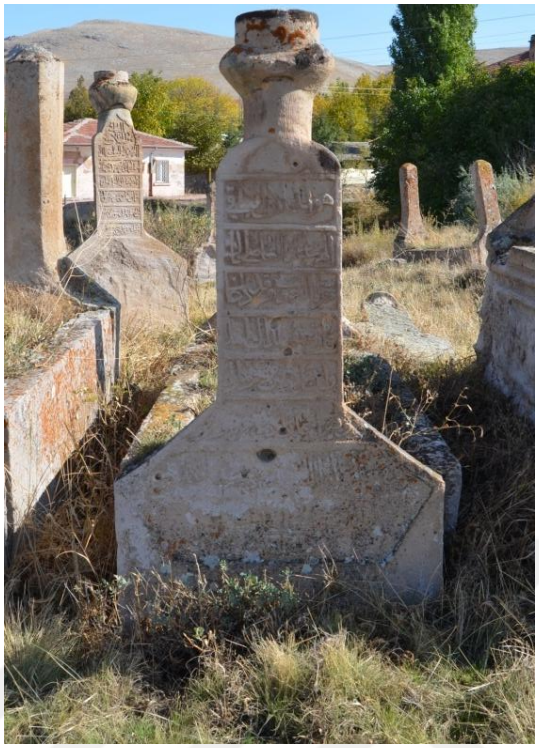

Fotoğraf 40- Kat.No.11 Başucu Taşı

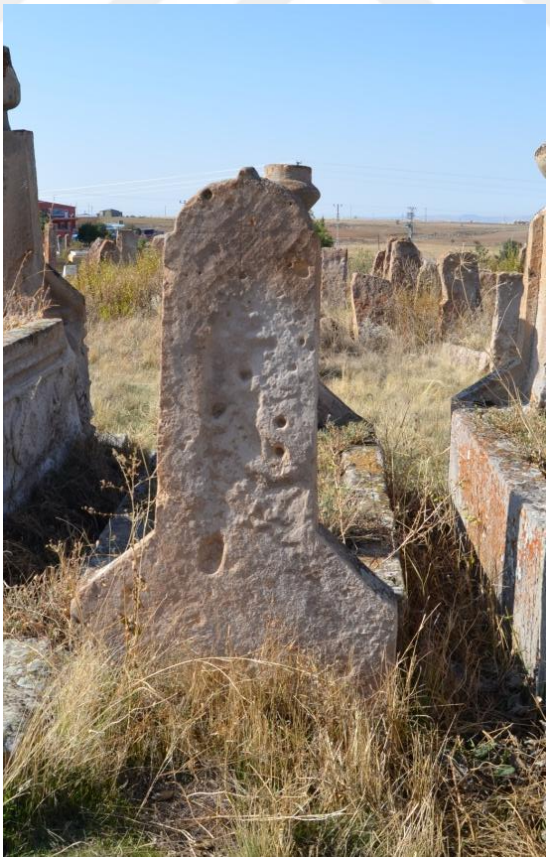

Fotoğraf 41-Kat.No.11 Ayakucu Taşı

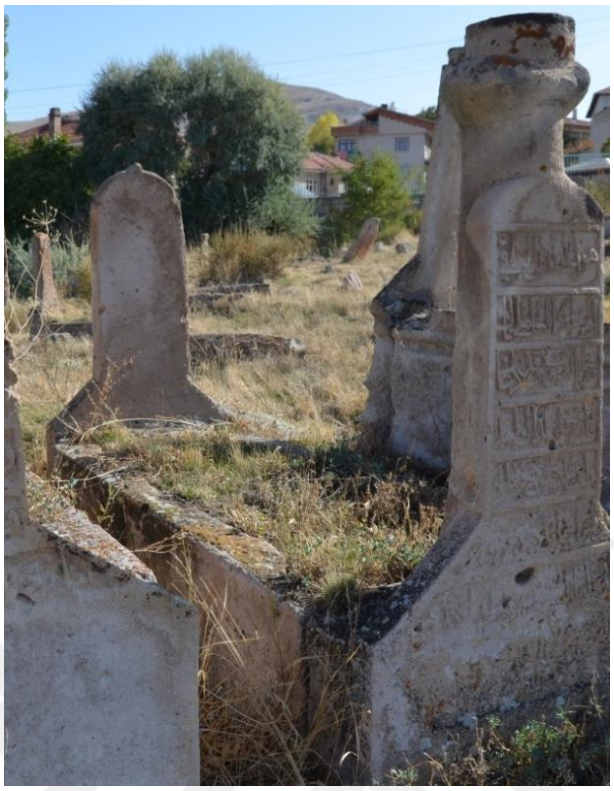

Fotoğraf 42-Kat.No.11Kuzeyden Görünümü

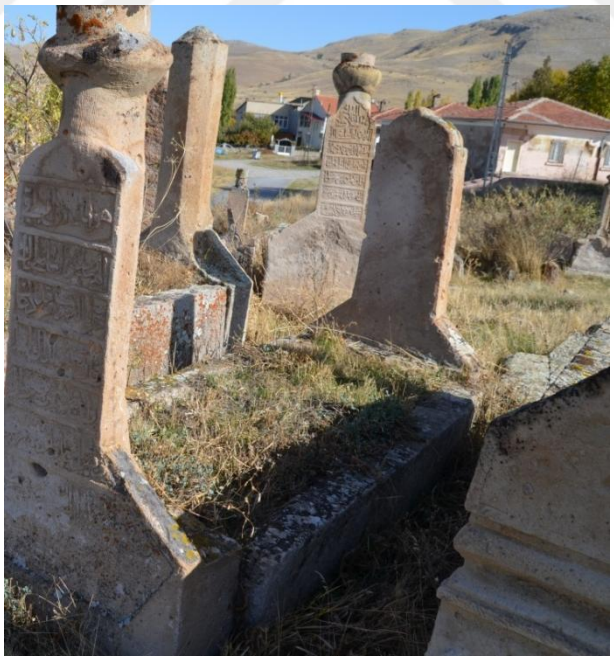

Fotoğraf 43-Kat.No.11Güneyden Görünümü

Çizim-11

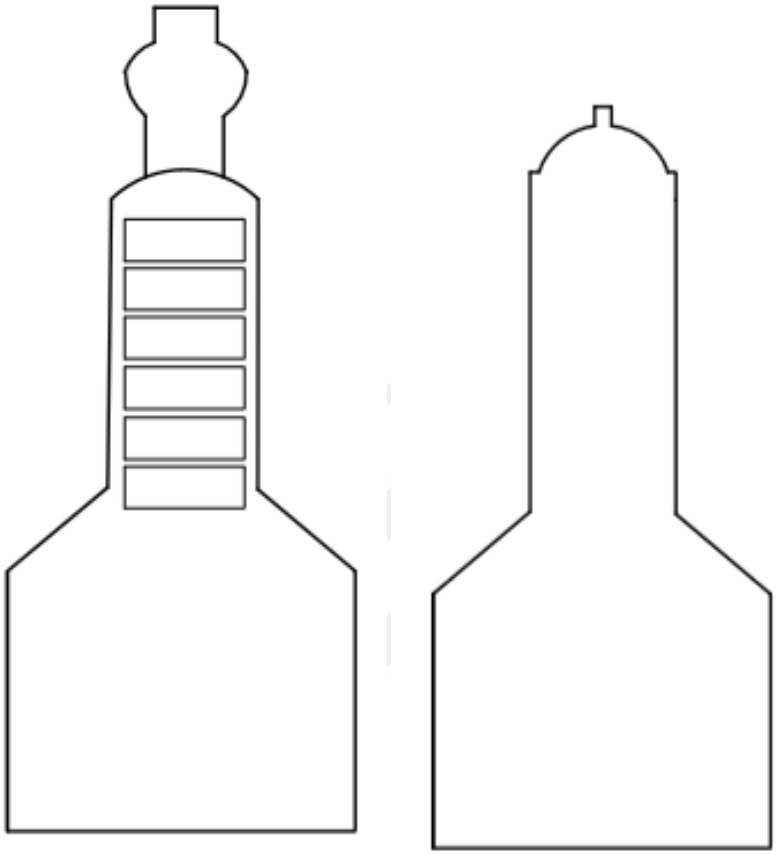

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

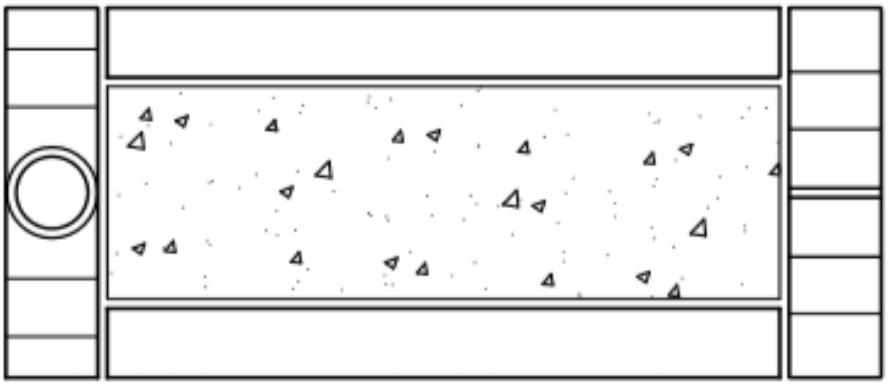

Plan

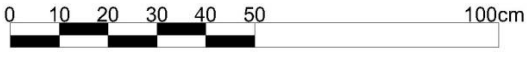

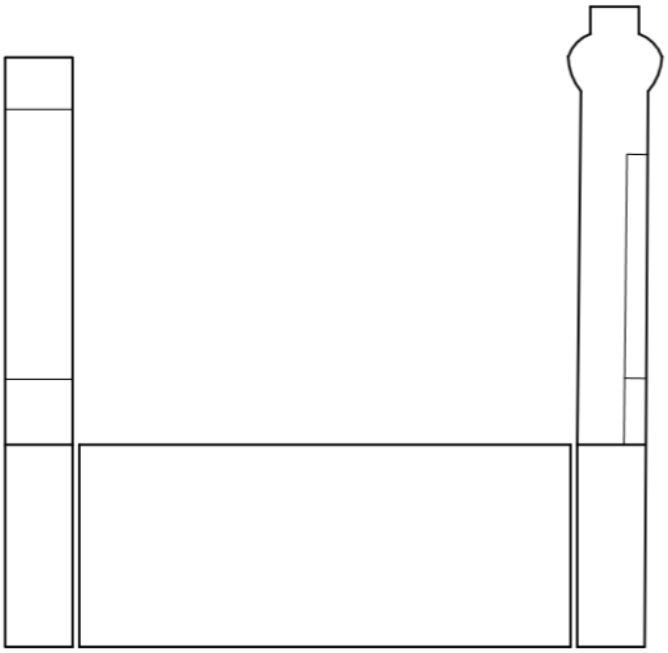

Kuzeyden Görünüm

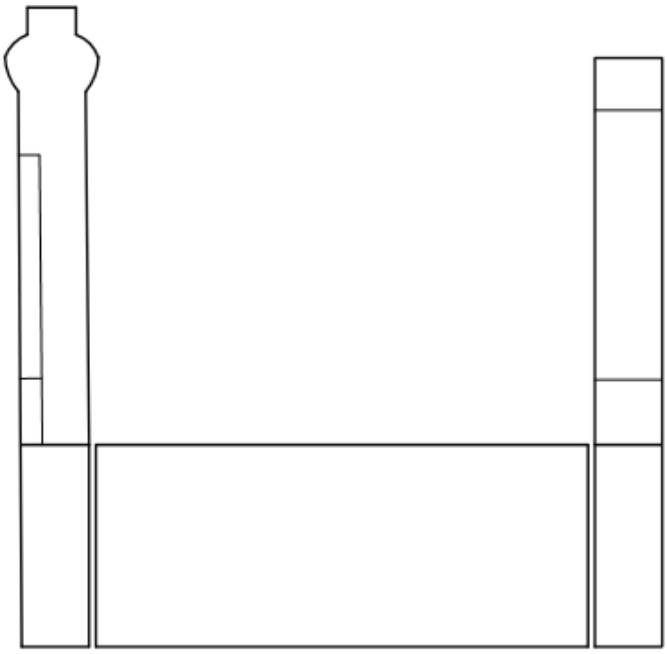

Güneyden Görünüm

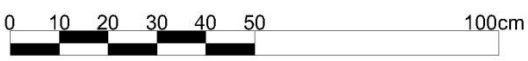

Katalog No: 12

Fotoğraf No: 44-46

Çizim No:

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezar taş malzemeden yapılmıştır. Başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmı dilimli omuzluk kısmı ve boyun kısmından sonra palmet biçimli bir başlıkla son bulmaktadır. Başucu taşında herhangi bir bezeme mevcut değildir. Başucu taşının başlık kısmı kadın mezarı olduğunu düşündürmektedir.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Dikdörtgen gövde sivri kemer formunda bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme öğesi bulunmamaktadır.

Fotoğraf 44- Kat.No.12 Başucu Taşı

Fotoğraf 45- Kat.No.12 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 46- Kat.No.12 Kuzeyden Görünümü

Çizim 12

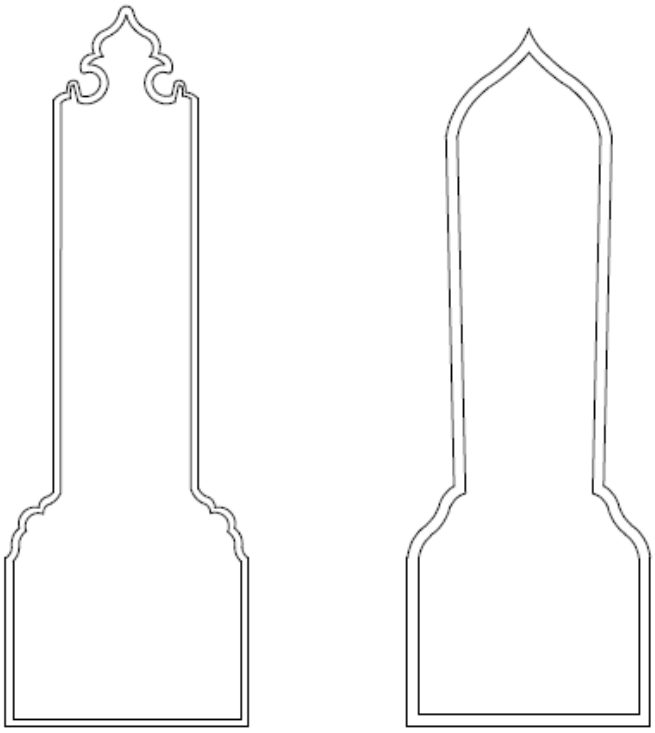

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

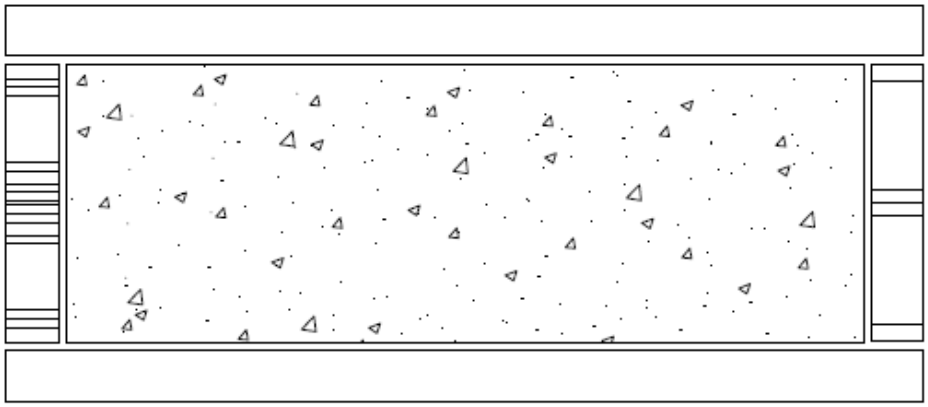

Plan

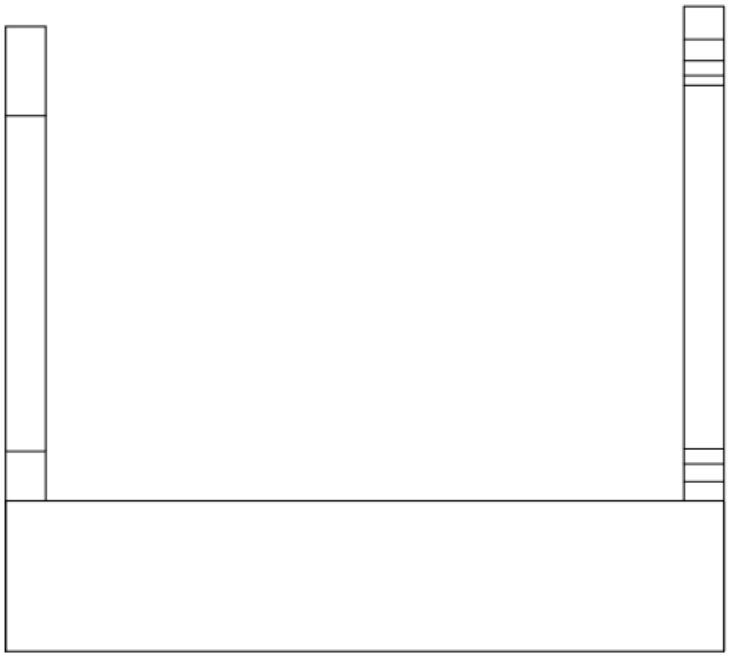

Kuzeyden Görünüm

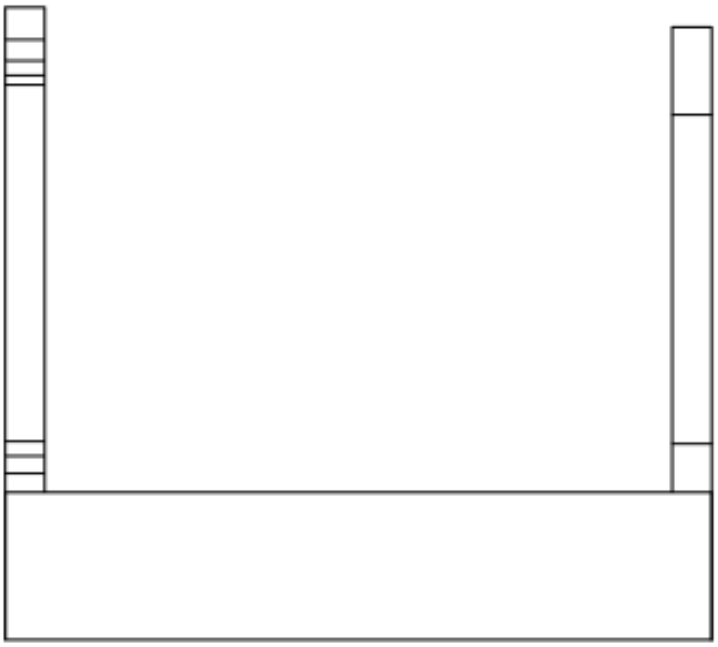

Güneyden Görünüm

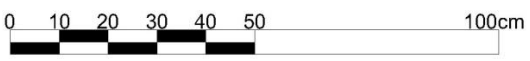

Katalog No: 13

Fotoğraf No: 47-50

Çizim No:13

Kitabesi:

Tarihi:H.1151 M.1738

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma, kabartma

Kitabe:

الهي عفونه مظهر اوله

الحاج حسن

روحنه الفاتحه١١٥١سنه

Okunuşu Kitabenin

İlahi affına mazhar ola

El hac Hasan ruhuna El Fatiha Sene 1151

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta olup çokgen gövdeye geçilmektedir. Üç satırlık mezar kitabesi başucu taşına kabartma tekniğiyle herhangi bir çerçeve içerisine alınmadan yazılmıştır.

Ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve çokgen silindirik bir gövde ile tamamlanmıştır. Ayakucu taşının alt kısmının ortasında "U" şeklinde girinti yapan bir silme bulunmaktadır.

Kuzey yan taşı pano şeklinde iki geometrik bezemeyle süslenmiştir. Bu bezemenin iki yanında pano ve bu geometrik bezemenin bir kısmı verilerek süslenmiştir. Kuzey yan taşı mezar bünyesinden hafif bir eğimle ayrılmıştır.

Güney ve kuzey yan taşları kabartma tekniğiyle oluşturulmuş geometrik şekilli panolarlasüslenmiştir.

Fotoğraf 47- Kat.No.13 Başucu Taşı

Fotoğraf 48- Kat.No.13 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 49- Kat.No.13 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 50- Kat.No.13 Güneyden Görünümü

Çizim 13

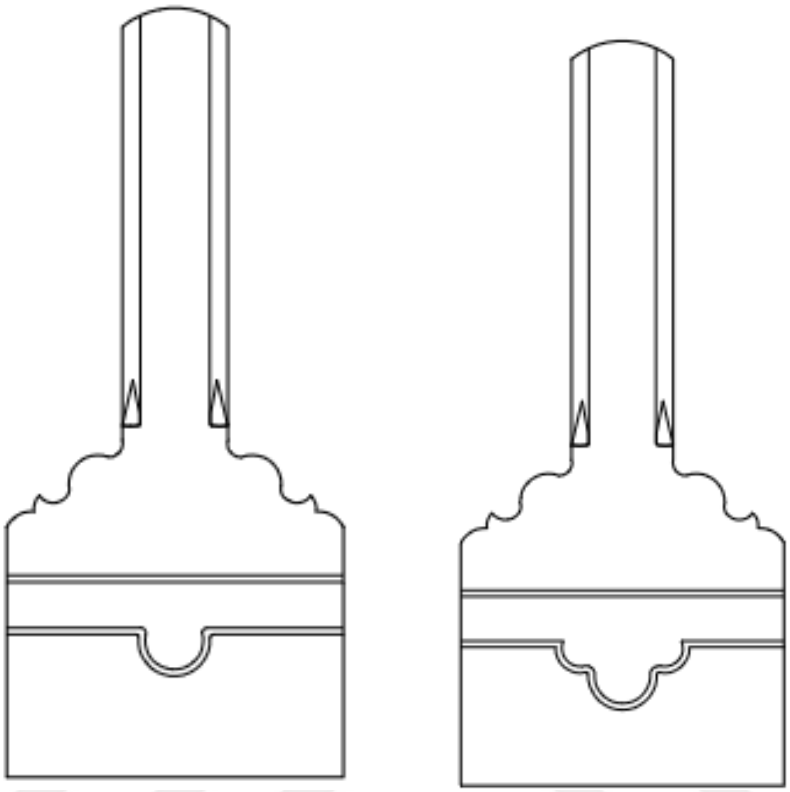

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

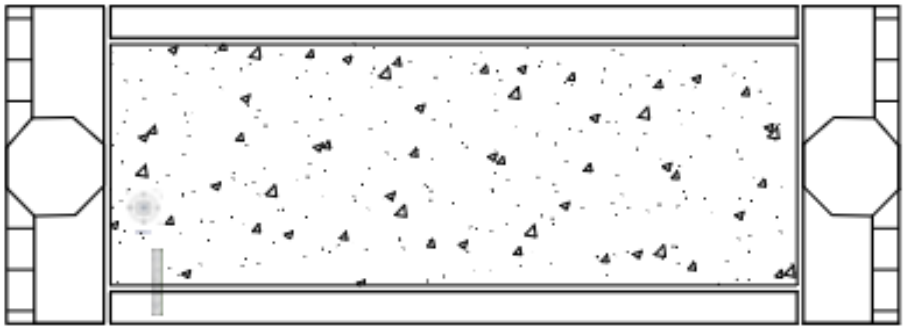

Plan

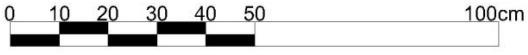

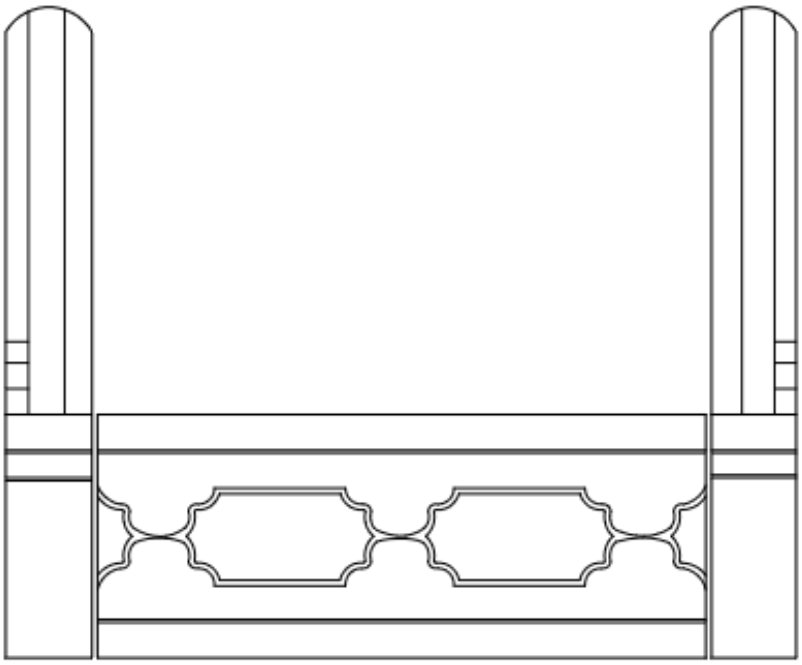

Kuzeyden Görünüm

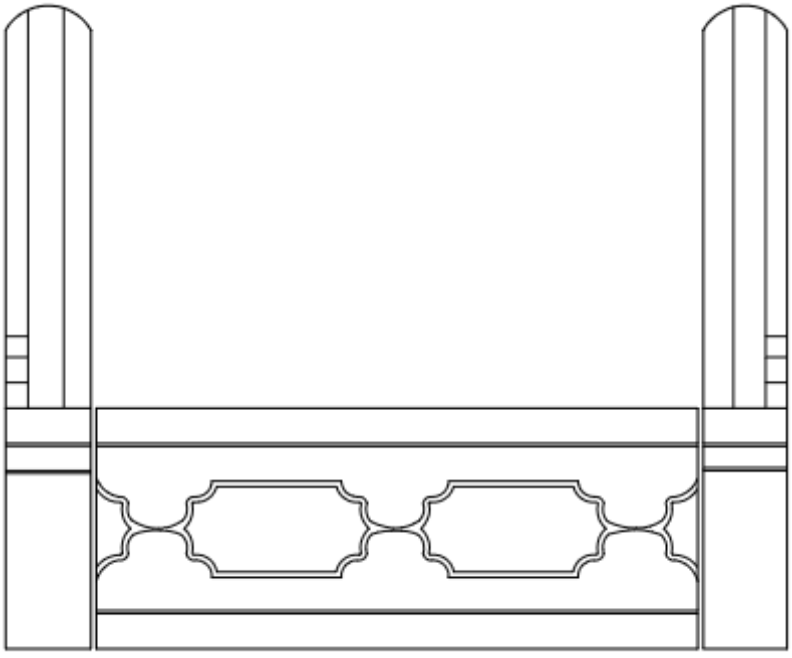

Güneyden Görünüm

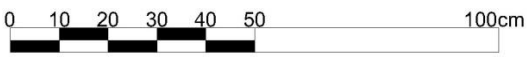

Katalog No: 14

Fotoğraf No: 51-54

Çizim No: 14

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma, kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

حاجي ..... اميني علي افندي

روحنه فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

Hacı… Emini Ali Efendi

Ruhuna Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezar tek basamaklı taş kaide üzerine yükselmektedir. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta olup gövde çokgen gövdeye geçilmektedir. Gövdeye geçişi sağlayan dilimler bitkisel bir formda yapılmıştır. Taşın alt kısmının bitiş noktasında kazıma tekniğiyle yapılmış profilli bir silme mevcuttur. Üç satırlık mezar kitabesi başucu taşına kabartma tekniğiyle yazılmıştır. Kitabenin üst kısmında lale motifi yer almaktadır.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısım köşeleri pahlanarak daralmakta ve çokgen gövde ile tamamlanmıştır.

Kuzey ve güney yan taşlarında köşeleri yuvarlatılmış dikdörtgen panolarla süslenmiştir.

Kuzey ve güney yan taşlarının üst kısımlarında profilli silmelerle hareketlendirilmiştir.

Fotoğraf 51- Kat.No.14 Başucu Taşı

Fotoğraf 52- Kat.No.14 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 53- Kat.No.14 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 54- Kat.No.14 Güneyden Görünümü

Çizim 14

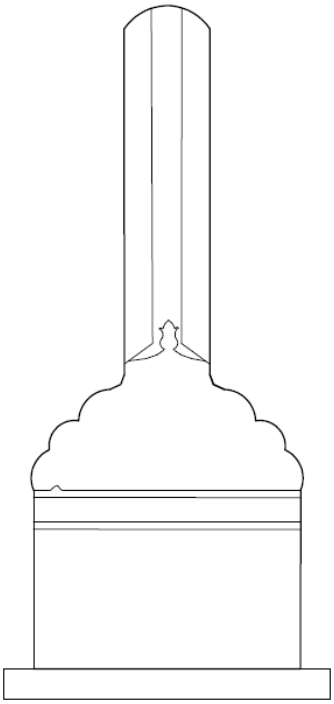

Başucu Taşı

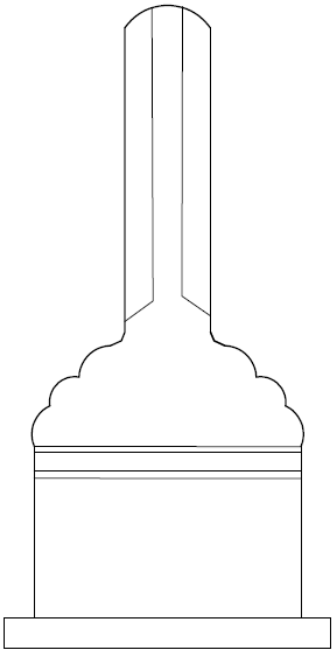

Ayakucu Taşı

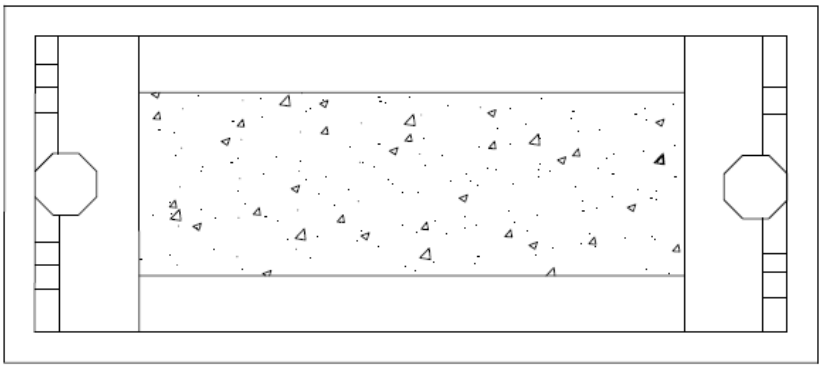

Plan

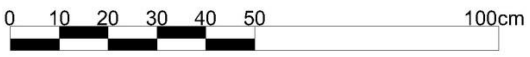

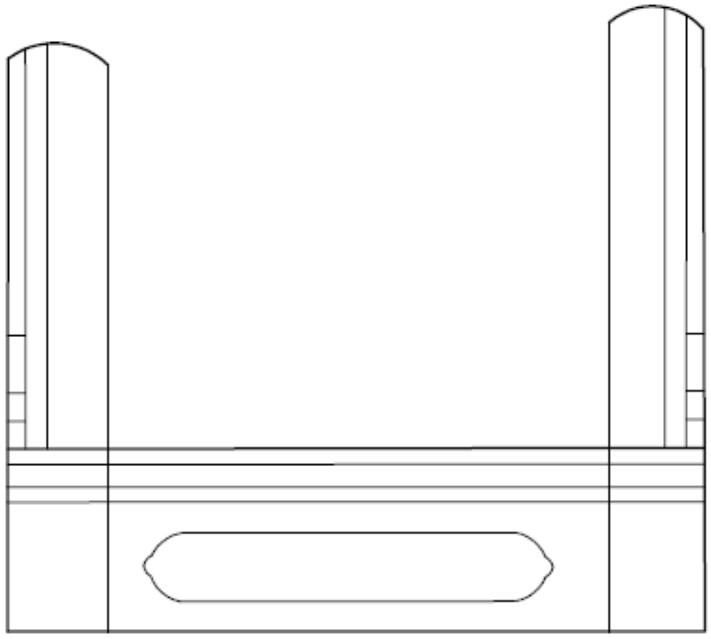

Kuzeyden Görünüm

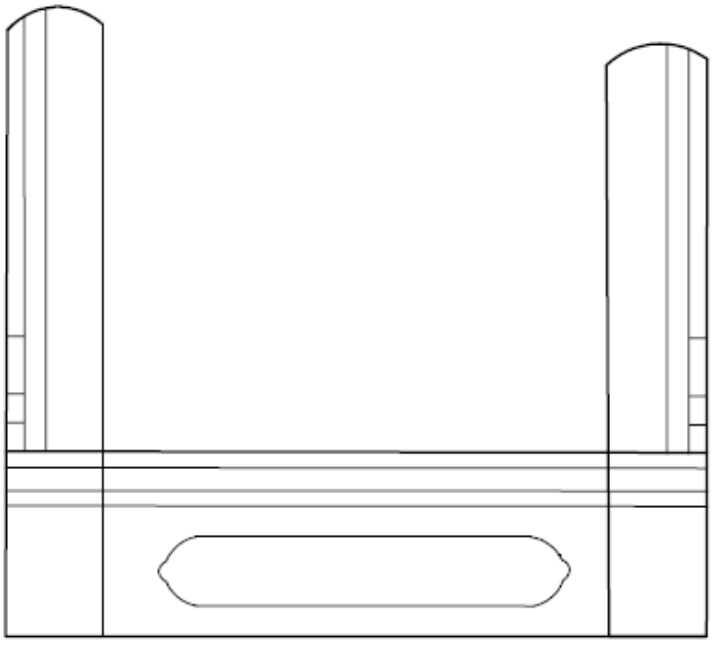

Güneyden Görünüm

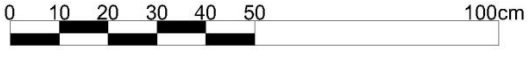

Katalog No: 15

Fotoğraf No: 55-58

Çizim No:15

Tarihi:H.1331- M.1913

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

هو الباقي

مصطفئ .....

قزي امهان

سنة ١٣٢١

Kitabenin Okunuşu:

Hüve'l Baki

Mustafa…

Kızı Ümmühan

Sene 1331

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezar tek basamaklı taş bir kaide üzerine yükselmektedir. Mezarın başucu taşı kareye yakın bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta gövde kısmı dikdörtgen bir forma sahip olup aşağıda yukarıya doğru daralmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına dört satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Gövde kısmından sonra omuzluk kısmı ve yuvarlak formlu alınlık kısmı ile son bulmaktadır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta gövde aşağıdan yukarıya doğru daralan gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı yuvarlak kemer şeklinde bir alınlıkla son bulmaktadır.Kuzey ve güney yan taşları sade bir görünüme sahip olup süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 55- Kat.No. 15 Başucu Taşı

Fotoğraf 56- Kat.No. 15 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 57- Kat.No. 15 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 58- Kat.No. 15 Güneyden Görünümü

Çizim 15

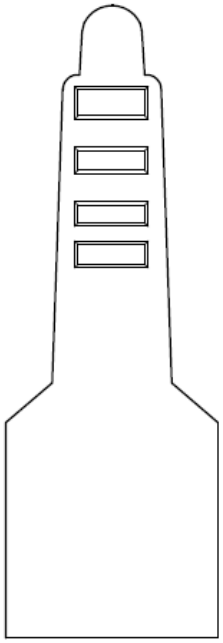

Başucu Taşı

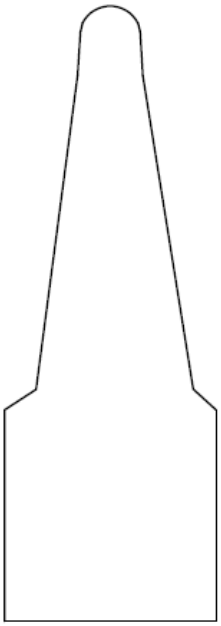

Ayakucu Taşı

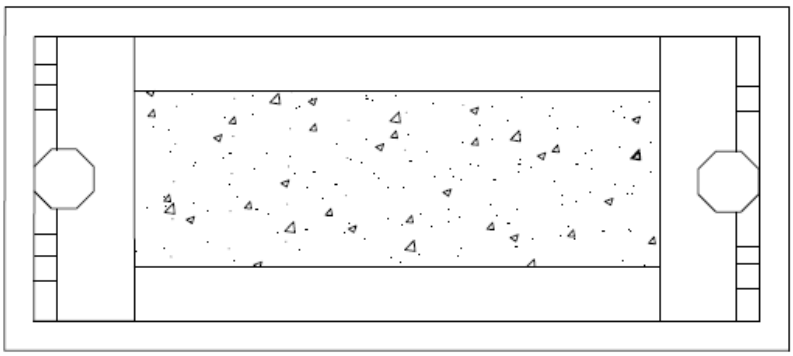

Plan

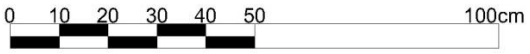

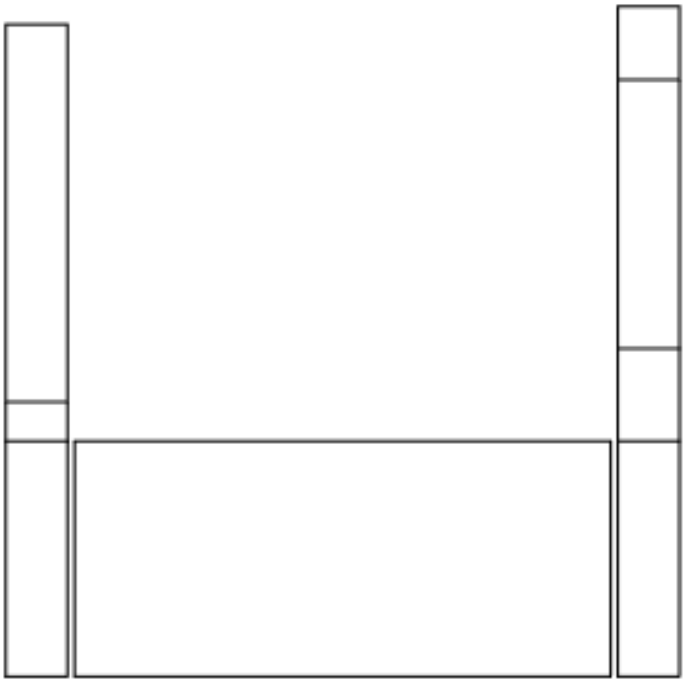

Kuzeyden Görünüm

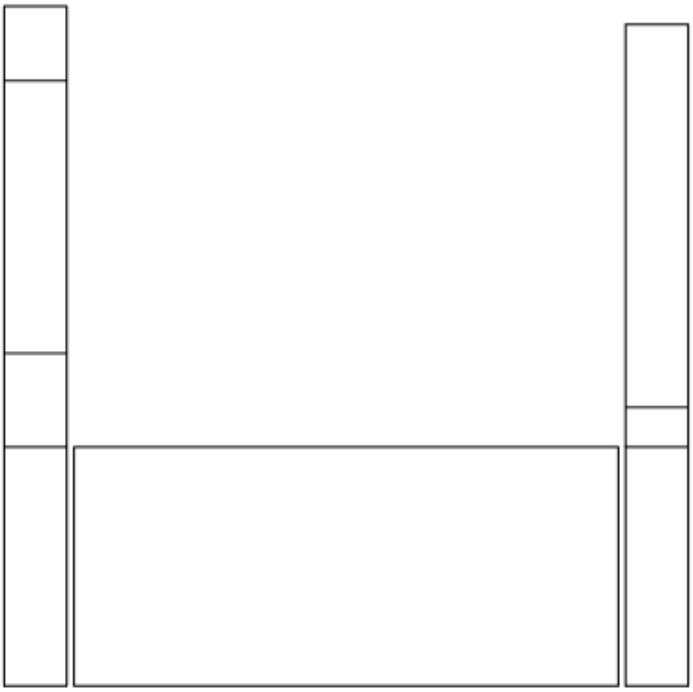

Güneyden Görünüm

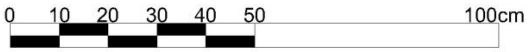

Katalog No: 16

Fotoğraf No: 59-62

Çizim No:16

Tarihi:H.1203- 1789

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

يا الهي

رحمتكله مغفرت قل

ليده مكان اعلا مقامن ...

مكانن جنت المأوئ.....

تاريخ وفاتي مرحوم اسكي.....

زاده حسن افندي روحيچون

فاتحه سنة ١٢٠٣

Kitabenin Okunuşu

İlahi

Rahmetinle mağfiret kıl

Ede mekanı makamı

Cennetül meva

Tarih vefatı merhum eski

Zade Hasan Efendi ruhu için

Fatiha

Sene 1203

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut olup ayakucu taşı mezar bünyesinden ayrılmış olup kırılmış bir vaziyettedir.

Mezar üç basamaklı yüksek bir kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta ve çokgen gövdeye geçilmektedir. Gövdeye geçişi sağlayan dilimler bitkisel bir formda yapılmıştır. Yedi satırlık kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisinde başucu taşının alt kısmına yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kırılmış bir vaziyette olup mezar bünyesinden ayrılmıştır. Ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak gövde kısmına geçilmektedir.

Kuzey ve güney yan taşları mevcut olup herhangi bir bezeme öğesine sahip değildir.

Fotoğraf 59- Kat.No.16 Başucu Taşı

Fotoğraf 60- Kat.No.16 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 61- Kat.No.16 Kuzeyden Görünümü

Çizim-16

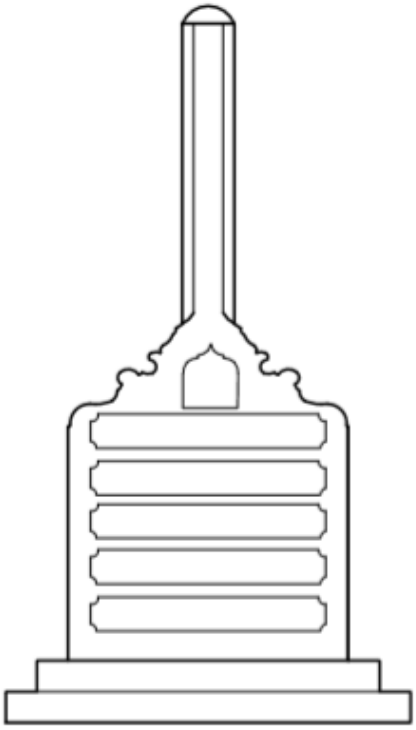

Başucu Taşı

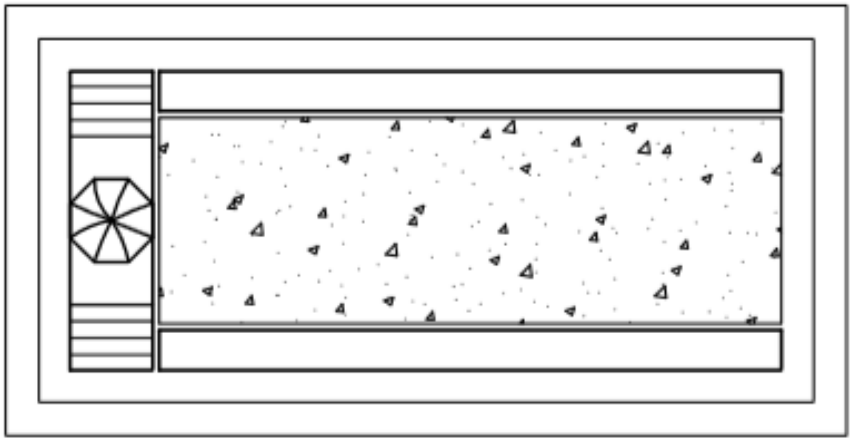

Plan

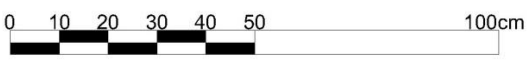

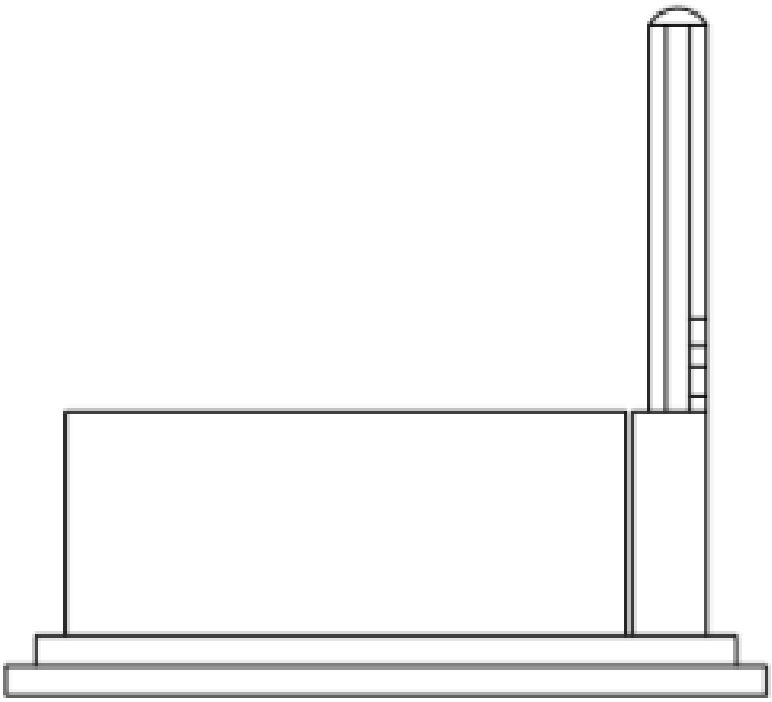

Kuzeyden Görünüm

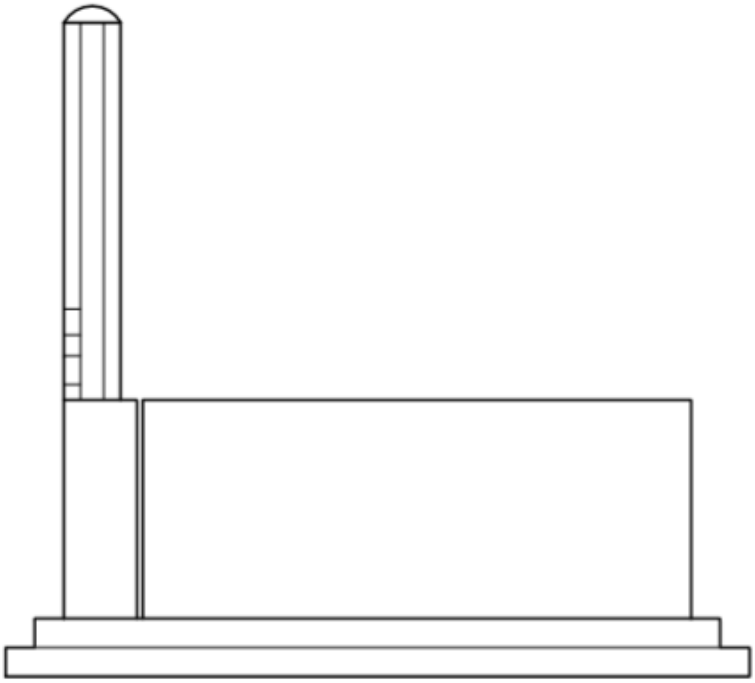

Güneyden Görünüm

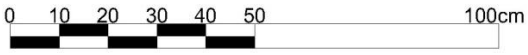

Katalog No: 17

Fotoğraf No: 63-66

Çizim No:17

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

يا الهي

رحمتكله مغفرت قيل

ايله گل اعلا مقامن

Kitabenin Okunuşu

Ya İlahi

Rahmetinle mağfiret kıl…

Eyle gül ala makamın…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimli olarak daralmakta olup dikdörtgen bir gövdeye sahiptir. Dikdörtgen gövdeden sonra köşeleri yuvarlatılmış bir omuzluk ve boyun kısmından sonrafes şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına sekiz satır olarak kabartma tekniğiyle yazılmıştır. Kitabe metni dördüncü satırdan itibaren okunamayacak vaziyettedir. Kitabede mezar tarihi bulunmayıp fes şeklinde olan başlığına bakılacak olursa Cumhuriyet Dönemi'ne ait olduğunu söyleyebiliriz.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezarın başucu ayakucu ve yan taşlarını bir silme kuşağı dolaşmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşları süsleme öğesi içermeyip ince bir silme ile sınırlandırılmıştır.

Fotoğraf 63- Kat.No.17 Başucu Taşı

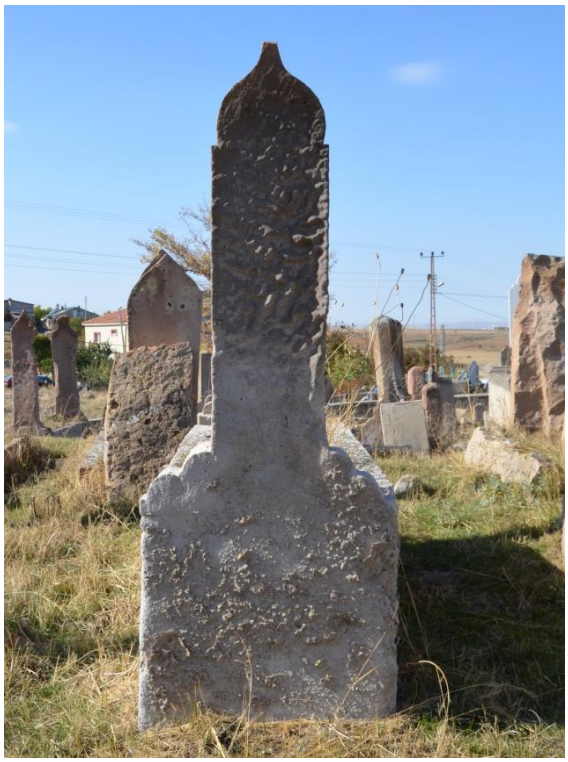

Fotoğraf 64- Kat.No.17Ayakucu Taşı

Fotoğraf 65- Kat.No.17 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 66- Kat.No.17 Güneyden Görünümü

Çizim-17

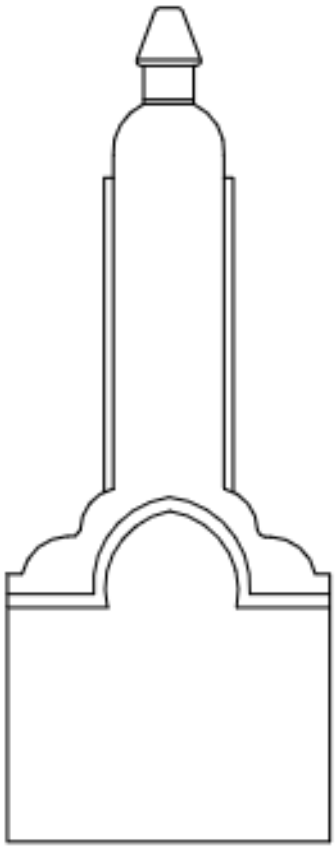

Başucu Taşı

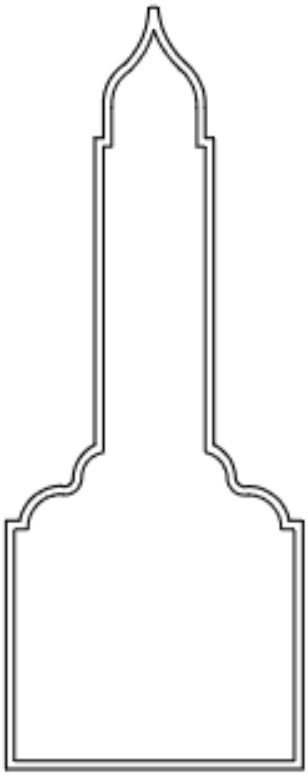

Ayakucu Taşı

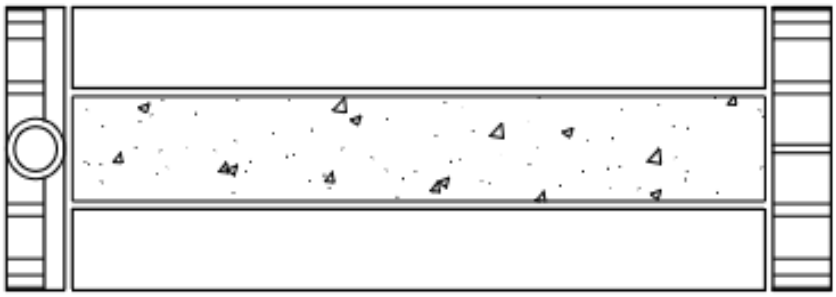

Plan

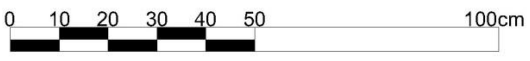

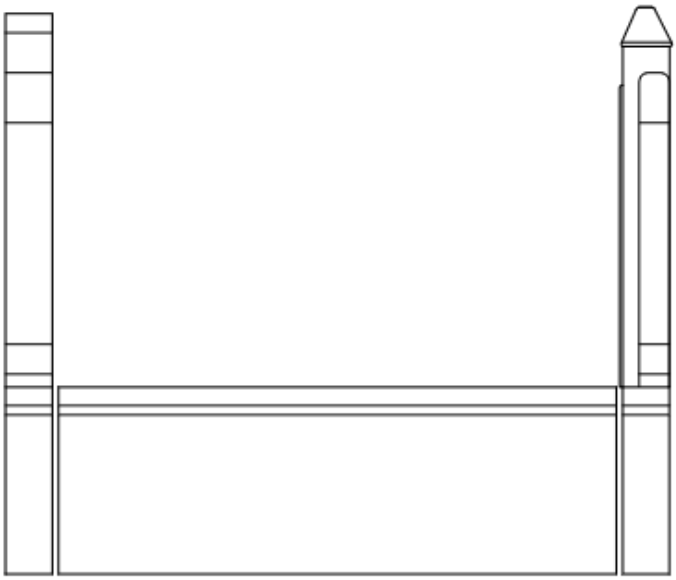

Kuzeyden Görünüm

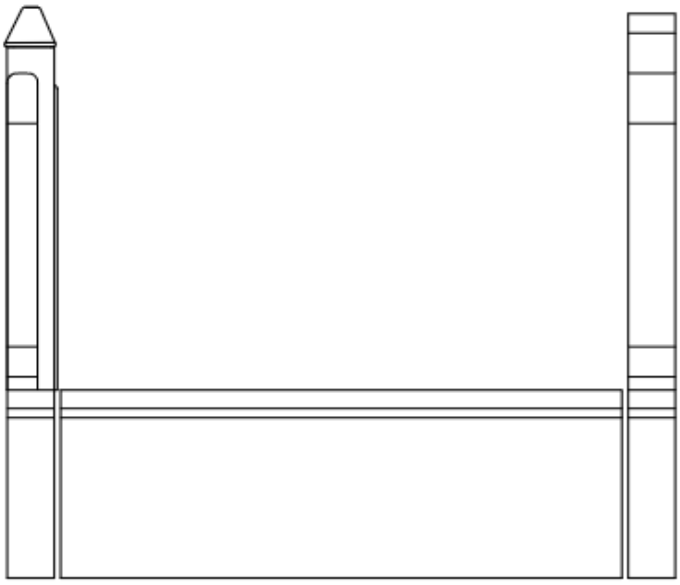

Güneyden Görünüm

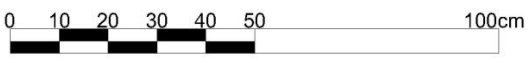

Katalog No: 18

Fotoğraf No: 67-70

Çizim No: 18

Tarihi:H.1231M. 1816

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

ابدال افندي اهلي

اسماقادن روحنه

فاتحه سنة ١٢٣١

Kitabenin Okunuşu

Abdal Efendi ehli

Esma kadın ruhuna

Fatiha Sene 1231

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövdeden sonra sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına üç satır halinde geometrik formda oluşturulan bir kartuş içerisine kabartma tekniğiyle yazılmıştır.

Ayakucu taşı dikdörtgen bir gövde ve onun üzerinde sivri kemerli bir alınlıktan oluşmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşları herhangi bir süslemeye sahip değildir.

Fotoğraf 67- Kat.No.18 Başucu Taşı

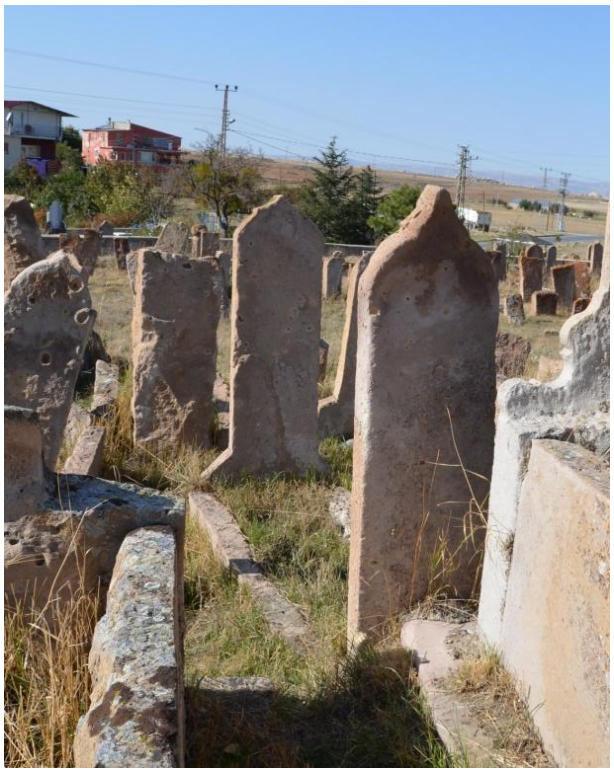

Fotoğraf 68- Kat. No.18 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 69- Kat. No.18 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 70- Kat. No.18 Güneyden Görünümü

Çizim-18

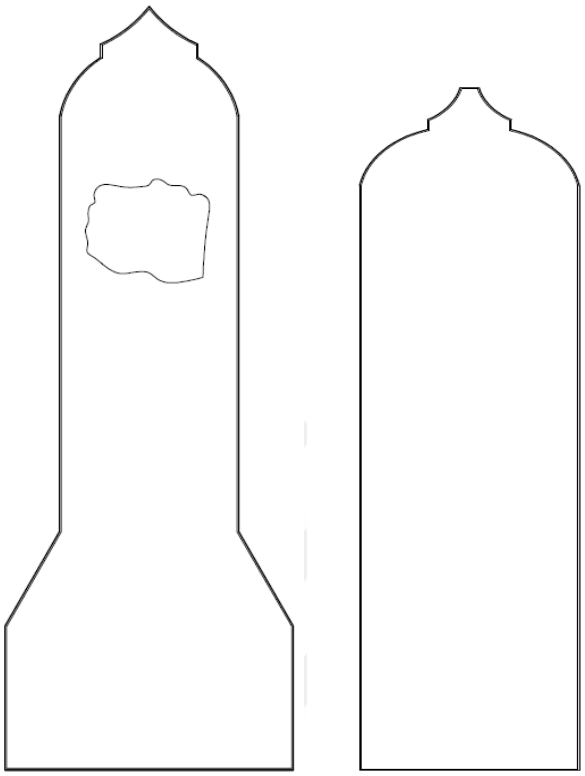

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

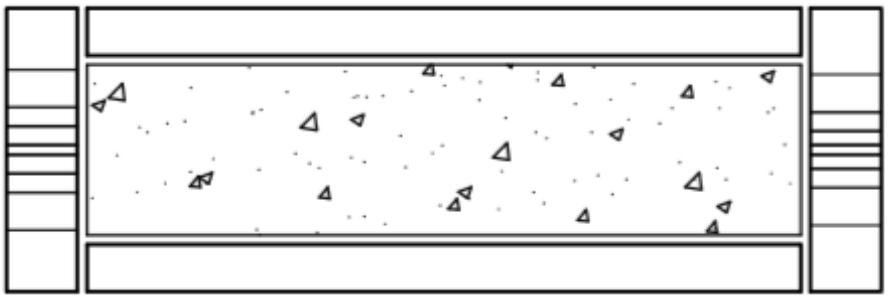

Plan

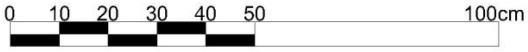

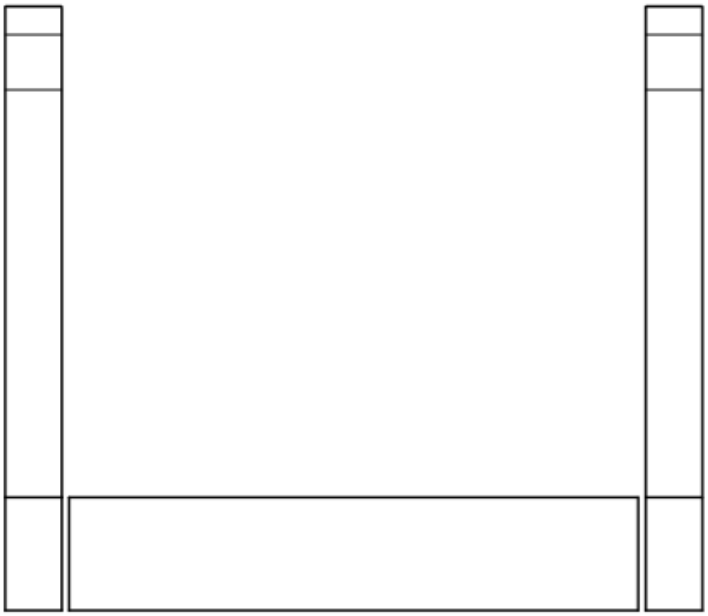

Kuzeyden Görünüm

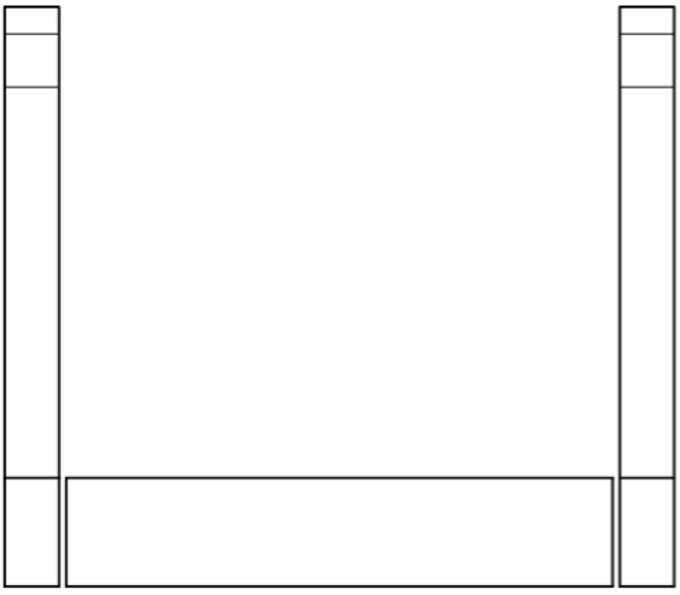

Güneyden Görünüm

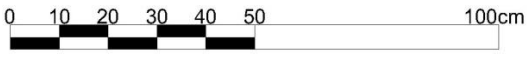

Katalog No: 19

Fotoğraf No: 71-74

Çizim No:19

Tarihi:H.1327M.1912

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

هو الخلاق الباقي

عبرت ايله بقمه مزارم طاشنه

گچلم احوالمز گلمينجه باشنه

مرحوم لعمان زاده خانم كريمه سي

يگانه خانمك روحيچون الفاتحه

سنة ١٣٢٧

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

İbretiyle bakma mezarım taşına

Geçelim ehvalimiz gelmeyince başına

Merhum Löğman Zade Hanım Kerimesi Yeğane Hanım

Ruhuna için Fatiha

Sene 1327

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Ayakucu taşı kırılmış ve mezar bünyesinden ayrılmış durumdadır.

Mezar iki basamaklı bir taş kaide üzerine yapılmıştır. Kaide üzerinde aynı plan ve formda yapılmış iki adet mezar mevcuttur. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmı omuzluk kısmından sonra boyunluk ve yemeni şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Osmanlı döneminde kadınların başlarına fes giydikleri zamanda fesi yemeni, yazma, tülbent, krep gibi örtülerle etrafını sarmışlardır. Diğer kadın başlıkları içerisinde taç, tas, tepelik gibi fazla kullanımı olmayan, ya da bayram, düğün, nişan gibi özel günlerde giyilen kadın başlıkları da vardı.Mezarın başlık türü bir mantarı anımsatmaktadır.[69]Mezar kitabesi sekiz satırlık olarak dikdörtgen kartuşlar içerisinde yazılmış olup birinci satır yuvarlak kemer formunda bir kartuş içerisine yazılmıştır. Kitabenin son satırı ise "U" şeklinde bir kartuş içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmaktadır. Ayakucu taşı gövde kısmından sonra kırılmış bir durumdadır. Muhtemelen dikdörtgen bir gövdeyle devam etmektedir.

İki mezar yan yana yapıldığı için mezarların yan taşlarından biri ortak olarak kullanılmıştır. Mezarın güney yan taşı işlevini görürken diğer mezarın kuzey yan taşı işlevini görmektedir.

Mezarın kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme öğesi mevcut değildir.

[69]Hür Kamil Biçici "Osmanlı Dönemi Ortakent Başlıklı Mezar Taşları" Ankara, 2012.
Hür Kamil Biçici, "Yazılı Araştırmalar Işığında Türkiye Mezar Taşlarına Toplu Bir Bakış", *Ekev Akademi Dergisi*, 2006,s.186.

Fotoğraf-71 Kat.No.19 Başucu Taşı

Fotoğraf 72- Kat.No.19 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 73- Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 74- Güneyden Görünümü

Çizim-19

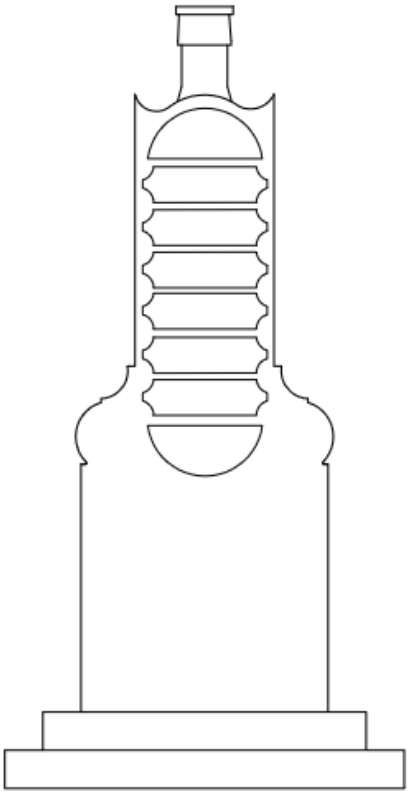

Başucu Taşı

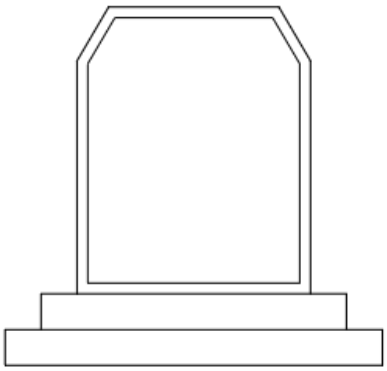

Ayakucu Taşı

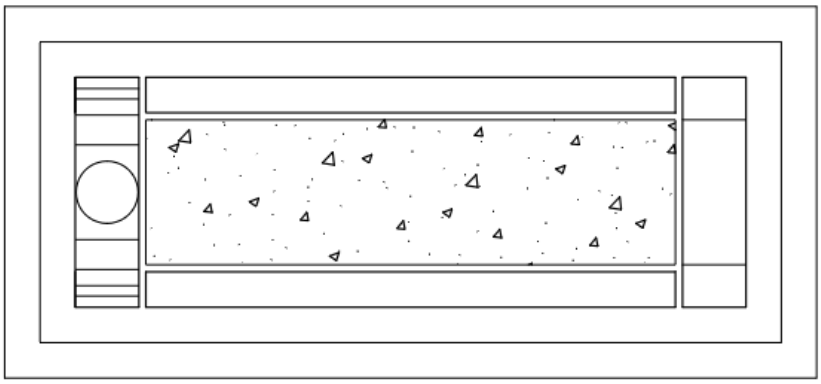

Plan

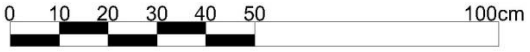

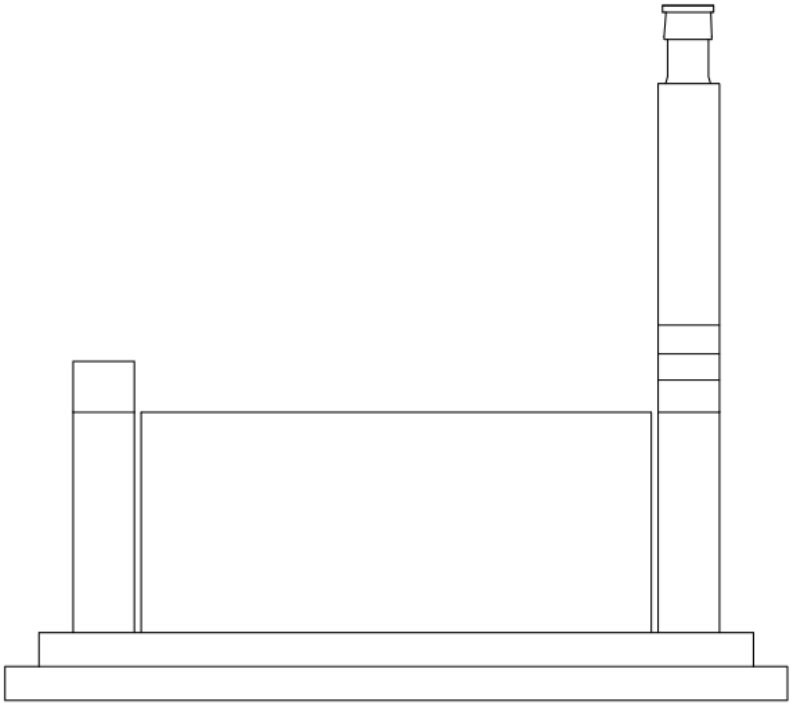

Kuzeyden Görünüm

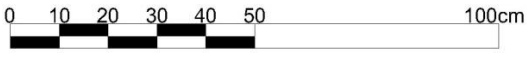

Katalog No: 20

Fotoğraf No: 75-78

Çizim No:20

Tarihi:H.1328 M.1910

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

زيارتدن مراد بر دعادر

بكون بنا ايسه يارن سكادر

مرحوم لعمان زاده هاشم

كريمسي فردوس خانمك

روحيچون الفاتحه

سنة ١٣٢٨

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

Ziyareden murad olan duadır

Bugün bana ise yarın sanadır

Merhum Löğman Zade Haşim

Kerimesi Firdevs Hanımın

Ruhuna Fatiha

Sene 1328

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın ayakucu taşı gövde kısmından sonra kırılmış vemezar bünyesinden ayrılmış durumdadır.

Mezar iki basamaklı bir taş kaide üzerine yapılmıştır. Kaide üzerinde aynı plan ve formda yapılmış iki adet mezar mevcuttur. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmından sonra köşeleri sivri bir omuzluk kısmından sonra boyunluk ve yemeni şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Bu tür başlıklar kadın mezarlarında kullanılmıştır. Yedi satırlık mezar kitabesi dikdörtgen kartuşlar içerisinde kabartma tekniği ile yazılmıştır. Kitabenin birinci satırıyuvarlak kemer formunda bir kartuş içerisine alınmıştır. Son satırı ise "U" şeklinde bir kartuş içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Ayakucu gövde kısmından sonra kırılmış bir durumdadır. Ayakucu taşı muhtemelen dikdörtgen bir gövdeyle devam etmektedir. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

İki mezar yan yana yapıldığı için mezarların yan taşlarından biri ortak olarak kullanılmıştır. Mezarın kuzey yan taşı işlevini görürken diğer mezarın güney yan taşı işlevini görmektedir. Mezarın kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme öğesi mevcut değildir.

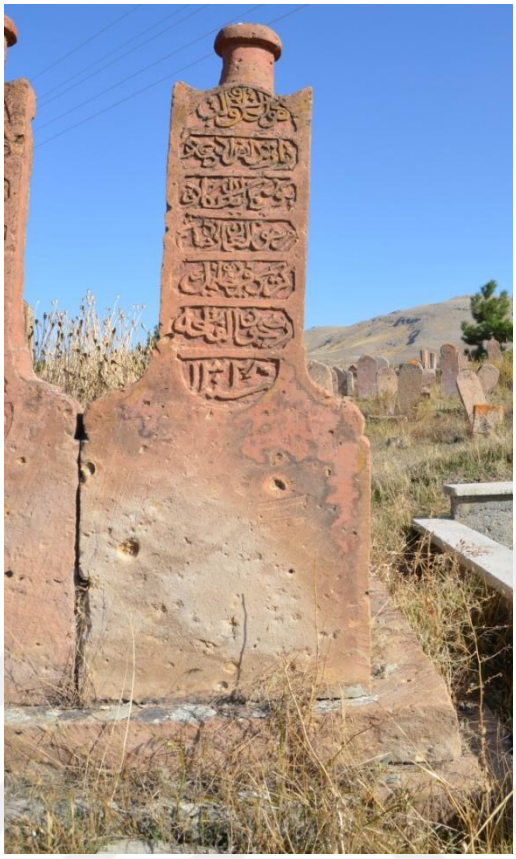

Fotoğraf 75- Kat.No.20 Başucu Taşı

Fotoğraf 76- Kat.No.20 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 77- Kat.No.20 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 78- Kat.No.20 Güneyden Görünümü

Çizim-20

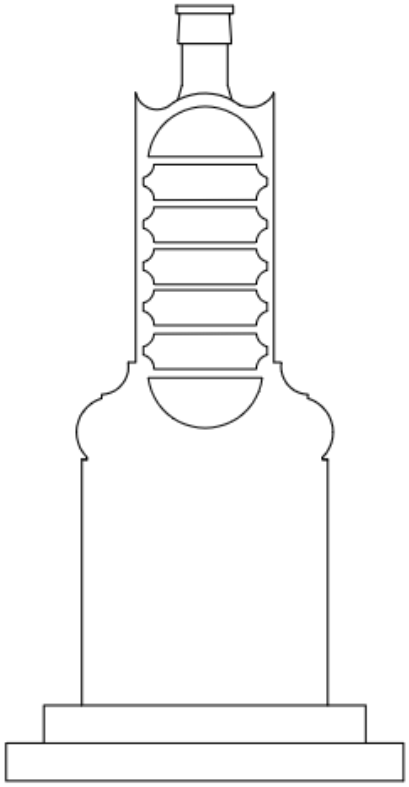

Başucu Taşı

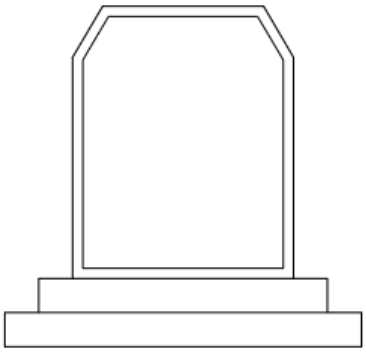

Ayakucu Taşı

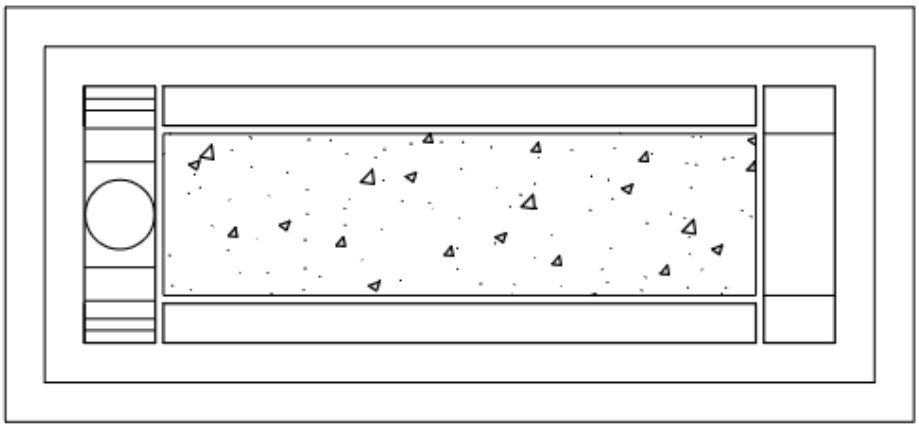

Plan

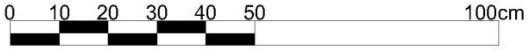

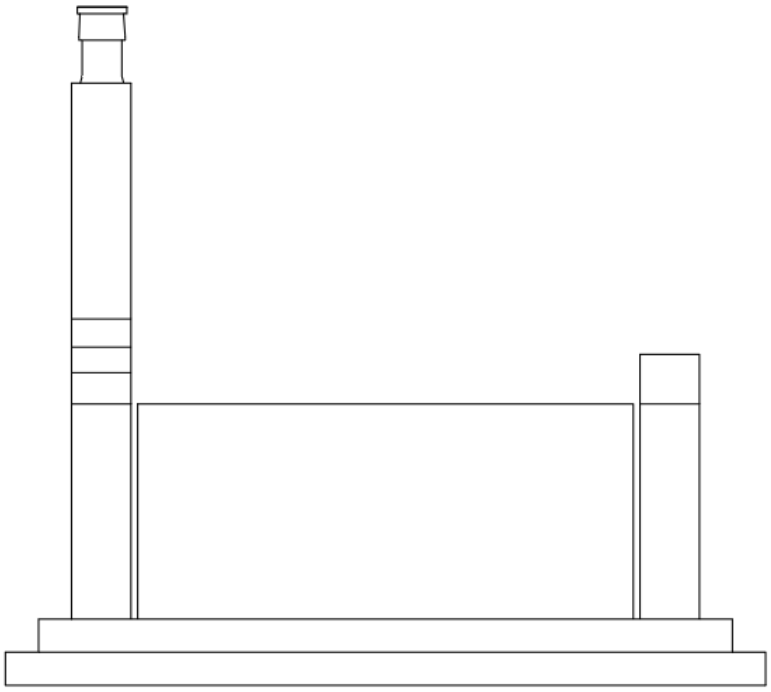

Güneyden Görünüm

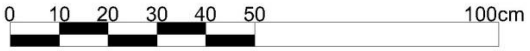

Katalog No: 21

Fotoğraf No: 79-82

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

زيارتدان مرات

انجق دعادر

بكون بكا ايسه

يارن سنادر مرحوم

صقللي احمد اغا

دامادي رشيد افندي

روحنه فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Ziyaretten murad

Ancak duadır

Bugün bana ise

Yarın sanadır merhum

Sakallı Ahmet Ağa

Damadı Reşit Efendi

Ruhuna Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmaktadır ve dikdörtgen gövdeye kısmına geçilmektedir. Boyun kısmından sonra kavuk biçiminde bir başlıkla son bulmaktadır. Mezarın kitabesi dikdörtgen kartuşlar içerisinde sekiz satırlık olarak yazılmıştır. Kitabenin son üç satırı köşeleri yuvarlatılmış kartuşlar içerisinde alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Dikdörtgen gövdeden sonra sivri kemerli bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşı başucu taşından daha kısa boyutlu olarak yapılmıştır.

Mezarın kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme öğesi mevcut değildir.

Fotoğraf 79- Kat.No.21 Başucu Taşı

Fotoğraf 80- Kat.No.21 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 81- Kat.No.21 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 82- Kat.No.21 Güneyden Görünümü

Çizim-21

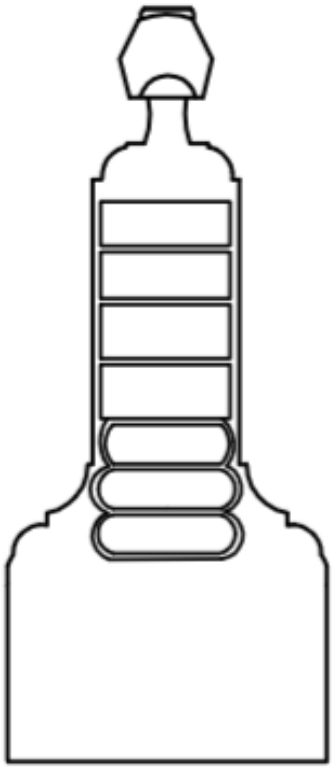

Başucu Taşı

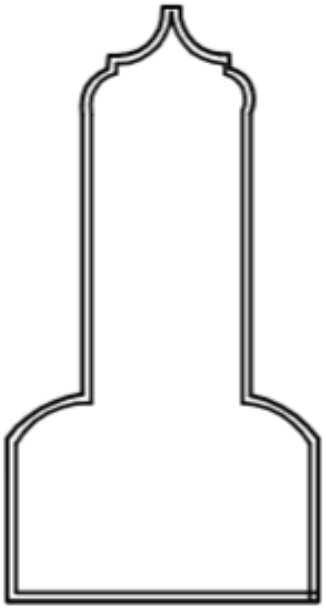

Ayakucu taşı

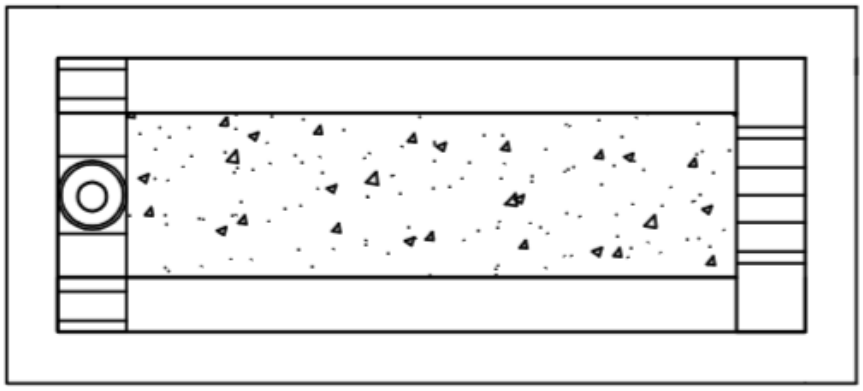

Plan

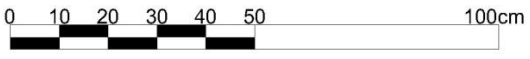

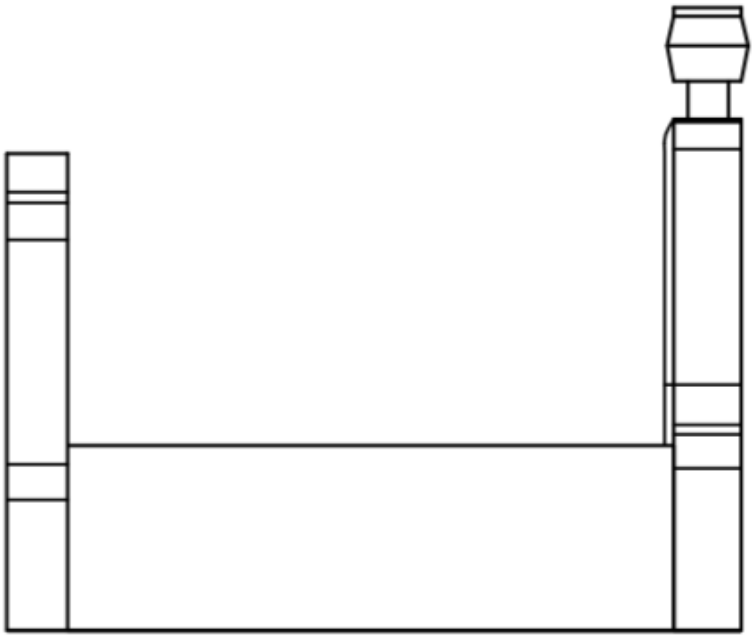

Kuzeyden Görünüm

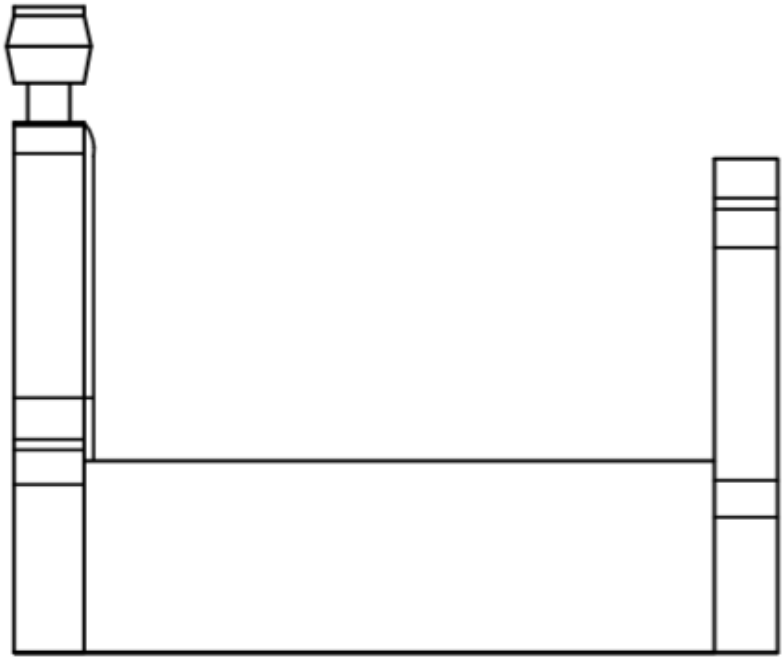

Güneyden Görünüm

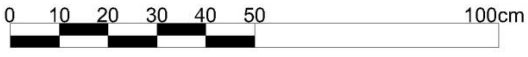

Katalog No: 22

Fotoğraf No:83-86

Çizim No:22

Tarihi:H.1339-M.1921

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

مرحوم و مغفور

عبدالله اوغلي

حافظ مصطفئ

افندي روحيچون

فاتحه

سنة ١٣٣٩

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Merhum ve mağfur

Abdullah oğlu

Hafız Mustafa

Efendi ruhu için

Fatiha

Sene 1339

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare bir at kısımdan sonra köşeleri pahlanarak yükselmekte ve dikdörtgen gövdeye geçilmekte olup dikdörtgen gövde boyun kısmından sonra sarıklı kavuk şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmına yedi satırlık olarak dikdörtgen kartuşlar içerisine yazılmıştır. Kitabenin tarih kısmı son satırda verilmiştir.

Ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövdeden sonra üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutlu olarak yapılmıştır.

Kuzey ve güney yan taşları bezemesiz bir şekilde yekpare taşlardan oluşmaktadır.

Fotoğraf 83- Kat.No.22 Başucu Taşı

Fotoğraf 84- Kat.No.22 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 85- Kat.No.22 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 86- Kat.No.22 Güneyden Görünüm

Çizim-22

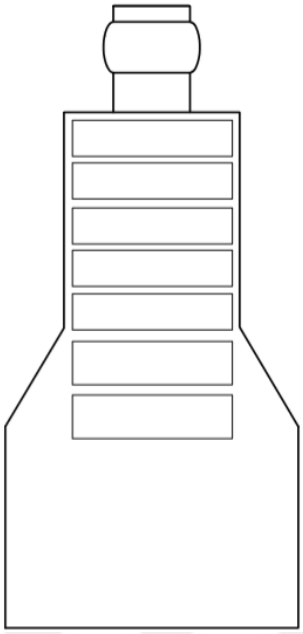

Başucu Taşı

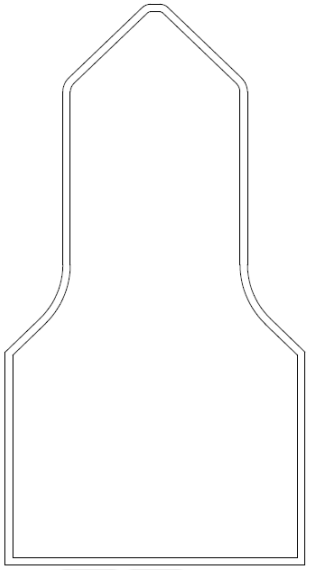

Ayakucu Taşı

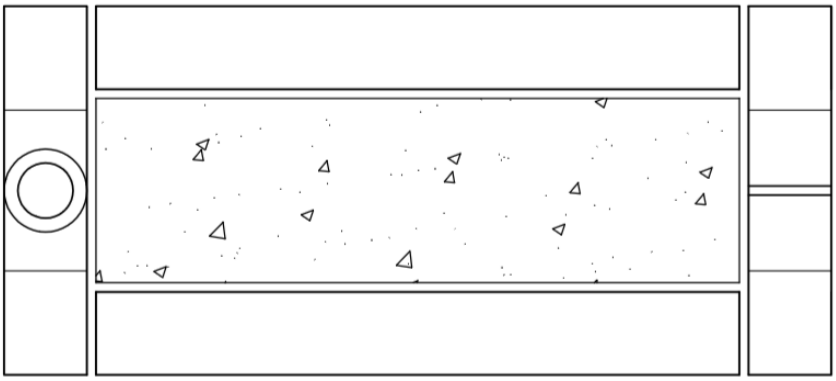

Plan

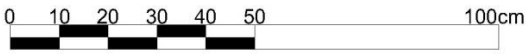

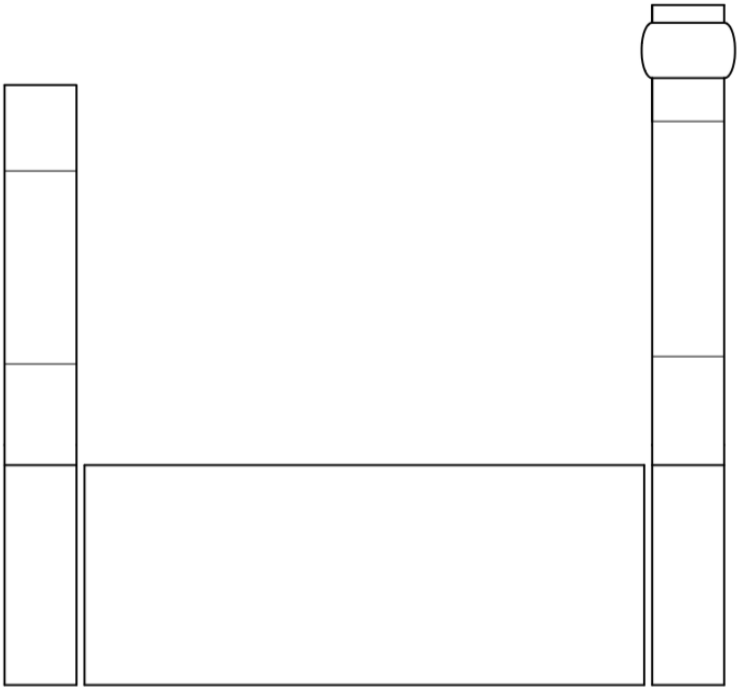

Kuzeyden Görünüm

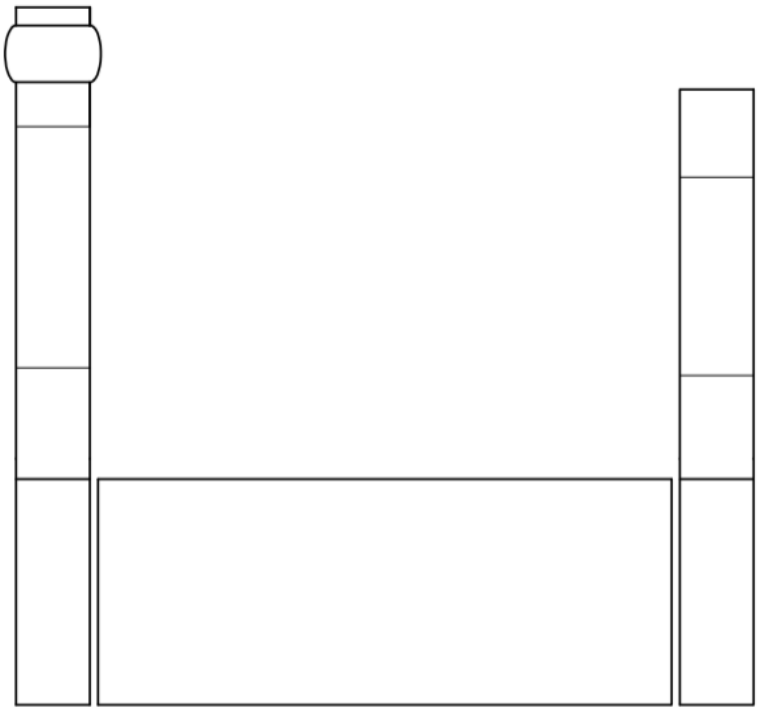

Güneyden Görünüm

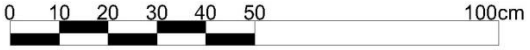

Katalog No: 23

Fotoğraf No: 87-90

Çizim No:23

Tarihi:1953

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

محداراوغلو الياس روحنه فاتحه

MURAT

ALMADI

DÜNYA

DAN AHİ

RET MU

RAT EYL

E İHSAN

Mühürdar oğlu İlyas Ruhuna Fatiha

1953

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar iki basamaklı bir kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare bir at kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek dikdörtgen gövdeye ulaşılmaktadır. Gövde kısmından sonra boyun kısmından sonra fes şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Başucu taşının kare alt kısmının merkezinde onaltı dilimli çiçek motifi yer almaktadır. Bu süslemenin dört bir

köşesinde dört dilimli çiçek motifiyle süslenmiştir. Dokuz satırlık mezar kitabesi dikdörtgen kartuşlar içerisine Latin Alfabesi ile yazılmıştır. Kitabenin sekiz satırı Latin alfabesiyle yazılmış olup sekizinci satırı Osmanlıca Türkçesi'yle yazılmıştır.

Ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir.Gövde kısmı sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşının yüzeyi çökertilerek süslenmiştir. Ayakucu taşının alt kısmında merkezde yirmibeş dilimli çiçek bezemesi bulunmaktadır. Bu süslemenin dört köşesinde dört yapraklı çiçeklerle oluşturulmuş süslemeler yer almaktadır. Ayakucu taşının kuzeydoğu köşesinde ki çiçek süslemesi tahrip olmuştur. Mezarlıkta ki diğer mezar örneklerine ve süsleme kompozisyonuna bakıldığında kuzeydoğu köşesinde de dört yapraklı çiçek motifinin olduğunu anlaşılmaktadır. Ayakucu taşının gövde kısmında ucu sola doğru eğik bir şekilde verilmiş selvi ağacı yer almaktadır.

Mezarın kuzey yan taşında geometrik bir kartuş içerisinde sekiz kollu üç çiçek süslemesi bulunmaktadır. Bunlardan ortada bulunan sekiz kollu çiçek süslemesi boyut olarak diğer ikisinden daha büyük boyutludur.

Mezarın güney yan taşı kuzey yan taşında mevcut olan süsleme kompozisyonu ile aynı süslemeye sahiptir. Geometrik bir kartuş içerisinde dilimli üç çiçek süslemesi bulunmaktadır. Bunlardan ortada bulunan sekiz kollu çiçek süslemesi boyut olarak diğer ikisinden daha büyük boyutludur.

Fotoğraf 87- Kat.No.23 Başucu Taşı

Fotoğraf 88- Kat.No.23 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 89- Kat.No.23 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 90- Kat.No.23 Güneyden Görünümü

Çizim-23

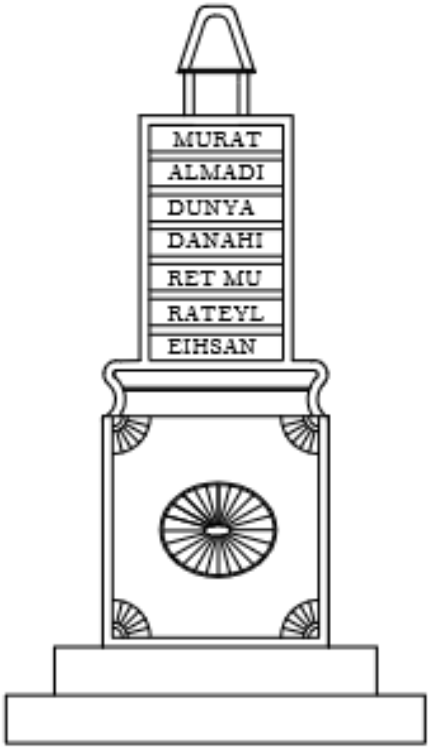

Başucu Taşı

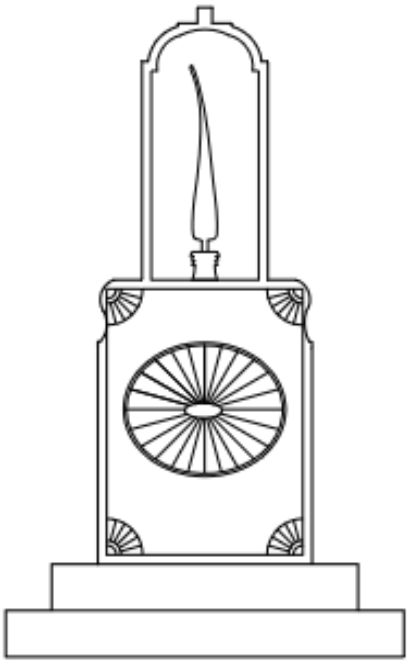

Ayakucu Taşı

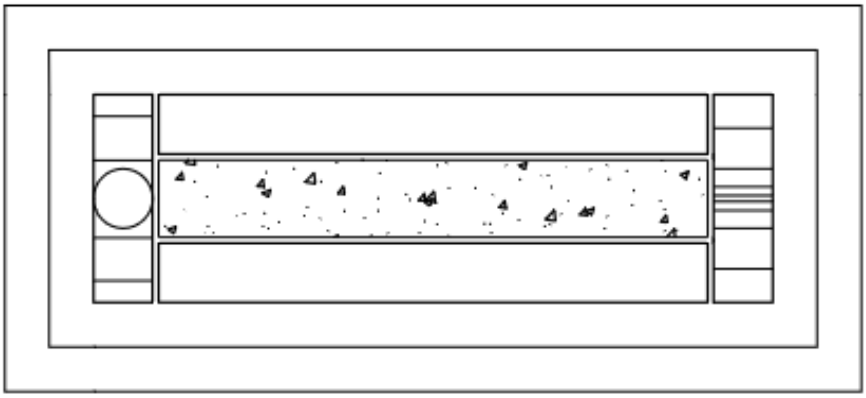

Plan

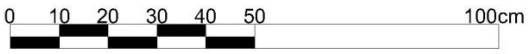

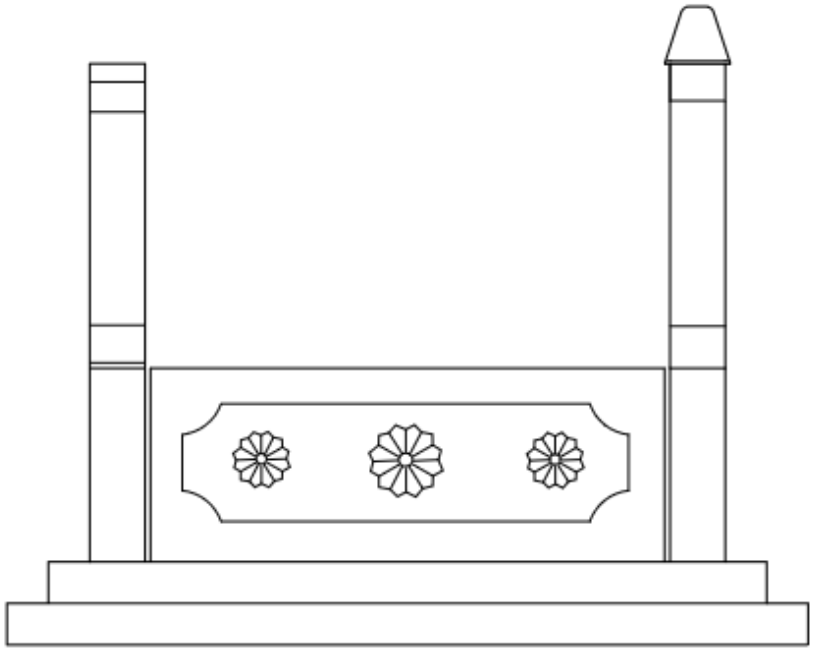

Kuzeyden Görünüm

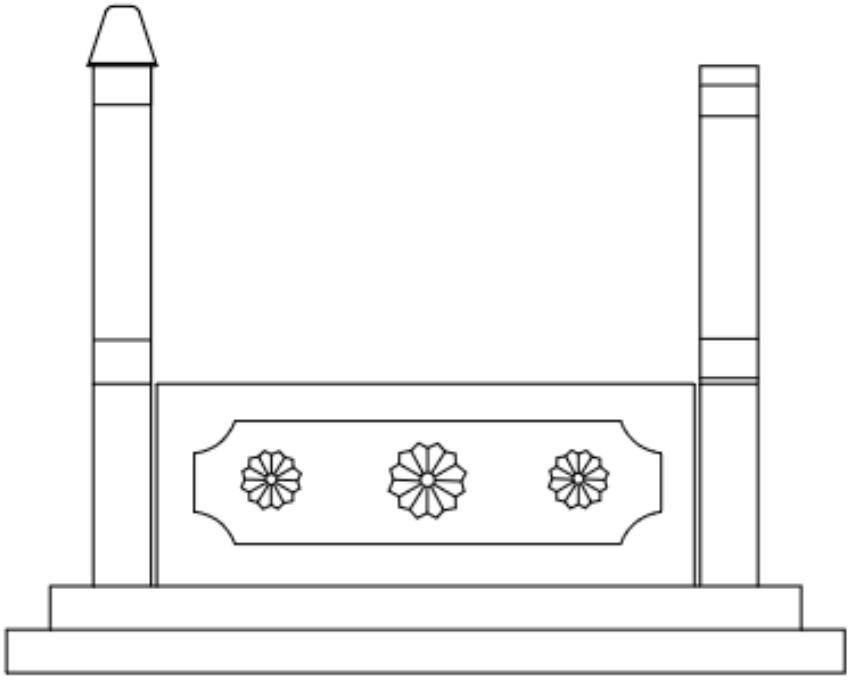

Güneyden Görünüm

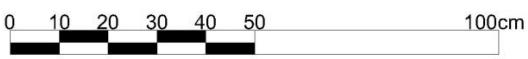

Katalog No: 24

Fotoğraf No: 91-94

Çizim No:24

Tarihi:H.1337 M.1918

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

بني مغفرت اي رب يزدان

بحق عرش رحمن نور قران

شو قبرم زيارت ايدن اخوان

ايده روحيچون بر فاتحه احسان

الحاج سيف الله افندي زاده

الحاج يحي افندي روحنه فاتحه

١٣٣٧

Kitabenin Okunuşu

Beni mağfiret et Ey Rabbi yezdan

Bi hakkı arşı rahmanı kuran

Şu kabrim ziyaret eden ihvan

Ede ruhu için bir Fatiha

El Hac Seyfullah Efendi Zade

El Hac Yahya Efendi Ruhuna Fatiha

Sene 1337

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş bir kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı alt kısmı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmından sonra sivri bir omuzluktan sonra boyun ve sarıklı bir kavukla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına sekiz satır olarak dikdörtgen kartuşlar içerisine yazılmıştır. Mezarın tarihi kitabe kısmının son satırında verilmiştir.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı üçgen bir alınlıkla son bulmaktadır.

Fotoğraf 91- Kat.No.24 Başucu Taşı

Fotoğraf 92- Kat.No.24Ayakucu Taşı

Fotoğraf 93- Kat.No.24Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 94- Kat.No.24 Güneyden Görünümü

Çizim-24

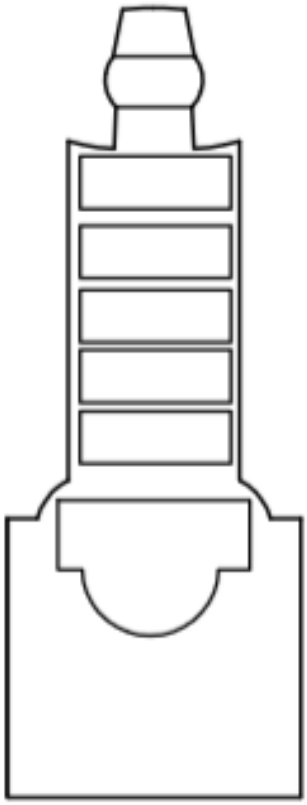

Başucu Taşı

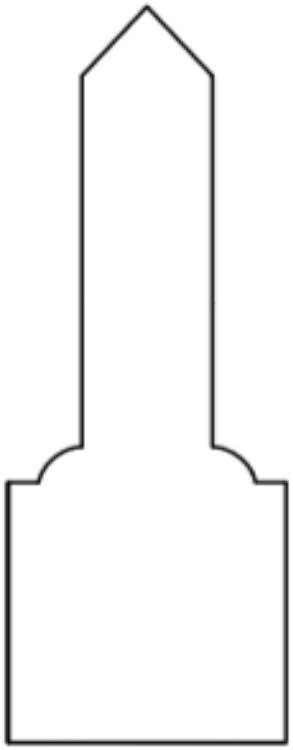

Ayakucu Taşı

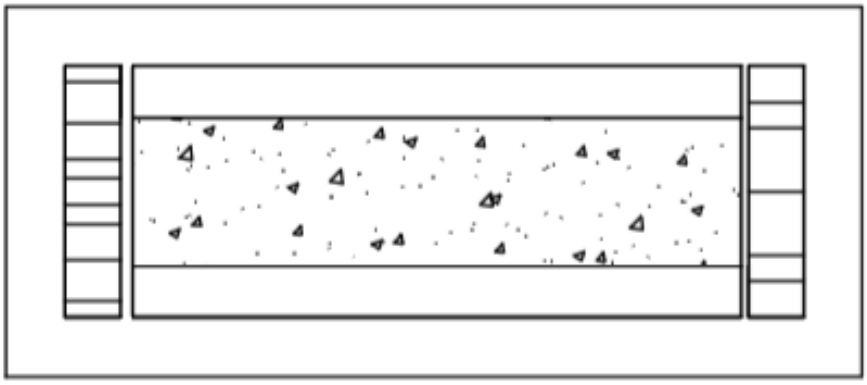

Plan

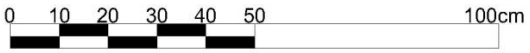

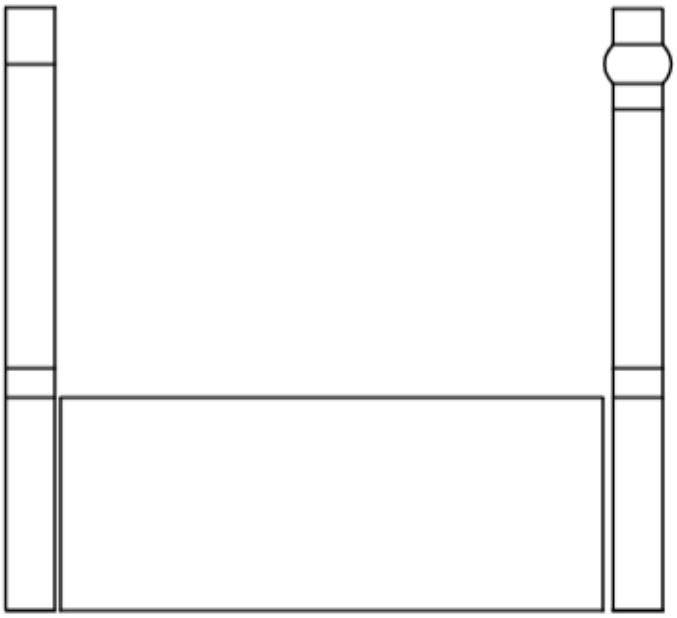

Kuzeyden Görünüm

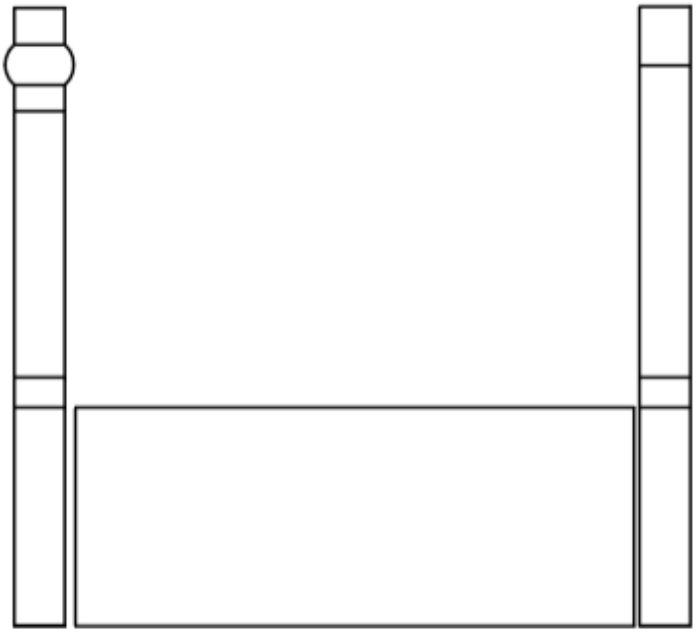

Güneyden görünüm

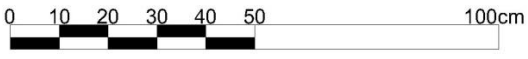

Katalog No: 25

Fotoğraf No: 95-98

Çizim No:25

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

بيزئ قيل مغفرث اي رب يزدان

بحق عرش رحمان نور قران

حاجي سيف الله افندي زاده

حا ...

روحيچون فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

Bizikıl mağfiret Ey Rabbi yezdan

Bi hakkı arşı rahman nuru Kuran

Hacı Seyfullah Efendi Zade

…

Ruhu için Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş bir kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Gövde kısmından sonra omuzluk ve boyun kısmından sonra yemeni şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Taş yüzeyi çökertilerek kabartma tekniğiyle kitabe yazılmıştır. Yedi satırlık mezar kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. İlk satır yuvarlak kemer formunda bir çerçeve içerisine alınmıştır. Kitabenin son üç satırı okunamayacak durumdadır.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövde dilimli kemer şeklinde ki bir alınlıkla son bulmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 95- Kat.No.25 Başucu Taşı

Fotoğraf 96- Kat.No.25 Başucu Taşı

Fotoğraf 97- Kat.No.25 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 98- Kat.No.25 Güneyden Görünümü

Çizim-25

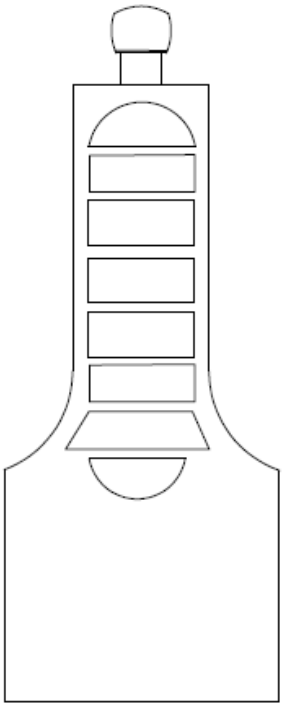

Başucu Taşı

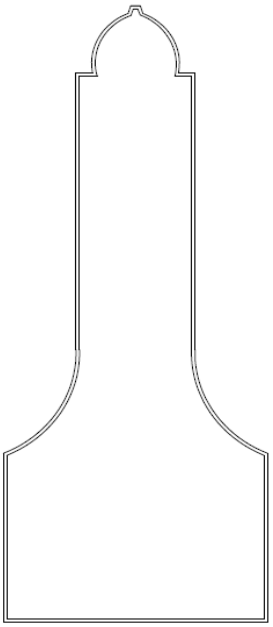

Ayakucu Taşı

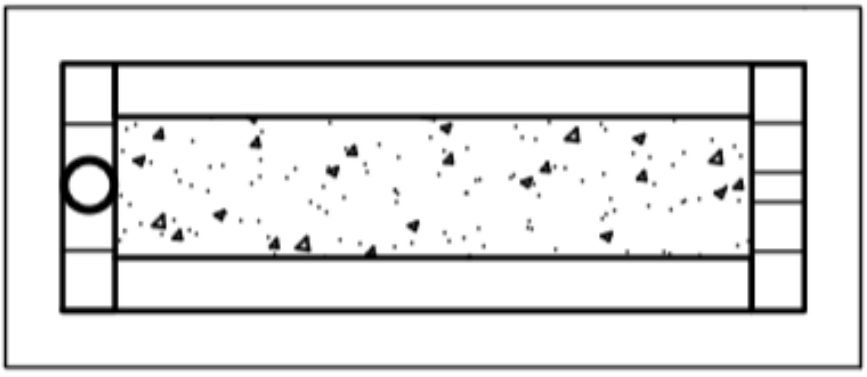

Plan

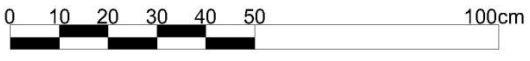

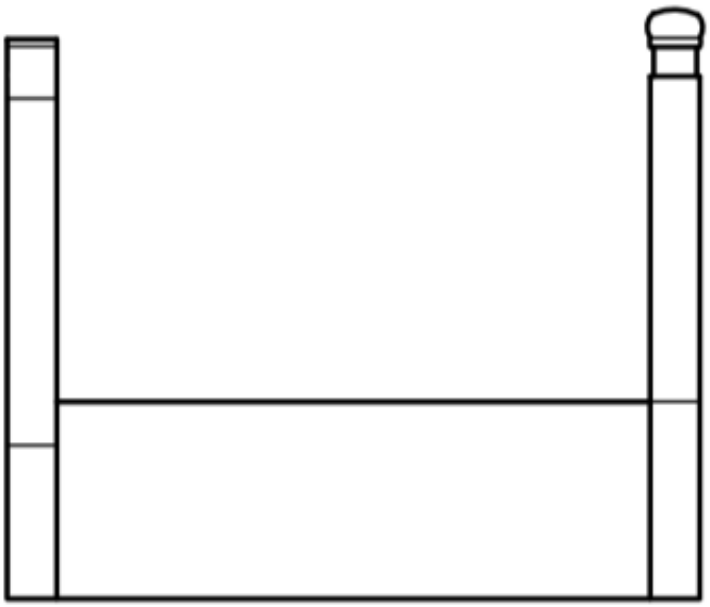

Kuzeyden Görünüm

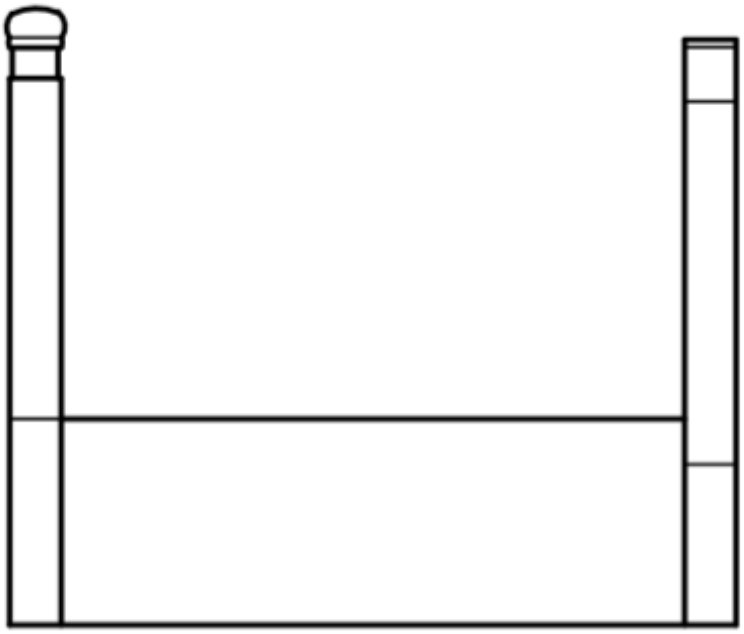

Güneyden Görünüm

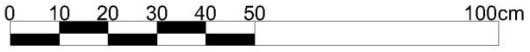

Fotoğraf No: 99-102

Çizim No:26

Tarihi:H.1356- M.1937

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

رحمه اوغللرندن

حسين اوغلي احد

چمن روحنه فاتحه

سنة ١٣٥٦—1940

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Rahme oğullarından

Hüseyin oğlu Ahad

Çimen ruhuna Fatiha

Sene 1356

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş bir kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kareye yakın bir dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı aşağıdan

yukarıya doğru daralmakta olup sivri bir omuzluk ve boyun kısmından sonra fes şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Beş satırlık mezar kitabesi dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Taşın yüzeyi çökertilerek kitabe kabartma tekniğiyle yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve üçgen bir gövde kısmı ile son bulmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 99- Kat.No.26 Başucu Taşı

Fotoğraf 100- Kat.No.26 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 101- Kat.No.26 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 102- Kat.No.26 Güneyden Görünümü

Çizim-26

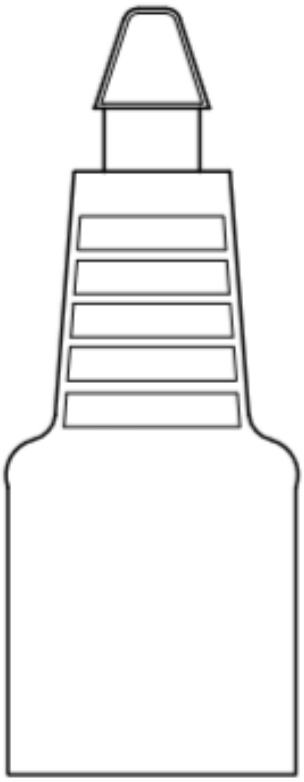

Başucu Taşı

Ayakucu Taşı

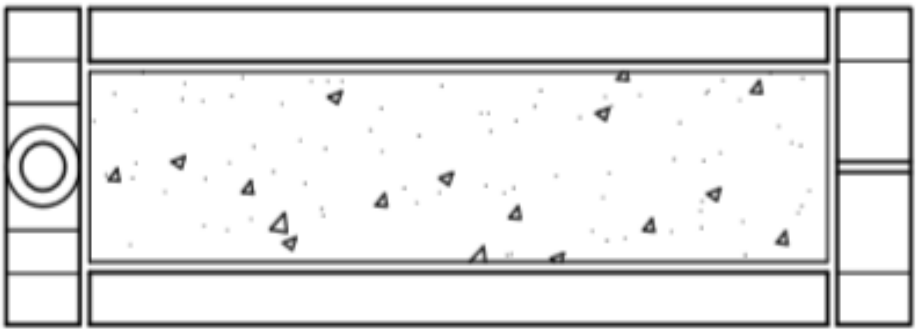

Plan

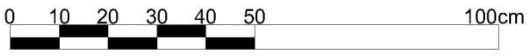

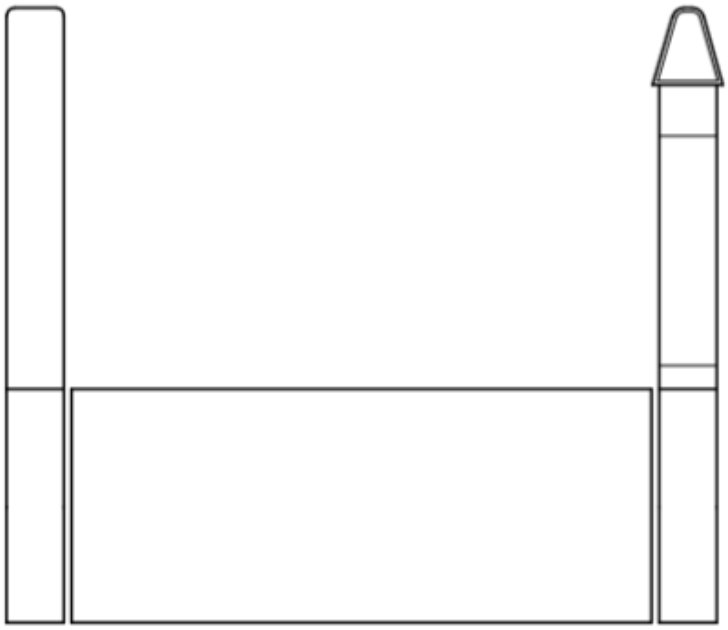

Kuzeyden Görünüm

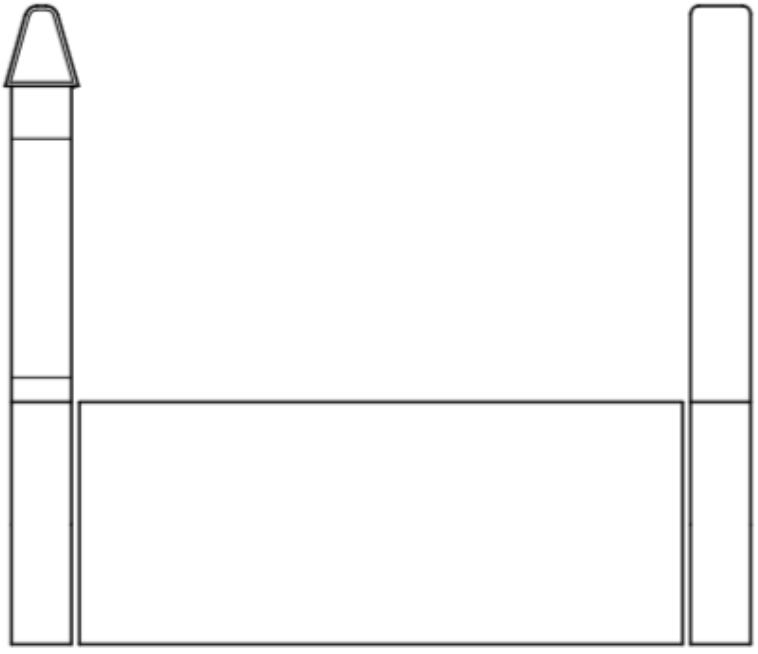

Güneyden Görünüm

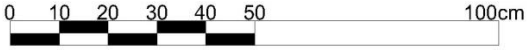

Katalog No: 27

Fotoğraf No:103-106

Çizim No:27

Tarihi:H.1242 M.1826

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

١٢٤٢سنة

هو الخلاق الباقي

زيارتدن مراد بر دعادر بهٔگون بكا

ايسه يارن سكادر.....

Kitabenin Okunuşu

Sene 1242

Hüvel Baki

Ziyaretten murat ancak duadır

Bugün bana ise yarın sanadır…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve çokgen gövdeye geçilmektedir. Çokgen formda ki başucu taşı taç şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi dört satır halinde kabartma tekniğiyle yazılmıştır. Tarih kısmı ilk satırda verilmiştir.

Mezarın ayakucu taşı başucu taşına benzer bir formda yapılmış olup kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup çokgen gövde kısmına geçiş sağlanmakta ve taç şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

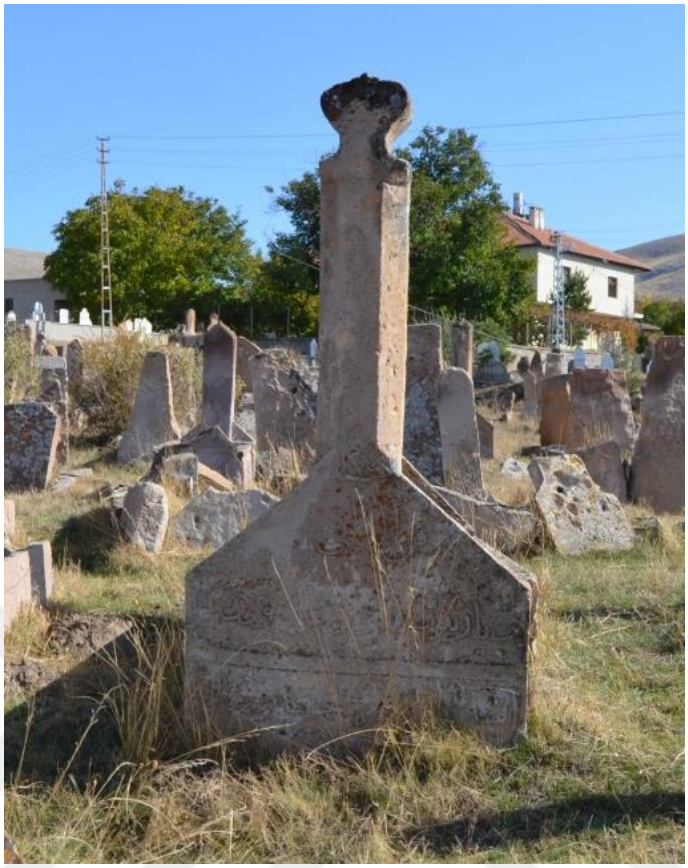

Fotoğraf-103 Kat.No.27 Başucu Taşı

Fotoğraf-104 Kat.No.27 Ayakucu Taşı

Fotoğraf-105 Kat.No.27 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf-106 Kat.No.27 Güneyden Görünümü

Çizim 27

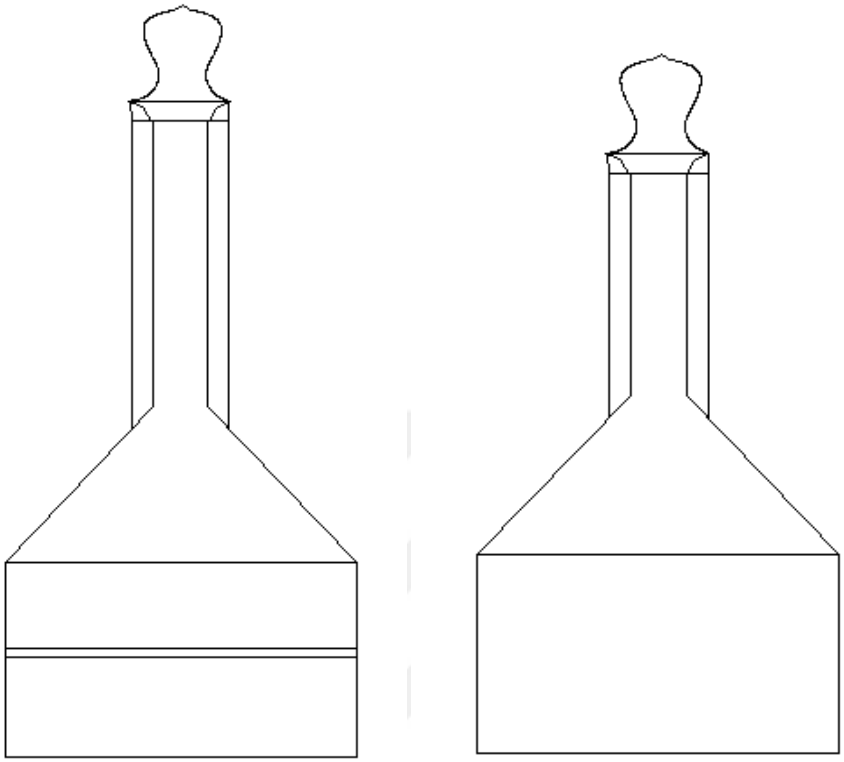

Başucu Taşı

Ayakucu Taşı

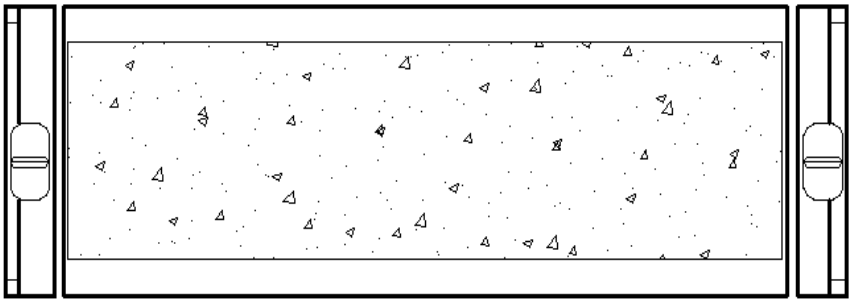

Plan

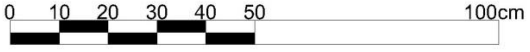

Kuzeyden Görünüm

Güneyden Görünüm

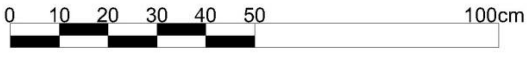

Katalog No: 28

Fotoğraf No: 107-110

Çizim No:28

Tarihi:H.1191 H.1777

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve çokgen bir gövdeyle son bulmaktadır. Mezar kitabesi beş satır halinde yuvarlak bir çerçeve içerisine yazılmıştır. Kitabe taş yüzeyi çökertilerek kabartma şeklinde oluşturulmuştur. Kitabede ki aşınmadan dolayı kitabe metni okunamamıştır.

Mezarın ayakucu taşı dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup çokgen bir gövdeye sahiptir. Ayakucu taşı başucu taşına oranla küçük boyutlu olarak yapılmıştır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır. Mezarın güney yan taşı zamanla oluşan tahribat sonucunda mezar bünyesinden ayrılmış bir vaziyettir.

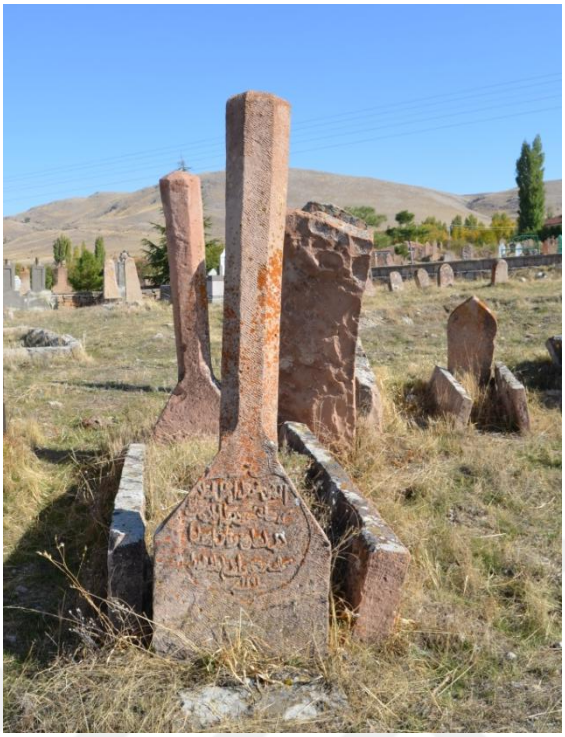

Fotoğraf 107- Kat.No 28 Başucu Taşı

Fotoğraf 108- Kat.No 28 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 109- Kat.No 28 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 110- Kat.No 28 Güneyden Görünümü

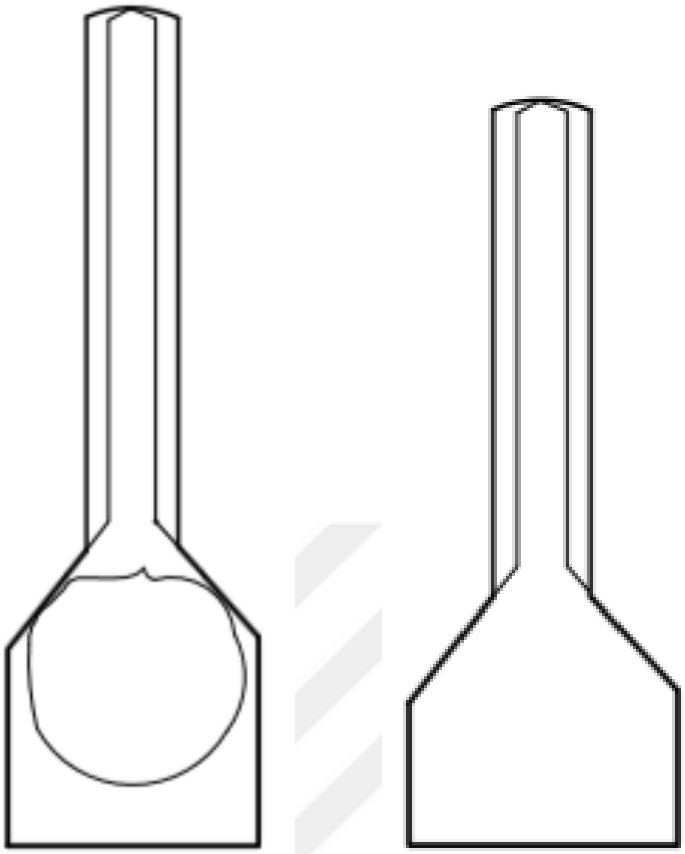

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

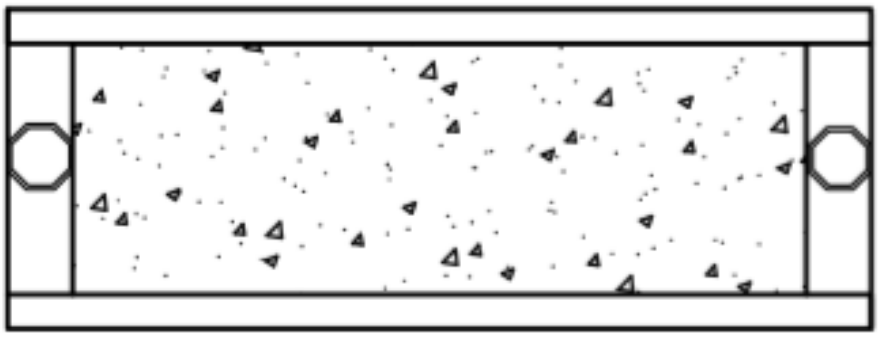

Plan

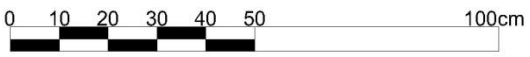

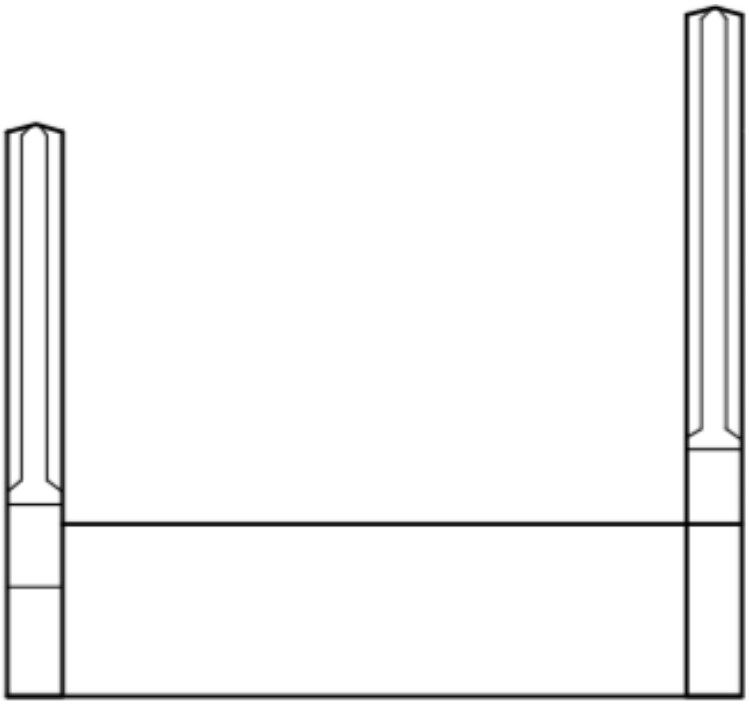

Kuzeyden Görünüm

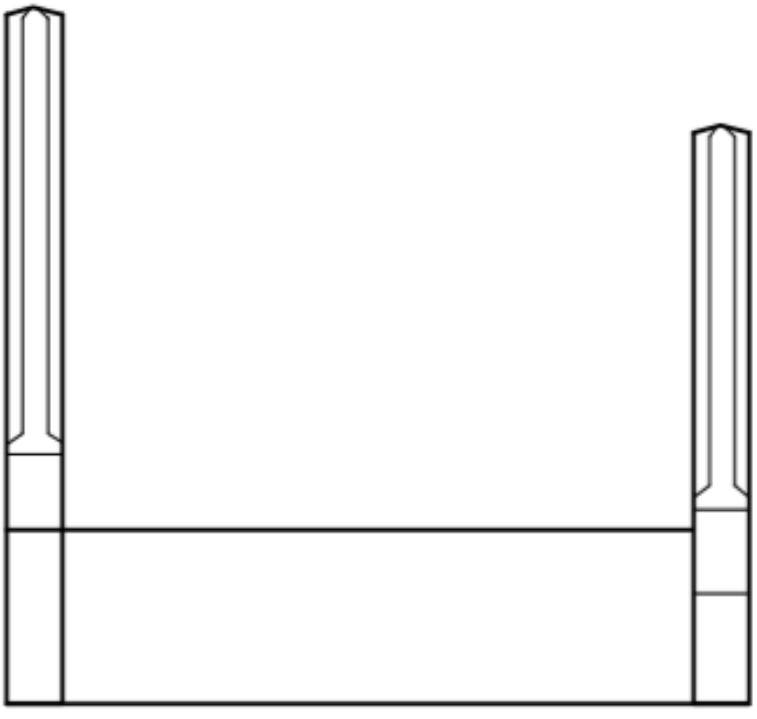

Güneyden Görünüm

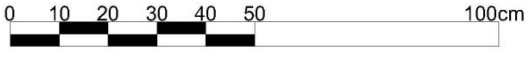

Katalog No: 29

Fotoğraf No: 111-114

Çizim No: 29

Tarihi:1939

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

ALİ KI

ZI NASİ

P RUHI

NE FATİ

HA1939

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı omuzluk ve boyun kısmından sonra yemeni şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi Latin alfabesiyle altı satır halinde yazılmıştır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın bir dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Ayakucu taşı dilimli kemer formunda ki alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Ayakucu taşının ön yüzünde muhtemelendoğal şartlardan meydana gelen bir aşınma oluşmuştur.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 111-Kat.No.29 Başucu Taşı

Fotoğraf 112-Kat.No.29 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 113-Kat.No.29 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 114-Kat.No.29 Güneyden Görünümü

Çizim-29

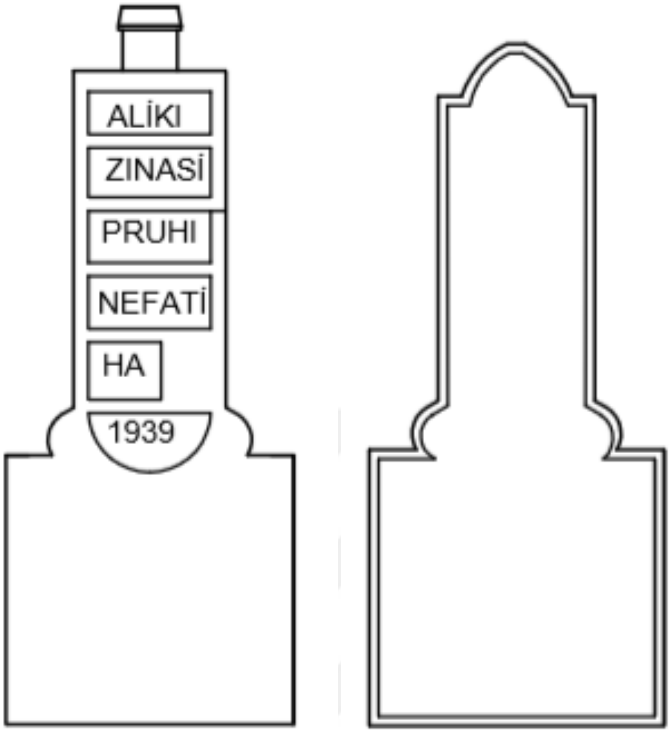

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

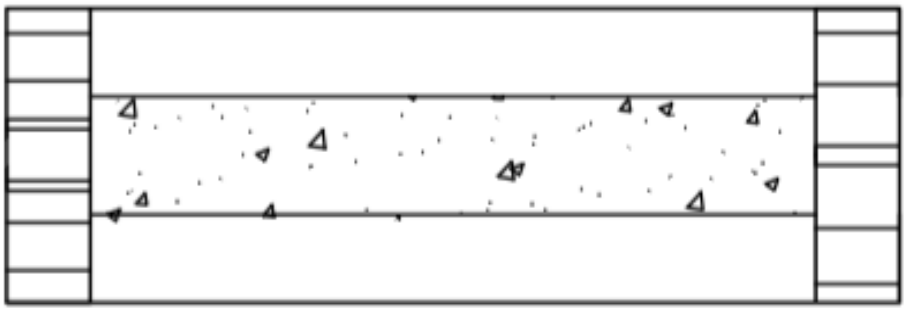

Plan

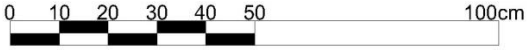

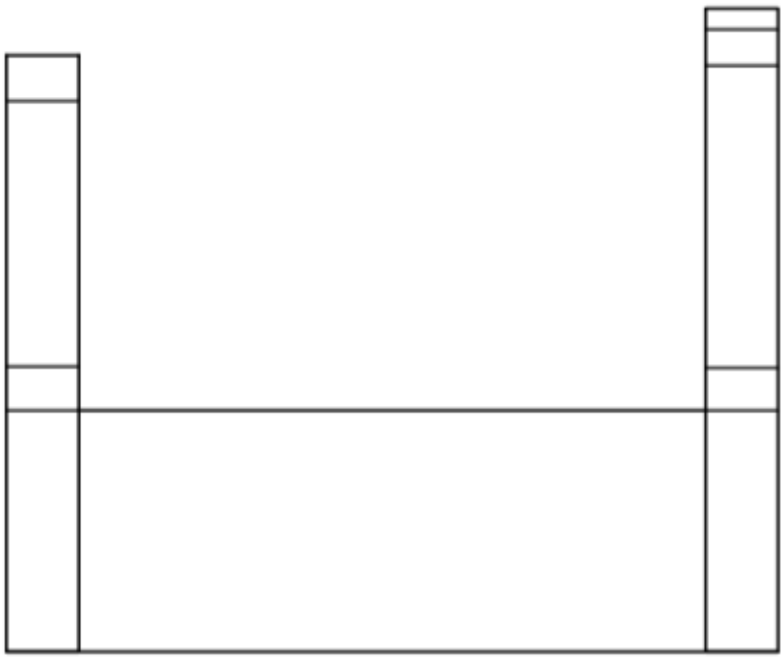

Kuzeyden Görünüm

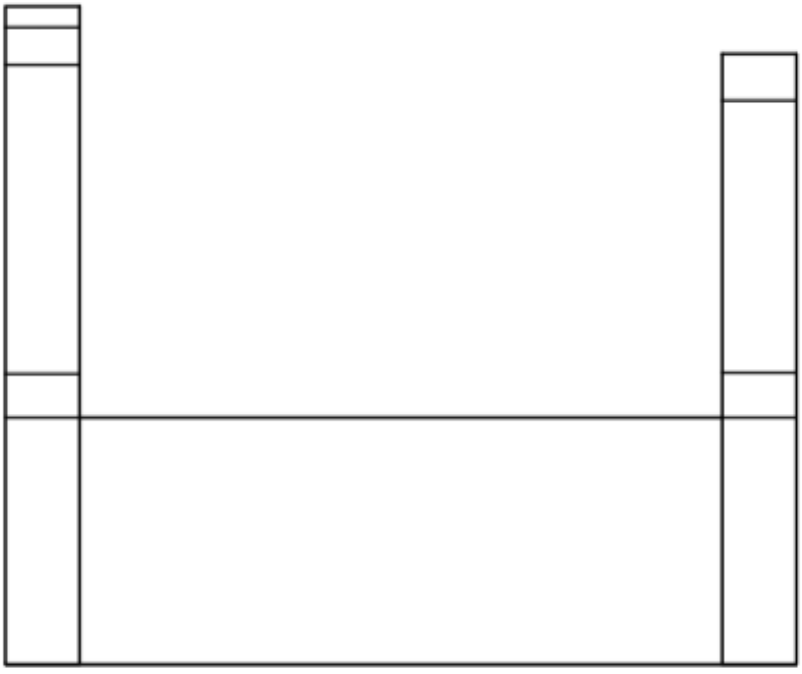

Güneyden Görünüm

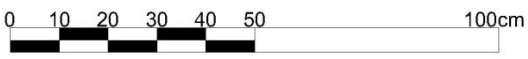

Katalog No: 30

Fotoğraf No: 115-118

Çizim No:30

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonradikdörtgen bir gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı yuvarlatılmış bir omuz kısmı ve baş şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır.

Mezarın ayakucu taşı dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı sivri kemer formunda bir başlıkla son bulmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 115- Kat.No.30 Başucu Taşı

Fotoğraf 116- Kat.No.30Ayakucu Taşı

Fotoğraf 117- Kat.No. 30 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 118- Kat.No.30 Güneyden Görünümü

Çizim-30

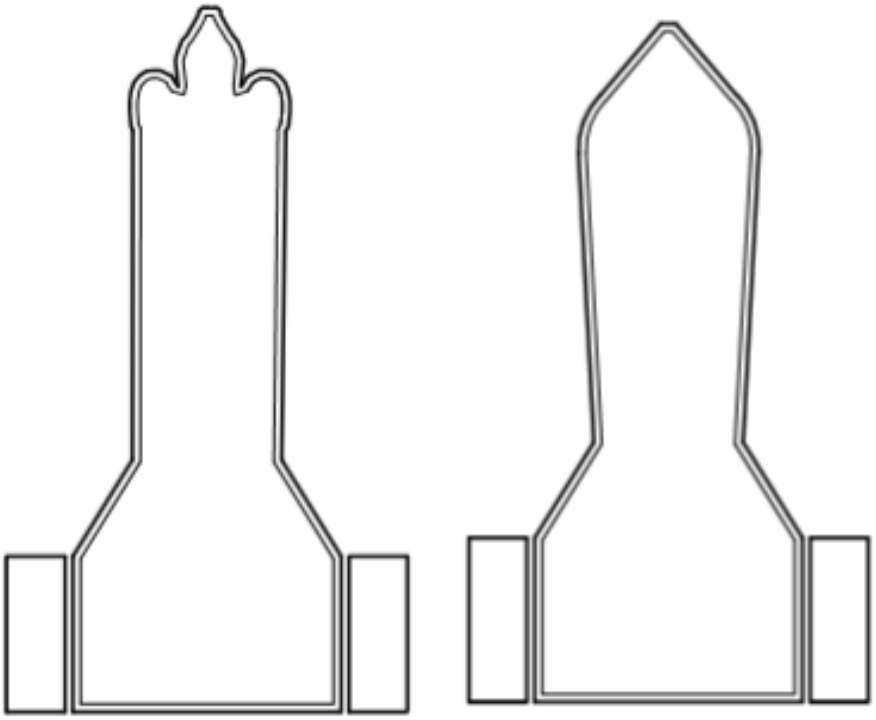

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

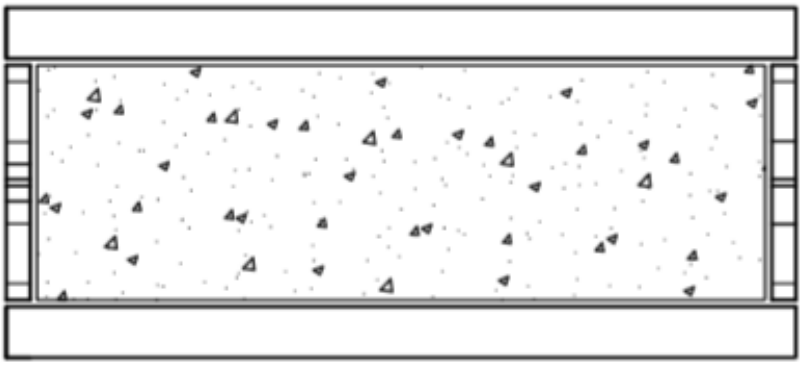

Plan

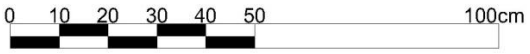

Kuzeyden Görünüm

Güneyden Görünüm

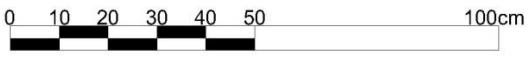

Katalog No: 31

Fotoğraf No: 119-122

Çizim No:31

Tarihi: H.1145 M.1732

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

مرحوم فاطمه

خانم الفاتحه

سنة ١١٤٥

Merhum Fatma

Hanım El Fatiha

Sene 1145

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır.

Mezarın başucu taşı dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve gövde kısmına geçiş sağlanmaktadır. Dikdörtgen gövde kısmı yuvarlak kemer formunda ki alınlık kısmıyla son bulmaktadır.İki satırlık mezar kitabesi köşeleri yuvarlatılmış kartuş içerisine yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen şekilde oluşturulan alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Gövde kısmı yuvarlak kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır.

Mezarın kuzey ve güney yan taşları başucu ve ayakucu taşından zamanla oluşan tahribatla hafif eğimle ayrılmıştır. Mezarın yan taşları herhangi bir süslemeye sahip değildir.

Fotoğraf 119- Kat.No.31 Başucu Taşı

Fotoğraf 120- Kat.No.31 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 121- Kat.No.31 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 122- Kat.No.31 Güneyden Görünümü

Çizim-31

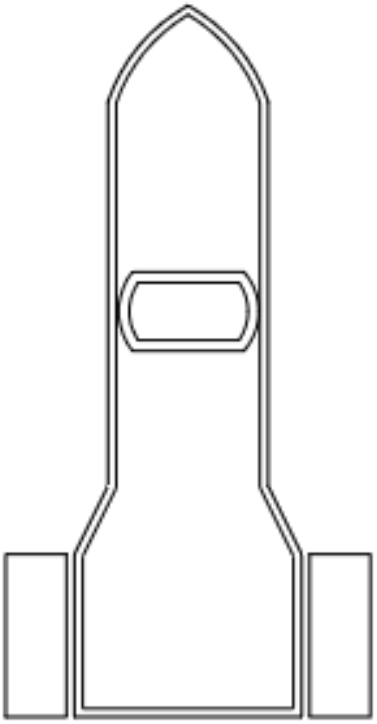

Başucu Taşı

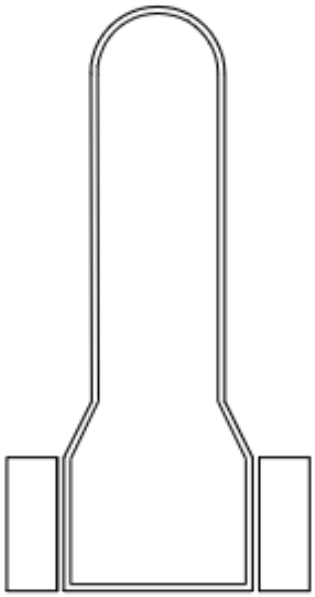

Ayakucu Taşı

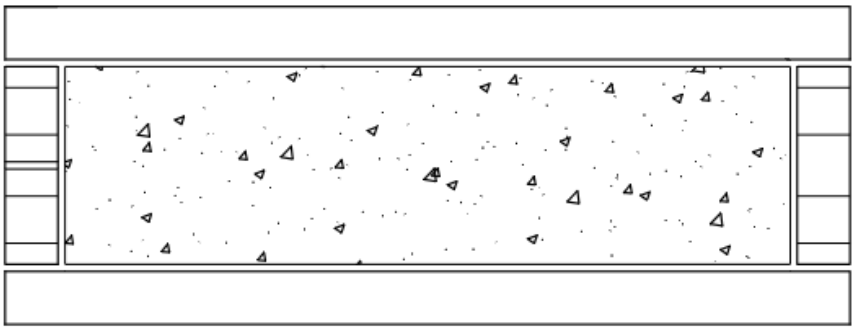

Plan

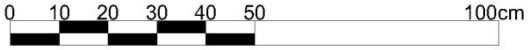

Kuzeyden Görünüm

Güneyden Görünüm

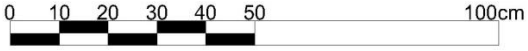

Katalog No: 32

Fotoğraf No: 123-125

Çizim No:32

Tarihi:H.1337 M.1918

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Kitabe:

هو الخلاق الباقي

عبرتيله ايت مزارم طاشه

گچه لم احوالمز نيلم گلير باشه

مرحوم ومغفور

محصل اغا زاده الحاج

اسماعيل اغا روحيچون

الفاتحه سنة ١٣٣٧

Kitabenin Okunuşu

Hüvel Hallakul Baki

İbretiyle etme mezarım taşa

Geçelim ehvalimiz neyleyim geçer başa

Merhum ve mağfur

Mahsar Ağa Zade El Hac

İsmail Ağa Ruhuna

El-Fatiha Sene 1337

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimli bir şekilde daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Dikdörtgen gövdeden sonra sarıklı kavuk şekline bir başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi yedi satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Başucu taşının alt kısmı dilimli çiçek motifi ile süslenmiştir. Bu motifin sağ üst köşesinde dört dilimli çiçek motifi yer almaktadır.

Mezarın ayakucu taşı kırılmış durumda ve mezar bünyesinden ayrılmış vaziyettedir.

Kuzey yan taşı herhangi bir bezeme öğesine sahip değildir. Güney yan taşında 3 adet çarkıfelek motifi işlenmiştir. Ortada yer alan çarkıfelek motifi büyük boyutlu olup bunun iki yanında yer alan çarkıfelek motifleri ortada ki motife oranla daha küçük boyutlu olarak yapılmıştır.

Fotoğraf 123- Kat.No.32 Başucu Taşı

Fotoğraf 124- Kat.No.32 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 125- Kat.No.32 Güneyden Görünümü

Çizim 32

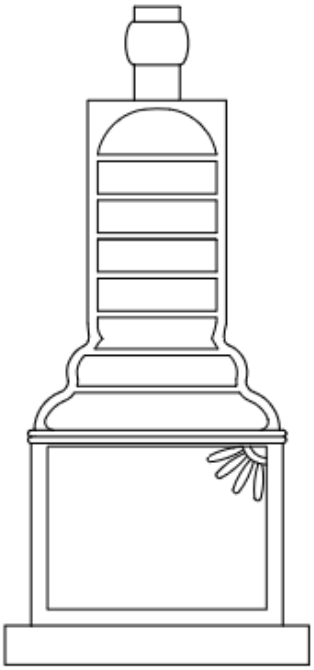

Başucu Taşı

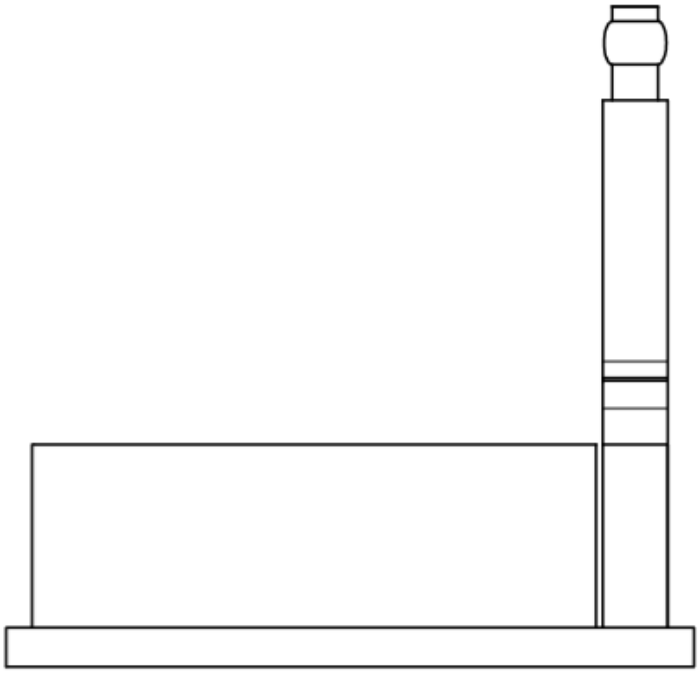

Kuzeyden Görünüm

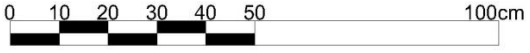

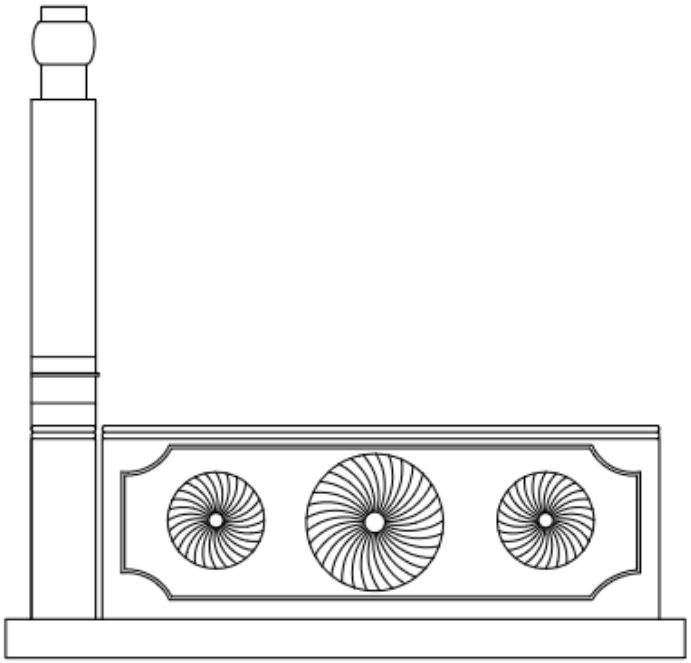

Güneyden Görünüm

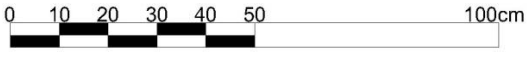

Katalog No: 33

Fotoğraf No:126-129

Çizim No:33

Tarihi: H.1162 M.1749

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

…

…

ديدي تاريخ وفاتن كلك بلبل اي جريم

كاتب ديوانه اهدئ ايده ليم گل فاتحه

١١٦٢سنه

Kitabenin Okunuşu

…

…

Dedi tarih vefatıngelen bülbül ey harim

Katip Divanı ihda edelim Gül Fatiha

Sene 1162

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir şekilde olup köşeleri dilimlenerek daralmakta veçokgen

gövdeye geçilmektedir. Mezar kitabesi başucu taşının alt kısmına dört satır halinde yazılmıştır. Tarih kısmı son satırda verilmiştir.

Mezarın ayakucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta olup çokgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı yuvarlak kemer formunda bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Ayakucu taşı zamanla oluşan tahribatla eğilmiştir.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

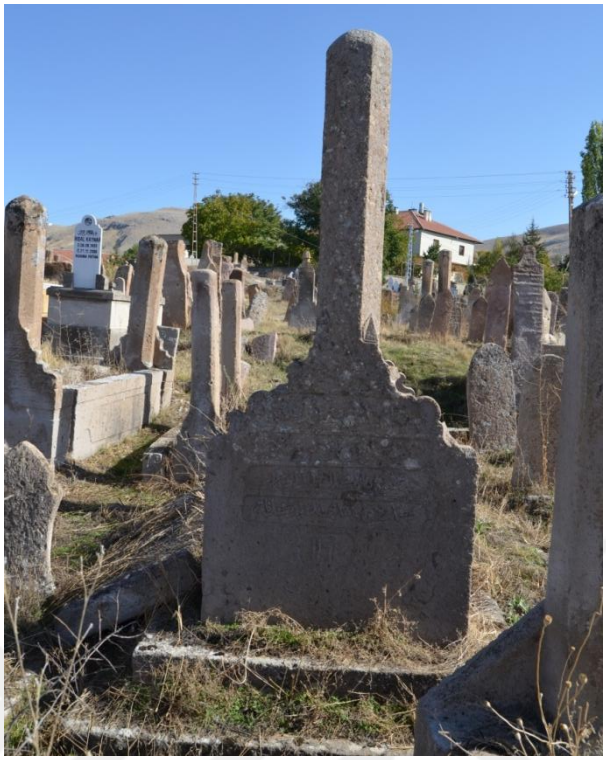

Fotoğraf 126- Kat.No.33 Başucu Taşı

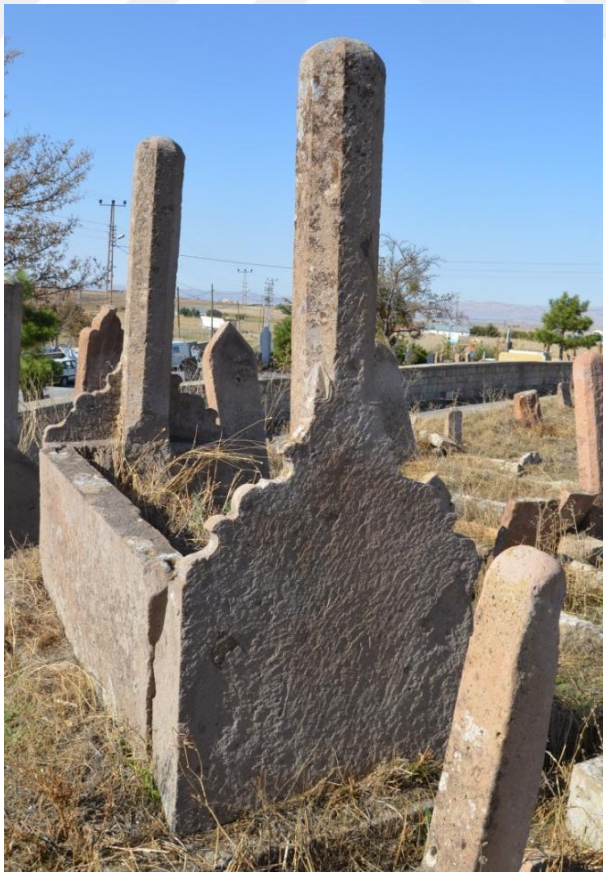

Fotoğraf 127- Kat.No.33 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 128- Kat.No.33 Güneyden Görünümü

Fotoğraf 129- Kat.No.33 Güneyden Görünümü

Çizim 33

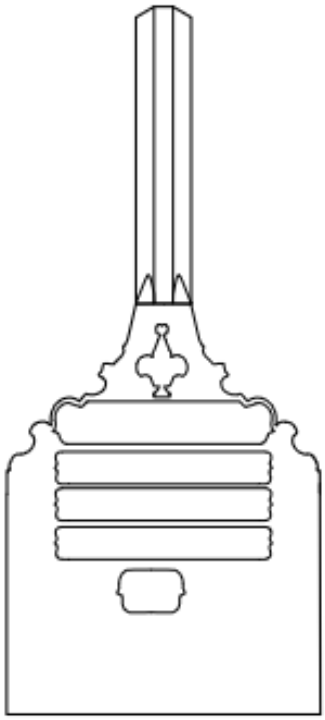

Başucu Taşı

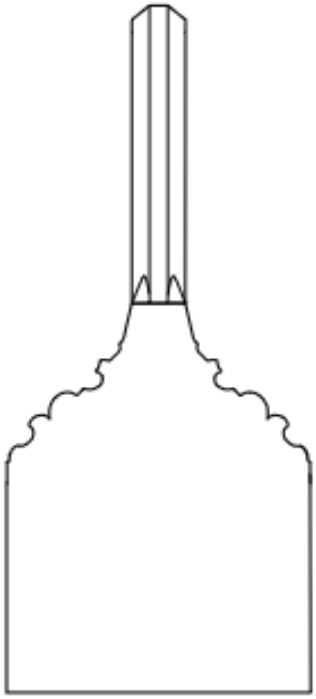

Ayakucu Taşı

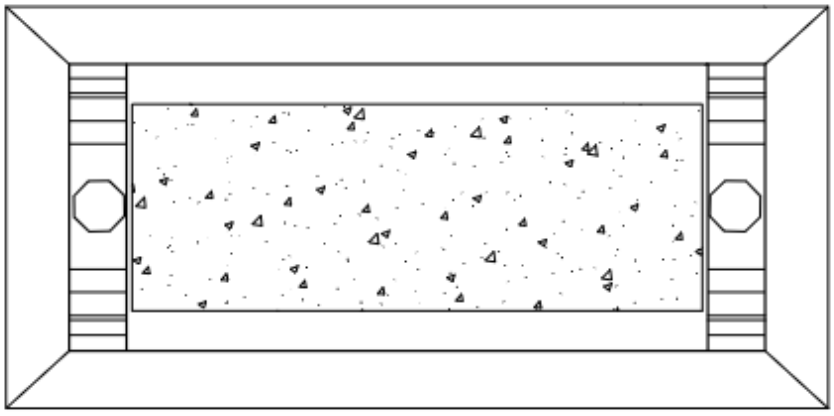

Plan

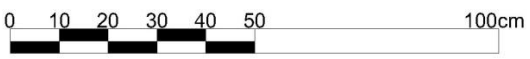

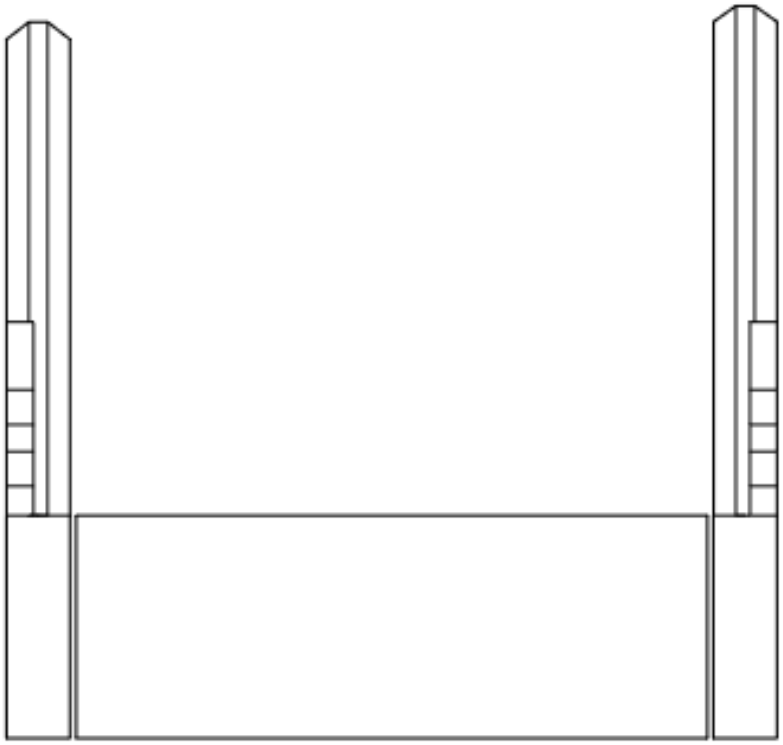

Kuzeyden Görünüm

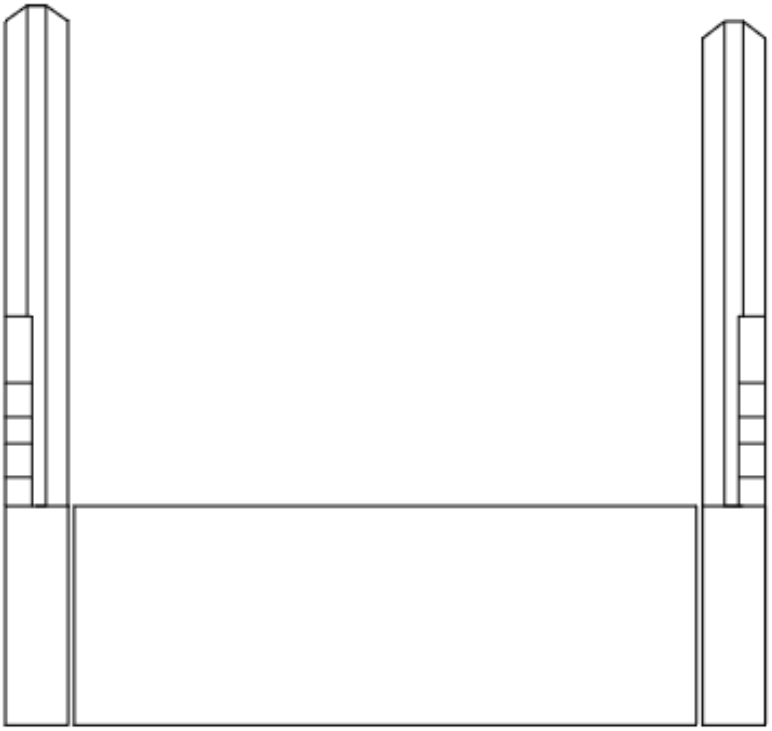

Güneyden Görünüm

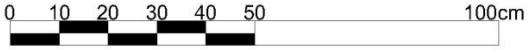

Katalog No: 34

Fotoğraf No: 130-133

Çizim No: 34

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

قيصردن حاجي زاده ....

Kitabenin Okunuşu

Kayseri den Hacı Zade …

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kırılmış bir vaziyettedir. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövdeden sonra dilimli bir omuzluk kısmına sahiptir. Mezarın başucu taşının alt kısmı ortada ters "U" şeklinde profilli bir silmeyle hareketlendirilmiştir. Mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmına beş satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Tarih kısmı son satırda verilmiştir.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmından sonra dilimli bir alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşının kare alt kısmında ortada ters "U" oluşturacak şekilde profilli bir silmeyle hareketlendirilmiştir. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Mezarın kuzey ve güney yan taşları ince bir silmeyle hareketlendirilmiştir. Silme ortada "U" oluşturacak biçimde düzenlenmiştir.

Fotoğraf 130- Kat.No.34 Başucu Taşı

Fotoğraf 131- Kat.No.34 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 132- Kat.No.34 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 133- Kat.No.34 Güneyden Görünümü

Çizim-34

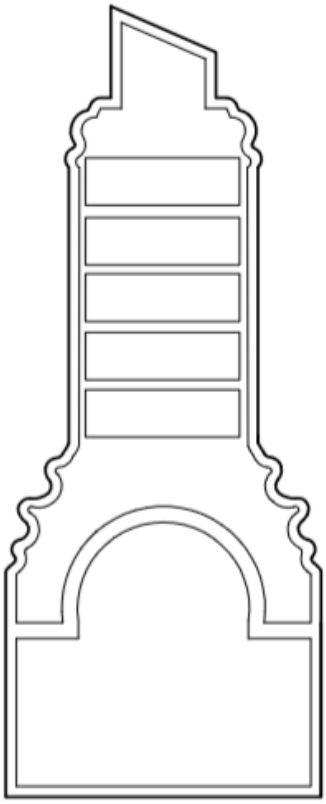

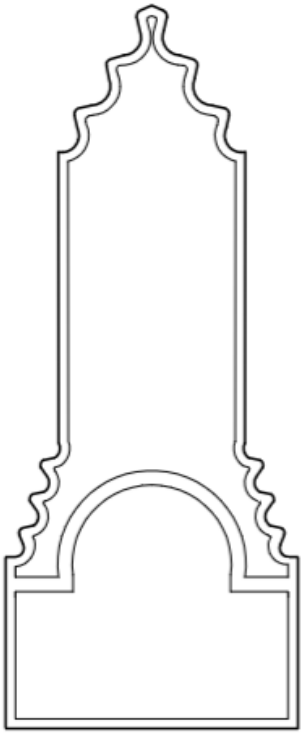

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

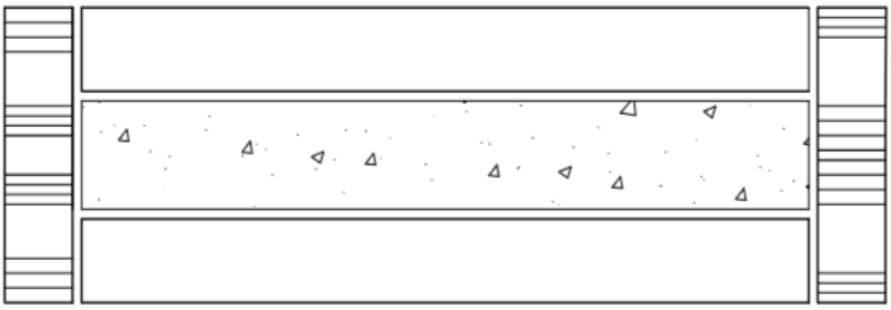

Plan

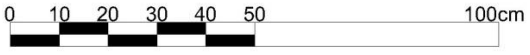

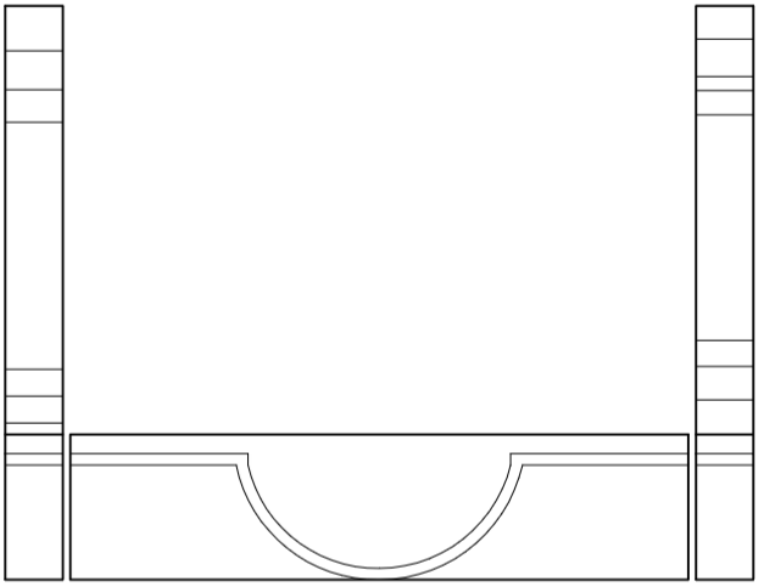

Kuzeyden Görünüm

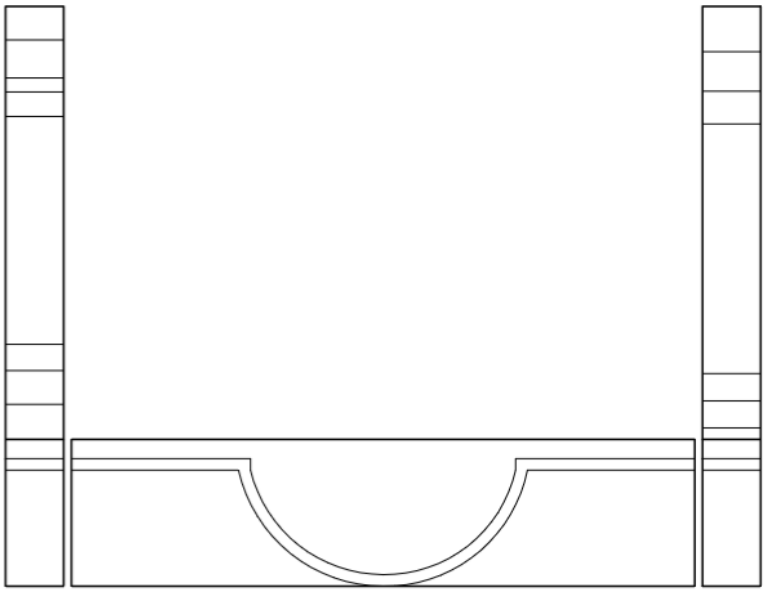

Güneyden Görünüm

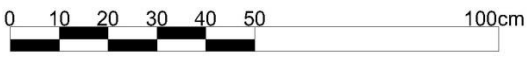

Katalog No: 35

Fotoğraf No: 134-136

Çizim No:35

Tarihi:H.1140 M.1727

Mezar Biçimi: Başucu, ayakucu ve yan taşlardan oluşan çatma lahit mezar

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kazıma

Kitabesi:

مرحوم حاجي علي

اغانك رو

حي ايچون

فاتحه

في شهر صفر ١٢٤٠

Kitabenin Okunuşu

Merhum Hacı Ali

Ağanın

Ruhu için

Fatiha

Fi şehri Sene

Safer

1140

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde dilimli kemer formunda alınlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi dikdörtgen gövde üzerine yedi satır halinde kazıma tekniğiyle yazılmıştır. Tarih kısmı son satırda verilmiştir.

Mezarın ayakucu taşı belirli bir seviyeye kadar toprak altında kalmıştır. Dikdörtgen gövde kısmı dilimli kemer formunda alınlıkla son bulmaktadır. Ayakucu taşı başucu taşına oranla kısa boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

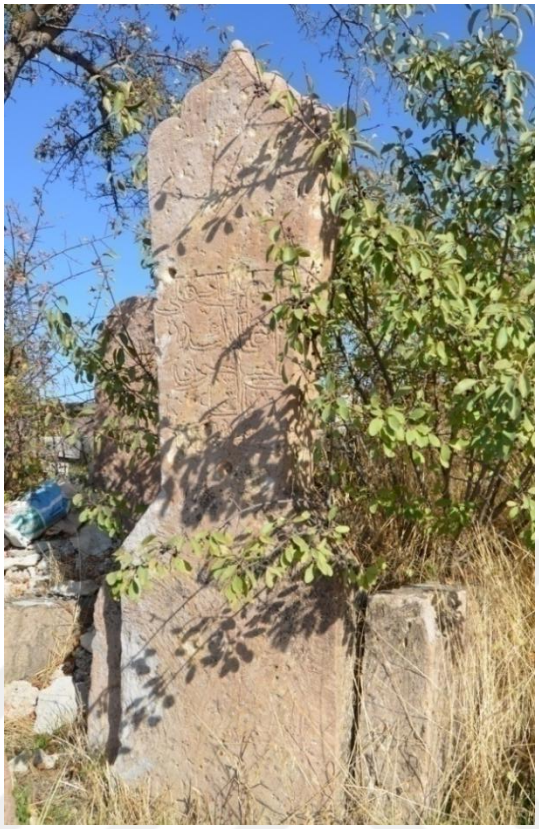

Fotoğraf 134- Kat.No.35 Başucu Taşı

Fotoğraf 135- Kat.No.35 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 136- Kat.No.35 Güneyden Görünümü

Çizim-35

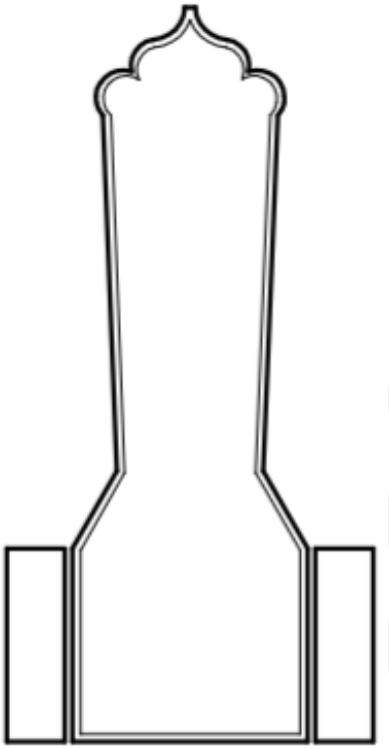

Başucu Taşı

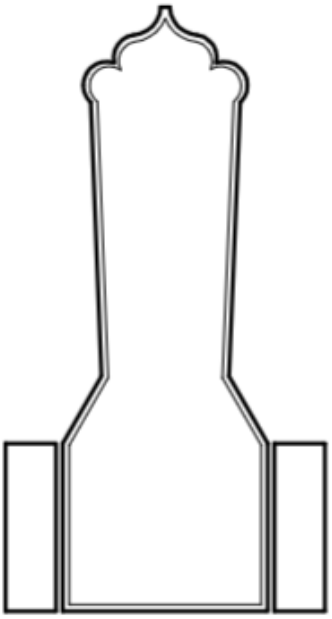

Ayakucu Taşı

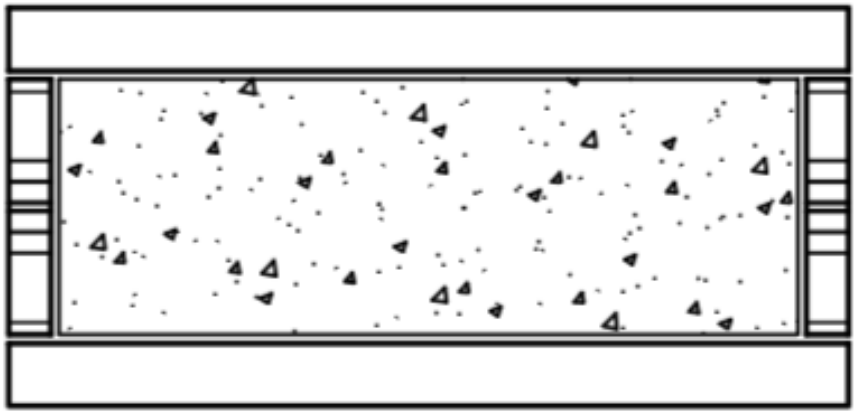

Plan

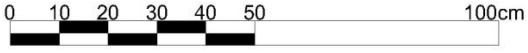

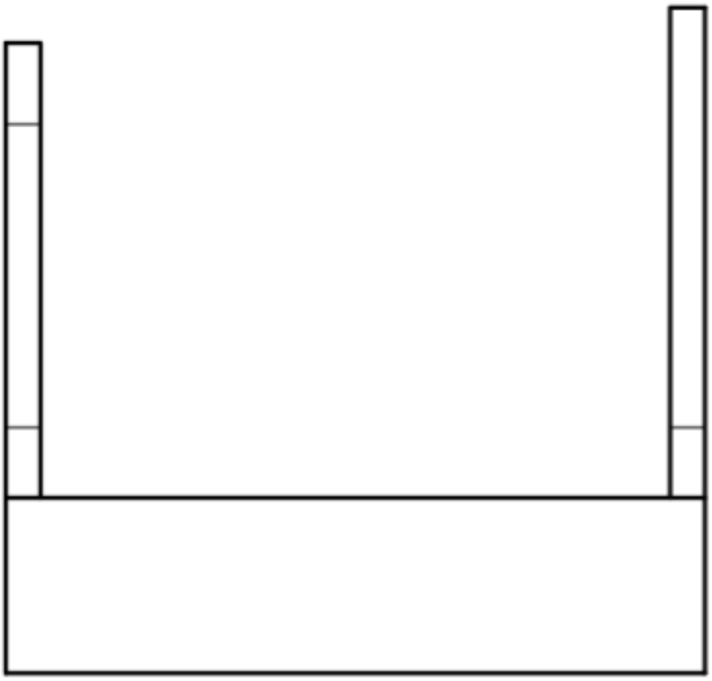

Kuzeyden Görünüm

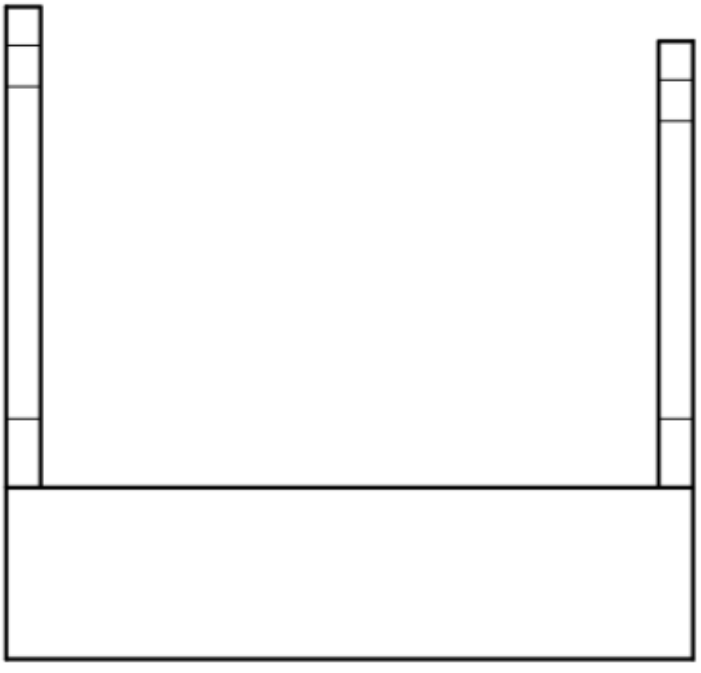

Güneyden Görünüm

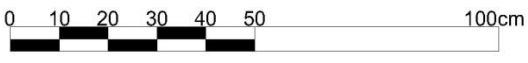

Katalog No: 36

Fotoğraf No: 137-140

Çizim No:36

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الباقي

زيارتدن مراد انجق دعادر

بوگون بكا ايسه يارن سكادر

.....

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Baki

Ziyaretten murad ancak duadır

Bugün bana ise yarın sanadır

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı dilimli kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına dikdörtgen çerçeveler içerisinde kabartma tekniğiyle yazılmıştır. Kitabenin birinci satırı yuvarlak kemer formunda bir

çerçeve içerisinde verilmiştir. Kitabe dördüncü satırdan sonra okunamayacak vaziyettedir.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Gövde kısmı belirli bir seviyeden sonra kırılmış vaziyettedir.

Kuzey ve güney yan taşları başucu ve ayakucu taşından zamanla oluşan tahribatla hafif eğimle başucu ve ayakucu taşlarından ayrılmış vaziyettedir. Mezar yan taşları herhangi bir bezeme öğesine sahip değildir.

Fotoğraf 137- Kat.No.36 Başucu Taşı

Fotoğraf 138- Kat.No.36 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 139- Kat.No.36 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 140- Kat.No.36 Güneyden Görünümü

Çizim- 36

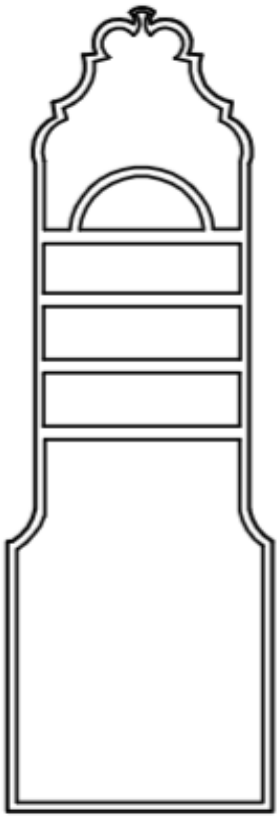

Başucu Taşı

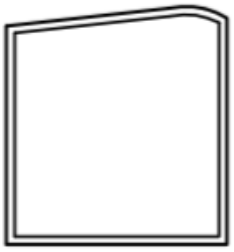

Ayakucu Taşı

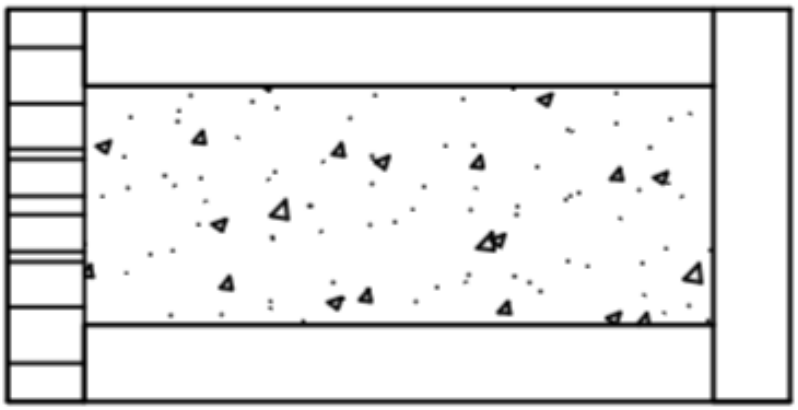

Plan

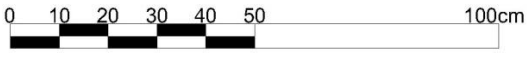

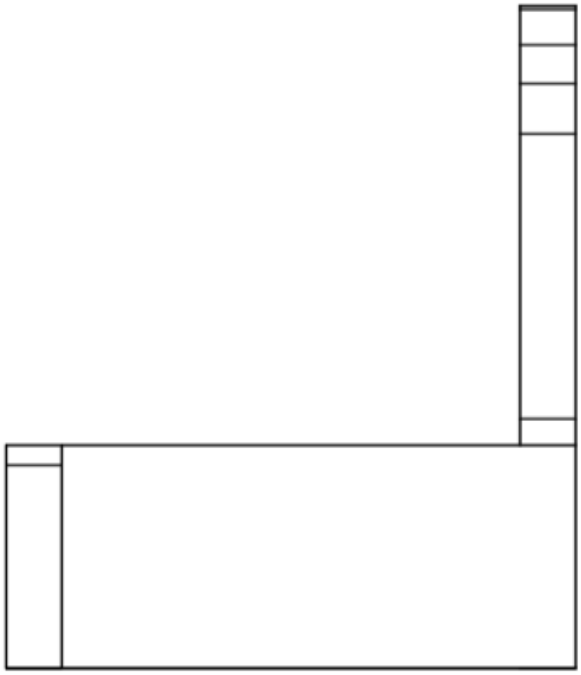

Kuzeyden Görünüm

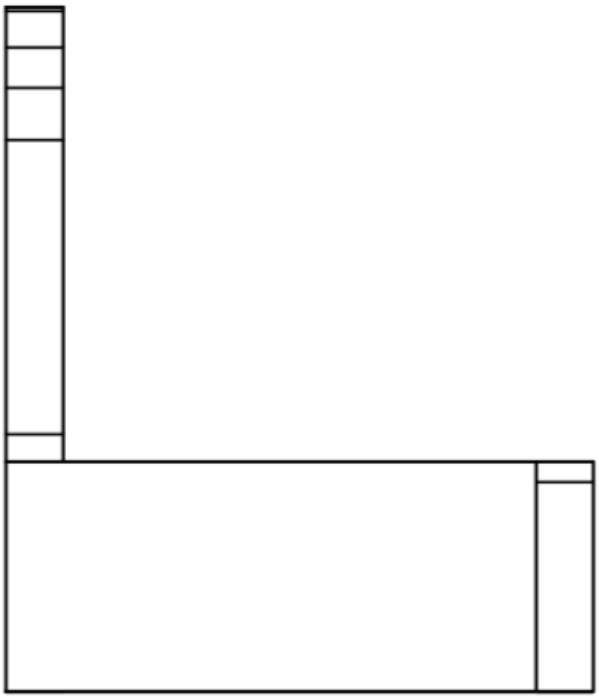

Güneyden Görünüm

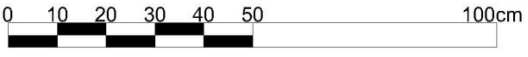

Katalog No: 37

Fotoğraf No:141-143

Çizim No:37

Tarihi: H.1260 M.1844

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الباقي

زيارتدن مراد انجق دعادر

بوگون بكا ايسه يارن سكادر

مرحوم ومغفور ارمنلي حسين

افندي روحنه فاتحه

سنة ١٢٦٠

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Baki

Ziyaretten murad ancak duadır

Bugün bana ise yarın sanadır

Merhum ve mağfur Erminli Hüseyin

Efendi Ruhuna Fatiha

Sene 1260

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmından sonra kısa bir boyun kısmından sonra sarıklı kavuk başlıkla son bulmaktadır.

Mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmına yazılmıştır. Altı satırlık mezar kitabesinin ilk satırı sivri kemer formunda bir çerçevede, son satırı yarım yuvarlak bir çerçeve içerisine yazılmış olup diğer satırlar dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Tarih kısmı son satırda verilmiştir.

Ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezarın ayakucu taşı yanında bulunan mezarın başucu taşına yaslı bir vaziyettedir. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 141- Kat.No.37 Başucu Taşı

Fotoğraf 142- Kat.No.37 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 143- Kat.No.37 Güneyden Görünümü

Çizim-37

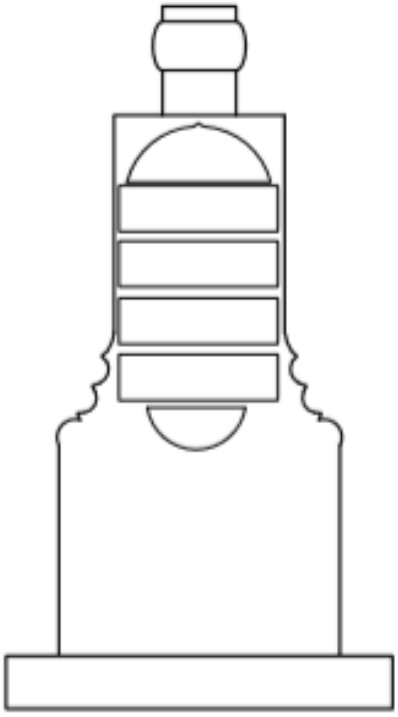

Başucu Taşı

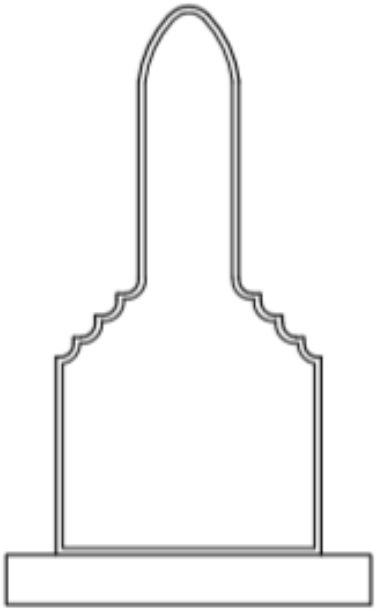

Ayakucu Taşı

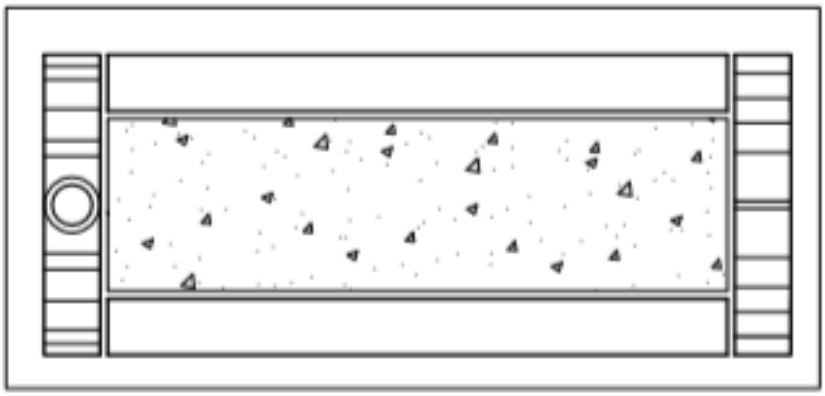

Plan

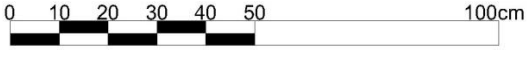

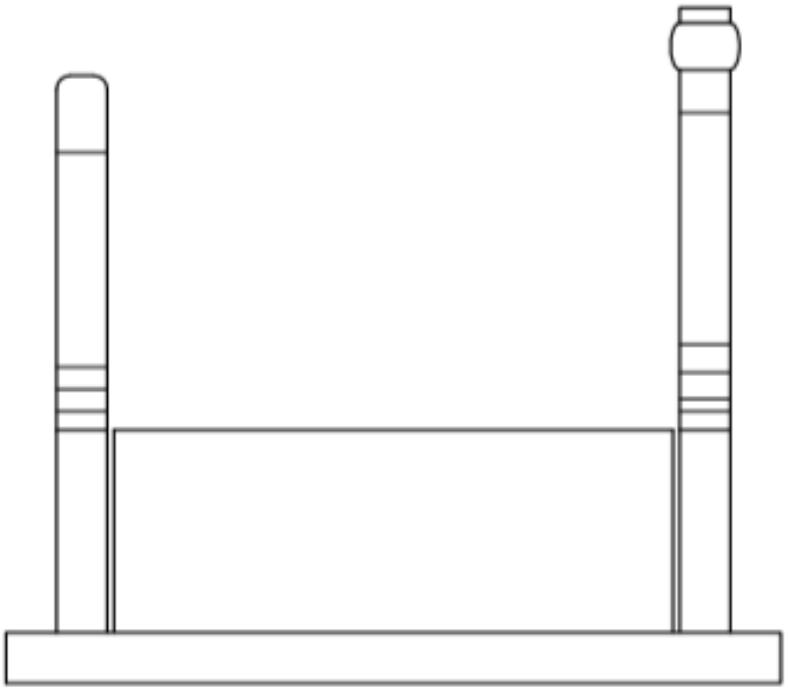

Kuzeyden Görünüm

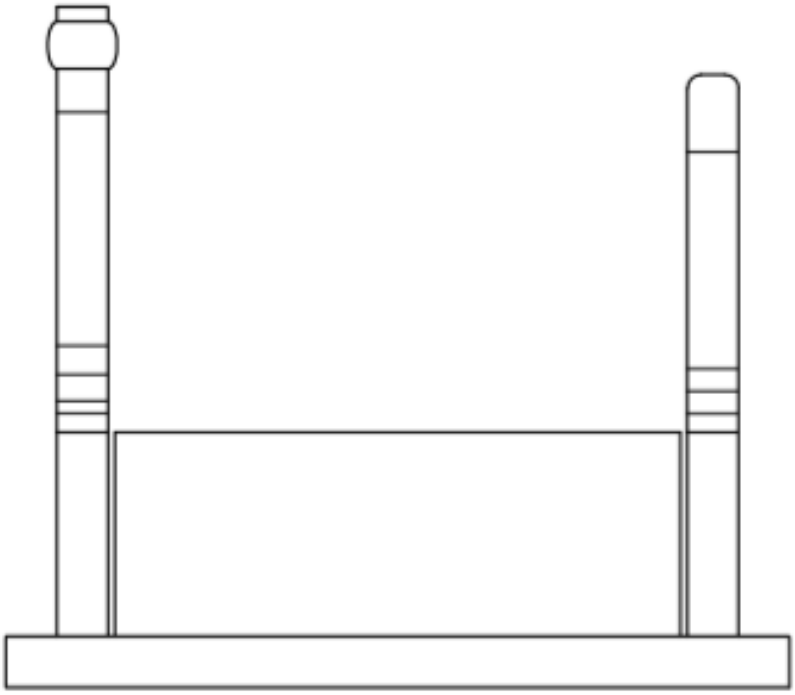

Güneyden Görünüm

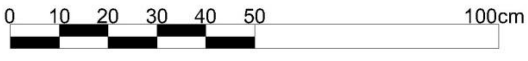

Katalog No: 38

Fotoğraf No: 144-147

Çizim No:38

Tarihi:1972

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

الله باقي فاني جهان

قورولسون اولو ديوان

اولـه ... شاد ايمان

فقيره لله فاتحه احسان

مغفرت قيل يا كريم

مسعود اوغلي الحاج

ابراهيم روحنه فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Allah baki fani cihan

Kurulsun ulu divan

Ola … şadı iman

Fakire eyle Fatiha ihsan

Mağfiret kıl Ya Kerim

Mesud oğlu El-Hac

İbrahim Ruhuna Fatiha

Mermer Kitabe:

Hacı İbrahimoğlu

Hacı Osman Güven

D.1898 Ö.1972

Ruhuna Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı boyun kısmından sonra sarıklı kavuk şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Sekiz satırlık mezar kitabesi mezarın başucu taşının gövde kısmına yazılmıştır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır. Başucu taşının kare alt kısmına mermer kitabe eklenmiştir. Mermer kitabe Latin Alfabesi ile dört satır halinde yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı dilimli kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezarın ayakucu taşı mezarlıkta betonarme kademelenmeye yaslı durumdadır. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur. Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 144- Kat.No.38 Başucu Taşı

Fotoğraf 145- Kat.No.38 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 146- Kat.No.38 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 147- Kat.No.38 Güneyden Görünümü

Çizim-38

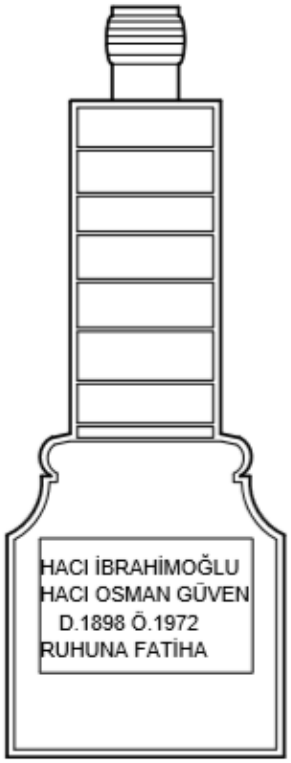

Başucu Taşı

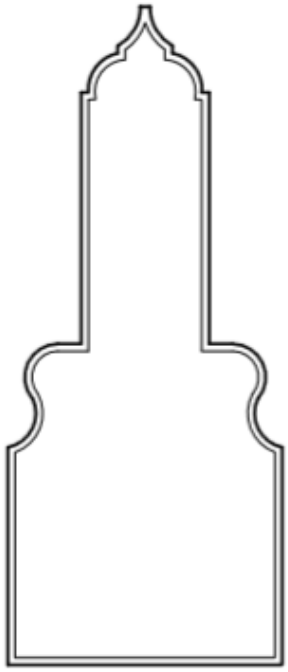

Ayakucu Taşı

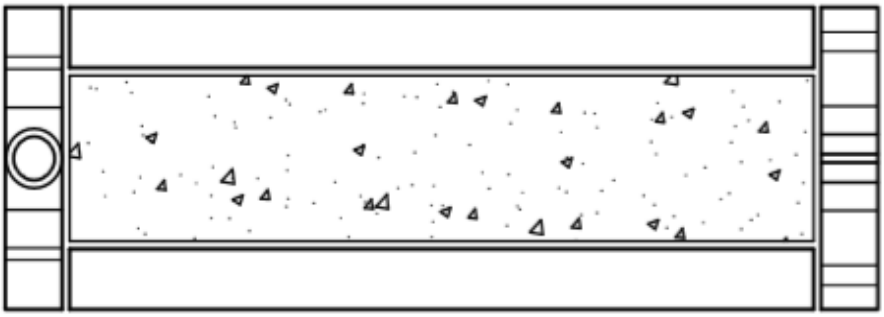

Plan

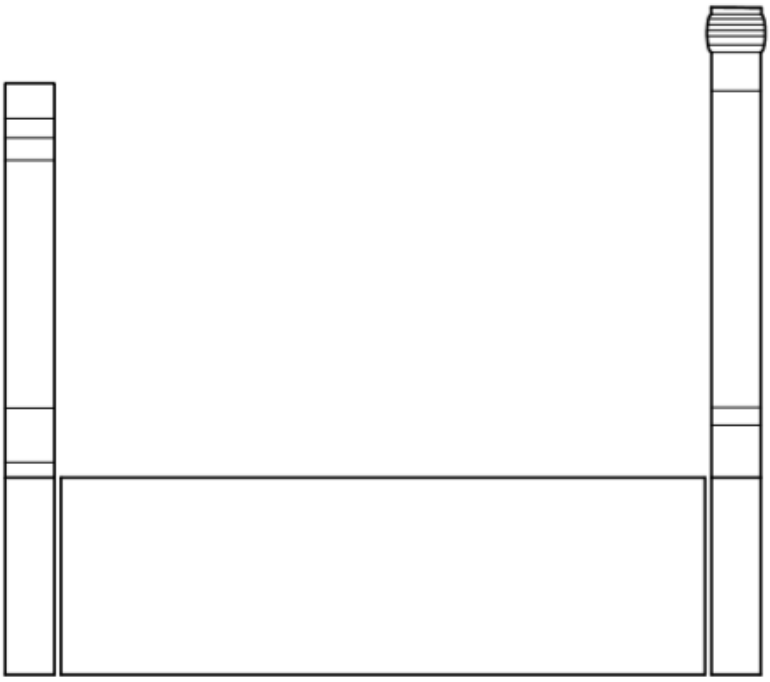

Kuzeyden Görünüm

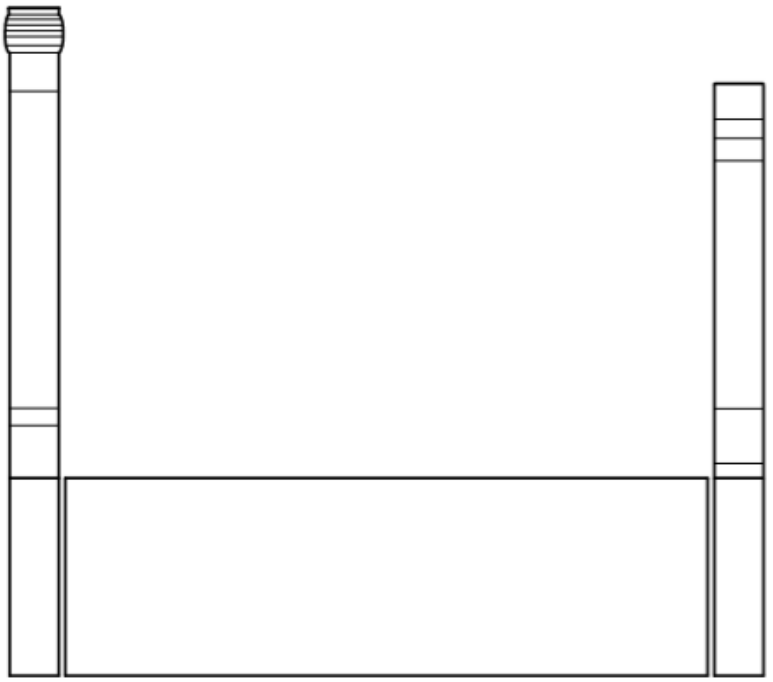

Güneyden Görünüm

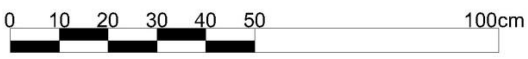

Katalog No: 39

Fotoğraf No: 148-151

Çizim No:39

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

مرحوم ومغفور

قيصريلي حاجي عثمان

افندي خليله سي

.....

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Merhum ve mağfur

Kayserili Hacı Osman

Efendi Halilesi

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmından sonra başlık kısmı kırılmış vaziyettedir. Mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmına yedi

satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır. Kitabenin son iki satırı okunamaz durumdadır.

Mezarın ayakucu taşı kare bir alt kısımdan sonra pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövde kısmına geçilmektedir. Gövde kısmından sonra dilimli kemer formunda bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Ayakucu taşı başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf 148- Kat.No.39 Başucu Taşı

Fotoğraf 149- Kat.No.39 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 150- Kat.No.39 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 151- Kat.No.39 Güneyden Görünümü

Çizim-39

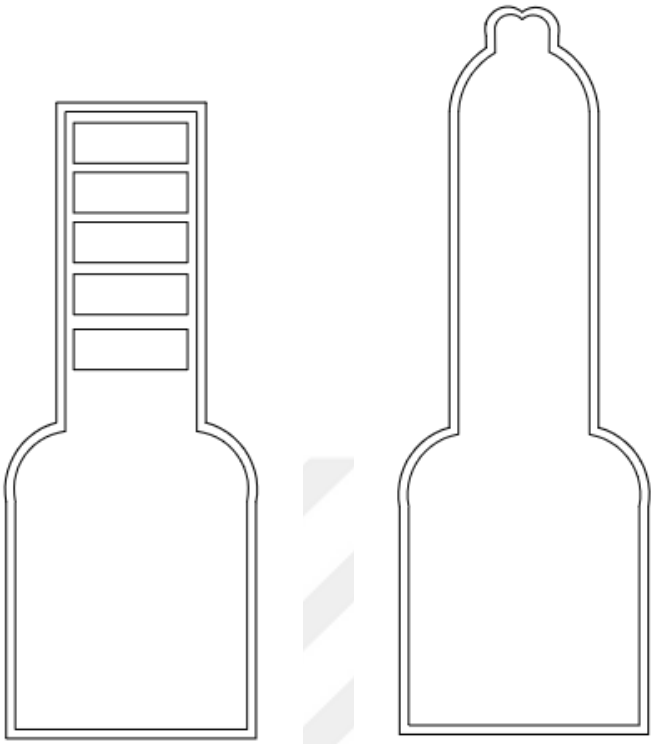

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

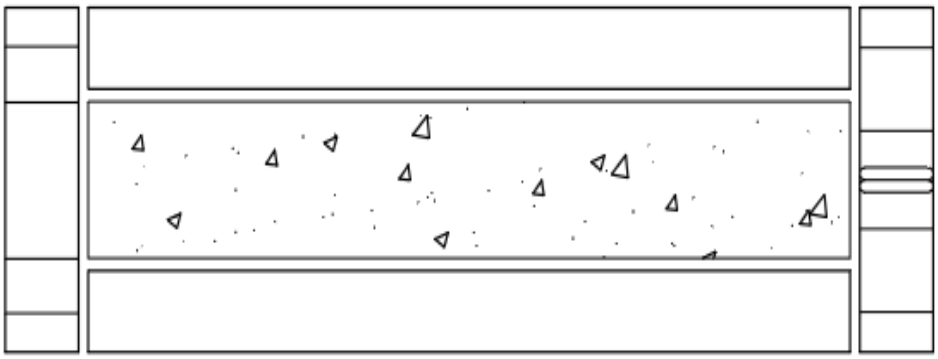

Plan

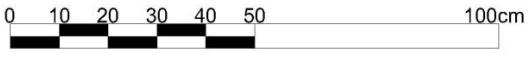

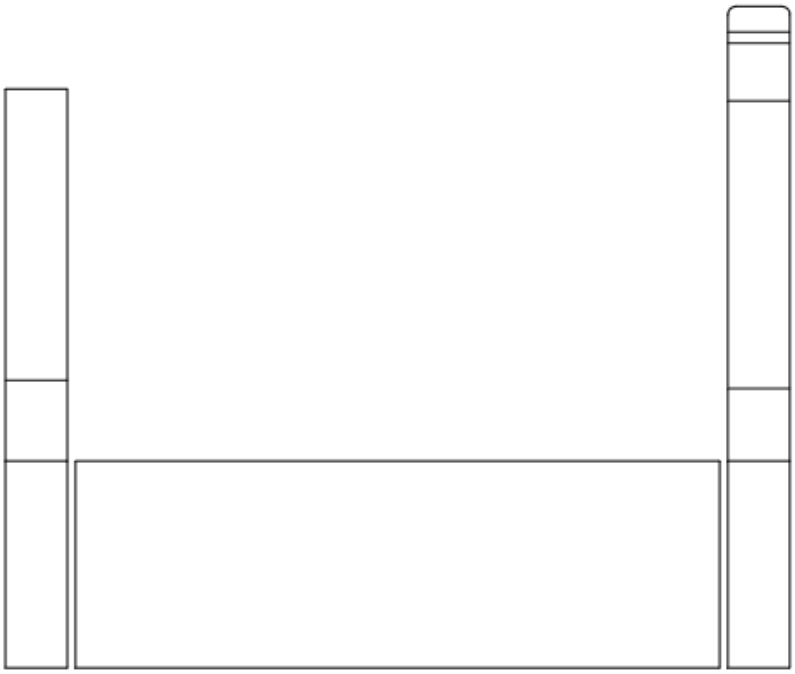

Kuzeyden Görünüm

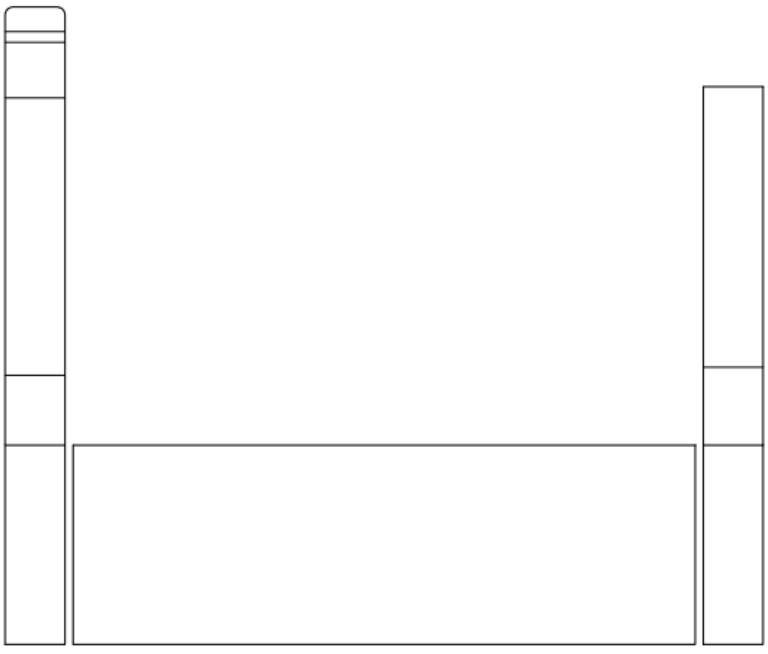

Güneyden Görünüm

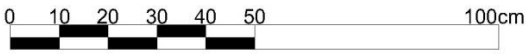

Katalog No: 40

Fotoğraf No:152-155

Çizim No:40

Tarihi:

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

زيارتدن مراد همان

دعادر.....

.....

قصاب اوغلو مصطفئ

روحنه فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Ziyaretten murad hemen duadır

…

…

Kasab oğlu Mustafa

Ruhuna Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmından sonra sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşına altı satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı aşağıdan yukarıya doğru daralan üçgen bir formdadır.Başucu taşına oranla daha küçük boyutludur.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

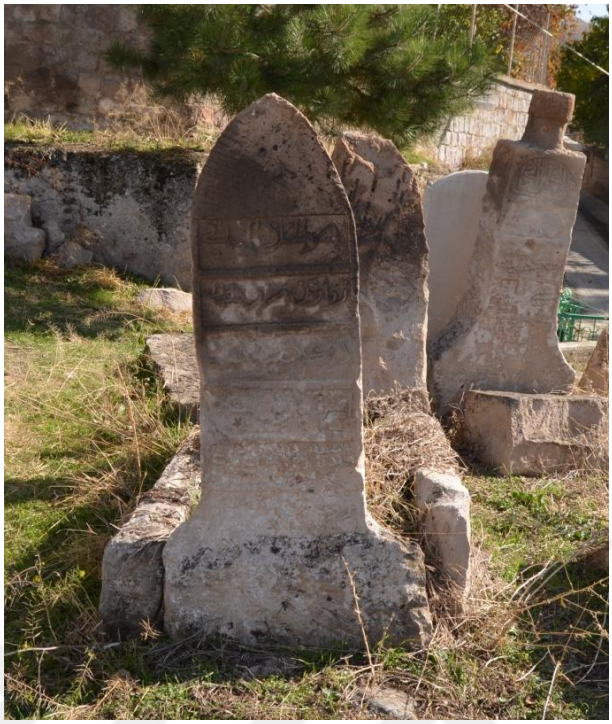

Fotoğraf 152- Kat.No.40 Başucu Taşı

Fotoğraf 153- Kat.No.40 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 154- Kat.No.40 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 155- Kat.No.40 Güneyden Görünümü

Çizim 40

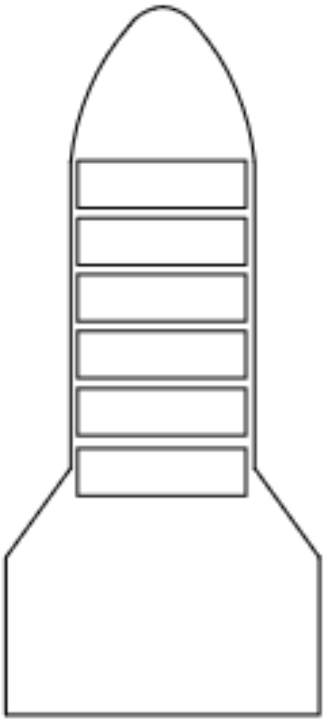

Başucu Taşı

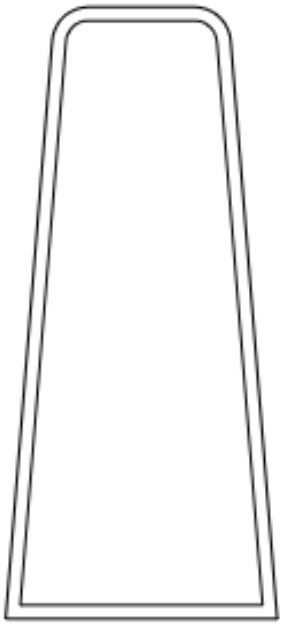

Ayakucu Taşı

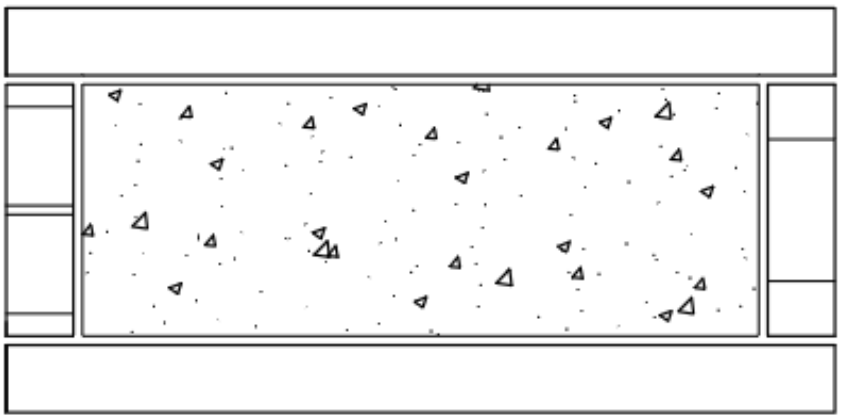

Plan

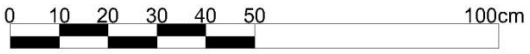

Kuzeyden Görünüm

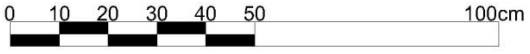

Katalog No: 41

Fotoğraf No: 156-159

Çizim No:41

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

عبدالقادر اوغلي

حاجي احمد

وح.....

اغالر روحنه

الفاتحه

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

Abdülkadir oğlu

Hacı Ahmed

Ve…

Ağaları ruhlarına

El-Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar ikibasamaklı taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra ince bir silmeyle sınırlandırılmakta olup köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Başlık kısmı kırık bir vaziyettedir. Mezar kitabesi altı satır halinde başucu taşının gövde kısmını kapsayacak şekilde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı üçgen alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Ayakucu taşının kare alt kısmı ince bir silmeyle gövde kısmından ayrılmaktadır.

Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir bezeme unsuru bulunmamaktadır.

Fotoğraf156-Kat.No.41 Başucu Taşı

Fotoğraf157-Kat.No.41 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 158-Kat.No.41 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 159-Kat.No.41 Güneyden Görünümü

Çizim-41

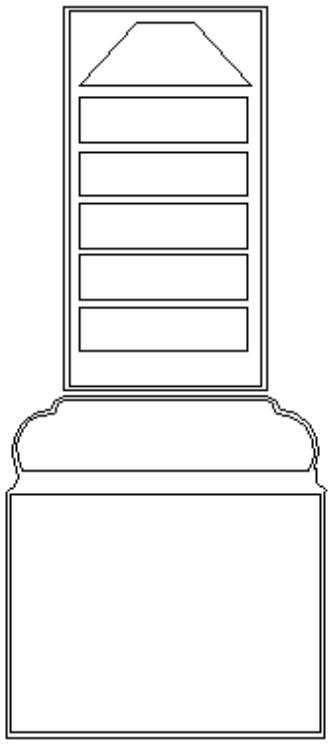

Başucu Taşı

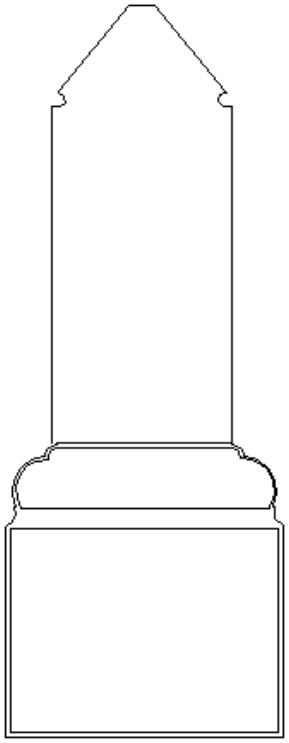

Ayakucu Taşı

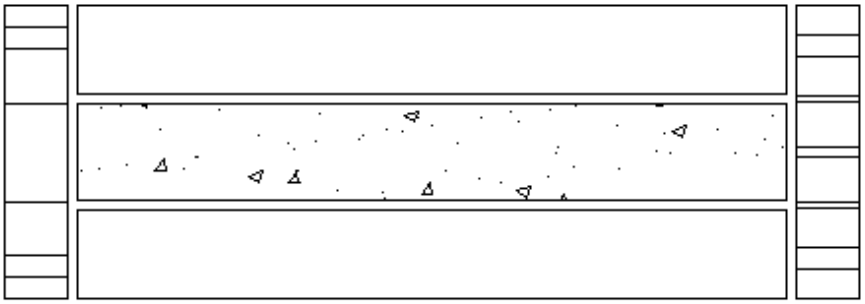

Plan

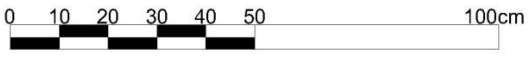

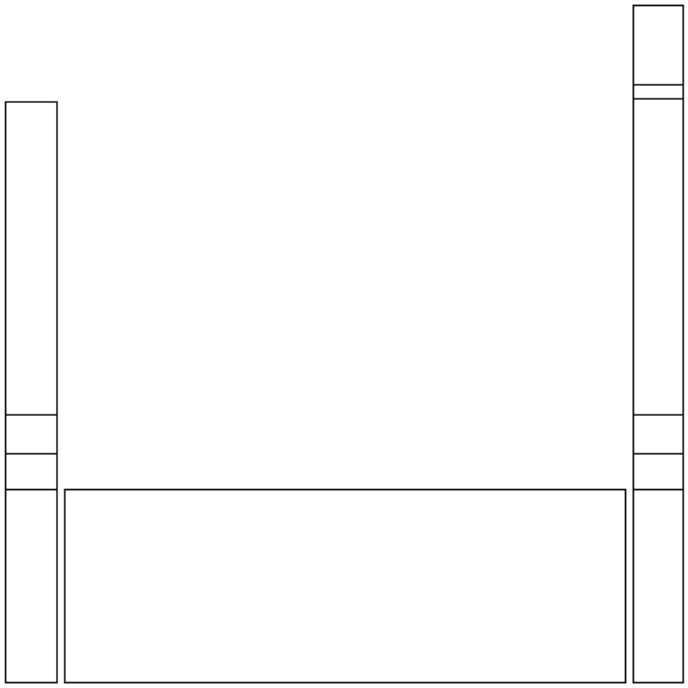

Kuzeyden Görünüm

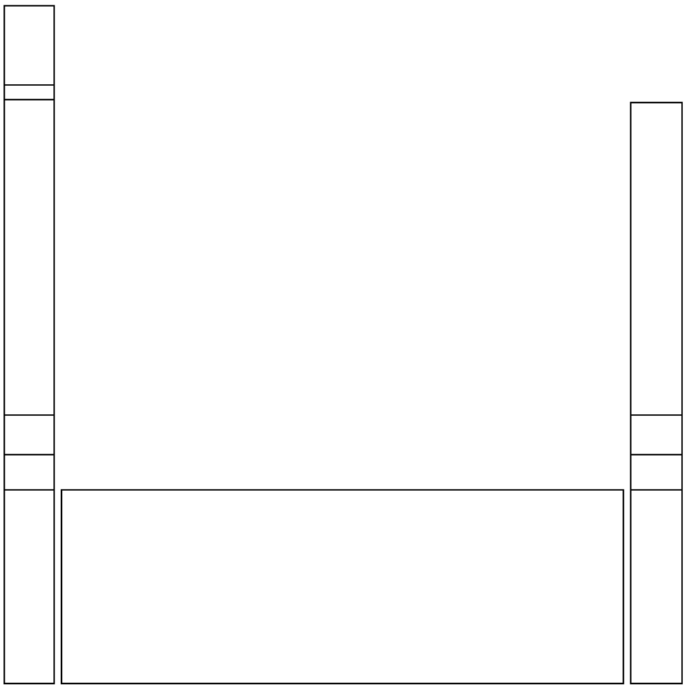

Güneyden Görünüm

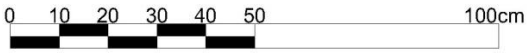

Katalog No: 42

Fotoğraf No: 160-162

Çizim No:42

Tarihi:H.1275 M.1858

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

سنة ١٢٧٥

هو الخلاق الباقي

مرحوم ومغفور

ارقنجقلي امام

زاده خوجه

اغانك روحنه

فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Sene 1275

Hüve'l Hallakul Baki

Merhum ve mağfur

Argıncıklı imam

Zade Koca

Ağanın ruhuna

Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri dilimlenerek daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Başucu taşı gövde kısmından sarıklı kavuk şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır. Yedi satırlık mezar kitabesi başucu taşının gövdesini kapsayacak şekilde dikdörtgen yazılmıştır. Kitabe satırları dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı mezar bünyesinden ayrılmış olup mevcut değildir.

Mezarın kuzey ve güney yan taşlarının üst kısımlarını sınırlandıracak şekilde silme kuşağı bulunmaktadır. "U"biçimli silme kuşakları yan taşlara hareketlilik katmıştır.

Fotoğraf 160- Kat.No.42 Başucu Taşı

Fotoğraf 161- Kat.No.42 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 162- Kat.No.42 Güneyden Görünümü

Çizim-42

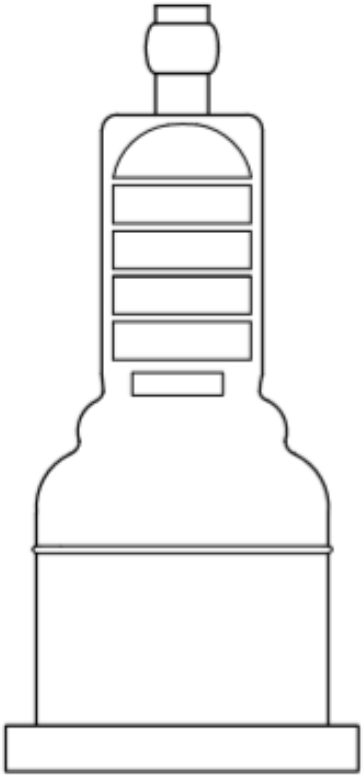

Başucu Taşı

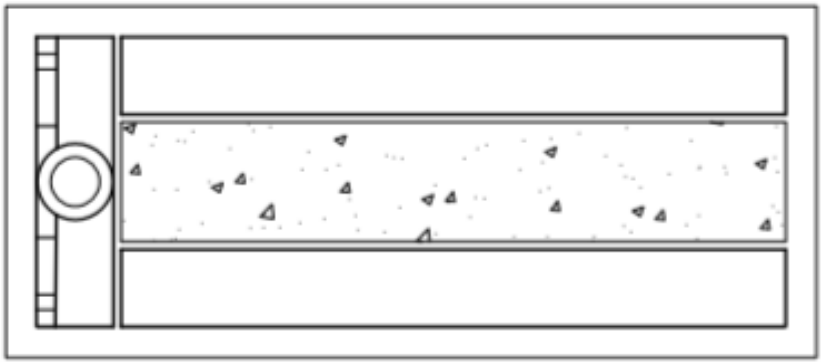

Plan

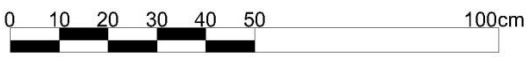

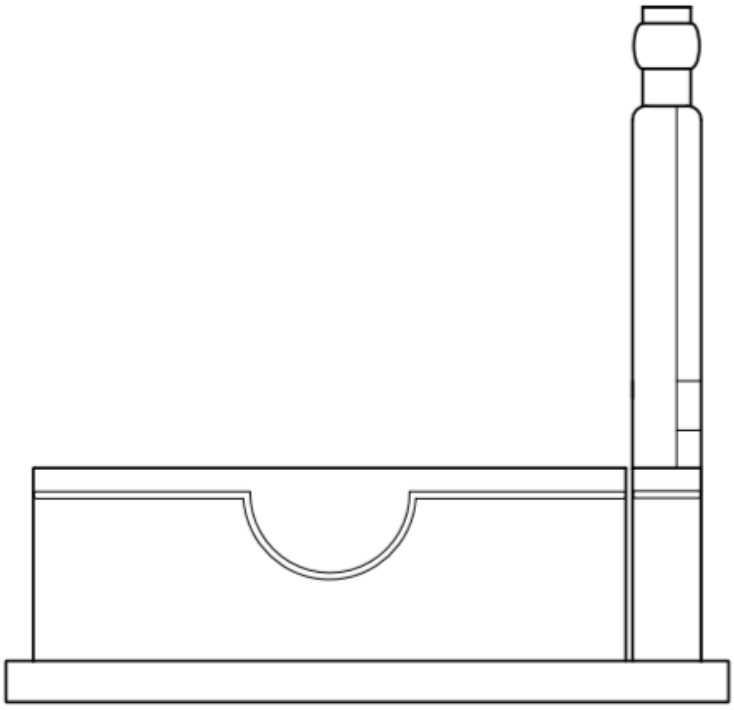

Kuzeyden Görünüm

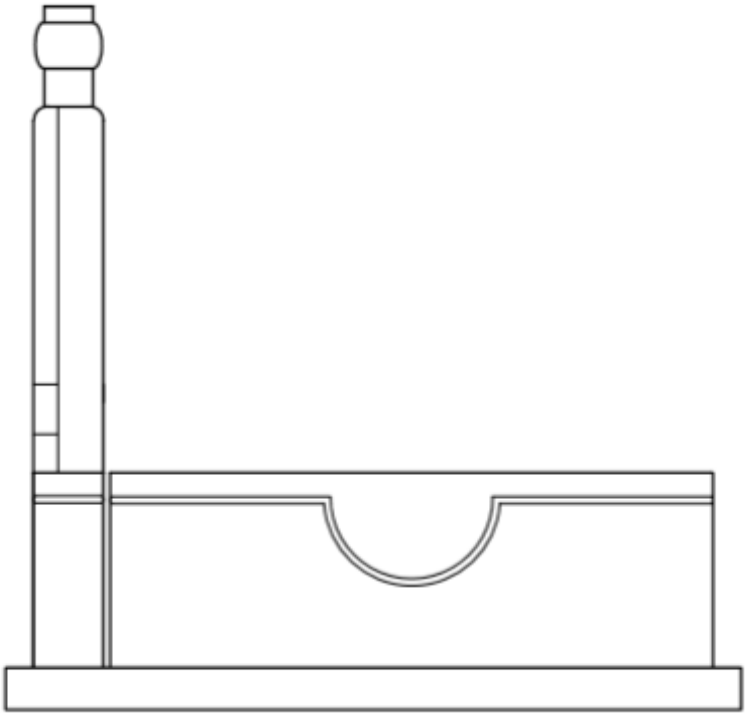

Güneyden Görünüm

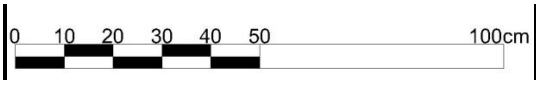

Katalog No: 43

Fotoğraf No: 163-166

Çizim No:43

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı dilimli kemer şeklinde bir alınlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi bulunmamaktadır.

Mezarın ayakucu taşı başucu taşına benzer formda yapılmış olup kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmından sonra dilimli kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır.

Kuzey güney yan taşları mevcut durumda olup herhangi bir süsleme öğesi bulunmamaktadır.

Fotoğraf- 163 Kat.No.43 Başucu Taşı

Fotoğraf- 164 Kat.No.43 Ayakucu Taşı

Fotoğraf- 165 Kat.No.43 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf- 166Kat.No.43 Güneyden Görünümü

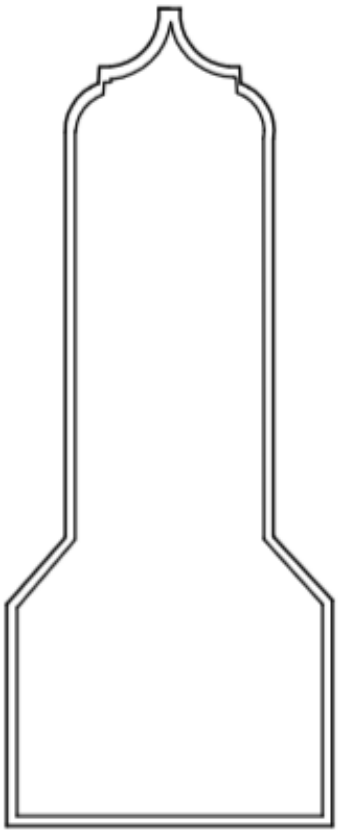

Başucu Taşı

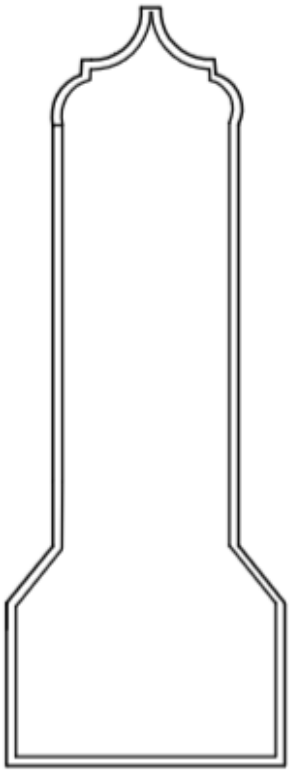

Ayakucu Taşı

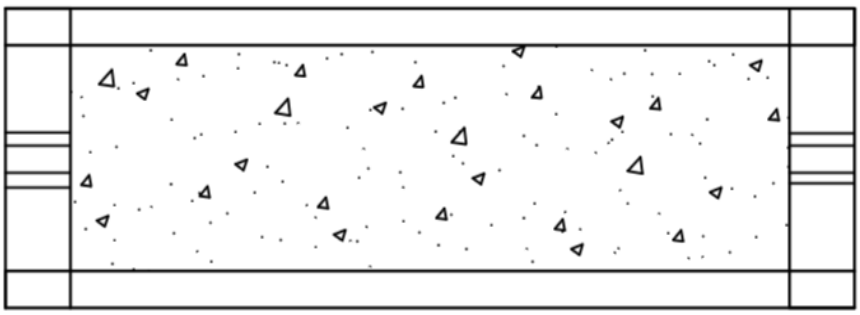

Plan

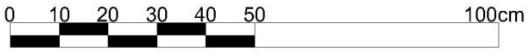

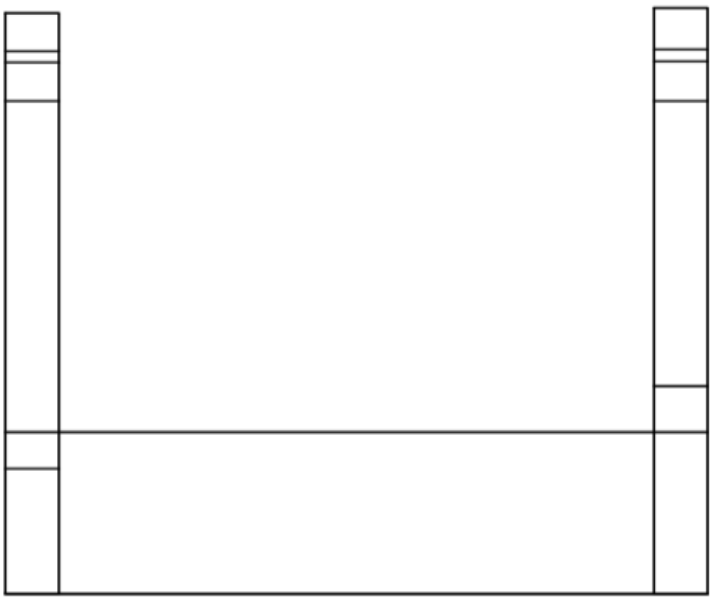

Kuzeyden Görünüm

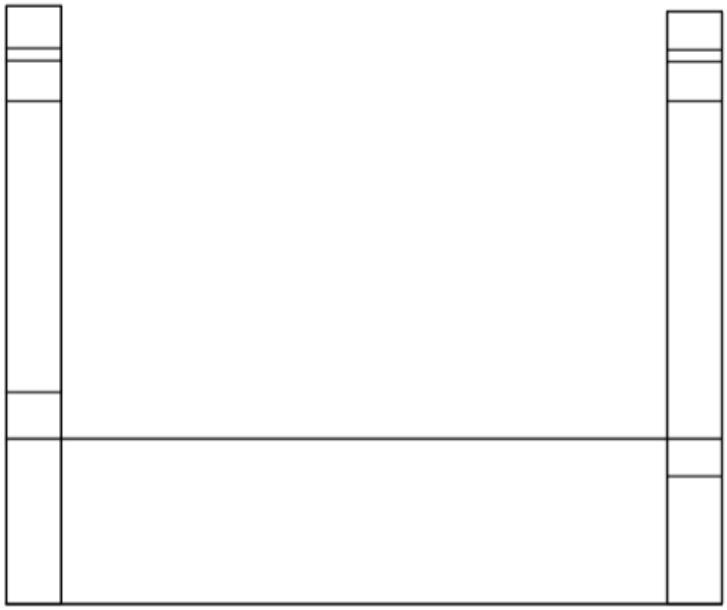

Güneyden Görünüm

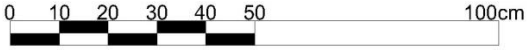

Katalog No: 44

Fotoğraf No:167-170

Çizim No:44

Tarihi: H.1211 M.1797

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Kitabesi:

سنة ١٣١١

هو الخلاق

الباقي زيارتدن

مراد همان

دعادر بگون

بكا ايسه يارين

سكادر.... يوسف

.....

Kitabenin Okunuşu

Sene 1211

Hüvel Hallakul

Baki

Ziyaretten

Murad hemen

Duadır bugün

Bana ise yarın sanadır

Yusuf…

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri yukarıya doğru daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmı sivri kemer şeklinde alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Mezar kitabesibaşucu taşının gövde kısmına yedi satır halinde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri yukarıya doğru daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmından sonra sivri kemer formunda bir başlıkla son bulmaktadır.

Kuzey güney yan taşları mevcut durumda olup herhangi bir süsleme öğesi bulunmamaktadır.

Fotoğraf- 167 Kat.No.44 Başucu Taşı

Fotoğraf-168 Kat.No.44 Ayakucu Taşı

Fotoğraf- 169Kat.No.44Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf- 170Kat.No.44Güneyden Görünümü

Çizim-44

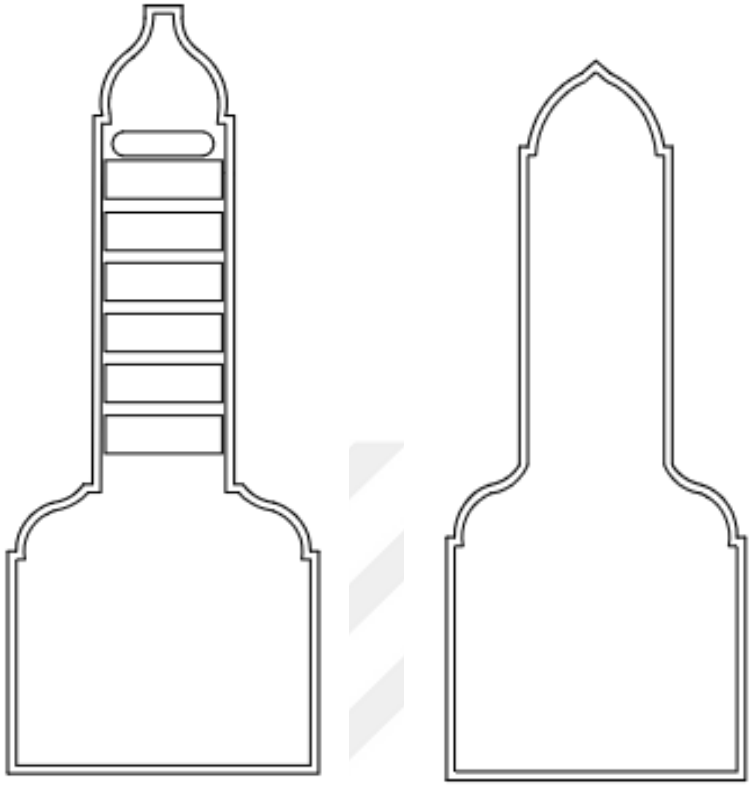

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

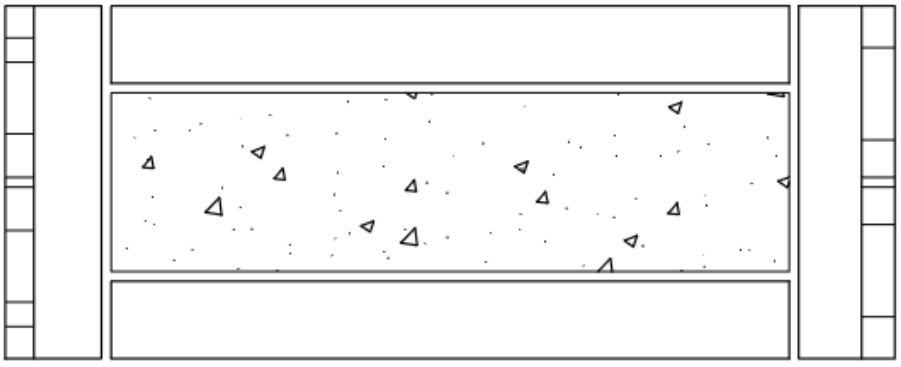

Plan

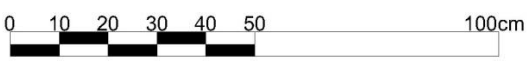

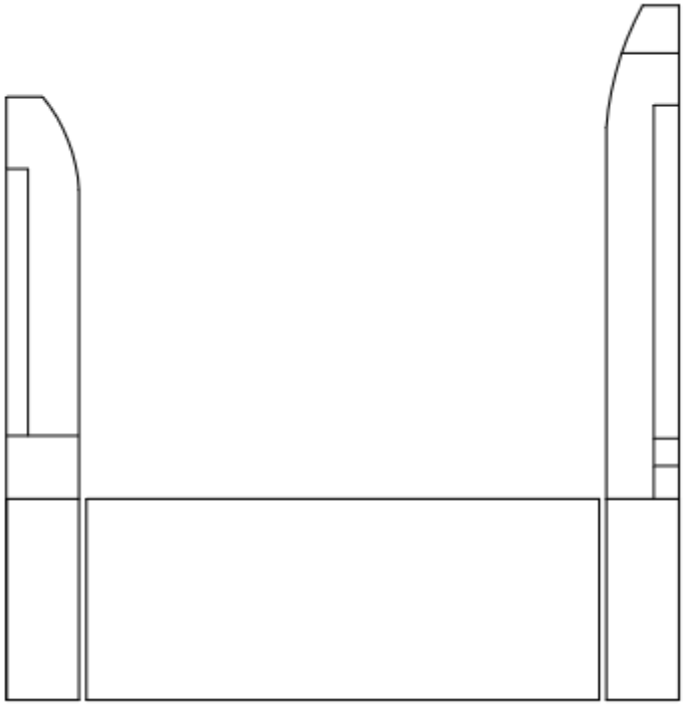

Kuzeyden Görünüm

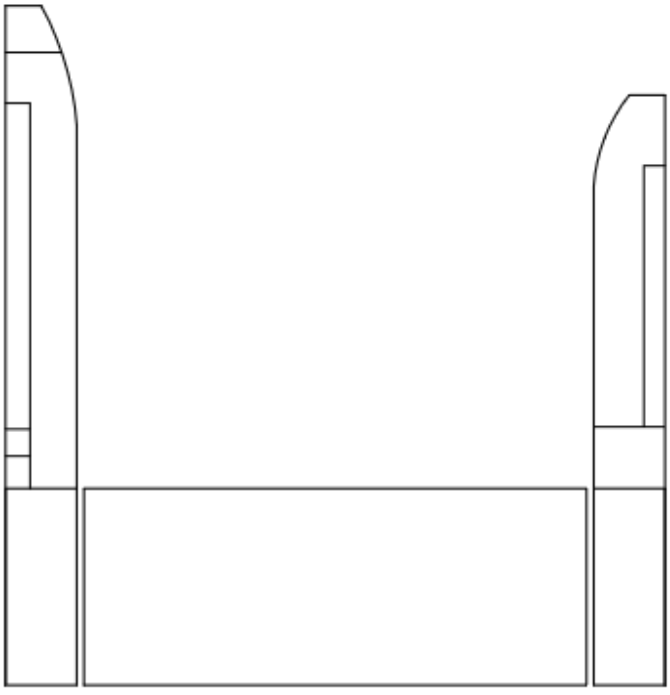

Güneyden Görünüm

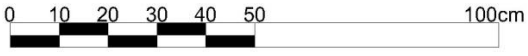

Katalog No: 45

Fotoğraf No: 171-174

Çizim No: 45

Tarihi:

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabe:

مرحوم اسمخان خانم

روحي ايچون

فاتحه

Kitabenin Okunuşu

Merhume

İsmihan Hanım

Ruhu için

El Fatiha

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı sivri kemer formunda bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşının kare alt kısmına dört satır halinde yazılmıştır. Kitabe taş yüzeyi çökertilerek kabartma tekniğiyle oluşturulmuştur. Mezar kitabesi sivri kemer formunda ki bir çerçeve içerisine alınmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı sivri kemer şeklinde ki bir alınlıkla son bulmaktadır.

Kuzey güney yan taşlarında herhangi bir süsleme öğesi bulunmamaktadır.

Fotoğraf-171 Kat.No.45 Başucu Taşı

Fotoğraf-172 Kat.No.45 Ayakucu Taşı

Fotoğraf-173 Kat.No.45 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf-174 Kat.No.45 Güneyden Görünümü

Çizim-45

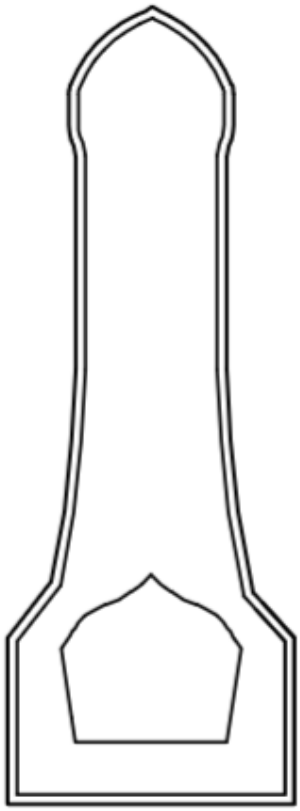

Başucu Taşı

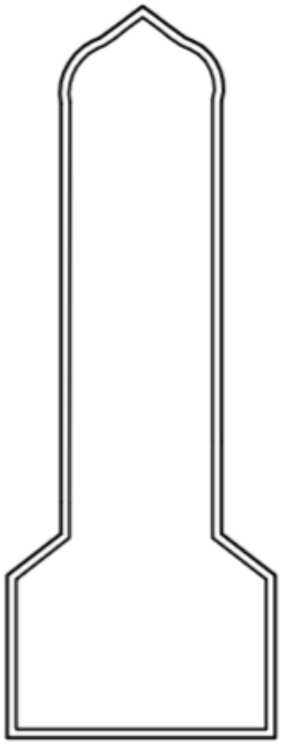

Ayakucu Taşı

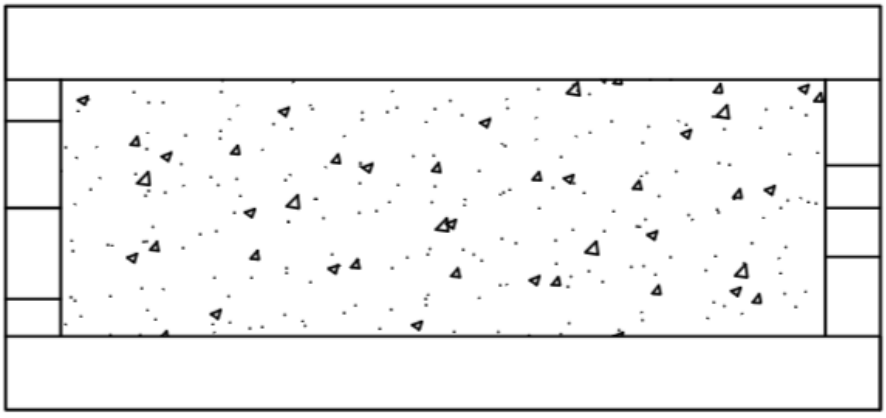

Plan

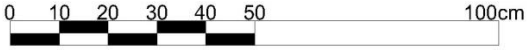

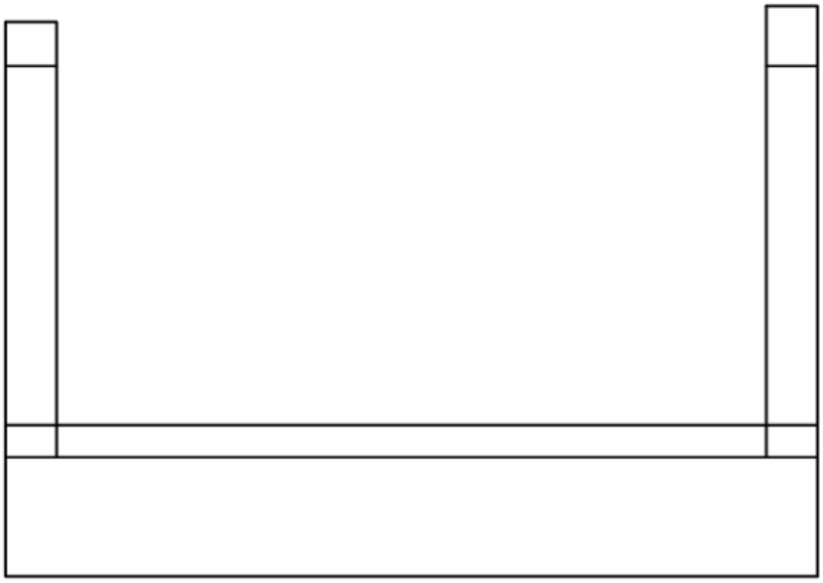

Kuzeyden Görünüm

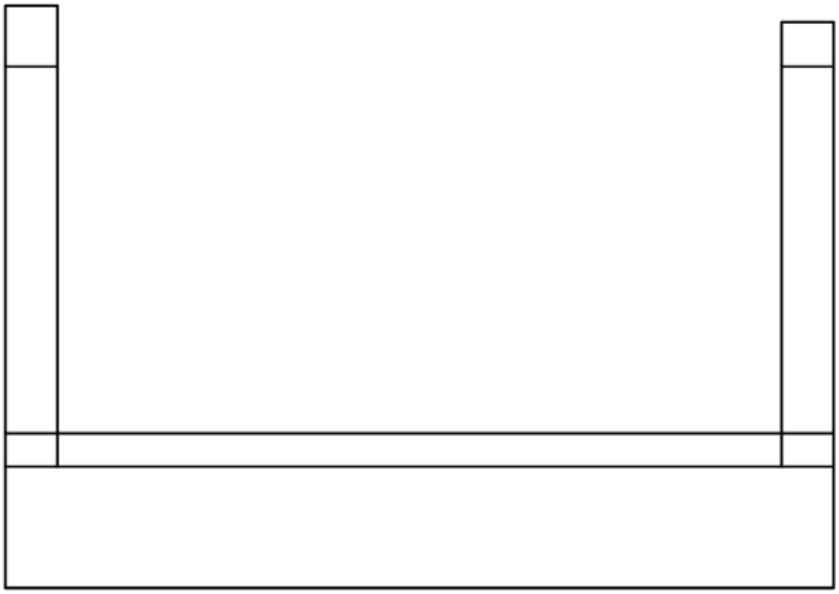

Güneyden Görünüm

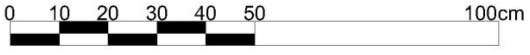

Katalog No: 46

Fotoğraf No:175-178

Çizim No: 46

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmının köşeleri bir omuz kısmından sonra sivri kemer biçiminde ki başlıkla son bulmaktadır. Mezar kitabesi başucu taşının kare alt kısmına dört satır halinde yazılmıştır. Kitabe satırları dikdörtgen çerçeveler içerisinde verilmiştir. Kitabenin ilk satırının üzeri sivri kemer formunda tamamlanmıştır. Kitabe metni aşınmadan dolayı okunamamıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmından sonra sivri kemer formunda ki bir alınlık kısmıyla son bulmaktadır.

Mezarın güney yan taşı zamanla oluşan tahribatla başucu ve ayakucu taşlarından ayrılmış vaziyettedir. Kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir süsleme mevcut değildir.

Fotoğraf 175- Kat.No.46 Başucu Taşı

Fotoğraf 176- Kat.No.46 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 177- Kat.No.46 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 178- Kat.No.46 Güneyden Görünümü

Çizim 46

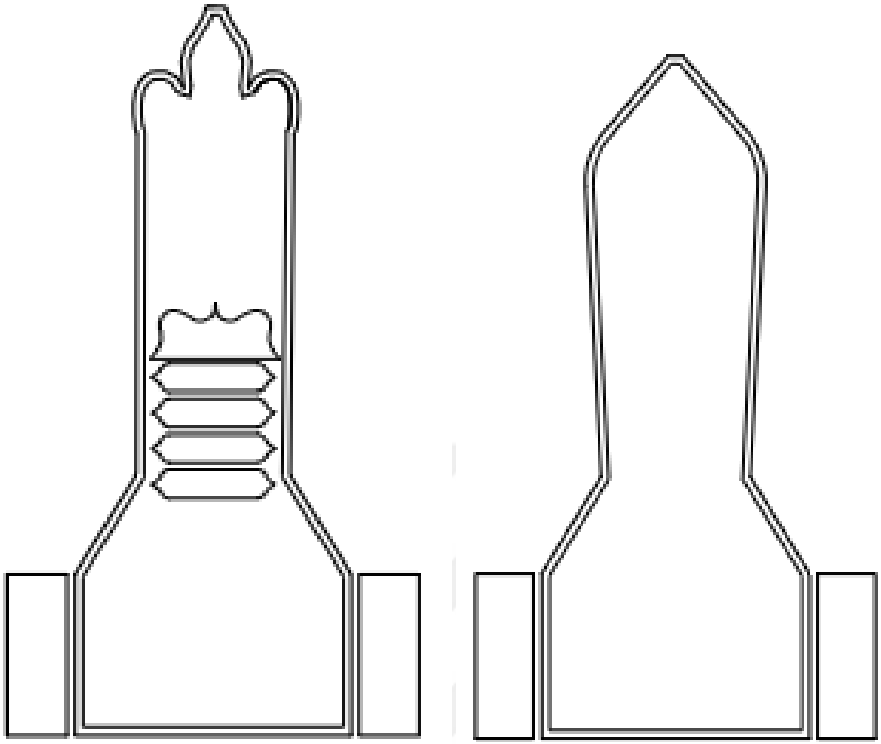

Başucu Taşı Ayakucu Taşı

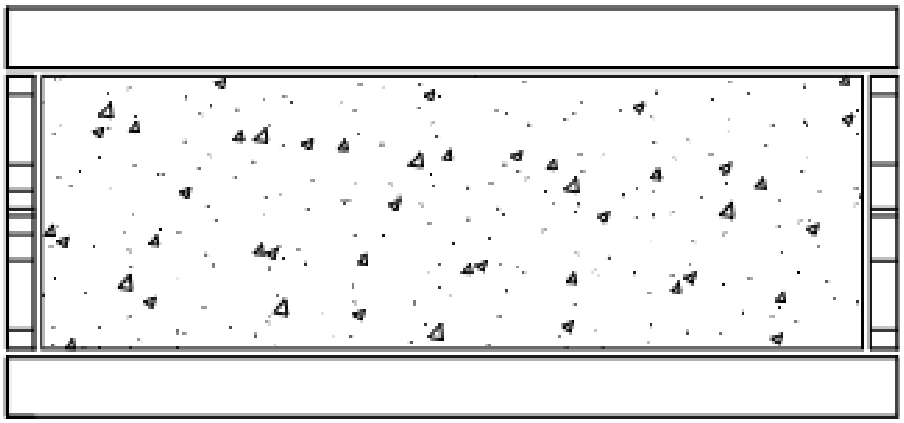

Plan

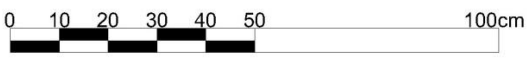

Kuzeyden Görünüm

Güneyden Görünüm

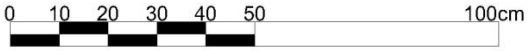

Katalog No: 47

Fotoğraf No:179-182

Çizim No:47

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Dikdörtgen gövde kısmından sonra sivri kemer formunda bir alınlıkla son bulmaktadır.

Mezarın kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir süsleme mevcut değildir. Güney yan taşı zamanla oluşan tahribat sonucunda mezar bünyesinden hafif bir eğimle ayrılmış vaziyettedir.

Fotoğraf- 179 Kat.No.47 Başucu Taşı

Fotoğraf- 180 Kat.No.47 Ayakucu Taşı

Fotoğraf- 181 Kat.No.47 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf- 182 Kat.No.47 Güneyden Görünümü

Çizim-47

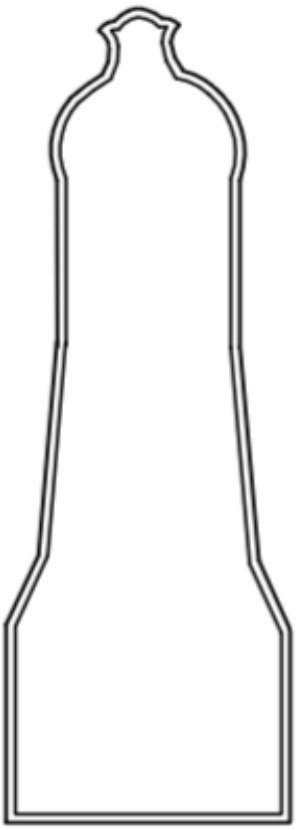

Başucu Taşı

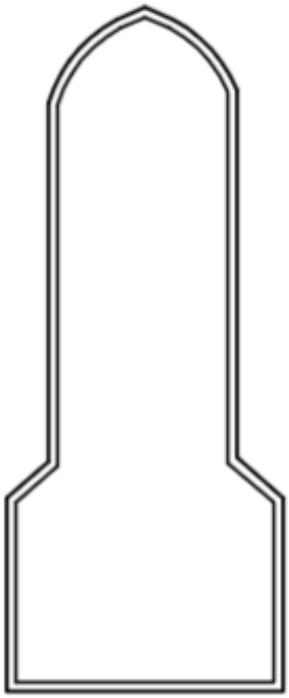

Ayakucu Taşı

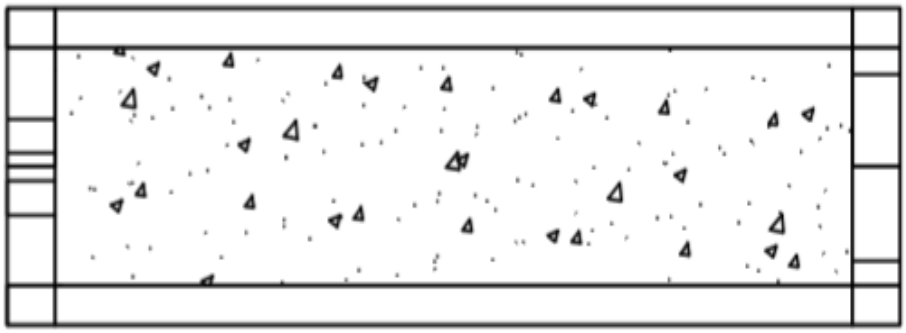

Plan

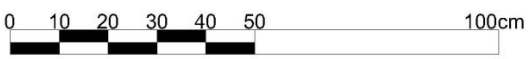

Kuzeyden Görünüm

Güneyden Görünüm

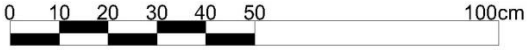

Katalog No: 48

Fotoğraf No: 183-186

Çizim No:48

Tarihi:1953

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

Kitabesi:

İZMİRLİ

HACI İSİCİ

N RUHUNA

FATİHA

1953

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar üç basamaklı taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı aşağıdan yukarıya doğru daralmakta olup sivri bir omuzluk kısmı, boyun ve fes şeklinde bir başlıkla son bulmaktadır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup gövde kısmına geçilmektedir. Gövde kısmı aşağıdan yukarıya doğru daralmakta ve üçgen alınlıkla son bulmaktadır.

Mezarın kuzey ve güney yan taşlarında herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Yan taşlar başucu ve ayakucu taşlarına demirlerle birleştirilmiştir.

Fotoğraf-183 Kat.No.48 Başucu Taşı

Fotoğraf-184 Kat.No.48 Başucu Taşı

Fotoğraf-185 Kat.No.48 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf-186 Kat.No.48 Güneyden Görünümü

Çizim-48

Başucu Taşı

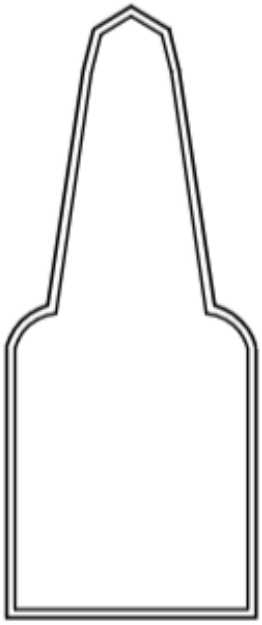

Ayakucu Taşı

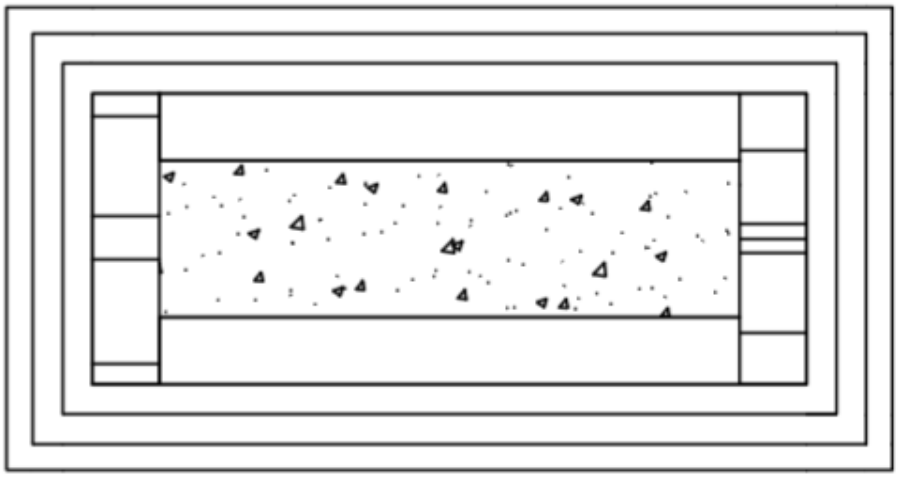

Plan

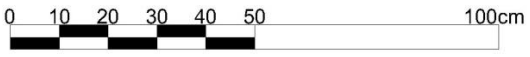

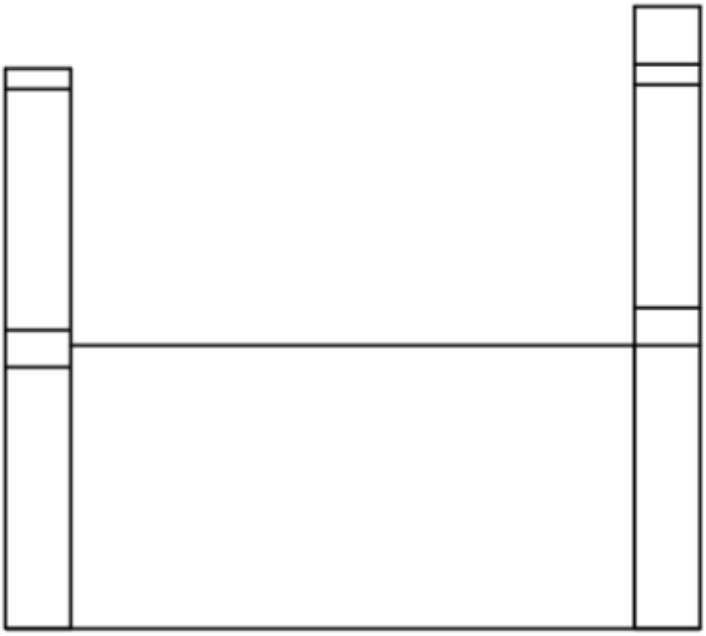

Kuzeyden Görünüm

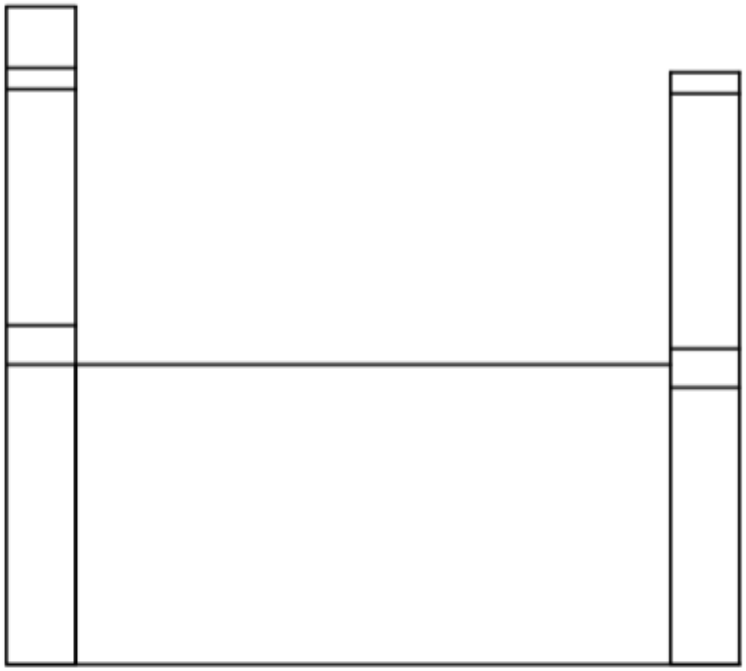

Güneyden Görünüm

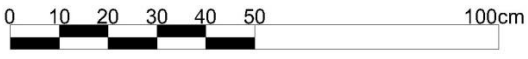

Katalog No: 49

Fotoğraf No: 187-190

Çizim No:49

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

هو الخلاق الباقي

الهي عبدك العاصي اتاك

مقرا بالذنوب وقد دعاك

فان تغفر ذلك اهل

وان تطرد فمن يرحم سواك

ويس اغا مرحوم

ومغفور.....

Kitabenin Okunuşu

Hüve'l Hallakul Baki

İlahi abdükel asi etake

Mukirren bizzünubi ve kad deake

Fe in tağfir li zalike ehlüm

Fe in tatrud femen yerham sivake

Veyis Ağa merhum

Ve mağfur

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezar taş kaide üzerine yapılmıştır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup dikdörtgen gövdeyegeçilmektedir. Gövde kısmından sonra sarıklı kavuk şeklinde ki başlıkla son bulmaktadır. Sekiz satırlık mezar kitabesi başucu taşının gövde kısmını kapsayacak şekilde dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılmıştır.

Mezarın ayakucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup çokgen gövdeye geçilmektedir.

Kuzey ve güney yan taşları herhangi bir bezemeye sahip değildir.

Fotoğraf 187- Kat.No.49 Başucu Taşı

Fotoğraf 188- Kat.No.49 Ayakucu Taşı

Fotoğraf 189- Kat.No.49 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 190- Kat.No.49 Güneyden Görünümü

Çizim-49

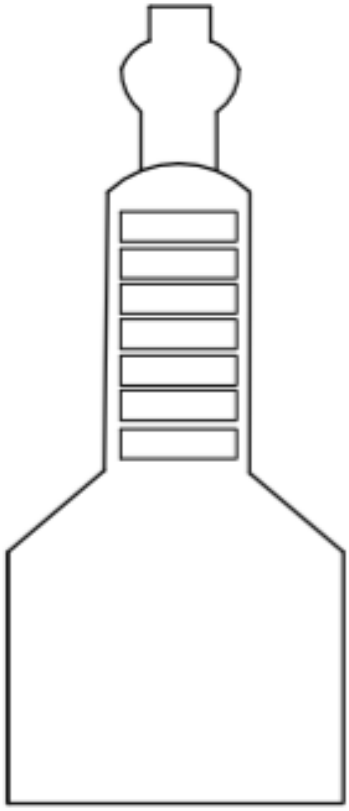

Başucu Taşı

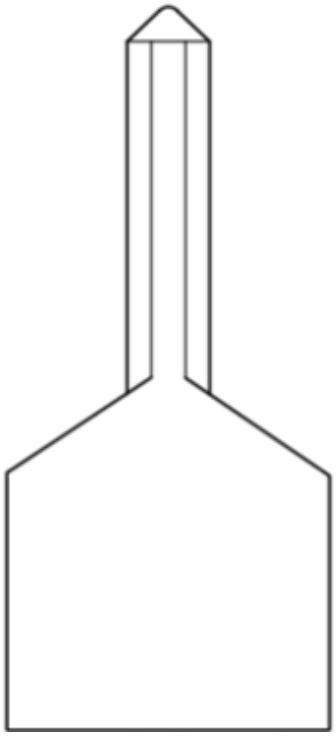

Ayakucu Taşı

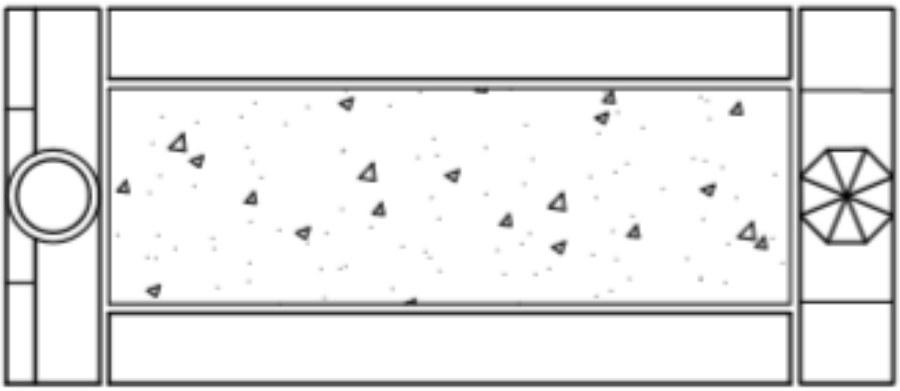

Plan

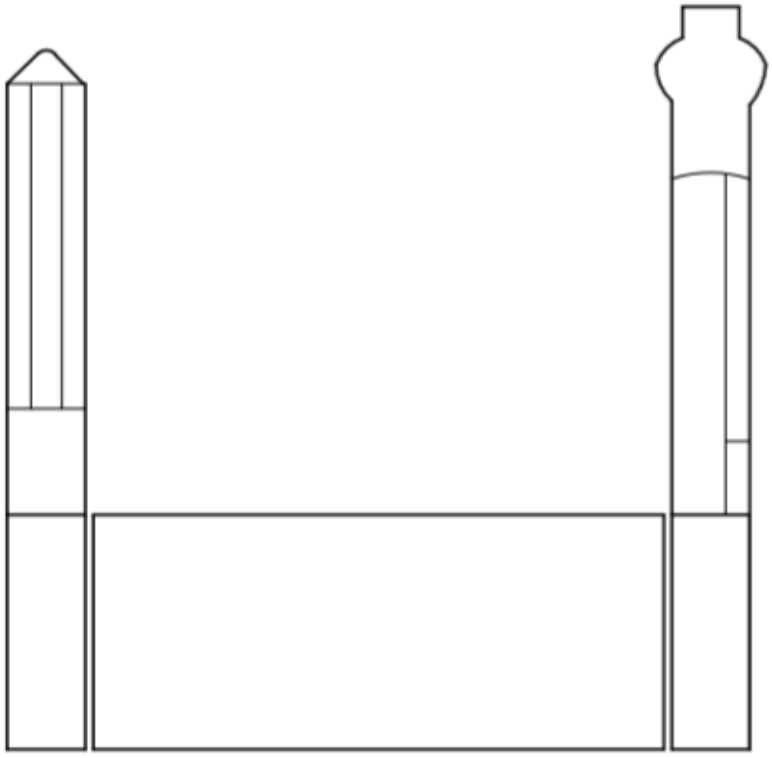

Kuzeyden Görünüm

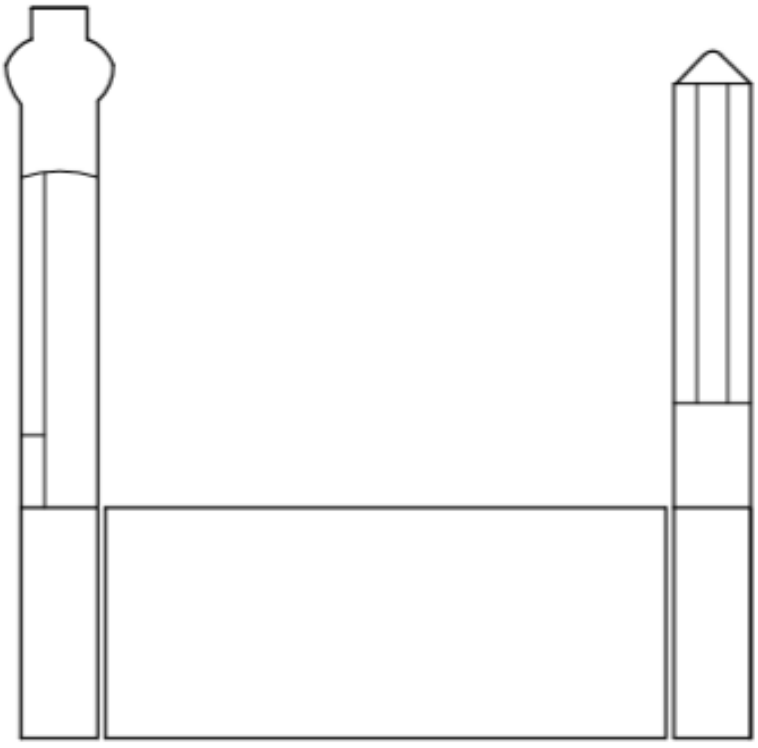

Güneyden Görünüm

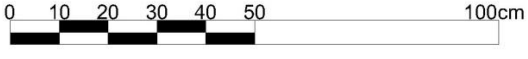

Katalog No: 50

Fotoğraf No: 191-193

Çizim No:50

Tarih: H.1221- M.1806

Mezar Biçimi: Çatma Lahit

Malzemesi: Taş

İşleniş Tekniği: Kabartma

Kitabesi:

سنة ١٢٢١

هو الخلاق الباقي

زيارتدن مراد انجق دعادربوگون...

Kitabenin Okunuşu

Sene 1221

Hüve'l Hallakul Baki

Ziyaretten murad olan duadır bugün…

…

Tanımı: Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan çatma lahit tarzındaki mezarın başucu, ayakucu ve yan taşları mevcut durumdadır. Mezarın başucu taşı kare alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak daralmakta olup çokgen gövdeye sahiptir. Kitabe metni kare alt kısımda yer almaktadır. Mezar kitabesi dört satır halinde yazılmıştır. Kitabenin birinci ve ikinci satırı dilimli kemer şeklinde bir çerçeve içerisine alınmıştır. Üçüncü ve dördüncü satır ise dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır. Kitabe metninin son satırı okunamamaktadır.

Mezarın ayakucu taşı zamanla oluşan tahribattan dolayı mezar bünyesinden ayrılmış ve mevcut değildir.

Mezarın güney yan taşı mevcut durumda olup kuzey yan taşı oluşan tahribattan dolayı mezar bünyesinden ayrılmıştır.

Fotoğraf 191- Kat.No.50 Başucu Taşı

Fotoğraf 192- Kat.No.50 Kuzeyden Görünümü

Fotoğraf 193- Kat.No.50 Güneyden Görünümü

Çizim-50

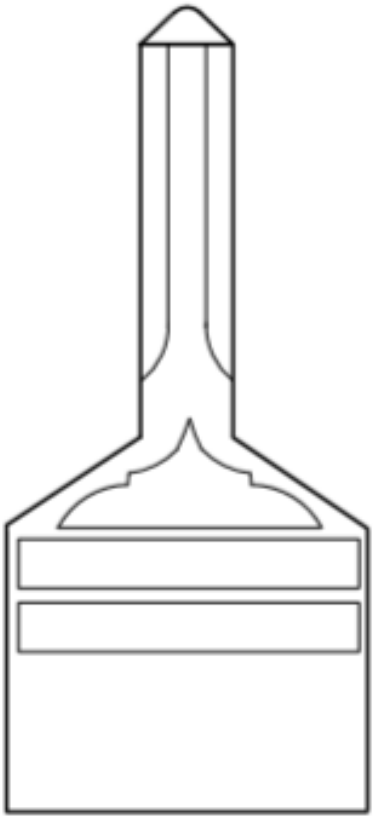

Başucu Taşı

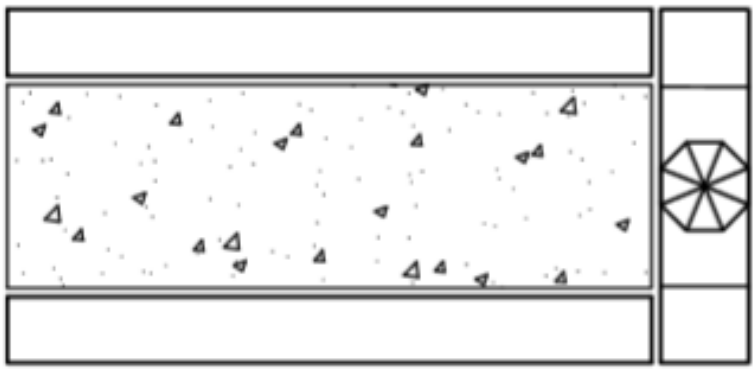

Plan

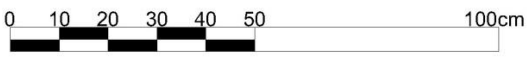

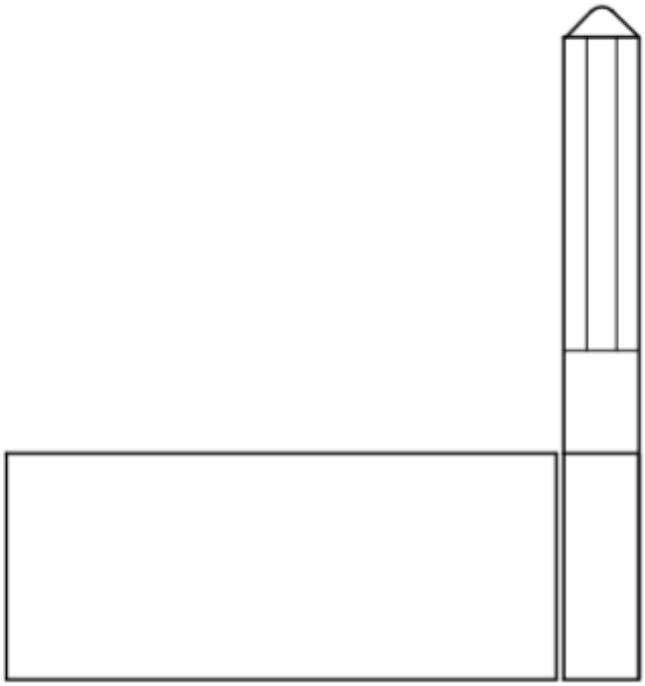

Kuzeyden Görünüm

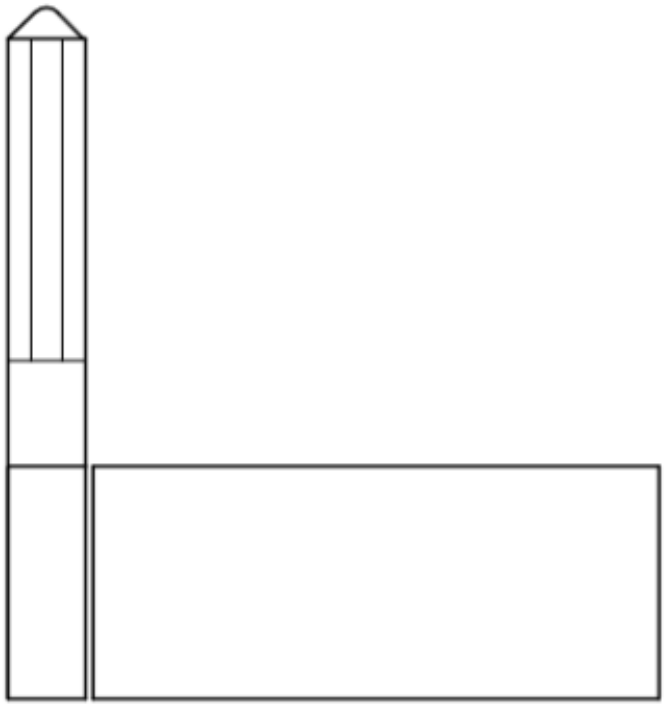

Güneyden Görünüm

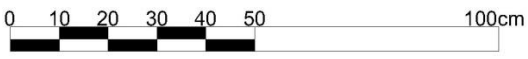

4.DEĞERLENDİRME

Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan 50 adet mezarın katalog kısmında tanımlamaları yapılmıştır. Tanımlamaları yapılan mezarlar mezar tipolojisi, mezarı oluşturan unsurlar, başlıklar, malzeme ve teknik, süsleme özellikleri ve kitabeleri olmak üzere beş ana başlık altında değerlendirilecektir.

Mezarlıkta araştırmamıza aldığımız mezarların en erken tarihli mezar 1738, en geç tarihli olanı ise 1953 tarihlidir.

İncelenen mezarların 33'ü (Kat. No: 1,3,5,6,7,8,9,10,11,12,14,16,17,21,22,23,24,26,

28,32,33,34,35,37,38,39,40,41,42,44,48,49,50)erkek mezarı, 17'si (Kat.no: 2,4,13,

15,18,19,20,25,27,29,30,31,36,43,45,46,47) kadın mezarıdır.

4.1. Mezar Tipolojisi

Osmanlı Mimarisi'yle beraber, Selçuklularda görülen sanduka formlu mezar taşlarının yerini şahideli mezar taşları almıştır. Tez çalışmamızı oluşturan mezarlıkta da sanduka tarzı mezar taşı bulunmayıp, mezarlar çatma lahit tarzında yapılmıştır. Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda incelenen 50 adet mezarda çatma lahit formunda yapılmıştır. Çatma lahit mezar tipi başucu taşı, ayakucu taşı ile iki yan taşından oluşmaktadır. İki yan taşının arasına çiçeklik kısmı oluşturulmuştur.Bu mezar tipi yaygın bir kullanım alanına sahip olmuştur.Başucu taşları çokgen gövdeli ve dikdörtgen gövdeli olarak iki formda yapılmıştır. Başucu taşlarının başlık kısımları ise kavuk ve fes şeklinde yapılmıştır. Ayrıca çeşitli formlarda oluşturulan kemerlerde kullanılmıştır.

Kayseri mezar taşları içinde lahit tipinde olanlar oldukça çoktur. Şehrin içindeki, daha ziyade varlıklı kimselerin mezar taşları lahit tipinin büyük ve gösterişli örnekleridir. Bu

örnekler XVIII. Asır ve sonrasına aittir. Kayseri'nin köy ve kazalarında ise lahit tipinin daha mütevazi örnekleriyle karşılaşmaktayız. [70]

Mezarları şahide formlarına göre dikdörtgen gövdeli mezarlar, çokgen gövdeli mezarlar olarak sınıflandırabiliriz.

Mezarlık alanı içerisinde direk toprak üzerine yükselenler olduğu gibi bir veya birkaç basamaklı kaideler üzerine yükselenlerde vardır. Yüksek kaideli mezarlar daha yoğun süsleme programına sahiptir.

Mezarlıkta incelenen mezarların 18 adedi (Kat.No.:1,2,3,6,7,15,16,19,20,21,23,24,

26,29,37,41,42,48) kaideye sahiptir. Kaidesi tek basamaktan oluşan 10 adet mezar (Kat. No: 2,6,7,15,21,24,26,29,37,42) vardır. Mezar kaidesi bir basamaktan daha fazla olan 8 mezar (Katalog:1,3,16,19,20,23,41,48)bulunmaktadır.

Başucu taşları gövde kısımlarına göre sınıflandırılırsa mezarların 42 adedi (Kat. No:1,2,3,4,5,6,9,10,11,12,15,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,29,30,31,32,33,34,35,36,37 ,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49) dikdörtgen gövdeli formdadır. Mezarların 8 adedi ise (Kat. No: 7,8,13,14,16,27,28,50) gövde kısmı çokgen bir formda düzenlenmiştir.

4.2. Mezarı Oluşturan Unsurlar

Tarihte mezarları belirginleştirmek için balbal denilen taşlar yapılmış ve önemli kişiler içinde kurganlar inşa edilmiştir. Kurganlar tarihte mezar mimarisinin gelişiminde en büyük katkıyı sağlamıştır. Türkler ölülerine saygı duymuş önemli kişiler için kurganlar oluşturmuşlardır. Ölen kişinin mezarına basit veya çeşitli formlarda oluşturulan şahidelerle mezarların yerleri belirgin hale getirilmiştir. Orta Asya da gelişim seyrine başlayan mezar geleneği İslamiyetin kabulüyle değişikliğe uğrayarak izlerini Anadolu'ya kadar devam ettirmiştir.

İslam dininde beden toprakta olmalıdır. Karahanlı, Gazneli ve Harzemşahlarla gelişim seyrini devam ettiren türbe mimarisi Büyük Selçuklular döneminde gelişimini tamlamış ve Anadolu'nun fethedilmesiyle yüzyıllarca süren bu gelişim Anadolu'ya taşınmıştır.

[70]Beyhan Karamağaralı ,a.g.e., s.12.

Anadolu da mezar mimarisi tarihi süreç içerisinde türklerinmezar geleneğinin sentezi olması açısından önem taşımaktadır.

Mezarı oluşturan unsurlara gelinecek olursa: Mezarlar baş ve ayakucu taşları ile yan taşlardan oluşmaktadır. Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda konumuzu oluşturan mezarlar baş ve ayakucu taşlarıyla iki yan taşından oluşmaktadır. Bazı örneklerde ise kaide kısmı da bulunmaktadır. Başucu taşlarının gövde veya alt kısımlarında kitabe metni yer almaktadır. Başucu taşları ayakucu taşlarına göre daha büyük boyutlu olarak yapılmıştır.

4.2.1. Başucu Taşları

İslamiyet'te vefat eden Müslümanın mezarına taş kitabe ve ayaktaşı dikme geleneği yoktur. İnsanı ölümünden sonra anıtlaştıran somut taş simgeler ve yapılar meydana getirme düşüncesi şüphesiz bu geleneğin İslamiyet öncesi Türklerin hayat tarzında mevcut olan Ata Kültü'nden ve özellikle Şamanizm inancından geldiğini göstermektedir.[71]

Şahide ölünün gömüldüğü yeri göstermek amacıyla dikilen taşlardır. Terminolojide şahide adı verilen bu taşlar baş şahidesi (başucu taşı) ve ayak şahidesi (ayakucu taşı) olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Baş şahideleriyle ayak şahidelerinin ölçüleri farklılık göstermektedir. Ayakucu taşları başucu taşlarından daha kısa olarak yapılmıştır.

Başucu ve ayakucu taşlarına şahide de denmektedir. Başucu taşlarında genellikle süslemeye önem verilmiştir. Başucu taşları mezarın en özenle oluşturulan unsuru olup, üzerinde ki kitabe bölümüyle önemini bir kat daha artırmaktadır. Mezarlıkta ki başucu taşları ayakucu taşlarından daha büyük boyutlu yapılmıştır. Tezin kapsamında incelenen 50 adet mezarın 46 adedinde (Kat.No:1,2,3,4,37,38,39,40,41, 42,44,45,46,48,49,50)

başucu taşı üzerinde kitabe yer almaktadır. 50 adet mezarın 4adedinde (Kat. No: 12,30,43,47) kitabe mevcut değildir. Başucu taşlarında yer alan kitabeler genel olarak başucu taşının gövde kısmına dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır. Mezar kitabeleri başucu taşı taşının alt kısmında olan 10 adet (Kat.No.: 7,8,13,14,16,27,28,3345,50) mezar mevcuttur.

[71] Ali Rıza Özcan**,** ***a.g.m.***, s.27.

Başucu taşlarının ortalama yüksekliği 180 cm. olup, ortalama genişliği 35 cm dir. Başucu taşlarında ki kitabede tarih kısmı, ölen kişinin kimliği ve dua bölümleriyle mezarların en önemli öğesidir. Başucu taşlarında çeşitli biçimlerde başlıklar oluşturulmuştur.Form itibariyle genellikle dikdörtgen gövdeli olan başucu taşları arasında çokgengövdeli başucu taşları da bulunmaktadır. Şahideler, genel form itibariyle aynı türden olsalar da başlıkları bakımından birbirlerine göre farklılıklar göstermektedirler.

Dikdörtgen gövdeli şahidelerin bir kısmı üst bölümde kemer formlu olarak, kaş kemer, yuvarlak kemer, sivri kemer, dilimli kemerlerle sonlandırılmıştır. Bir kısmı kavuk, sarık ve fes şeklinde başlıklarla son bulmaktadır. Başucu taşlarının yönü batıya bakmaktadır. Kareye yakın bir alt bölümden sonra daralan dikdörtgen gövdeli başucu taşları başlıklar veya çeşitli süslemelerle oluşturulmuş alınlıklarla sonlandırılmıştır.

Başucu şahidesinde genellikle süslemeye daha çok önem verilmiştir. Ölünün kimliğini belirten kitabe ile birlikte güzel sözler, Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerifler özenli bir şekilde yazılır. Ayakucu taşı başucu taşı kadar gösterişli olmayan süslemelere sahiptir.[72]

Başucu taşları altta genellikle dikdörtgen veya kare bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak üste doğru daralmakta olup çokgenveya dikdörtgenformlu bir gövdeye geçilmektedir. Gövde kısmı fes, kavuk gibi başlık türlerinin yanında sivri, yuvarlak ve dilimli kemerlerle sonuçlandırılmaktadır. Yüzeyleri kitabe kuşakları ile bezenen gövde üzerinde mezarda yatan kişinin kimliği, dua kısmı ve tarih kısımları verilmektedir.

Mezarlar başucu taşları gövde kısımlarına göre sınıflandırılırsa mezarların 42 adedi (Kat.No:1,2,3,4,5,6,9,10,11,12,15,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,29,30,31,32,33,34,35, 36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49) dikdörtgen gövdeli formdadır. Mezarların 8 adedi ise (Kat.No:7,8,13,14,16,27,28,50) gövde kısmı çokgen bir formda düzenlenmiştir.

Başucu taşlarında yer alan süsleme genel itibariyle kare veya dikdörtgen alt kısımda yer almaktadır. İncelenen mezarlardan 4 adedinde (Kat.No:1,3,9,23,32) başucu taşının alt

[72] Çiğdem Çelik, *Bitlis Güroymak'taki Tarihi Mezar Taşları*, Van, (Y.Y.Ü.S.B.E.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1998,s.86.

kısmında süsleme mevcuttur. Bunlardan 4 adet mezarda (Kat.No:1,3,23,32) kare alt kısımda çok yapraklı çiçek motifi ile süslenmiştir.

4.2.2. Ayakucu Taşları

Ayakucu taşları mezarın ayakucunu belirler ve mezarı sınırlandırır. Ayakucu taşları başucu taşlarına göre daha sade bir görünüme sahiptir. Dikdörtgen gövdeli olup sivri kemer, kaş kemer, yuvarlak kemer, dilimli kemer kemerlerle sonlandırılmıştır. Alt bölümde kare veya kareye yakın dikdörtgen biçimli olup köşeleri pahlanarak daralmakta ve dikdörtgen bir gövdeoluşturulmaktadır. İncelenen mezarlar içerisinde çokgen gövdeli ve dikdörtgen gövdeli mezarlar bulunmaktadır. Ayakucu taşlarının yönü doğuya bakmaktadır. Başucu taşlarına oranla daha sade yapılmıştır.

Ayakucu taşı dikdörtgen gövdeye sahip olan 40 adet mezar (Kat.No:1,2,3,4,5,9,10 11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,30,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42, 43,44,45,46,47,48) bulunmaktadır. Çokgen gövdeye sahip 10 adet mezar (Kat.No. 6,7,8,13,14,16,27,28,49,50) vardır. Ayakucu taşları160-180 cm arasında değişen yüksekliğe ve 35-45 arasında değişen genişliğe sahiptir. Mezarlıkta yer alan mezarların ayakucu taşları başucu taşlarına oranla daha kısa boyutlu olanları da mevcuttur.

Alınlık kısımları 7 adet mezarda (Kat.No:5,6,22,24,26,40,48) üçgen alınlıkla son bulmaktadır. Sivri kemerli alınlık kısmı 5 adet mezarda (Kat. No: 12,17,37,41,44)görülmektedir.

Yuvarlak kemerli alınlık kısmına sahip olan 4 adet mezar (Kat.No: 15, 31, 32, 33)vardır. Ayakucu taşı çokgen şeklinde olan 9 adet mezar (Kat.No: 6,7,8,13,14,16,28,49,50)bulunmaktadır.

Dilimli kemer alınlık 16 adet mezar (Kat.No:1,2,3,4,9,18,21,23,24,29,34,3536,38,39,43) da görülmektedir. 4 adet mezarın ise (Kat.No:10,19,20,36) başucu taşları belirli bir seviyeden sonra kırılmış bir vaziyettedir.

Ayakucu taşlarında kare alt kısmının ince profilli silmelerle hareketlendirildiği mezarları yanında ve bitkisel bezemelerle süslenmiştir.

Ayakucu taşlarında uçları sağa ve sola doğru kıvrık olarak verilen selvi ağaçları 3 adet mezarda (Kat.No:1,9,23) karşımıza çıkmaktadır. Ayakucu taşları çok dilimli çiçek motifleri ve kıvrım dallarla gövde yüzeyleri süslenmiştir.

4.2.3. Yan Taşlar

Çatma lahit mezarlarda kuzey ve güney yan taşları yekpare taşlardan yapılmış olup demir bentlerle başucu ve ayakucu taşlarına kenetlenmiştir. Bazıları ise geçmeli olarak yapılmıştır. Yan taşların ortalama yüksekliği 50-75 cm arasında, genişliği ise 10-20cm arasında değişmektedir.

Kuzey ve güney yan taşlarında süslemeler çeşitli formlarda ki çerçevelerin içerisine alınmıştır.Kuzey yan taşlarıyla güney yan taşları yaklaşık aynı boyutlardadır. Bu taşların tamamı dikdörtgendir. 6 adet mezar (Kat.No: 1,3,9,14,34,42) profillendirilmiş silmelerle hareketlendirilmiştir.

Güney yan taşları kuzey yan taşlarına oranla süsleme açısından daha zengindir. Süsleme öğesi olarak taşın orta kısmında çarkıfelek motifi veya dilimli bitkisel süslemelerle tamamlayıcı olarak da aralarına yerleştirilen palmet motifleriyle bezenmiştir. İncelenen mezarlarda çarkıfelek motifi yalnızca Kat.No:1 ve 32 numaralı mezarların güney yan taşlarında mevcuttur. Yalnızca 3 numaralı mezarın güney yan taşında vazodan çıkan çiçek motifleriyle oluşturulan süslemelerle karşılaşmaktayız. Kuzey yan taşında ise dilimli çiçek motifi ve yanlarda iç içe iki palmet motifiyle oluşturulan bir bezemeye sahiptir.

9 numaralı mezarın yan taşlar üzerine köşeleri yuvarlatılmış panoların uçlarında palmet motifleriyle oluşturulan bir süslemeye sahiptir.

13 numaralı mezarın yan taşları geometrik panolar ile süslenmiştir.

14 numaralı mezarın köşeleri yuvarlatılmış panoların iki ucunda palmet motiflerinin yer aldığı bir süslemeye sahiptir.

23 numaralı mezarın yan taşları sekiz dilimli bitkisel bezemeler ile süslenmiştir.

4.2.4.Başlıklar

Osmanlı Türklerinde baş giyimleri dönemlere göre pek çok şekil almıştır. Bunlara Farsça başı örten anlamına gelen serpuş da denilmiştir. [73]

Başlıklı mezar taşlarının kaynağı Göktürkler'e kadar inen balballara dayanmaktadır.[74]

İncelenen mezarların 18'i kavuk, 4'ü fes, 7'si yemeni,3'ü palmet şeklinde başlığa sahiptir. 2 mezarın ise başucu taşının başlık kısmı kırılmış bir vaziyettedir. 3 mezarda palmet şeklinde (Kat.No: 4,12,47), 4 mezarın fes (Kat. No: 17, 26,29,48), 7 mezarın ((Kat.No.2,16,19,20,25,27,29) başlık kısımları yemeni şeklinde yapılmıştır.

4.2.4.1. Kavuk Başlıklar

Mezarlıkta en çok tercih edilen başlık türü olmuştur.

Başlıkların etrafına veya üzerine sarılan bezlere sarık denilmektedir.[75] Başlıklar çeşitli malzemelerden içine pamuk doldurularak dikilen bezlerden yapılmaktadır. Yüzü çuhadan olan, içte bez astarı bulunan bez ve astar arasına pamuk yerleştirilerek, değişik geometrik şekiller oluşturacak şekilde dikilip, üzerine ince bezlerden sarık sarılan başlıklara verilen bir diğer isim ise kavuktur. [76]

İncelenen mezar taşlarında 18 adet mezarda (Kat.No: 1,2,3,5,6,9,10,11,21,22,23,24,25,

32,37,41,44,49) başucu taşları sarıklı kavuk şeklinde bir serpuşla son bulmaktadır.

---

[73] Celal Esad Arseven, "Baş Giyimi- Baş Giyeceği", *Sanat Ansiklopedisi I*, İstanbul, 1983,s.182-185.
[74] Halit Çal, *a.g.e.*, s.208.
[75] Reşat Ekrem Koçu., *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Ankara ,1969.
[76] Halit Çal, "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III*, İstanbul, 1998, s.213.

4.2.4.2. Fes Başlıklar

Fes, tepesi düz olup genellikle püsküllü bir başlık çeşididir. Dönemlere göre çeşitli örneklerde ortaya çıkmıştır ancak aralarında çok fazla bir fark bulunmamaktadır. [77]

Feslerin genel görünümleri padişahların istekleri doğrultusunda değişim göstermektedir. Fesler Abdülmecid döneminde küçülmeye başlayarak son zamanlardaki şeklini almıştır.[78]

İncelenen 50 adet mezar taşından 3 mezarın(Kat.No:17, 26,48) başucu taşları fes şeklinde başlığasahiptir.

Mezarlık alanı içerisinde kadın mezarlarında başlık türü olarak yemeni fes kullanılmıştır. 7 mezarda (Kat.No.2,16,19,20,25,27,29) yemeni fes başlık türü kullanılmıştır.

4.2.5.Kaideler

İncelenen mezar taşlarının çoğunluğu kaideye sahip değildir.Mezarlıkta incelenen50 adet mezardan 18 mezar (Kat.No.: 1,2,3,6,7,15,16,19,20,21,23,24,26,29,37,41,42,48)

Kaideye sahiptir. Kaidesi tek basamaktan oluşan 10 adet mezar (Kat.No: 2,6,7,15,21,24,26,29,37,42) vardır. Mezar kaidesi birkaç basamaktan oluşan mezarlar ise Katalog:1,3,16,19,20,23,41,48nolu mezarlardır. Kaidesi yüksek yapılan mezarların süsleme açısından yoğun bir bezemeye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.6. Kitabeler

Dini bütün bir Müslüman, uğraştığı her işin hayırla sonuçlanması için, o işe Allah'ın adını anarak başlar. En yaygın kullanılanları Allah'ın el-baki (ebedi), el-hayy (diri) ve el-hallak (yaratan) sıfatlarıdır. En sık görüleni el-baki olup Hüve'l-baki, Hüve'l-hayyü'l-baki ve Hüve'l-hallakü'l-baki de yaygındır. Osmanlı'nın son zamanlarında başlangıç ifadesi bölümünde, ölümden hissedilen bireysel üzüntü ve şikayetin yer verildiği Ah mine'l-mevt (Ah acı ölüm) ve bazen de Ah mine'l-fırak (Ah acı ayrılık)

[77] Özgür Yeni, Sinop *Arkeoloji Müzesi'nde Sergilenen Türk-İslam Dönemi Mezar Taşları*, Selçuk Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2009.
[78] Hülya Tezcan , "Fes", *Türkiye Diyanet Vakfi İslam Ansiklopedisi*, Türk Diyanet Vakfı, 1995, C:XII., s.415.

gibi ifadelerle karşılaşılmaktadır. Bu ifadeler geç Osmanlı dönemindeki toplumun özellikle üst tabakadaki kişilerin manevi değişiminin göstergesidir. Çünkü bu ifadeler geleneksel İslami bakış açısına göre ölümü daha güzel bir yaşama geçişin yolu olarak gösterilmesinin yerine batı düşüncesi etkisiyle, ölenin arkasında bıraktığı yakınlarının acısını ve üzüntüsünü ifade etmektedir. [79]

Mezar taşlarında mevcut olan kitabelerde tarih, giriş kısmında Allah'ın ebediliği, dua bölümü, ölen kişinin kimliği gibi bölümlerden oluşmaktadır.Bazı mezarlarda bütün bölümleri yer alırken bazılarında sadece tarih kısmının verildiği kitabelerde oluşturulmuştur. Kitabelerin ilk satırlarında genel olarak Allah'ın en çok kullanılan sıfatlarıyla başlamaktadır.İncelenen mezar taşlarında kitabe kısımları başucu taşının gövde kısmına veya başucu taşının alt kısmına yazılmıştır. Çokgen gövdeli mezarlarda kitabe metni kare alt kısımda yer almaktadır. Kitabelerde genel olarak giriş kısmından sonra "Ziyaretten murad ancak duadır. Bugün bana ise yarın sanadır." yazılı olup daha sonra ölenin ismi ve ölüm tarihi verilerek kitabeler sonlandırılmıştır. Kitabelerde isimler verilirken baba adlarıyla birlikte verilmiştir. Kitabe metinlerinin çoğu taş yüzeyi çökertilerek dikdörtgen bir çerçeve içerisine yazılmışken, bazıları ise herhangi bir çerçeve olmaksızın taşın yüzeyine kabartma ve kazıma tekniği ile yazılmıştır. Kitabe metinleri sivri kemer, yuvarlak kemer formunda veya dikdörtgen çerçeveler içerisine alınmıştır.

İncelenen mezarların içerisinde 46 mezarda (Kat. No:1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,

16,17,18,19,20,21,22,23,24,25,26,27,28,29,31,32,33,34,35,36,37,38,39,40,41,42,44,45, 46,48,49,50) kitabe metni bulunmaktadır. Zamanla oluşan tahribattan dolayı kitabe metinlerinin bir kısmı okunamamıştır.

Tarih kısımları bazı mezarlarda ilk satırda verilirken bazılarında ise son satırda verilmiştir. Tarih kısmı Katalog 6,7,8,18,42,45,50 numaralı mezarlarda ilk satırda verilmiştir. Tarih kısmı son satırda verilen mezarlar ise Kat. No: 1,3,5, 9,10,13, 14,15,16,19,20, 22,24,25,26,28,31,35,37,40 numaralı mezarlardır

Kitabe metinleri Hüve'l-Baki (O ebedidir), Hüve'l-hayyu'l-baki (O ebedidir, diridir) ibareleriyle başlamaktadır.

[79] Hans Peter Laqueur, *a.g.e.*,s.81-83.

Kitabeler genellikle başucu taşının ön yüzüne yazılmıştır. Kitabelerde satır sayısı en az bir en fazla sekizdir.

19 ve 20 numaralı mezarların kitabelerinde Löğman ismi geçmekte ve Löğman ismi Numan isminin Anadolu'da bozularak söylenmiş şeklidir. Kayseri'de birçok köyde bu ismin kullanıldığı bilinmektedir. Köy halkından edinilen bilgilere göre Löğman ismi yaygın olarak kullanılmaktadır.

21 numaralı mezarın kitabesinde Sakallı lakabı geçmektedir. 22 numaralı mezarda kitabe ölen kişinin hafız olduğu bilgisini vermektedir.

37 numaralı mezarın kitabesinde ölen kişinin Erminli olduğu bilgisini içermektedir.

40 numaralı mezarın kitabesinde Kasapoğlu lakabı geçmektedir.

42 numaralı mezarın kitabesinde Argıncıklı imam ismi geçmekte nereli olduğu ve dini kimliği hakkında bilgilerini içermektedir.

Genel olarak mezar kitabelerindeölen kişilerin nereli oldukları, dini kimlikleri, lakabları gibi bilgiler edinilmektedir.

4.3. Malzeme

Mezarlıkta incelenen 50 adet mezar taşının hepsinde taş malzeme kullanılmıştır. Yalnızca 38 numaralı mezarda başucu taşının kare alt kısmında mermer kitabe yer almaktadır. Muhtemelen sonradan eklenmiştir. Mezarlarda kullanılan bir diğer malzemede demirdir. Çatma lahit tarzında ki mezarların bazılarında demirlerle taşlar birleştirilmiştir.

4.4. Süsleme Özellikleri

Kayseri Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan mezarlar da süsleme tercihi genel olarak bitkisel bezemelerden oluşmaktadır. Mezar taşları bitkisel ve geometrik süslemelere sahip olup figürlü süsleme mevcut değildir.

4.4.1. Bitkisel Süslemeler

4.4.1.1. Selvi Ağaçları

Ölümsüzlüğü temsil eden ağaçlardan en yaygın olarak kullanılanlarından birisinin de selvi olduğu ifade edilmektedir.[80] Selvilerin uçlarının kıvrık olarak tasvir edilmesinin, kutsal varlığa teslimiyetin veya saygının ifadesi olmuştur.Bir başka görüş ise servi motifinin insan ruhunun tanrıya kavuşmasının sembolü olduğudur.[81] Anadolu'da Selçuklular dönemine ait mezar taşlarında servi motifine rastlanmazken Osmanlı döneminde Anadolu'nun pek çok yerindeki mezar taşlarında servi motifleri görülmektedir.[82]

Selvinin düzgün ve uzun oluşu Kur-an'ı Kerim deki Arapça Allah yazılışının ilk harfi olan elif'e benzetilmekte ve Vahdet-i Vücud'un bir işareti olarak kabul edilmektedir. Bu inancın etkisiyle Nakşibendi, Kadiri tarikatlarında, namaz seccadelerinde, gülabdanlar, tespihler üzerinde yaygın şekilde kullanılmaktadır.[83]

Selvi ağaçları mezarlıkta genelde ayakucu taşının gövde kısmını süslemektedir. Selvi ağacının ucu sağa veya sola doğru kıvrık olarak verilmiştir. Mezarlıkta selvi ağacı motifi ayakucu taşının gövde kısmında 3 mezarda (Kat.No:1,9,23) görülmektedir. 1 numaralı mezarda selvi ağacının ucu sağ tarafa doğru kıvrık olarak verilmiştir. Katalog 9 ve 23 numaralı mezarlarda selvi ağaçlarının ucu sola doğru kıvrık olarak yapılmıştır.

4.4.1.2. Palmet

Bir sapın iki tarafında simetrik olarak uzun yapraklardan oluşan üsluplaştırılmış bitkisel bezeme öğesine palmet adı verilmektedir. Mezopotamya uygarlıklarından alınarak her dönemde ve her alanda kullanılmıştır.[84]

Anadolu' da özellikle Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Sanatı'nda olduğu kadar bol ve değişik şekillerde süsleme unsuru olarak kullanılmıştır.[85]

---

[80] Burhan Oğuz, *Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar*, İstanbul, 1983 s.24-26.
[81] Beyhan Karamağaralı , *a.g.e.*, s.17.
[82] Cevdet Çulpan, *Serviler II*, İstanbul 1961, s.122.
[83] Ayla Ersoy, "Eyüp'teki Mezar Taşlarında Servi Ağacı Kültü'', *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu V.*, Tebliğler, (11-13 Mayıs 2001), İstanbul, s. 90-95 .
[84] Hamza Gündoğdu, "İkonografik Açıdan Türk Sanatı'nda Rumi ve Palmetler", *Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar*, Güner İnan'a Armağan, Ankara, 1993, s.198.

İncelenen mezarlarda palmet motifi 2mezarda (Kat.No:3,9) süsleme öğesi olarak kullanılmıştır. 3 numaralı mezarda kuzey ve güney yan taşlarında karşımıza çıkarken 9 numaralı mezarda kuzey güney yan taşlarında ve başucu taşında panoların sağ ve sol yanlarında mevcuttur.

Başucu taşının başlık kısımları 2 mezarda (Kat.No:4 ve 12) palmet şeklinde yapılmıştır.

4.4.1.3. Vazodan Çıkan Çiçek Süslemesi

3 numaralı mezarın güney yan taşı vazodan çıkan çiçek motifleriyle bezenmiştir. İki kulplu vazodan iki yana doğru sarkan çiçekler görülmektedir.

4.4.1.4. Dilimli Çiçekler

İncelenen 3 mezarda (Kat.No:1,3,23) çok dilimli çiçek motifleriyle başucu, ayakucu ve yan taşları süslenmiştir. Dilim sayısı 8 ile 24 arasında değişmektedir. Genel itibariyle mezarlık alanı içerisinde en çok dikkati çeken süslemelerdir ve sadece birkaç mezarda mevcuttur.

4.4.2.Geometrik Süslemeler

Mezarlıkta panolarla ve çarkıfelek motifleri ile geometrik süslemeler oluşturulmuştur.

4.4.2.1.Çarkıfelek

Çarkıfelek motiflerine Anadolu'da Türk mimari eserlerinden cami, medrese, kervansaray, türbe, mezar taşları ve çeşitli el sanatlarında görmek mümkündür.[86]Çarkıfelek motifi, üzerindeki dönüşü ifade eden çark şekli ve kendisine verilen isimden de anlaşılacağı gibi gökyüzü ile ilgili kutsal bir anlam ifade eder. [87]

İncelenen mezarlarda iki mezarın (Kat.No.1,32) yan taşlarında çarkıfelek motifi vardır. Mezarların güney yan taşlarında ortada büyük boyutlu, bunun iki yanında ortadakinden daha küçük boyutlu iki çarkıfelek motifi daha bulunmaktadır.

---

[85] Semra Ögel, *Anadolu Selçuklularında Taş Tezyinatı,* Ankara, 1987, s.75.
[86] Çiğdem Çelik, *a.g.t.*, s.97.
[87] Beyhan Karamağaralı, "İç içe Daire Motiflerinin Mahiyeti Hakkında", *Sanat Tarihinde İkonoğrafik Araştırmalar*, Ankara, 1993, s.259.

4.4.2.2. Kartuşlar

İncelenen mezarlarda köşeleri yuvarlatılmış kartuşlar, çeşitli geometrik şekillerde oluşturulan panolar mezarlarda süsleme unsuru olarak kullanılmıştır.

Katalog 1 numaralı mezarda ayakucu taşında gövdeye geçiş kısmında köşeleri yuvarlatılmış pano yer almaktadır.

Katalog 9 numaralı mezarda başucu ayakucu taşları ve kuzey güney yan taşları köşeleri dilimli kartuşlarla hareketlendirilmiştir.

Katalog 13 ve 14 numaralı mezarlarda kuzey ve güney yan taşlarında köşeleri yuvarlatılmış kartuşlarla oluşturulan bezemelerle süslenmiştir.

5.SONUÇ

Kayseri İli, Bünyan İlçesi, Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda yapılan araştırma sonucunda mezarlıkta yer alan mezarlar beşeri ve doğal faktörlerin etkisiyle kısmen hasara uğramış olup büyük oranda mimari ve sanatsal özellikleriyle varlıklarını devam ettirmektedir. Mezar taşları tarih boyunca milletlerin dili, dini, geleneklerini ve sanat anlayışları gibi birçok özelliği yansıtan önemli bir unsur olmuştur. Türk sanat tarihinde Türk kültürü hakkındaki ilk izlere kurganlarda ve mezar yapılarında rastlamaktayız. Toplumların hüküm sürdüğü yerler, yaşayış tarzı, gelenek görenekleri ve birçok konuya ışık tutacak bilgiler barındıran mezar yapılarının önemi inkar edilemez bir gerçektir.

Doğal ve beşeri faktörlerin verdiği zararla mücadele etmek zorunda kalan mezar taşlarımız tarihimizin, kültürümüzün, sanatımızın önemli kaynaklarından biridir.

50 adet mezarı 33'ü erkek mezarı, 17'si kadın mezarıdır. İncelenen 50 adet mezarın en erken tarihli mezar 1738, en geç tarihli mezar ise 1953 tarihlidir. Mezarların tarihini kitabe metninde ki tarih kısmından öğrenmekteyiz.

İncelenen mezarların tümü dikdörtgen formdadır. Mezarlıkta yer alan bütün mezarlar başucu, ayakucu, kuzey ve güney yan taşlarından oluşan çatma lahit tarzında yapılmıştır.Mezarlıkta mezar kaideleri tek ve birkaç basamaklı şekilde taş malzemeden yapılmıştır. Kaide kısmında basamak sayısı fazla olan mezar örneklerinde ise mezarların yoğun bir süslemeye sahip olduğu ve kitabe metinlerinin satır sayısının fazla olduğu görülmektedir.

Başucu taşları gövde şekillerine göre dikdörtgen gövdeli ve çokgen gövdeli olarak sınıflandırılabilir. Dikdörtgen gövdeye sahip başucu taşları genel itibariyle kareye yakın dikdörtgen biçiminde bir alt kısım ve onun üzerinde dikdörtgen gövde ve ölen kişinin cinsiyetine göre oluşturulan başlık kısımlarından oluşmaktadır. Gövdeye geçişlerde köşeleri pahlanarak daralan mezar taşlarının yanında köşeleri dilimlenerek daralan ve böylece gövdeye geçiş sağlanan mezar örnekleri mevcuttur. Genel olarak mezarlıkta

ölenin kimliğini belli eden başlık kısımlarında erkek mezar taşlarında başlık olarak fes ve sarıklı kavuk şeklinde başlıklar kullanılmıştır.Kadın mezarlarında ise başlık olarak yemeni fes şekli kullanılmıştır. Başucu taşlarında en fazla tercih edilen başlık türü kavuk olmuştur.Dikdörtgen gövdeli başucu taşlarının bir kısmı üst bölümde kemer formlu olarak, kaş kemer, yuvarlak kemer, sivri kemer, dilimli kemerlerle sonlandırılmıştır.

Kadın mezar taşlarında ise daha çok bitkisel başlık türleri kullanılmış olupsivri kemerli, yuvarlak kemerli, dilimli kemerli tepeliklere sahiptir.Kadın mezarlarında yuvarlak kemer formunda başlıklar ve palmet şeklinde başlıklar tercih edilmiştir. Oval başlık türü 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir.Mezarlıkta yemeni şeklinde başlığa sahip olan yedi kadın mezarı bulunmaktadır. Kadın mezar taşlarında bitkisel tepeliklerin kullanıldığı görülmekte olup sivri kemerli, yuvarlak kemerli tepelikler bitkisel tepeliklerden sonra en sık tercih edilen tepelik türlerini oluşturmuştur.

50 adet mezarın 44 adedi kitabelidir. Kitabe metni başucu taşlarının alt kısmında veya dikdörtgen gövde kısımlarında çerçeveler içerisine alınmıştır. Çokgen gövdeli olan başucu taşlarında kitabe metni kare alt kısımda yer almaktadır. Dikdörtgen gövdeye sahip olan başucu taşlarında kitabe metni gövde kısmında yer alır.

Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda ki kitabelerin hepsi başucu taşına işlenmiştir. Kitabelerden bazıları taşın yüzeyi çökertilerek oluşturulan dikdörtgen veya değişik formlarda ki çerçeveler içerisinde işlenirken bazıları da çerçevesiz olarakyazılmıştır. Kitabe metninde tarih kısmı ilk satırda verilenlerle birlikte son satırda verilenlerde bulunmaktadır. Mezarlıkta kitabe başlangıçları giriş kısmında "Hüvel -Baki" ve "Hüvel Hallakü'l-Baki" ifadeleri en sık kullanılan ifadeler olmuştur. Diğer satırlarda ölen kişinin kimliği, dua isteği ve tarih kısmı bulunmaktadır. Kitabelerde genel olarak giriş kısmından sonra "Ziyaretten murad ancak duadır. Bugün bana ise yarın sanadır. " şeklinde devam etmektedir. Kitabeler mezarların tarihini vermeleri açısından ve mezarın ait olduğu kişinin kimliğini belirlemesi açısından önem arz etmektedir.

Mezarların ayakucu taşları başucu taşlarına göre küçük boyutludur. Ayakucu taşı başucu taşından daha az bezeme öğesine sahiptir. Ayakucu taşları genel itibariyle bitkisel süslemelerle bezenmiştir. Selvi ağacı, kıvrım dallar ve çiçeklerden oluşan bir

süsleme programına sahiptir.Bazı mezarlarda ayakucu taşlar profilli silmelerle de hareketlendirilmiştir.Süslemeler kabartma tekniğiyle yapılmış olup kitabe metinleri ayakucu taşında olan örnek bulunmamaktadır. Ayakucu taşları kare veya kareye yakın dikdörtgen bir alt kısımdan sonra köşeleri pahlanarak veya dilimlenerek daralmakta ve böylece gövdeye geçiş sağlanmaktadır. Çokgen gövdeye sahip olan mezarlarda kare veya kareye yakın dikdörtgen alt kısımdan sonra gövdeye geçilmektedir. Ayakucu taşlarının alınlık kısımları dilimli, yuvarlak, sivri, kaş kemer şeklinde oluşturulmuştur. Tercih edilen diğer bir alınlık türü de üçgen alınlıklar olmuştur.

Mezarların güney yan taşları kuzey yan taşlarına oranla daha süslemeli olarak yapılmıştır. Mezar yan taşları ince silmelerle sınırlandırılmıştır. Çeşitli geometrik şekillerde ve köşeleri yuvarlatılmış olarak yapılan kartuşlarla kuzey ve güney yan taşları süslenmiştir. Kuzey ve güney yan taşları genel itibariyle çarkıfelek, şemse, vazodan çıkan çiçek motifleriyle bezenmiştir. Mezarlıkta çarkıfelek motifi sadece iki mezarın güney yan taşında karşımıza çıkmaktadır. İki mezarda da aynı formda çarkıfelek motifleri ile güney yan taşları süslenmiştir.

Mezar taşlarının tamamında taş malzeme kullanılmıştır. Mezar taşlarında ki süslemeler kabartma ve kazıma tekniğiyle yapılmıştır. Bitkisel, geometrik ve yazı olmak üzere üç tür süsleme çeşidiyle mezarlar süslenmiştir. Yoğun olarak bitkisel süslemeler tercih edilmiştir. İncelenen mezarların bazıları kitabesi dışında herhangi bir süslemeye sahip değildir.

Kayseri de bulunan Talas, Develi, Tavlusun,Gesi, Seyyid Burhanettin Mezarlıkları ile karşılaştırıldığında plan tipi olarak benzer özellikler göstermektedir. Çatma lahit plan tipi tercih edilmiş olup mezarlar dikdörtgen formdadır. Kullanılan malzeme taş olup süslemelerde kullanılan motifler benzerlik göstermektedir. Selvi ağaçları, vazodan çıkan çiçek motifleri, şemse motifleri, çarkıfelek motifleri ve profilli silme kuşakları kullanılan ortak süsleme unsurları arasında yer almaktadır.

Büyük Bürüngüz Mezarlığı'nda bulunan süsleme özellikleri ve kitabeleriyle önem taşıyan mezarlar zamanın yıpratıcı etkisine karşı koyamamış, doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle tahribe uğramıştır.

Çalışma esnasında doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle mezar taşlarının tahrip olduğuna tanıklık etmek bizi vicdanen rahatsız etmiştir. Bu durumun bir an önce yetkili kurumlarca önüne geçilmesini temenni ediyoruz.

Sonuç itibariyle; tez çalışması sonunda her geçen gün tahribe uğrayan mezar taşlarının süsleme ve kitabe gibi önemli veriler içeren unsurları kaydedilmiştir. Gelecek dönemlerde isimlerinin dahi okunamayacağı mezar kitabelerinin ölen şahsın kimliği çalışmamız aracılığıyla belirlenebilecek bu da bizim çalışmamızın amacına ulaştığını gösterecektir.

KAYNAKÇA

AKBAŞ, Seyit Burhanettin Bünyan, *Yeni Türk Ansiklopedisi*, C:2, Kayseri, 2009.

AKSOY, Mustafa, Ahlat Kümbetleri Gazi Üniversitesi, *1. Türkiyat Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*; Adıyaman, Ahlat Kaymakamlığı Kültür Yayınları,Ankara,2010.

ARIK, Mehmet Oluş, "Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri", *Anatolia*, C.I, Ankara, 1967.

ARSEVEN, Celal Esad, "Baş Giyimi- Baş Giyeceği", *Sanat Ansiklopedisi I*, İstanbul, 1983,182-185.

ARSLAN, Aslı, SAĞIROĞLU, *Kayseri Zamanlı Irmağı Çevresindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Kayseri, 2005.

ARSLAN, Aslı, SAĞIROĞLU, *Develi İlçesindeki Bezemeli Mezar Taşları*, Develi, 2007.

ASLANAPA, Oktay, *Türk Sanatı I*, İstanbul, 1972.

BAYKARA, Tuncer , "Asya Türk Kültürünün Bir Unsuru Olarak Mezar Taşı", *X. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara, 1993.

BAŞKAN, Seyfi, Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, *T.C. Kültür Bakanlığı Yayınlar*/1668, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Sanat Tarihi Dizisi/6, Ankara, 1999.

BİÇİCİ, Hür Kamil, "Yazılı Araştırmalar Işığında Türkiye MezarTaşlarına Toplu Bir Bakış", *Ekev Akademi Dergisi*, 2006.

BOZKURT, Nebi, "Mezarlık" Mad. *DİA*, XXIX, Ankara 2004.

CEZAR, Mustafa, Anadolu Öncesi Türklerde Şehir ve Mimarlık, İstanbul, 1997.

ÇAL, Halit , "İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar", *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III,* (İstanbul 1998), 213.

ÇAKAR, Gülşen, *Bursa Emir Sultan Mezarlığı'ndaki 18. Ve 19. Yüzyıl Mezar Taşları,* Gazi Üniversitesi, SBE., (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara,2007.

ÇAYIRDAĞ, Mehmet, "Kayseri'de Kitabelerinden XV ve XVI. Yüzyılda Yapıldığı Anlaşılan İlk Osmanlı Yapıları", *Vakıflar Dergisi, Sayı: 13*, Ankara, 1981.

ÇELİK, Çiğdem, *Bitlis Güroymak'taki Tarihi Mezar Taşları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 1998.

ÇORUHLU, Yaşar, *Türk İslam Sanatının ABC'si*, İstanbul, 1997.

ÇOBANOĞLU, Ahmet Vefa, "Selçuklu Mezar Anıtları", *Thema Larousse VI*, 1993.

ÇORUHLU, Yaşar, " Eyüp Sultan ve Çevresindeki Hazirelerde Bulunan Mezar Taşlarında Kase İçinde Meyve Tasvirlerinin Sembolizmi", *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla II.Eyüpsultan Sempozyumu,Tebliğler*, 8-10 Mayıs 1998, Eyüp Belediyesi, İstanbul.

ÇORUHLU, Yaşar, *Erken Devir Türk Sanatı*, İstanbul, 1998.

CÖMERT, Hüseyin, "Büyük Bürüngüz", *Yeni Türk Ansiklopedisi*, C:2, Kayseri,2009.

CÖMERT, Hüseyin,*Koramaz Vadisi*, Kayseri, 2008.

ÇULPAN, Cevdet, *Serviler II.*,İstanbul 1961, s.122.

ÇELİK, Çiğdem, *Bitlis Güroymak'taki Tarihi Mezar Taşları,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Van, 1998,s.86.

DEMİREL, Feray, *Besni Mezar Taşları*, Selçuk Üniversitesi, SBE Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya,2008.

DENKTAŞ, Mustafa, Kayseri'de Yıkılan Anıtlarımız, Kayseri, 2007.

DİYARBEKİRLİ, Nejat, Hun Sanatı, İstanbul, 1972.

ESİN, Emel, *İslamiyet'ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslam'a Giriş*, İstanbul, 1978.

ERSOY, Ayla, "Eyüp'teki Mezar Taşlarında Servi Ağacı Kültü'' *Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu V., Tebliğler,* (11-13 Mayıs 2001), İstanbul, s. 90-95 .

ERTUĞ, Nejdet , "Osmanlı Mezar Taşları", *Osmanlı Kültür ve Sanat*, C:9, Ankara, 1999.

EYİCE, Semevi, "Mezarlıklar ve Hazireler", *İslam Dünyasında Mezarlıklar ve Defin Gelenekleri*, Ankara, 1996.

GÜNDOĞDU, Hamza, "İkonografik Açıdan Türk Sanatı' nda Rumi ve Palmetler" Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar, Güner İnan' Armağan, Ankara.

GÜNGÖR, Harun, "Kayseri ve Çevresinde Bazı Mezar Taşları", *I.Kayseri Kültür ve Sanat Haftası Konuşmaları ve Tebliğleri*, Kayseri, 1987.

HASEKİ, Metin, *Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları*, İstanbul, 1976.

İNAN, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Ankara,1972.

İNBAŞI, Mehmet, XVI. Yüzyılın Başlarında Kayseri Şehri, Kayseri, 1992.

İZGİ, Özkan , *"Çin Elçisi Wang Yen-Te'nin Uygur Seyahatnamesi,*Ankara, 1989.

KARAMAĞARALI, Beyhan, "İç içe Daire Motiflerinin Mahiyeti Hakkında", *Sanat T arihinde İkonoğrafik Araştırmalar*, Ankara, 1993, 259.

KARAMAĞARALI,Beyhan, Ahlat Mezar Taşları, Ankara, 1999.

KOÇU, Reşat Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Ankara , 1969.

OĞUZ, Burhan, *Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar*, İstanbul, 1983.

ÖGEL, Semra, *Anadolu Selçuklularında Taş Tezyinatı*, Ankara, 1987, s. 75.

ÖGEL, Bahaeddin, *İslamiyetten ÖnceTürk Kültür Tarihi*, Ankara,1991.

ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, İstanbul, 1998.

ÖNDER, M., "Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler", Türk Etnografya Dergisi, S.XII, İstanbul, 1969.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Karahanlılar", *DİA, XXIV*, İstanbul, 2001.

ÖZCAN, Ali Rıza, "Mezar Taşları Üzerindeki Sembolik İfadeler", *Kaybolan Medeniyetimiz*, Hekimoğlu Ali Paşa Camii Haziresi'ndeki Tarihi Mezar Taşları, İstanbul, 2000.

ÖZER, M., "Edirne'de Mihail Oğulları'nın İmar Faaliyetleri ve Bu Aileye Ait Mezar Taşlarının Değerlendirilmesi", *I. Edirne Araştırma Sempozyumu Bildirileri*, Edirne, 2003.

ÖZKAN, Serap, *Geç Dönem Osmanlı Adana Mezar Taşları(18-20.yy),*Konya,2007.

ÖZKAN, Haldun, "Erzincan ve Çevresinde Orta Asya Türk Geleneğini Sürdüren Bezemeli Mezar Taşları", *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.15, Erzurum, 2000.

ÖZLER, Fadime, Tavlusun Bezemeli Mezar Taşları, Kayseri,2013.

PEKTAŞ, Kadir,*Bitlis Tarihi Mezar Taşları*, Ankara,2001.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*,C:II, İstanbul 1993 .

RADLOFF, Wilhelm, *Türklük ve Şamanlık*, İstanbul,2009.

SARAÇOĞLU, Necibe, *Türk Mezarlarına Dair Araştırma*, İstanbul, 1950.

SEYHAN, Aslı, *Bünyan Halıcılığı*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Halk Bilimi Bilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,2007.

ŞAPOLYO, Enver Behnan , "Türk Mezar Taşları", *Önasya*, C.5, S.57, Ankara, 1970.

TALİ, Şerife, " Kayseri/Gesi Mezarlığı Mezar Taşları Üzerine Bir Değerlendirme" , *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED]49*, Erzurum, 2013.

TANYU, Hikmet, *Türklerde Taşla İlgili İnançlar*, Ankara, 1968.

TEZCAN, Hülya , "Fes", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Türk Diyanet Vakfı, 1995, C:XII., s.415.

TOP, Mehmet, "Hakkari deki Osmanlı Mezar Taşları", *XIII. Türk Tarih Kongresi,* Ankara, 1999.

TOPÇU, Sultan Murat, "Talas İlçe Mezarlığında (Cemil Baba Mezarlığı) Yer Alan Bezemeli Mezar Taşları", *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S:2,Aralık, 2009.

TUNCEL, Gül, *Batı Anadolu Bölgesi'nde Camii Tasvirli Mezar Taşları,* Ankara, 1989.

TUNCER, Orhan Cezmi, *Anadolu Kümbetleri I*, Ankara, 1989.

URAZ, Murat, Türk Mitolojisi, İstanbul, 1992.

ÜLKER, Necmi, "Ege Bölgesi Osmanlı Devri Mezar Taşları", *Osmanlı Kültür ve Sanat*, C:9, Ankara, 1999.

YENİ, Özgür, *Sinop Arkeoloji Müzesi'nde Sergilenen Türk-İslam Dönemi Mezar Taşları*, Selçuk Üniversitesi, SBE,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2009.

YETKİN, Nilüfer, *136 Numaralı Tahrir Defterine Göre XVI. Yüzyıl Sonlarında Kayseri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.

YILMAZ, Sevtap, *Ölüm Olgusu Olarak Türk Mezar Yapılarının Plastik Açıdan Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Kayseri, 2011.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Tuğba ÇAYLAR

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri:1 Mart 1990, Kayseri

Medeni Durumu: Bekar

Tel: 05069610674

email: tugbacaylar1@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet
Lise	Kocasinan Argıncık Lisesi,	2007
Lisans	Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü	2012